

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗА 2022 ГОДИНА

Септември 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения.....	4
I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2022 г.	6
1. Макроикономическо развитие в България през 2022 г.	6
1.1. Брутен вътрешен продукт.....	6
1.2. Пазар на труда	7
1.3. Инфлация	8
1.4. Външен сектор.....	9
1.5. Паричен сектор.....	11
2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г.	12
3. Оценка на въздействието на политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика	15
II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2022 г.	16
1. Бюджетна рамка и фискални развития.....	16
1.1 Програми за компенсации за високите цени на електрическата енергия и природния газ.....	28
1.2 Информация за разходи, свързани с хуманитарната криза породена от военните действия в Украйна.....	30
1.3 Информация за разходите по реда на чл. 110 от ЗДБРБ за 2022 г.....	32
1.4 Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията.....	33
1.5 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2022 г.	36
1.6 Промени в данъчното облагане през 2022 г.	42
1.7 Механизъм за компенсиране на крайни потребители на горива - физически лица, които ползват за собствени нужди бензин и газол (без добавки), втечен нефтен газ и природен газ.	44
1.8 Инвестиционна политика	45
2. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2022 г.....	49
2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите	54
2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма.....	75
2.2.1 Корпоративни данъци	77
2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица.....	79
2.2.3 Приходи от осигурителни вноски.....	82
2.2.4 Данък върху добавената стойност	82
2.2.5 Акцизи	86
2.2.6 Мита.....	89
2.2.7 Данък върху застрахователните премии	91
2.2.8 Други данъци	91
2.2.9 Неданъчни приходи	92
2.2.10 Помощи и дарения	96
2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2022 г.	97
2.3.1 Текущи нелихвени разходи	98
2.3.2 Капиталови разходи	105
2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	109
2.3.4 Лихвени разходи.....	109
2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС.....	110

2.3.6	Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2022 г. от първостепенните разпоредители с бюджет.....	111
2.4	Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма за 2022г. 113	
2.4.1	Общи държавни служби	113
2.4.2	Отбрана и сигурност	121
2.4.3	Образование	126
2.4.4	Здравеопазване	130
2.4.5	Социално осигуряване, подпомагане и грижи	133
2.4.6	Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда 140	
2.4.7	Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело.....	147
2.4.8	Икономически дейности и услуги	152
2.4.9	Разходи, неклассифицирани в другите функции	164
2.5	Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2022 г.	165
2.5.1	Външно финансиране	165
2.5.2	Вътрешно финансиране	166
2.5.3	Приватизация.....	169
2.5.4	Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система.....	170
III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.....		
1.	Държавен бюджет	172
1.1	Бюджет на Народното събрание	175
1.2	Бюджет на съдебната власт	175
2.	Бюджети на общините	175
3.	Бюджети на социалноосигурителните фондове	182
3.1	Бюджет на държавното обществено осигуряване.....	182
3.2	Бюджет на Учителски пенсионен фонд	183
3.3	Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	184
3.4	Бюджет на Националната здравноосигурителна каса	184
4.	Бюджети по чл. 13, ал. 3 от Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия	185
4.1	Държавни висши училища	185
4.2	Българска академия на науките	186
4.3	Селскостопанска академия.....	187
4.4	Българско национално радио	187
4.5	Българска национална телевизия.....	189
4.6	Българска телеграфна агенция	190
5.	Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации	191
5.1	Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд.....	191
5.2	Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие”	195
5.3	Сметки за средствата от ЕС на общините.....	198
6.	Бюджети по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси	199
6.1	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	199
6.2	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	200
6.3	Държавно предприятие „Научно-производствен център“	201

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири”	201
6.5 Държавно предприятие „Държавна петролна компания”	201
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	202

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ – Български държавни железници
БНБ – Българска народна банка
БФП – безвъзмездна финансова помощ
ВОП – вътреобщностни придобивания
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДБ – държавен бюджет
ДВ – Държавен вестник
ДВУ – държавни висши училища
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДМП – други международни програми
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСС – Европейска система от национални и регионални сметки на Общността
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЗАДС – Закон за акцизите и данъчните складове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗИД – Закон за изменение и допълнение
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЕ – Министерство на енергетиката
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗм – Министерство на земеделието
МИ – Министерство на икономиката и индустрията
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МПС – Моторни превозни средства
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС – Министерски съвет

МТС – Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
ММС – Министерство на младежта и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
НФМ – Норвежки финансов механизъм
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПО – приоритетна ос
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
пр. п. – процентни пункта
ПТСВГ – Програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
СНС – Система за национални сметки
СП – Сметна палата
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – централен бюджет

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2022 г.

През 2022 г. световната икономика бе повлияна, от една страна, от продължаващото възстановяване след кризата, породена от пандемията от COVID-19, а от друга - от новите шокове от войната на Руската федерация в Украйна и енергийните проблеми в Европа. Съответно, през първото полугодие бе отчетен силен икономически растеж както в ЕС, така и в световен план, движен от известно облекчаване на веригите за доставки, покачване на потреблението и производството. Високата несигурност породена от войната, рисковете пред енергийната стабилност в ЕС и недостига на основни суровини се отразиха в нарастване на цените на международните суровини и последвало значително ускорение на инфлацията. В опит да овладеят покачващия се инфлационен натиск, водещите централни банки започнаха да провеждат по-рестриктивна парична политика и предприеха поредица от повишения на референтните лихвени проценти. Икономиката на ЕС бе пряко засегната от международните събития, което се отрази в постепенно забавяне на растежа на БВП през отделните тримесечия на 2022 г., отчитайки общ годишен растеж от 3,5 %. По-слабия растеж бе движен основно от забавяне на потреблението на домакинствата най-вече на недълготрайни потребителски стоки.

В САЩ също се наблюдаваше забавяне на растежа на БВП до 2,1 % при 5,9 % година по-рано. Низходящата тенденция бе водена от влошаване на търсенето на стоки от страна на домакинствата. Инвестициите също допринесоха за забавянето като при тях силно отрицателно влияние имаше жилищното строителство. Китай продължи да налага ограничения, свързани с разпространението на COVID-19, поне през първата половина на 2022 г. Това заедно със затрудненията на пазара на недвижими имоти и безпрецедентната суша ограничиха икономическата активност до растеж на БВП от 3 %. Силното частно потребление и подобрението при пазара на труда в Турция подкрепиха икономическия растеж. Същевременно, растежа на инвестициите и износа се забави значително през втората половина на 2022 г., което предопредели и забавяне на макар и силния растеж на БВП от 5,6 % при 11,4 % през 2021 г.

Реален растеж на БВП (в %, на годишна база)

	2021	I.2022	II.2022	III.2022	IV.2022	2022
Европейски съюз - 27	5,4	5,7	4,4	2,6	1,7	3,5
Евروزона	5,4	5,5	4,4	2,5	1,9	3,5
САЩ	5,9	3,7	1,8	1,9	0,9	2,1

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

1. Макроикономическо развитие в България през 2022 г.

1.1. Брутен вътрешен продукт

През 2022 г. брутният вътрешен продукт на България нарасна с 3,4 %, като с положителен принос за растежа бе вътрешното търсене. В номинално изражение БВП бе 165 384 млн. лв., което представлява растеж от 19 %.

Частното потребление се повиши с 4,8 %. Растежът му бе подкрепен от нарастването на реалния разполагаем доход на домакинствата, на заетостта и на потребителските кредити. Правителственото потребление отчете растеж от 6,5%. В същото време инвестициите в основен капитал намаляха с 4,3 %, като за този спад допринесе слабата

частна инвестиционна активност. Растежът на износа на стоки и услуги се забави до 8,3 % и бе надминат от нарастването на вноса, което достигна 10,5 %.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2021 г.		2022 г.		2021 г.	2022г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	% от БВП (текущи цени)	
Крайно потребление	6,7	5,2	5,2	4	77,2	78,5
Инвестиции в основен капитал	-8,3	-1,6	-4,3	-0,7	16,3	15,4
Изменение на запасите		3,8		1,3	4,7	5,4
Износ на стоки и услуги	11	6,2	8,3	5,1	61,3	68,5
Внос на стоки и услуги	10,9	-5,9	10,5	-6,3	59,6	67,7
БВП	7,6	7,6	3,4	3,4	100	100

Източник: НСИ, МФ

От страна на предлагането брутна добавена стойност се повиши с 3,4 %. Растежът бе движан от сектор индустрия без строителство (14,4 %) следван от услугите (1,1 %). При строителството бе отчетен спад на добавената стойност от 4,5 %.

1.2. Пазар на труда

През 2022 г. се наблюдаваше бързо възстановяване на заетостта в българската икономика. В повечето икономически сектори търсенето на труд се повиши и българските предприемачи отново започнаха да идентифицират недостатъчното предлагане на труд с необходимата квалификация като един от основните проблеми за развитието на бизнеса у нас. Средногодишният брой на заетите в българската икономика достигна 3 502 хиляди души и се повиши с 1,3 % спрямо предходната година. Този ръст се дължеше на ръста на заетите в сферата на услугите и в строителството. Всички икономически дейности от услугите регистрираха ръст на заетостта, като при някои от тях той надхвърли 5 % („Операции с недвижими имоти“, „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“). В строителството заетостта отбеляза ръст от 1,2 %. Влиянието на притока на украински бежанци върху броя на заетите в България бе незначително. Според месечните данни на Агенция по заетостта броят на украинците, работещи на трудов договор в страната е бил между 5 и 9 хиляди души през отделните месеци, като най-голяма част от тях са били заети в туристически дейности (най-вече свързани с летния морски туризъм).

Коефициентът на икономическа активност на населението между 15 и 64 г. се повиши до 73,6 % през 2022 г., а коефициентът на заетост бе 70,4 %. Коефициентът на безработица намаля до 4,3 %. Броят на регистрираните безработни също имаше по-ниски стойности спрямо 2021 г. и в края на юни достигна исторически минимум за последните 30 години.

В условията на ускорено нарастване на потребителските цени в страната и високо търсене на труд компенсацията на един нает се повиши номинално с 18,4 % през 2022 г. Растежът на показателя в сектор индустрия без строителство възлезе на 31,8 % и надхвърли повече от два пъти отчетения темп в услугите (14,8 %) и повече от три пъти този в строителството (9,9 %). Развитието през годината се обуславяше от частния сектор на

икономиката, в който номиналното нарастване на показателя напълно компенсира нарастването на цените в страната. По-детайлните данни показват, че средната работна заплата в частния сектор се е повишила с 13,9 % спрямо 9,5 % в публичния сектор. По този начин, разгледано общо за икономиката, динамиката на средната работна заплата се характеризираше отчете темп от 12,8 %. Реалната заплата, изчислена с ХИПЦ, остана без промяна (-0,2 %) в сравнение с предходната година.

През 2022 г. реалният растеж на производителността на труда се забави до 2,1 %, но както и при динамиката на доходите сектор индустрия без строителство имаше водещ принос (15 %). В услугите динамиката на показателя премина на отрицателна територия, обусловена от високия растеж на заетостта в сектора. Наблюдаваната динамика на доходите и производителността на труда намериха резултат в ускорено нарастване на номиналните разходи за труд на единица продукция до 16%, но в реално изражение този темп бе едва 0,8%.

1.3. Инфлация

Годишният темп на инфлация в страната следваше тенденция на ускорение до септември 2022 г., когато беше отчетена най-високата стойност на инфлация от 15,6 % на годишна база според ХИПЦ. Като водещ фактор за това може да се посочи същественото поскъпване на суровините на международните пазари и най-вече на енергоносителите, и техните преки и косвени ефекти. В допълнение към факторите от страна на предлагането, с проинфлационно влияние бе и силното вътрешно търсене.

От последното тримесечие на 2022 г. бе наблюдавано забавяне на инфлационните процеси в страната, като инфлацията в края на годината се понижи до 14,3 %, а средногодишната ѝ стойност бе 13,0 %.

ХИПЦ по основни компоненти (изменение в % по месеци на годишна база)

Месеци на 2022 г.												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ ХИПЦ	7,7	8,4	10,5	12,1	13,4	14,8	14,9	15,0	15,6	14,8	14,3	14,3
Храни и безалк. напитки	10,5	13,1	16,5	20,2	22,1	23,5	23,9	24,1	25,2	26,4	26,7	26,0
Алкохол и цигари	1,5	1,9	2,2	2,5	2,7	3,1	3,6	4,0	4,0	4,1	4,7	4,6
Нехр. стоки (без енергия)	3,8	4,3	5,1	5,7	6,1	6,7	7,1	8,1	8,9	9,3	9,5	10,2
Енергийни стоки	24,7	23,0	27,8	30,0	34,1	37,5	34,1	32,0	32,1	22,1	15,2	12,7
Услуги	3,5	3,9	5,6	6,5	7,4	8,8	9,7	9,7	10,0	10,2	11,2	12,6
<i>Базисна инфлация¹</i>	3,6	4,1	5,3	6,0	6,7	7,7	8,3	8,8	9,4	9,8	10,3	11,1

Източник: Евростат

Групата *храни и безалкохолни напитки* имаше водещ принос за формиране на инфлацията в края на 2022 г. Цените им следваха тенденция на ускорено поскъпване от началото на годината, а влияние за това имаха най-вече преработените храни. Съществено значение за поскъпването им имаше по линия на нарастване на цените на съответните суровини, търгувани на международните пазари, но също така и на разходите за тяхното производство, в т.ч. по-високите разходи за труд, електроенергия, горива и т.н.

Инфлацията при енергийните стоки се ускоряваше през първото полугодие, във връзка с наблюдаваното повишение в международните цени на петрол, природен газ и

¹ От общата инфлация е изключена динамиката на енергийни стоки, храни, алкохол и цигари.

въглища. В средата на годината тази тенденция се пречупи, вследствие на което поскъпването при този компонент се забави съществено.

Базисната инфлация се повиши до 11,1 % на годишна база в края на 2022 г., а двата основни подкомпонента - услуги и нехранителните стоки - имаха почти равностоен принос. Влияние за динамиката на цените в групата оказаха същественото повишение в цените на вносните стоки, наблюдаваните вторични ефекти от поскъпването на храните и енергийните стоки и повишението на разходите за труд в икономиката, както и силното вътрешно търсене.

С цел смекчаване на икономическите последици от ускореното поскъпване на суров петрол, природен газ, електрическа енергия, горива, хранителни продукти и други бе разработен пакет от мерки, които влязоха в сила през юли 2022 г. С ефект по линия на индекса на потребителски цени бяха въведената компенсация в размер на 25 ст./л за моторните горива без добавки, въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9 % за природен газ и централно отопление, въвеждане на нулева ставка на ДДС за хляб и брашно, освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG). Според публикувания от Евростат ХИПЦ при постоянно ниво на данъците, ефектът от дискреционните мерки се оценява на 0,6 пр.п. по-ниска инфлация към декември 2022 г.

Инфлацията при стоките и услугите с административно контролирани цени се ускори до 7,9 %² на годишна база към декември 2022 г., при нарастване от 3,6 % за същия период на 2021 г. С по-съществен принос бяха повишенията в цените на лекарствени продукти – с 10,4 %, водоснабдяване – с 22,1 %, топлинна и електрическа енергия – съответно с 24,2 % и 3,4 %, централно газоснабдяване – с 23,3 %.

1.4. Външен сектор

През 2022 г. по текущата и капиталовата сметка бе отчетен излишък в размер на 215,6 млн. евро (0,3 % от БВП) при дефицит от 824,9 млн. евро през 2021 г.

Дефицитът по текущата сметка се сви с 1,2 пр. п., до 0,7 % от БВП. Износът на стоки нарасна с 33,5 %, а вносът - с 36,3 %, което определи и увеличението на търговския дефицит с 1,7 пр. п. спрямо предходната година, до 5,8 % от БВП. През годината търговският баланс бе движан от изпреварващия реален растеж на вноса спрямо износа. Повишението на вноса в количествено отношение бе движено от силното потребление на домакинствата, докато ръстът на износа бе благоприятстван от активна търговия с минерални горива (нефт и нефтопродукти и електрическа енергия), както и с метални суровини и специализирана продукция. Същественото нарастване на цените на минералните горива и увеличението на дела им в износа на страната предопредели и формирането на положителни условия на търговия (превишение на дефлатора на износа спрямо този на вноса). По отношение на географската структура, номиналният растеж на износа към ЕС-27 бе 35,6 % и бе формиран предимно от ръст към по-старите страни членки на Общността. Износът за трети страни се увеличи с 38,7 %, след нарастване на търговията с Украйна (със 183,5 %), Турция (31,3 %), Сърбия (52,2 %) и РС Македония (35 %). При регионалната разбивка на вноса водеща бе търговията с трети страни, като основен принос имаше вносът от Руска федерация (растеж от 116,3 %), Китай (52,2 %), Турция (38,6 %), Гърция (61,6 %).

---

² Индексът на контролираните цени се изчислява чрез претегляне на съответните елементарни агрегати.

Динамика на износа на стоки (FOB)

Показатели	2021		2022	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	10,6	24,2	27,3	22,6
Суровини и материали	29,3	43,2	24,4	39,3
Инвестиционни стоки	22,4	24,1	32,1	23,3
Енергийни стоки	70,3	8,3	146,1	14,9
Износ към Европейския съюз	26,3	66,2	35,6	65,7
Износ към страни извън ЕС	22,3	33,8	38,7	34,3

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Износът на стоки бе подкрепен от повишеното търсене на петролни продукти (растеж от 255,2 %); енергийни ресурси различни от петролни продукти (76,9 %); храни (56,9 %) и суровини за производството на храни (24,8 %). Динамиката на вноса на стоки бе движена от увеличение при суровия петрол и газа (растеж от 121,5 %); храни, напитки и цигари (38,9 %); резервни части и оборудване (49,6 %); машини, уреди и апарати (27,6 %) и суровини за производство на храни (78,8 %).

Динамика на вноса на стоки (CIF)

Показатели	2021		2022	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	17,0	22,5	29,4	20,7
Суровини и материали	27,8	37,9	32,3	35,6
Инвестиционни стоки	22,3	26,2	34,1	24,9
Енергийни стоки	70,5	12,7	107,1	18,7
Внос от Европейския съюз	25,6	49,6	26,5	44,6
Внос от страни извън ЕС	29,8	50,4	55,0	55,4

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Излишъкът при услугите продължи да нараства, достигайки 6,3 % от БВП. Основен принос за подобрението от 0,6 пр. п. имаха приходите от пътувания на чужденци в страната, както и услугите, свързани с информационни технологии и далекосъобщения. В резултат, износът на услуги се увеличи с 29,4 %, а вносът - с 28,5 %. Дефицитът по първичния доход се сви до 2,9 % от БВП през 2022 г. при 4,7 % година по-рано. Причината бе понижението на изплатения доход от преки инвестиции към нерезиденти. Излишъкът по вторичния доход нарасна с 0,5 пр. п. до 1,7 % от БВП поради увеличаване на входящите средства от фондовете на ЕС, в т.ч. и първия трансфер по Плана за възстановяване и устойчивост.

През 2022 г. потокът на активите по финансовата сметка надвиши този на пасивите с 689,2 млн. евро. Годишните входящи потоци по преките чуждестранни инвестиции достигнаха 3,6 % от БВП или малко над 3 млрд. евро, като бяха почти равномерно разпределени между реинвестирана печалба и дългови инструменти. Общата динамика на пасивите по финансовата сметка бе повлияна и от новоemitирания през септември външен дълг на сектор Държавно управление.

Брутният външен дълг на България достигна 44,4 млрд. евро (52,5 % от БВП) към декември 2022 г., което представлява номинално нарастване от 7,8 % спрямо предходната

година. Всички институционални сектори допринесоха за увеличението на дълга. Най-съществено влияние имаха финансовите фирми, чийто външни задължения се увеличиха с 26,8 % спрямо декември 2021 г. Външните задължения на останалите институционални сектори също се увеличиха, както следва: Държавно управление - със 7,1 %, вътрешнофирмено кредитиране - с 6 %, Централна банка с 4,8 % и други сектори - с 3,1 %.

1.5. Паричен сектор

Основната цел на паричната политика в България е поддържане на ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица. Постигането на тази цел се осъществява чрез режим на паричен съвет с фиксиран валутен курс на националната валута към еврото.

Към края на декември 2022 г. пазарната стойност на brutните международни валутни резерви възлезе на 38,4 млрд. евро, а темпът им на растеж достигна 11,1 % на годишна база. Съгласно принципите на функциониране на паричния съвет динамиката на международните валутни резерви съответства на нарастването на балансовата стойност на пасивите на управление „Емисионно“ на Българска народна банка. Основен принос за лекото забавяне на растежа на пасивите на управление „Емисионно“ имаше по-ниският растеж на банкнотите и монетите в обращение. Същевременно, те имаха най-голям принос за нарастването на brutните международни резерви през годината, за което в по-малка степен спомогнаха също банковите резерви и депозитът на правителството в БНБ.

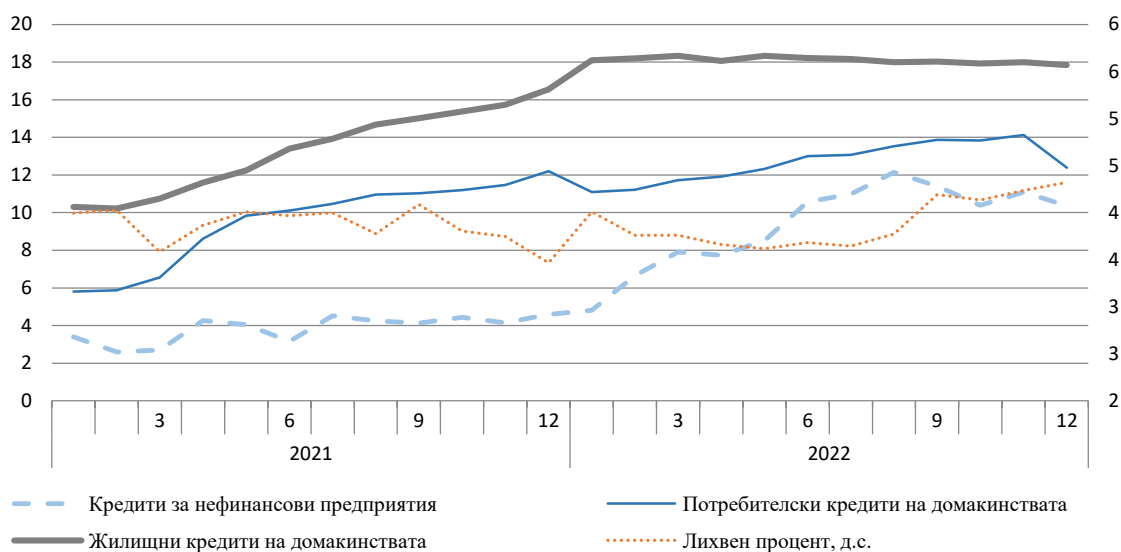
В края на 2022 г. годишният растеж на паричното предлагане се ускори до 13,2 % при 10,7 % в края на 2021 г., което отразяваше ускоряването на растежа на овърнайт депозитите, и особено на тези в чуждестранна валута.

През 2022 г. банковата система запази стабилност и продължи да функционира при високи нива на ликвидност и капиталова адекватност в ситуация на икономическо възстановяване, но продължаваща несигурност. Печалбата на банковата система към 31 декември 2022 г. отбеляза повишение с 46,8 % и възлезе на 2,1 млрд. лв. при 1,4 млрд. лв. за 2021 г. Основните фактори, които допринесоха за това бяха по-големият размер на основните компоненти на дохода (нетен лихвен доход, такси и комисионни). По-високият размер на реализирания финансов резултат на банковата система допринесе за повишаването на показателите за доходност на системата.

Годишният растеж на кредита за частния сектор следваше тенденция на ускорение от началото на 2022 г. до края на август, когато темпът му се повиши до 13,9 % спрямо 8,7 % в края на 2021 г. През останалите месеци от годината частният кредит забавяше нарастването си, след като лихвените проценти започнаха плавно да се повишават в резултат от започналия възходящ лихвен цикъл на ЕЦБ, и в края на декември ръстът му на годишна база достигна 12,7 %.

Силно търсене на заемни ресурси през 2022 г. беше налице както от страна на нефинансовите предприятия, така и от страна на домакинствата. Кредитите за нефинансови предприятия (10,4 % на годишна база) бяха движени главно от овърдрафтите, а от началото на третото тримесечие – и от краткосрочните заеми. Тази динамика отразяваше повишеното търсене на оборотен капитал от страна на предприятията на фона на значително повишени производствени разходи поради по-високите цени на суровините, а също и предвид затрудненията по веригите на доставки. Устойчивата среда на ниски номинални лихвени проценти с нарастваща инфлация допринесе за продължаващото високо търсене на кредити от домакинствата. Потребителските кредити се увеличиха в края на 2022 г. с 12,3 %. Жилищните кредити нараснаха със 17,9 %, за което допълнителен фактор беше продължаващото двуцифрено нарастване на цените на недвижимите имоти.

Динамика на кредита към частния сектор (%)

Източник: БНБ

2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложиени в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г.

Представената съпоставка на отчетните данни за 2022 г. е спрямо макроикономическата прогноза³, с която бе приет ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.

Номиналната стойност на брутния вътрешен продукт за 2022 г. по отчетни данни към април 2023 г. е с 14 890 млн. лв. по-висока от прогнозата, използвана в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г., изготвена през май 2022 г. Около 7,1 млрд. лв. от разликата се дължи на ревизия на данните за БВП за 2021 г., публикувана през октомври 2022 г., а останалата част (7,8 млрд. лв.) е резултат от разминаване между прогноза и отчет. Номиналната стойност на БВП за 2022 г. нарасна с 19 % при прогноза за растеж от 13,4 %.

Реалният растеж на БВП бе по-висок от прогнозирания в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. с 0,5 пр. п. Компонентите с по-голям положителен принос за растежа от очаквания бяха крайното потребление и изменението на запасите. В същото време бруто образуването на основен капитал и нетният износ бяха с по-съществен отрицателен принос. Публичното и частното потребление бяха компонентите с най-голямо разминаване в положителна посока. Очакванията бяха, че по-слабото нарастване на реалния разполагаем доход и повишената несигурност ще доведат до по-съществено забавяне в растежа на потреблението на домакинствата, но неговото увеличение се оказа устойчиво.

Освен по-висок спрямо очакванията реален растеж бе регистриран и по-голям дефлатор на БВП (с 4,9 пр. п.). Принос за второто имаха всички компоненти, но най-вече дефлаторът на потреблението на домакинствата, който достигна 16,6 % и надмина средногодишната инфлация както по ХИПЦ, така и по ИПЦ.

³ https://www.minfin.bg/upload/52199/MacroForecast_May2022_bg.pdf

Външни допускания и основни макроикономически показатели на България през 2022 г.

	ЗИД на ЗДБРБ	Отчетни данни	Разлика
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА			
Световна икономика [реален растеж, %]	3,2	3,4	0,2
Европейска икономика - ЕС [реален растеж, %]	2,7	3,5	0,8
Валутен курс щ.д./евро	1,07	1,05	-0,01
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	100,0	99,8	-0,2
Цена на неенергийни суровини [в щ.д., %]	19,2	8,7	-10,6
EURIBOR 3м. [%]	-0,2	0,3	0,6
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ			
БВП [млн. лв.]	150 494	165 384	14 890
БВП [реален растеж %]	2,9	3,4	0,5
Потребление	3,2	5,2	1,9
Брутообразуване на основен капитал	5,5	-4,3	-9,8
Износ на стоки и услуги	4,0	8,3	4,3
Внос на стоки и услуги	5,1	10,5	5,4
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ			
Заетост (СНС) [%]	1,7	1,3	-0,4
Коефициент на безработица (НРС) [%]	4,5	4,3	-0,2
Компенсации на един нает [%]	9,2	18,4	9,1
Дефлатор на БВП [%]	10,2	15,1	4,9
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [%]	11,9	13,0	1,2
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС			
Текуща сметка [% от БВП]	-2,4	-0,7	1,8
Търговски баланс [% от БВП]	-6,8	-5,8	1,0
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	2,4	3,6	1,2
ПАРИЧЕН СЕКТОР			
МЗ [%]	10,3	13,2	2,9
Вземания от фирми [%]	5,1	11,1	6,0
Вземания от домакинства [%]	10,4	14,6	4,2

Източници: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ, СБ

През 2022 г. растежът на заетостта (съгласно дефиницията на ЕСС 2010) бе с 0,4 пр. п пункта по-нисък от прогнозирания в актуализирания вариант на бюджета от май 2022 г. Основната причина за това е по-ниския брой на украински бежанци, които бяха интегрирани

на българския пазар на труда през втората половина на годината. Допускането бе, че към края на 2022 г. около 35 хиляди украинци ще бъдат заети в български фирми и предприятия, докато в действителност техния брой бе около 7 хиляди души. Отчетената стойност на коефициента на безработица е много близък до прогнозирания коефициент (с 0.2 пр. п. по-нисък от него).

По-съществено разминаване се наблюдаваше по отношение на компенсацията на един нает, като заложения номиналният темп на показателя бе с 9,1 пр. п. по-нисък спрямо отчетните данни. Последното отразяваше ревизията на данните, очакванията за по-ниска икономическа активност, по-нисък принос на публичния сектор, както и липсата на ефект по линия на интеграцията на украинските бежанци.

Развитието на войната в Украйна промени съществено очакванията в средносрочен период за международните цени на основните суровини, което доведе и до ускорение на инфлацията над очакваното. Разликата между прогноза и отчетено изменение на ХИПЦ в страната беше по-малка по отношение на средногодишната инфлация в сравнение с тази в края на 2022 г., което се свързва най-вече с наблюдаваното по-късно забавяне на годишния темп на инфлация. Най-съществено различие имаше по отношение на прогнозата за поскъпването на енергийните стоки, като може да бъде обяснено най-вече със същественото поскъпване на природен газ и твърди горива на международните пазари, което и при двете суровини бе почти два пъти над очакваното.

По отношение на платежния баланс, през 2022 г. бе отчетен дефицит по текущата сметка от 0,7 % от БВП, докато в актуализираната прогноза от 2022 г. бе очаквана отрицателна стойност от 2,4 %. При търговията със стоки влошаването на баланса, изразено като съотношение спрямо БВП, бе по-слабо от очакваното. Реализираният износ бе малко по-нисък от прогнозирания, като бе отчетено по-високо количествено нарастване, при малко по-ниски от очакваното цени. По-високият реален растеж бе породен от високата икономическата активност в ЕС, въпреки войната в Украйна и шока в енергийния сектор, което се отрази в по-благоприятно външно търсене. Наред с това, в създалата се среда страната ни реализира значителен износ на минерални горива (вкл. нефтопродукти и електроенергия). Вносът също нарасна по-значително в количествено отношение, докато ценовия ефект бе по-слаб от прогнозния. Реализираното ниво на внос на стоки съответстваше на прогнозата. Отчетеният баланс при търговията с услугите бе по-нисък от прогнозирания, основно повлиян от по-силното вътрешно търсене, като номиналните темпове както на износа, така и на вноса изпревариха очакванията, отразявайки по-високите ценови нараствания. Излишъкът при търговията със стоки и услуги бе 0,5% от БВП или с 0,4 пр. п. по-висок спрямо прогнозния. Общото салдо на доходните статии през годината достигна дефицит от 1,2 % от БВП, спрямо очаквани 2,6 %. Отклонението спрямо прогнозата се дължи почти изцяло на реализирания по-малък дефицит при първичния доход, при подценени очаквания за входящите потоци *друг първичен доход*.

Кредитът за неправителствения сектор през 2022 г. се ускори в по-голяма степен спрямо макроикономическата прогноза, използвана за разработване на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. Това се дължи на по-консервативно допускане в прогнозата по отношение на растежа на кредита за нефинансови предприятия, предвид неблагоприятните перспективи пред частните инвестиции.

Кредитът за домакинствата също се ускори в по-голяма степен от прогнозираното. Основен принос за това имаха жилищните кредити, подкрепени от средата на ниски лихвени проценти и продължаващото нарастване на цените на жилищата. Високата инфлация през 2022 г. и завишените инфлационни очаквания също допринесоха за по-високото търсене на жилища като алтернативна форма за инвестиция или за съхранение на стойността.

Потребителските кредити също се повишиха повече спрямо очакваното, което съответства и на по-високия спрямо прогнозата отчетен ръст на частното потребление.

3. Оценка на въздействието на политиката на разходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

През 2022 г. растежът на публичното потребление и приносът му към нарастването на БВП се увеличи в сравнение с 2021 г. Разходите на правителството за потребление нараснаха с 16,9 % в номинално изражение и с 6,5 % в реално, като приносът им за растежа на икономиката бе 1,2 пр. п. при 0,1 пр. п. през 2021 г. Публичните инвестиции спаднаха и бяха с отрицателен принос за растежа на БВП.

От страна на доходите, номиналното нарастване на разполагаемия доход на домакинствата през 2022 г. възлезе на 20,8 %. Нарастването на заплатите в публичния сектор, както и социалните плащания за пенсии, помощи и обезщетения на домакинствата допринесоха за растежа на доходите и съответно подкрепиха нарастването на потреблението и БВП през годината. Компенсациите на наетите в сектор „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“ нараснаха с 11,5 % и допринесоха с 2,3 пр. п. към номиналния растеж на разполагаемия доход през годината. Приносът на пенсиите за растежа се увеличи - от 3,3 пр. п. през 2021 г. на 4 пр. п. през 2022 г. Това нарастване се дължеше на увеличението на пенсиите от 25 декември 2021 г., 1 юли 2022 г., и 1 октомври 2022 г.

Програмата „60/40“ бе активна до края на месец юни 2022 г. През първата половина на 2022 г. програмата постепенно намали своята активност поради постепенното облекчаване на ограничителните мерси за бизнеса. Само за 2022 г. плащанията по програмата бяха в размер на около 290,2 млн. лв. (от тях 162,1 млн. лв. средства от бюджетни сметки и 128,1 млн. лв. – от сметки за чужди средства) и бяха защитени около 78 хиляди работни места (при около 3500 работодатели), като най-голям е относителният дял на работните места от сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“.

II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2022 г.

1. Бюджетна рамка и фискални развития

Фискалните развития през 2022 г. бяха доминирани в голяма степен от множество фактори, които не бе възможно да бъдат оценени в пълнота на етапа на планиране. Заклучителният етап на бюджетната процедура за 2022 г. бе забавен и за разлика от предходните години календарната година започна без приет от Народното събрание бюджет. До встъпването в длъжност на новото редовно правителство на премиера Петков в средата на декември 2021 г. не бе внесен проект на годишен закон за бюджета за 2022 г., което съответно забави неговото приемане. За периода 01 януари - 25 февруари 2022 г. нямаше приет от Народното събрание Закон за държавния бюджет на Република България за 2022 г., поради което събирането на приходи и извършването на разходи и предоставянето на трансфери по държавния бюджет се извършваше съгласно хипотезата на чл. 87, ал. 1 на ЗПФ и при действието на Закона за прилагане на разпоредбите на ЗДБРБ за 2021 г., ЗБДОО за 2021 г. и ЗБНЗОК за 2021 г. (т.н. „удължителен“ закон - ДВ, бр. 8 от 2022 г.). През месец януари редовното правителство внесе законопроект за държавния бюджет на Република България за 2022 г., който бе одобрен от народното събрание в края на февруари. Заложената фискална цел за годината бе дефицитът по КФП да не надвиши 4,1 % от прогнозния БВП, което бе съобразено с текущото състояние на икономиката и очакванията за развитието на пандемията. По този начин се предвиждаше продължение на фискалните стимули в периода на възстановяване на икономиката след постепенното затихване на пандемията и поетапно подобрене и нормализиране на бюджетната позиция през следващите няколко години.

Поредицата от шокове върху пазарите на енергоносители, горива и суровини и нарушените вериги за доставка след избухването на военните действия в Украйна промениха икономическите перспективи и създадоха безпрецедентни рискове за редица сектори на икономиката. От друга страна, тези шокове доведоха и до допълнително ускоряване на инфлацията при голяма част от стоките, което застрашава хората с ниски доходи и увеличава значително групата на лицата с доходи под линията на бедност. Цените на енергоносителите, и в частност на електроенергията, продължиха устойчиво да нарастват, като тази тенденция се влоши значително след избухването на военните действия в Украйна. Поради това се наложи програмите за компенсиране на небитовите потребители на електрическа енергия и природен газ, прилагани през последното тримесечие на 2021 г., да бъдат доразвити и да продължат да се прилагат и през първото полугодие на 2022 г. Удължаването на програмите бе в рамките на разходните тавани по годишния закон за бюджета, като компенсаторните плащания се извършваха чрез разходи по бюджета на „Фонд сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС), включително и за сметка на допълнителни приходи.

В началото на месец юни правителството на премиера Петков изготви и внесе в Народното събрание проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. (ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.). Предложен бе спешен пакет от антикризисни мерки, насочени към преодоляване на негативните последствия от нарастващия инфлационен натиск върху най-засегнатите групи от обществото и бизнеса. Целта бе да се подкрепят българските граждани и бизнеса в условията на безпрецедентна криза, породена от войната в Украйна и да се смекчат шоковете, породени от високите цени на енергоносителите и суровините, за уязвимите групи от обществото и за икономиката на България. Законът бе приет от Народното събрание в края на месец юни и обнародван в началото на месец юли (ДВ, бр. № 52 от 5.07.2022 г.), фискалната цел за годината на касова

основа бе запазена на равнището от началото на годината – дефицит в размер на 4,1 на сто от прогнозния БВП.

Приетите антикризисни мерки в областта на данъчната политика включваха въвеждането от месец юли 2022 г. на намалена ставка на ДДС от 9 % за централно отопление и за природен газ, нулева ставка за доставките на хляб и на брашно, както и освобождаване от облагане с акциз на природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), използвани като моторно гориво, и на електрическата енергия. По прогнозни данни ефектът от действието на посочените мерки за 2022 г. се оценяваше на около 222,5 млн. лв. по-малко данъчни приходи за оставащите месеци до края на календарната 2022 г.

Освен пакета антикризисни мерки в приходната и разходната част на бюджета в хода на обсъждането на актуализацията на бюджета бе адресиран и друг основен проблем пред бизнеса – високите цени на електрическата енергия за потребителите извън регулирания пазар. По време на процедурата по гласуването на законопроекта бяха направени редица предложения от народни представители за промени, с които да се регламентира конкретен механизъм за изплащане на компенсация към небитовите потребители на електрическа енергия за сметка на целеви вноски от публичните предприятия от сектор енергетика със 100 на сто държавно участие в капитала. В окончателният текст е записано, че размерът и срокът за внасяне на целевите вноски ще се определят от Министерския съвет, като средствата ще постъпват по бюджета на ФСЕС и ще служат за изплащане на компенсация на небитовите потребители на електрическа енергия. Изплащаните от Фонда компенсация са в размер на 100 на сто от разликата между средната цена на сегмента „ден напред“ на „БНЕБ“ ЕАД за съответния месец и базова цена от 250 лв./MWh. Предвидено е механизмът да се прилага за периода 01.07.2022 г. – 31.12.2022 г. Следва обаче да се има предвид, че разчети за предложените промени в приходите и разходите на ФСЕС не са включени в годишния план към ЗДБРБ за 2022 г., тъй като промените бяха направени с предложения на народни представители без конкретни оценки, които да бъдат обвързани в консолидираната рамка по приходите и разходите по КФП. Поради тази причина приходите и разходите за изплащане на компенсация за небитовите потребители на електрическа енергия (в размер на 3,2 млрд. лв. за периода юли-декември 2022 г.) са с еднократен извънреден характер и за постигане на съпоставимост с годишния разчет към ЗДБРБ за 2022 г. следва да бъдат елиминирани.

Основни акценти във връзка с текущото наблюдение на изпълнението на консолидираната фискална програма за 2022 г.

Изпълнението на държавния бюджет до деня на приемането от Народното събрание на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. (ЗДБРБ за 2022 г.) се извършваше по реда на чл. 87, ал. 1 от ЗПФ и при действието „удължителния“ закон. Събирането на приходите се извършваше в съответствие с действащите закони, а извършването на разходи и предоставянето на трансфери бе в съответствие с разпоредбите на „удължителния“ закон при условията на действието на чл. 87, ал. 1 на ЗПФ. Това заедно с намаляващия натиск на пандемията оказва задържащ ефект върху разходите, като общо разходите по КФП за първото тримесечие на 2022 г. останаха номинално близки до отчетените за същия период на предходната година (номинален ръст от едва 0,9 на сто). Това също така забави и изпълнението на планираните разходи по чл. 1, ал. 5 от ЗДБРБ за 2022 г.

Почти едновременно с влизането в сила на ЗДБРБ за 2022 г. (ДВ, бр. 18 от 04.03.2022 г.) настъпи събитие, което не бе възможно да бъде предвидено при изготвянето на законопроекта през месец януари – в края на месец февруари 2022 г. Руската федерация предприе агресивни военни действия в Украйна. През следващите месеци започнаха да се

проявяват силно преките и косвените ефекти от избухването на този военен конфликт, като по линия на приходите, така и по линия на разходите. В тази връзка бе наложително бюджетната рамка за годината да се адаптира към променената вътрешна и външна среда, като се предвидят адекватни мерки, насочени към смекчаване на шоковете, породени от високите цени на енергоносителите и суровините за уязвимите групи от обществото и за икономиката на България. В отговор на тези предизвикателства правителството на премиера Петков изготви и внесе в Народното събрание ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г., където бе включен спешен антикризисен пакет от мерки в приходите и разходите при запазване на фискалната цел дефицита по КФП да не надвиши 4,1 % от прогнозния БВП. Законопроектът бе окончателно приет от Народното събрание в края на месец юни (ДВ, бр. 52 от 05.07.2022 г.).

Приходната страна на бюджета бе повлияна от една страна от по-високия от планирания реален растеж на БВП, и от друга от безпрецедентната за последните години инфлация. Значителният ръст на цените на енергоносителите и храните доведе до верижно поскъпване на много стоки, в които те формират значителна част от себестойността на продукцията, което респективно ускори значително инфлацията. Заедно с това вътрешното търсене се запази силно, което бе движено както от ускореният ръст на компенсацията на заетите в публичния и частния сектор, така и от по-високото публично потребление. Поради тези фактори, въпреки избухването на военните действия в Украйна, приходи не бяха засегнати, а продължиха да нарастват с добри темпове. Това, заедно с подобряващите се индикатори на пазара на труда и запазващото се вътрешно търсене свидетелства, че бизнесът успяваше в голяма степен да се адаптира към променената среда. Нещо повече, през месец май, юли и август по данни на Евростат индустриалното производство в България отчита най-голям растеж на годишна база (съответно 20,5 на сто за май, 18,0 на сто за юли и 16,5 на сто за август) сред всички държави-членки на ЕС. Това показва, че бизнесът запазва и подобрява конкурентното си предимство, включително и поради щедрата програма за изплащане на компенсации на потребителите на електрическа енергия извън регулирания пазар. Задълбочаващият се инфлационен натиск обаче индикира, че на вътрешния пазар основната част от тежестта върху цената на продукцията от високите цени на енергоносителите бе прехвърлена към крайните потребители, въпреки програмите за изплащане на компенсации. Подобен извод може да се направи и от значително подобрените финансови резултати на фирмите през 2022 г., които внесоха рекорден по размер авансов корпоративен данък. Това може да се дължи до известна степен на липсата на фокус на мерките за подпомагане, което води до свръх компенсиране на някои от компаниите и изкривява финансовите им показатели.

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на 64,8 млрд. лв., вкл. 3,2 млрд. лв. приходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Параметрите по изпълнението на приходите за 2022 г. на съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. при елиминиране въздействието на постъпления с еднократен характер, са близки до планираните за годината, като данъчните и осигурителните приходи надвишават плана за годината с 1,5 на сто. От страна на разходите се отчита по-слабо от планираното усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС и държавния бюджет, като през първото тримесечие на годината се наблюдаваше известно задържане на разходите, последвано от плавно нарастване през следващите три тримесечия. Въпреки това голяма част от проектите, заложили за реализиране чрез европейските програми и фондове и чрез капиталовата програма в държавния бюджет не бяха реализирани в рамките на годината, което съответно се отрази в по-слабо от планираното усвояване на капиталовите разходи.

В частта на данъчно-осигурителните приходи добри са параметрите по изпълнението на приходите от осигурителни вноски, където се отчита преизпълнение на плана за годината с 2,6 на сто. При преките данъци изпълнението също превишава разчетите към ЗДБРБ с

9,7 на сто, за което принос имат, както корпоративните данъци, така и данъците върху доходите на физическите лица. При косвените данъци се отчита неизпълнение на разчетите за годината, основно поради по-ниските постъпления от ДДС от ВОП и акцизи. Въпреки това преизпълнението в частта на преките данъци и приходите от осигурителни вноски напълно компенсират по-ниските постъпления от косвени данъци, с което данъчно-осигурителните приходи превишават плана за годината.

Неданъчните приходи са в размер на 12,0 млрд. лв. (вкл. 3,2 млрд. лв. еднократни извънредни приходи) и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. На съпоставима база при елиминиране на въздействието на еднократни извънредни приходи, неданъчните приходи по КФП за 2022 г. са в размер на 8,8 млрд. лв., което представлява преизпълнение на годишния разчет с 19,8 на сто (1,5 млрд. лв.).

Постъпленията в частта на помощите и даренията са по-ниски от разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. с 0,2 млрд. лв., което се дължи на по-ниското усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС, респективно по-ниският размер на възстановените разходи от ЕК.

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за 2022 г. са в размер на 66,1 млрд. лв., вкл. 3,2 млрд. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. на съпоставима база след като се елиминира въздействието на еднократните извънредни разходи по бюджета на ФСЕС, разходите по КФП за 2022 г. са в размер на 62,9 млрд. лв., което представлява 95,5 % от разчета към ЗДБРБ за 2022 г. Най-съществено забавяне при усвояването на планираните разходи има при разходите по сметките за средства от ЕС. Основен принос за това има ниското усвояване на разходите по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми от програмния период 2021-2027 г., като по-ниски от планираните са и разходите и предоставените трансфери по държавния бюджет. Разходите и предоставените трансфери по сметките за средства от ЕС са с около 2,7 млрд. лв. по-ниски от планираните с разчетите за годината. През месец декември постъпи първият транш по ПВУ за България в размер на около 2,7 млрд. лв., но данните сочат, че ефективно усвоените разходи по ПВУ са едва 0,1 млрд. лв. Причините за това са следните:

- ***по Механизма за възстановяване и устойчивост:***

- закъснялото приемане и съответно стартиране на изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ);
- липсата на готовност за изпълнение на част от инвестициите от крайните получатели и недостатъчния административен капацитет, особено при отговорни ведомства, които не са изпълнявали функции на органи по усвояването на средства от ЕС;
- закъсняло стартиране на процедурите за избор на изпълнител по ЗОП.

- ***по проектите от програмен период 2021-2027 г.:***

- закъснялото одобрение от ЕК на програми, които ще се изпълняват през програмен период 2021-2027 – първите три програми (ПРЧР 2021-2027, програма Образование и ПХОМП) бяха одобрени в края на месец август, голяма част от останалите програми бяха одобрени в края на месец септември и началото на месец октомври, а програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ и програма „Развитие на регионите“ (без Фонда за справедлив преход) – в края на месец декември 2022 г.

Бюджетна позиция на страната за 2022 г.

Бюджетно салдо по държавния бюджет

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по държавния бюджет за 2022 г. е отрицателно в размер на 5 695,7 млн. лв. (-3,4 % от БВП), което съпоставено със заложения размер за дефицита по държавния бюджет в актуализираните разчети по ЗДБРБ за 2022 г. (7 623,6 млн. лв.) представлява подобрене с 1 927,9 млн. лева.

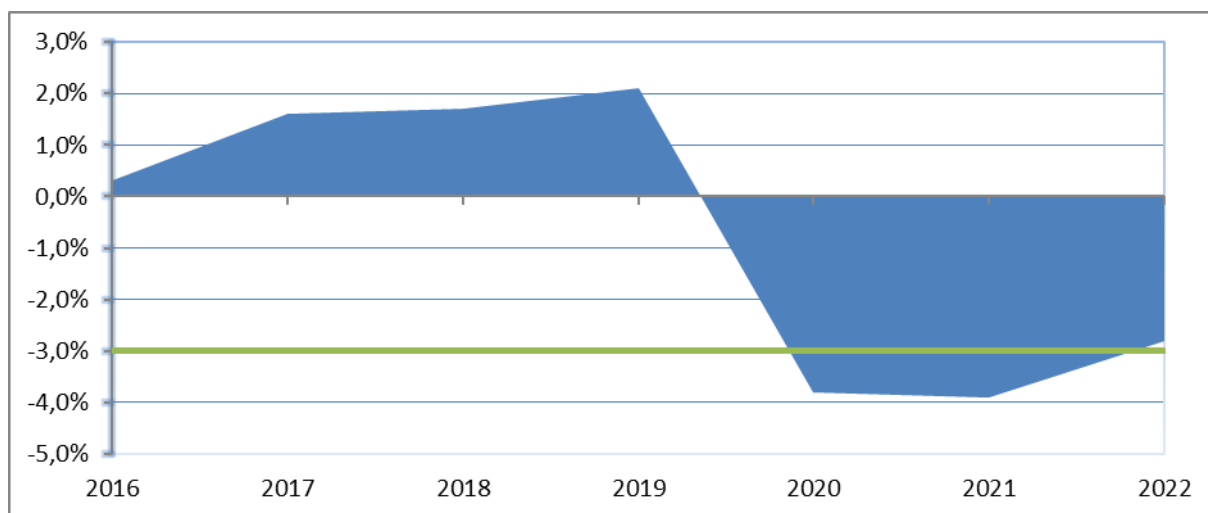
Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2022 г. е отрицателно в размер на 1 323,6 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2022 г. представлява 0,8 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2022 г. е заложен дефицит за годината в размер на 6 228,4 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 4,9 млрд. лв. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП.

Салдо на сектор „Държавно управление” въз основа на методологията на Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010)

Икономическото възстановяване след шока от избухването на пандемията през 2020 г. продължи и през 2022 г. Това се изразяваше в силно представяне на индустриалното производство, ръст на потреблението и износа и запазване на заетостта, което заедно с инфлацията благоприятстваше постъпленията в бюджета. От друга страна, редица фактори влияеха негативно върху разходната страна на бюджета. Това бяха продължилата през първото тримесечие на 2022 г. извънредна епидемична обстановка и свързаните с нея разходи за борба с COVID-19, както и шоковете на пазарите на горива и енергоносители, наложили незабавната намеса на държавата с мерки за намаляване на негативните последици върху бизнеса и уязвимите групи от населението. Социалните разходи и компенсацията на наетите нараснаха значително поради високият ръст на цените и двуцифрената инфлация през по-голямата част от годината. Въпреки големия фискален ефект от тези неблагоприятни въздействия България успя да запази салдото на сектор „Държавно управление“ през 2022 г. на нивото от 2,8 %, което съответства на изисканата от Пакта за стабилност и растеж, референтна стойност от 3 %. Същевременно в сравнение със заложената цел в предходната Конвергентна програма – дефицит от 5,3 %, данните от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България отчитат подобрене на бюджетното салдо на сектор „Държавно управление“ с 2,5 пр. п., което се дължи на увеличение в частта на приходите с 0,5 пр. п., докато в разходната част се отчита свиване на разходите с 2,0 пр. п. спрямо първоначалните прогнози.

Граф. 3-1 Бюджетен баланс (ЕСС 2010, % от БВП)

Източник: Евростат

На база на публикуваните в края на април данни на Евростат за дефицита и дълга на държавите членки през 2022 г. се отчита подобрение по отношение на осреднените стойности за дефицита и дълга на държавите от ЕС. Осреднената стойност на дефицита за държавите членки на ЕС за 2022 г. се равнява на 3,4 % от БВП при отчетен дефицит в размер на 4,8 % от БВП за 2021 г., но все още значително надвишава нивото на показателя за 2019 г. - 0,6 % от БВП, преди избухването на пандемията от COVID-19. За страните от еврозоната осреднената стойност на дефицита на сектор „Държавно управление“ за 2022 г. възлиза на 3,6 % от БВП при 5,3 % от БВП дефицит за 2021 г.

По отношение на дълга, България е втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2022 г. – 22,9 % от БВП. Тринадесет държави членки надвишават референтната стойност от 60 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж, като средно за ЕС дългът се свива с 4,0 пр. п. на годишна база до 84,0 % от БВП за 2022 година.

Фискален резерв

Фискалният резерв⁴ към 31.12.2022 г. е **13,4 млрд. лв.**, в т.ч. 12,1 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 66 на ЗДБРБ за 2022 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

Нетни постъпления от ЕС

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2022 г. е 7 590,0 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2022 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 5 884,9 млн. лева.

Размер на държавния дълг

Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2022 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2022 г. е 36,1 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 38,5 млрд. лв., съгласно чл. 67 от ЗДБРБ за 2022 г.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“ за 2022 г.

⁴ В съответствие с § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси

Съпоставено със заложената цел в Конвергентна програма на Република България 2022-2024 г. – дефицит от 5,3 % от БВП, данните от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България отчитат подобрене на бюджетното салдо на сектор „Държавно управление“ с 2,5 пр.п., което се дължи на по-ниско от планираното усвояване на разходите, докато възстановяване в частта на приходите продължава но с по-умерен темп.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“	ЕСС 2010	2022	2022
		(млн. лв.)	% от БВП
Общо приходи	TR	63 711,2	38,5 %
Общо разходи	TE	68 358,8	41,3 %
Нето предоставени/ получени заеми	EDP B.9=TR-TE	-4 647,6	-2,8 %
Лихвени разходи	D.41	770,4	0,5 %
Първичен баланс	PB=B.9+D.41	-3 877,2	-2,3 %
Данъци върху производството и вноса	D.2	26 164,0	15,8 %
Текущи данъци върху доходите, богатството и т.н.	D.5	10 615,1	6,4 %
Данъци върху капитала	D.91	535,2	0,3 %
Социално-осигурителни вноски	D.61	13 890,5	8,4 %
Доход от собственост	D.4	1 743,8	1,1 %
Други		10 762,6	6,5 %
Общо приходи	TR	63 711,2	38,5 %
Компенсация на наетите лица	D.1	16 543,9	10,0 %
Междинно потребление	P.2	8 802,3	5,3 %
Общо социални трансфери	D.6	24 689,3	14,9 %
Социални трансфери в натура	D.63	4 671,2	2,8 %
Социални трансфери без тези в натура	D.62	20 018,1	12,1 %
Лихвени разходи	D.41	770,4	0,5 %
Субсидии	D.3	8 362,8	5,1 %
Бруто образуване на основен капитал	P.51	5 035,8	3,0 %
Капиталови трансфери	D.9	817,3	0,5 %
Други		3 337,0	2,0 %
Общо разходи	TE	68 358,8	41,3 %

Източник: НСИ

Приходите като относителен дял в БВП достигнаха 38,5 % през 2022 г., което е увеличение с 0,8 пр. п. спрямо нивото през 2021 г. За нарастването на относителния дял на приходите в БВП допринасят в най-голяма степен ръстът при данъците върху производството и вноса (вкл. и еднократните приходи от производителите на електрическа енергия, използвани за изплащане на компенсации на небитовите потребители на

електрическа енергия) и увеличението при приходите от продажби, доходите от собственост и другите текущи приходи, докато при текущите данъци върху доходите, богатството и др. се наблюдава запазване на нивото им от предходната година.

Данъците върху производството и вноса отбелязват най-голям ръст, както в номинално отношение - с над 5,5 млрд. лв., така и като процент от БВП – с 1 пр. п. Тук са отразени целевите вноски, извършвани в изпълнение на разпоредбите на §24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. от публичните предприятия от сектор енергетика със 100 на сто държавно участие в капитала, с които се финансираха компенсациите за високите цени на електрическата енергия на небитовите клиенти. Също така нарастване на приходите се наблюдава при всички данъци от групата, като най-значително е то при ДДС. Това отразява както реалния ръст при потреблението през 2022 г., така и ускорението на инфлацията. Значителният ръст в потреблението е резултат в най-голяма степен на продължаващото възстановяване на потребителските разходи след първоначалния шок от COVID-19 пандемията и наложените ограничения. Регистрираното увеличение на доходите при пенсионерите и при голяма част от работещите също допринасят за увеличеното потребление и свързаните с него данъчни приходи.

При текущите данъци върху доходите, богатството и др. се наблюдава нарастване на постъпленията в номинално изражение с 1,7 млрд. лв., а като дял от БВП спрямо предходната година равнището се запазва – 6,4 % от БВП. Номинално нарастване се отчита при всички данъци в групата, като най-голямо е то при корпоративните данъци. Причините са, от една страна увеличения обем на продукцията в индустрията, от друга на ръста на цените в много отрасли, като енергетика, производство на суровини, хранителни стоки и др. Това води до нараснали печалби, съответно до по-голям данък върху печалбата. При данъка върху доходите на физическите лица също има номинално увеличение, което е резултат от регистрирания ръст на възнагажденията както в частния сектор, така и в обществения сектор. Същевременно по-сериозното нарастване на данъчните постъпления при този приходоизточник е ограничено от увеличения обем през 2022 г. на данъчното облекчение за деца. Трябва да се отбележи и ръстът при данъците върху богатството (имууществените данъци), където се отразяват нарасналите цени на имотите в страната и броя сделки за придобиване им и др.

Приходите от социални и здравно-осигурителни вноски нарастват номинално с 1,6 млрд. лв., а отнесени към БВП отчитат намаление с 0,5 пр. п. спрямо 2021 г. Основният фактор, който допринасят за това, е ръстът на доходите, вкл. на минималната работна заплата и минималните осигурителни прагове и др.

Постъпленията от продажби, доходи от собственост и други текущи приходи се увеличават номинално с 2,5 млрд. лв. и с 0,3 пр. п. като дял от БВП спрямо 2021 г. Основната причина тук е увеличените средства от продажба на квоти за емисии на парникови газове, дивиденди от държавни предприятия и други приходи.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2022 г. нарастват номинално с 10,5 млрд. лв. и са в размер на 41,3 % от БВП, което е с 0,3 пр. п. по-ниско от отчетеното през 2021 г. ниво. Номинално нарастване се отчита при почти всички видове разходи с изключение на другите текущи разходи, като най-значително е нарастването при разходите за субсидии и при социалните разходи, различни от тези в натура.

Разходите за компенсация на наетите лица се увеличават номинално с 1,1 млрд. лв., като обаче нивото им спрямо БВП намалява с 1,1 пр. п. в сравнение с 2021 г. Основната причина за номиналното нарастване е увеличението на възнагажденията в обществения сектор, вкл. на педагогическия персонал, с цел компенсиране до известна степен на натрупаната инфлация. Влияние оказва и изплащането до средата на 2022 година на допълнителни суми към възнагажденията лекарите и медицинските специалисти на първа линия в борбата с пандемията от COVID-19 и др.

Разходите за междинно потребление, основна част от което е издръжката, нарастват и номинално – с 1,6 млрд. лв., и като относителен дял в БВП – с 0,2 пр. п., като основната причина са увеличените цени на материалите, горивата, енергията, цените на услугите и разходите за текущ ремонт.

Размерът на социалните трансфери като относителен дял от БВП нараства с 0,3 пр. п., като в номинално изражение това са 4,3 млрд. лв. При социалните трансфери в натура, където се отразяват плащанията към изпълнителите на медицинска помощ, номиналното увеличение е с над 1,2 млрд. лв., а делът на изразходваните средства в БВП се увеличава с 0,3 пр. п. в сравнение с 2021 г. Това отразява продължилото до средата на 2022 г. плащане на допълнителни суми към възнаграденията на медицинските специалисти и другите разходи за борба с COVID-19. Другата категория социални трансфери, различни от тези в натура, отразяват извършените социални плащания за пенсии, помощи и обезщетения на домакинствата, като тук номиналното нарастване е с 3,1 млрд. лв. спрямо 2021 г., а делът им в БВП остава почти непроменен – намалява с 0,1 пр. п. През 2022 г. бе реализирано увеличение на пенсиите на няколко стъпки: от 25.12.2021 г., което практически засяга целогодишното увеличение за 2022 г., увеличи се с 12,5 на сто в пенсионната формула процента за всяка година осигурителен стаж, вкл. увеличение на минималната и максималната пенсия; от 1 юли 2022 г. всички пенсии бяха увеличени с 10 %, като към тях беше включена и изплащаната до онзи момент „ковид“ добавка, като при минималната и максималната пенсии увеличението беше съответно с 26,2 и 33,3 %; от 1 октомври 2022 г. последва ново увеличение на пенсиите, отпуснати до края на 2021 г., като процента на увеличение зависеше от годината на отпускане на пенсията. Също така през месеците януари-юни 2022 г. всички пенсионерите получаваха и „ковид“ добавка от 60 лв., тези от тях, които бяха ваксинирани срещу COVID-19, получиха и еднократна добавка от 75 лв. При разходите за социални трансфери и помощи за домакинствата се отчита увеличение на сумите по обезщетенията за временна нетрудоспособност поради общо заболяване; обезщетенията за отглеждане на малко дете; помощите по линия на социалното подпомагане, вкл. на помощите за отопление и семейните помощи за деца, и др.

Разходите за субсидии отбелязват най-голямото увеличение спрямо 2021 г. както номинално - с 3,1 млрд. лв., така и като дял от БВП – с 1,3 пр. п. Основен принос тук имат субсидиите за компенсиране на разходите на небитовите крайни потребители на електрическа енергия и на операторите на електропреносната мрежа за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи, както и субсидиите по останалите програми за компенсиране на високите цени на енергията и природния газ (§23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. и други програми по предходни програми за изплащане на компенсации). Същевременно след средата на годината беше преустановено изплащането на работодателите по програмата за запазване на работните места (основно програмата 60/40) в условията на епидемична обстановка, породена от пандемията от COVID-19.

При капиталовите разходи като дял от БВП през 2022 г. се отчита ръст както при бруто образуването на основен капитал – с 0,4 пр. п., така и при останалите елементи на капиталовите разходи – с 0,1 пр. п. Номиналното увеличение е съответно 1,4 млрд. лв. и 0,3 млрд. лева. Нарастването при бруто образуването на основен капитал се обуславя от разплащането на извършени строителни работи, главно при пътната инфраструктура, което беше забавено през предходния отчетен период. Същевременно усложнената политическа ситуация в страната и смяната на правителства забави процеса по започването на нови проекти и съответно предвидените в предишната Конвергентна програма по-големи капиталови разходи бяха отложени за следващите години. Забавеното одобрение на Плана за възстановяване и устойчивост, както и на необходимите процедури по започването на проекти по него също ограничиха извършването на капиталовите разходи. Забавяне се

отчита и при проектите по оперативните програми от новия програмен период на ЕС 2021-2027.

През 2022 г. разходите за лихви запазват непроменен в сравнение 2021 г. дела си спрямо БВП - 0,5 %, а номинално нарастват с 0,1 млрд. лв.

Съответствие на основните фискални параметри по КФП и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2022 г. с изискванията на фискалните правила в Закона за публичните финанси

<u>Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на фискалното правило са изпълнени при спазване на разпоредбите на чл. 23, ал. 3 на ЗПФ.
<u>Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на фискалното правило са изпълнени при хипотезата на чл. 25, ал. 2 на ЗПФ
<u>Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на фискалното правило са изпълнени при хипотезата на чл. 26, ал. 2 на ЗПФ
<u>Фискално правило по отношение на салдото по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на фискалното правило са изпълнени в съответствие с чл. 27, ал. 4 на ЗПФ.
<u>Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 28 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Изискванията на чл. 29 на ЗПФ са изпълнени

Източник: МФ, Евростат, ЕК

Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер до 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Според чл. 24 от ЗПФ неизпълнението на средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит на годишна основа се допуска при извънредни обстоятелства. Поради кризата, породена от COVID-19, през 2020 г. бе активирана общата клауза за дерогация (General escape clause) от Пакта за стабилност и растеж, която позволи на държавите членки да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел през 2020 и 2021 г. В последствие, с решение на ЕК прилагането на клаузата за дерогация в ЕС бе удължено за 2022 г. и 2023 г.

През 2022 г. структурното бюджетно салдо възлезе на дефицит от 1,3 % от БВП. Нарастване на международните цени, вкл. цените на енергоносителите, доведе до продължаване на някои от действащите и въвеждане на нови разходните политики за подкрепа на домакинствата и фирмите и формиране на отрицателен бюджетен баланс на сектор "Държавно управление" (2,8 % от БВП). Отчитането на някои от въведените бюджетни мерки, като мерки с временен характер, се отрази във възходяща корекция на

структурното салдо. Корекцията спрямо фазата на икономическия цикъл върху бюджетно салдо бе отрицателна.

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“

На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2022 г. е дефицит в размер на 2,8 % от БВП. Отчетената стойност отговаря на заложената референтна стойност в чл. 25, ал. 2 на ЗПФ.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

Оценката на съответствието с изискванията по Пакта за стабилност и растеж (ПСР) и Закона за публичните финанси (ЗПФ) по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК.

На база направени изчисления от Министерството на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на -2,9 % за 2022 г. Това е под нивото на референтния растеж от 2,3 % за отчетната година, изчислен от ЕК.

През 2019 г. и до избухването на пандемията от COVID-19 през 2020 г., България стриктно спазваше правилата на ПСР, и по-конкретно неговата превантивна част. През 2020 г. бе активирана общата клауза за дерогация (General escape clause) от ПСР, която остана в сила през 2021 и 2022 г. Тя позволява на държавите членки временно да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не застрашава фискалната им устойчивост в средносрочен план⁵. Бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР, и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация.

Фискално правило по отношение на салдото по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 от Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2022 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 0,8 на сто от БВП, което не превишава референтната стойност, заложена в ЗПФ. В този смисъл разпоредбите на чл. 27, ал. 4 са изпълнени.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 28 от Закона за публичните финанси разходите по консолидираната фискална програма⁶ не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на

⁵ Съобщение на ЕК за активирането на общата клауза за дерогация - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0123&from=EN>

⁶ В обхвата на разходите не се включват разходите, извършвани от сметки за средства от Европейския съюз, както и по други международни програми и договори, които са с режим на сметки за средства от Европейския съюз съгласно чл. 8, ал. 4, на ЗПФ включително свързаното с тях национално съфинансиране.

Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2022 г. представляват 38,1 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

Фискално правило по отношение на номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

През 2022 г. фискалното правило по чл. 29 от Закона за публичните финанси относно номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, който към края на всяка година не може да надвишава 60 на сто от брутния вътрешен продукт е спазено, запазвайки нивото си далеч под горния праг на Маастрихтския критерий за конвергенция. По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2022 г., стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 22,9 % (при 23,9 % през 2021 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

1.1 Програми за компенсация за високите цени на електрическата енергия и природния газ

В края на 2021 г. бяха одобрени *Програма за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия* и *Програма за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи* (РМС №739/2021; РМС №771/2021; РМС №885/2021; РМС №893/2021). Подкрепата по програмите е насочена към всички небитови крайни клиенти по смисъла на § 1, т.27г и 33а от Допълнителните разпоредби на Закона за енергетиката. Програмите предвиждат механизъм за подкрепа на небитовите крайни клиенти чрез търговците на електрическа енергия, доставчиците от последна инстанция, производителите на електрическа енергия, продаващи директно на небитови крайни клиенти, и оператора на организиран борсов пазар на електрическа енергия. Възползвателите се от тази програма се оценяват на около 633 000 небитови крайни клиенти на електрическа енергия. Същите са подпомогнати ежемесечно чрез извършване на компенсация на базата на количествата активна електрическа енергия, върху която по принцип следва да се начисли цена „задължение към обществото“, с фиксирана сума за подпомагане на един MWh. Действието на тези програми бе продължено първоначално до края на първото тримесечие, а в последствие и до края полугодията на 2022 г., като те бяха многократно модифицирани и доразвити (РМС № 15/2022 г., РМС №30/2022; РМС №92/2022; РМС №105/2022; РМС №202/2022; РМС №301/2022; РМС №356/2022).

Освен компенсациите за небитовите потребители на електрическа енергия и за операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи, бяха одобрени и:

- *Програма за компенсиране на битовите клиенти на природен газ и топлофикационни дружества, използващи като основно гориво природен газ, с подпомагане с фиксирана сума за един MWh* (РМС № 31/2022). Програмата предвижда механизъм за подпомагане на битовите клиенти чрез крайните снабдителите на природен газ и чрез обществения доставчик при продажбата на природен газ на лица, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия, в качеството им на топлоснабдителни дружества. От програмата се възползват около 137 951 битови клиенти на природен газ и топлофикации, които използват основно гориво природен газ, като подпомагането се извършваше чрез компенсация на базата на количествата потребен природен газ за съответния месец до фиксирана сума на MWh.

- *Програма за компенсиране на непредвидените разходи на дружествата от отрасъл ВиК за потребена електрическа енергия (РМС №40/2022).* Програмата има за цел да минимизира допълнително формирания отрицателен ефект за небитовите потребители от отрасъл ВиК от поскъпването на електрическата енергия на международните пазари и да отрази специфичния характер на предоставяне на ВиК услуги от дружествата на потребителите на регулирани от държавен орган цени.

- *Програма за подпомагане на студенти и докторанти, настанени в студентски общежития, стопанисвани от държавните висши училища и „Студентски столове и общежития“ ЕАД (ССО ЕАД) (РМС №162/2022).* Принципът за изчисляване на компенсациите по програмата се обосновава на необходимостта да се компенсират превишените разходи за закупуване на електрическа енергия по пазарни цени, спрямо стойността на същите количества електрическа енергия по регулирани цени за битови крайни клиенти на държавните висши училища и Студентски столове и общежития ЕАД. Тази необходимост е породена от факта, че организациите, стопанисващи общежитията, купуват електрическа енергия като небитови крайни клиенти, а преобладаващи количества от нея се потребяват за битови нужди от ползвателите на общежитията. На база направените предварителни изчисления се предвижда от компенсацията да се възползват средно месечно около 30 000 студенти и докторанти, настанени в студентски общежития.

Посочените три програми бяха допълвани няколкократно (РМС № 93/2022, РМС № 105/2022 г., РМС № 202/2022 г., РМС № 301/2022 г., РМС № 356/2022 г., РМС № 734/2022).

С влизането в сила на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. (ДВ, бр. 52 от 2022 г.) с §23 и §24 от преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) на закона, с които бе регламентиран нов механизъм за финансиране на компенсации за небитовите крайни клиенти на електрическа енергия чрез бюджета на ФСЕС. Предвижда се публичните предприятия от сектор енергетика със 100 на сто държавно участие в капитала да внасят целеви вноски във ФСЕС, които да се използват за покриване на разходите за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия. Определено е компенсирането да бъде в размер на 100 на сто от разликата между реалната средномесечна борсова цена на сегмента "ден напред" на Българската независима енергийна борса ЕАД за съответния месец и базовата цена в размер 250 лв./MWh. Предвидено е този механизъм да се прилага за периода от 1 юли 2022 г. до 31 декември 2022 г., като по предложение на министъра на енергетиката Министерският съвет определя размера и сроковете за внасяне на целевите вноски. Общият размер на приходите от целевите вноски, постъпили по бюджета на ФСЕС, в изпълнение на РМС №490/2022, РМС №587/2022, РМС №648/2022, РМС №735/2022, РМС №920/2022 и РМС №1035/2022 г. за периода юли-декември 2022 г. е в размер на 3 181,0 млн. лв. (1,9 % от БВП). Със свое решение Министерският съвет одобри нова *Програма за компенсиране на разходите на небитовите крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната мрежа за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи за периода от 1 юли 2022 г. до 30 септември 2022 г.* (РМС №534/2022 г.), която бе удължена и за периода от 1 октомври 2022 г. до 31 декември 2022 г. (РМС №710/29.07.2022 г.). Програмата обединява съществуващите преди това Програма за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия и Програма за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи, като е насочена към същата група засегнати небитови крайни потребители на електрическа енергия и използва механизма за компенсиране, регламентиран с разпоредбите на влезлия в сила ЗИД на ЗДБРБ 2022 г.

На база на изложеното, през 2022 г. изплатените компенсации по различните прилагани програми за компенсации са в общ размер на **4,9 млрд. лв., което представлява**

3,0 % от прогнозния БВП, а постъпилите извънредни еднократни приходи от целеви вноски по реда на §24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. са в размер на **3,2 млрд. лв. (1,9 % от прогнозния БВП)**.

1.2 Информация за разходи, свързани с хуманитарната криза породена от военните действия в Украйна

Отчетените от ПРБ разходи към 31.12.2022 г. за финансиране на дейности по оказване на незабавна хуманитарна помощ на живеещите в Украйна български граждани и българи с украинско гражданство, включително при необходимост от евакуация, за предоставяне на хуманитарна помощ за Украйна, за хуманитарна помощ на украинските бежанци в България, както и за извършване на разходи за справяне с последствията от военните действия срещу Украйна са в размер на 578,4 млн. лв. от националния бюджет и 142,0 млн. лв. средства от ЕС. По бюджетите на общините отчетените разходи са в размер на 2,0 млн. лева. От одобрените с ПМС допълнителни разходи по реда на чл. 110 от ЗДБРБ за 2022 г. по бюджета на Министерството на туризма са отчетени разходи в размер на 56,4 млн. лв. - хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила в Република България вследствие на военните действия в Украйна.

Програми за хуманитарна помощ за лица с бежански статут

В началото на март с РМС № 145/2022 г. бе одобрена „Програма за ползване на хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила в Република България вследствие на военните действия в Украйна“ с първоначален срок за периода от 24.02.2022 до 31.05.2022 г. По-късно тази програма бе изменена и допълнена с РМС № 181, № 239, № 241, № 298 и № 423 от 2022 г. Програмата се администрира от Министерството на туризма – (МТ), като разходите е предвидено да се финансират от инструменти на ЕС и/или от държавния бюджет. Средствата по програмата са отпускани с ПМС № 61, 71, 93 146, 193 и 251 от 2022 г. Отчетените от МТ средства по тази програма за 2022 г. са в размер на 161,8 млн. лв.

С РМС № 317 от 20 май 2022 г. е одобрена нова „Програма за хуманитарно подпомагане на разселени лица от Украйна с предоставена временна закрила в Република България“, която по-късно бе изменена и допълнена с РМС № 535, 665, 856, 909, 963 и 1010 от 2022 г. и бе удължен периодът на действие на програмата до 24.02.2023 г. Програмата се администрира от МТ, като помощта се одобрява с акт на Министерския съвет. Средствата по програмата са одобрени с ПМС № 200, 271, 282, 336, 361, 426 и 484 от 2022 г. Изразходваните средства по тази програма от МТ към 31.12.2022 г. са в размер на 77,3 млн. лв.

Към 31.12.2022 г. по бюджета на МТ са отчетени разходи в общ размер на 239,1 млн. лв. по двете програми за хуманитарна помощ във връзка с военните действия в Украйна, като част от разходите в размер на 128,7 млн. лв. бяха възстановени от оперативните програми на Европейския съюз и 110,4 млн. лв. са осигурени от икономии по централния бюджет.

В областта на социалната закрила - в рамките на действащата нормативна уредба в областта на системата на социалното подпомагане, пристигащите в страната лица със статут на временна закрила, за които след оценка на всеки конкретен случай се констатира, че се нуждаят от подкрепа за задоволяване на основните жизнени потребности, имат право на социални помощи и защита, в т. ч. и хора с увреждания. Наред с това, пристигащите от Украйна имат право да работят у нас без разрешение за достъп до пазара на труда, както и да ползват облекчени процедури за достъп до българския пазар на труда. Към 31.12.2022 г. Министерството на труда и социалната политика отчита разходи в размер на 16,3 млн. лв. за сметка на бюджета и 4,5 млн. лв. средства от ЕС. За социални разходи за отпуснати

еднократни помощи по реда на чл. 16 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) на разселени от Украйна лица с предоставена временна закрила, до петкратния размер на гарантирания минимален доход (375 лв.). Помощта се отпуска въз основа на подадено заявление-декларация в Агенцията за социално подпомагане по адрес на местопребиваването им с приложения за справка: регистрационна карта на чужденец, на когото е предоставена временна закрила; документа за самоличност от Украйна; адресна карта на чужденец, издадена от Дирекция „Миграция“ към Районното управление на Министерството на вътрешните работи или хотела, в който е отседнало лицето. За периода от 24.02.2022 г. до 31.12.2022 г. са изплатени еднократни помощи на 43 483 лица с предоставена временна закрила.

По проект „Солидарност“ - изплатените средства за предоставени субсидии в размер на 4,3 млн. лв. включват минимална помощ по смисъла на Регламент(ЕС) № 1407/2013 г. и интеграционна добавка за настаняване на лица, украински граждани. Възнагражденията на 2 785 украински граждани възлизат на стойност 2 714 765 лв. От интеграционната добавка в размер на 1 247 358 лв. са се възползвали 1 960 украински граждани. Възнагражденията на 633 ментори са в размер на 338 219 лв. Проектът се реализира по ОП РЧР 2014-2020, приоритетна ос 6 „Подкрепа за преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19 и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката”. Средствата по проекта се предоставят съгласно Регламент (ЕС) 2022/613 на Европейския Парламент и на Съвета от 12 април 2022 г. за изменение на Регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на увеличено предварително финансиране със средства по линия на REACT-EU и за определяне на разход за единица продукт. По проекта са изплатени средства на разселени лица от Украйна и техните семейства.

Компенсации за българските земеделски производители за неблагоприятните последици от войната в Украйна

С ПМС № 247 от 17.08.2022 г. на Държавен фонд „Земеделие“ са предоставени средства в размер на 444,1 млн. лв. за осигуряване на ликвидност на земеделските стопани и за подкрепа на свиневъдите и птицевъдите за хуманно отношение към животните, както и за осигуряване на подкрепа на земеделските стопани по национални мерки за компенсации на повишените цени на енергоносители, фуражи, препарати за растителна защита, горива и торове. Към 31.12.2022 г. Държавен фонд „Земеделие“ отчита разходи в общ размер на 444,0 млн. лв. за осигуряване на ликвидност на земеделските стопани по Временната рамка във връзка с военните действия в Украйна и за подкрепа на свиневъдите и птицевъдите за хуманно отношение към животните, както и за осигуряване на подкрепа на земеделските стопани по национални мерки за компенсации на повишените цени на енергоносители, фуражи, препарати за растителна защита, горива и торове.

Други разходи

Министерство на вътрешните работи отчита извършени разходи в размер на 3,0 млн. лв. за хуманитарна помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна за периода 01.01 - 31.12.2022 г. Посочените данни включват разходи за положен извънреден труд и дължимите осигурителни вноски върху него, както и заплати и съответните осигурителни вноски за персонала в почивните бази на МВР, обслужващ настанените членове на семейства на служители на МВР на Украйна. За закупуване на канцеларски материали и консумативи (фолио за ламиниране, хартия, копирен картон, папки, джобове и др.), ламинатори, УЕБ камери, скенери за лични документи, мрежови рутери, USB и UTP кабели, букси, разходи за командировки, ГСМ, туристически данък, материали за ремонт на кабините, автомобилни гуми, анкери и шайби, укрепващи колани за палатки, разклонители и други и преносими компютри и принтери.

Разходите на Министерския съвет в това направление са в размер на 5,4 млн. лв., от които за издръжка са отчетени 4,4 млн. лева.

Извършените разходи от Министерството на отбраната за хуманитарна помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна са в размер на 2,6 млн. лв. за сметка на бюджета на Министерството на отбраната.

В областта на здравеопазването - с приети от Народното събрание промени в Закона за здравното осигуряване на чуждите граждани с временна закрила бе осигурен достъп до пълния обхват медицинска помощ, заплащана от НЗОК, като конкретните въпроси, свързани с определяне на размера и реда за внасянето на здравноосигурителните вноски, лицата които ги внасят, момента на възникване на задълженията за заплащане и момента на възникване на правата на осигурените лица са определени с Постановление № 69 от 5 май 2022 г. на Министерския съвет за здравно осигуряване на лицата с временна закрила по чл. 1а, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците и на лицата по чл. 39, ал. 6, т. 2 и чл. 40а, ал. 3а от Закона за здравното осигуряване.

В областта на образованието - по отношение на образованието следва да се има предвид че системата е отворена за приемане и обучение на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст от Украйна в български държавни и общински детски градини и училища, което разширява обхвата на децата и съответно на разходите, свързани с тях.

Във връзка с обезпечаването на дейности, насочени към лицата търсеци временна закрила в Република България в следствие на военните действия в Република Украйна, през 2022 г. са приети РМС № 144/2022 г. за предоставяне на временна закрила на разселени лица от Украйна и за изменение на Националния план за действие при временна закрила в Република България и ПМС № 105/2022 г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджетите на Министерския съвет и на Министерството на здравеопазването за 2022 г. за авансово финансиране на разходи за лица, търсеци временна закрила в Република България вследствие на военните действия в Украйна (изменено и допълнено с ПМС № 106/2022 г. и ПМС № 194/2022 г.) и ПМС № 414/2022 г. за одобряване на допълнителни средства по бюджета на Министерството на здравеопазването и одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. за заплащане на медицинската помощ и здравноосигурителните вноски на лицата с предоставена временна закрила.

1.3 Информация за разходите по реда на чл. 110 от ЗДБРБ за 2022 г.

За 2022 г. с постановления на Министерския съвет са одобрени допълнителни разходи в размер на 75,3 млн. лв. по реда на чл. 110 от ЗДБРБ за 2022 г. за финансиране на дейности по оказване на незабавна хуманитарна помощ на живеещите в Украйна български граждани и българи с украинско гражданство, включително при необходимост от евакуация, за предоставяне на хуманитарна помощ за Украйна, както и за извършване на разходи за справяне с последствията от военните действия срещу Украйна. От тях 68,0 млн. лв. са предоставени по бюджета на Министерството на туризма и 7,3 млн. лв. като допълнителен трансфер по бюджета на Националната здравноосигурителна каса за заплащане на медицинска помощ на лицата с предоставена временна закрила и за заплащане на здравноосигурителни вноски. Средствата, предоставени по бюджета на Министерството на туризма, са одобрени за изплащане на хуманитарна помощ по Програмата за ползване на хуманитарна помощ за лица, търсеци временна закрила в Република България в следствие на военните действия в Украйна, одобрена в началото на месец март с Решение № 145/ 2022 г. на Министерския съвет и Програмата за хуманитарно подпомагане на разселени лица от Украйна с предоставена временна закрила в Република България“, одобрена с РМС № 317 от 20 май 2022 г. Програмите се администрират от Министерството на туризма, като

разходите по програмите са финансирани от инструменти на Европейския съюз и/или от държавния бюджет по реда на ЗПФ и ЗДБРБ за 2022 г. Помощта се изплаща от Министерството на туризма на категоризирани или регистрирани места за настаняване, вписани в Националния туристически регистър, и на обектите, вписани в създадения за целите на изпълнението на програмата Регистър на местата за подслон.

За 2022 г. от одобрените с ПМС допълнителни разходи по реда на чл. 110 от ЗДБРБ за 2022 г. по бюджета на Министерството на туризма са отчетени разходи в размер на 56,0 млн. лв. - хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила в Република България вследствие на военните действия в Украйна.

1.4 Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията

Мерки в частта на приходите

Приетите през предходните години мерки, свързани с прилагане на намалена ставка за ДДС на определени стоки и услуги от 20 % на 9 %, и увеличаване размера на данъчните облекчения за деца (чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ) продължиха да се прилагат през цялата 2022 година. До края на годината продължиха да се прилагат и мерките, свързани с промените в ЗДДС (обн. ДВ, бр. 107 от 18.12.2020 г.) за облагане с нулева ставка на доставките на ваксини срещу COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези ваксини, както и на медицински изделия за инвитро диагностика на COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези изделия, с място на изпълнение на територията на страната. Това данъчно третиране се приложи и по отношение на вътреобщностните придобивания с място на изпълнение на територията на страната на тези стоки. Освобождаването от облагане с мита и ДДС върху вноса на стоки от медицински характер и облагането с намалената ставка на ДДС на доставките на бира и вино, като част от ресторантьорски и кетъринг услуги, се прилагаше до 30.06.2022 година.

По данни на приходните агенции ефектът от действието на посочените мерки за 2022 г. се оценява на **около 607,9 млн. лв.** по-малко данъчни приходи.

Мерки в частта на разходите

Във връзка с прилагането на мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията общо изразходените средства по линия на националния бюджет към 31.12.2022 г. са в размер на **2 614,5 млн. лв., като в тази сума са включени 1 140,6 млн. лв.** плащания от сметки за чужди средства от заделените в края на 2021 г. в изпълнение на постановления на МС средства: за изплащането до месец юни на 2022 г. на допълнителни суми в размер на 60 лв. към пенсиите на всички пенсионери; на добавка в размер на и на 75 лв. за всеки пенсионер, който е със завършен ваксинационен курс за COVID 19 до 31.12.2021 г. (който завърши ваксинационен курс за COVID 19 в периода 1.01-30.06.2022 г.; разходи за лекарствени продукти и ваксини и др.; плащания от НОИ към работодатели за запазване на заетостта на наетите от тях работници и служители (мярка 60/40), подпомагане на туристическия сектор, автобусните и въздушни превозвачи; разходи за предпазни средства и други. В касовите отчети на ПРБ и общините към 31.12.2022 г. са отчетени **1 473,9 млн. лв.** разходи за мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията.

В частта на **мерките за подкрепа на домакинствата** са изразходени **375,7 млн. лв.** по линия на националния бюджет. С най-голям относителен дял са отчетените разходи в системата на Министерството на здравеопазването, в размер на 237,5 млн. лв. за осигуряване на ваксини, лекарствени продукти (Veklury (Ремдесивир), Regkirona 60mg/ml, Kineret (Кинерет), Molnupiravir и др) и бързи антигенни тестове в борбата с пандемията от COVID-19.

В изпълнение на параграф 1 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2021 г., НОИ изплаща сума, представляваща разликата между дохода от пенсии с включена т.нар. „ковид добавка“ от 120 лв. за декември 2021 г. и дохода от пенсии с включена т.нар. „ковид добавка“ от 60 лв. за януари 2022 г. Компенсаторните суми се дължат за периода от януари до юни 2022 г. Към 31 декември 2022 г. са извършени разходи в размер на 101,9 млн. лв.

Изплатените месечни целеви помощи в подкрепа на семейства с деца до 14 г. възраст са в размер на 14,7 млн. лева. Помощта е регламентирана с ПМС №218 от 2020 г. и ПМС №322 от 2020 г. за допълнение на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. Този вид целева помощ се предоставя на семейства с деца до 14-годишна възраст, когато двамата или единият от работещите родители, или родител, отглеждащ сам дете. За 2022 г. са изплатени месечни целеви помощи на 5 484 средномесечен брой семейства с деца до 14-годишна възраст.

Еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите в размер на 50 лв. за периода август-декември 2020 г., месец януари-септември 2021 г. и по 120 лв. на месец за периода октомври-декември 2021 г. За периода от 1 януари до 31 декември 2022 г. са изплатени 15,5 млн. лв. на пенсионери, чиито пенсии са с начална дата преди 2022 г., но за които резултатите от производства по отпускане, възстановяване или възобновяване на пенсиите са приключили през 2022 г.

Към 31.12.2022 г. за **мерки в подкрепа на бизнеса** са предоставени **351,0 млн. лв.** от националния бюджет, от които 162,1 млн. лв. за запазване на заетостта на наети от работодатели работници и служители (мярка 60/40). Извършените допълнителни разходи по бюджета на ДФ „Земеделие“ за подпомагане на засегнатите от негативните ефекти от пандемията земеделски стопани са в размер на 143,5 млн. лв. Помощта представлява подкрепа за осигуряване на достатъчна ликвидност за земеделските стопани от първичното селскостопанско производство – животновъди, отглеждащи едри и дребни преживни животни и пчелни семейства, и производители на плодове и зеленчуци, маслодайна роза и ориз, за да се противодейства на негативното влияние на последиците от пандемията от COVID-19 и за осигуряване на непрекъснатостта на икономическата дейност. Одобрените средства са предоставени на общо 26 673 земеделски стопани.

За осигуряване на финансова подкрепа в областта на културата и изкуствата в условията на обявена извънредна епидемична обстановка са изплатени 35,8 млн. лв.

Към 31.12.2022 г. са изплатени 9,6 млн. лв. субсидии за туроператори, които използват въздушни превозвачи с валиден оперативен лиценз за изпълнение на чартърни полети до България с цел туризъм. Сумите са изплатени на основание Постановление № 253/18.08.2022 г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерство на туризма за 2022 г.

За мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от COVID-19 по държавния бюджет и бюджетите на общините са предоставени общо **747,2 млн. лева**. С най-голям дял са разходите за подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19, вкл. за поставяне на ваксини срещу COVID-19 – 369,9 млн. лв.; финансирането от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19 - 216,2 млн. лв. За изплащане на допълнителни трудови възнаграждения на изпълнителите на болнична медицинска помощ - 74,8 млн. лв. За осигуряване на лични предпазни средства, дезинфектанти и др. за училищата, лечебните заведения и работните

помещения на администрацията са изразходвани 8,7 млн. лв. От общините са изразходвани средства за противоепидемични мерки в размер на 74,3 млн. лева.

Освен средствата от националния бюджет със средства от сметки те за средства от ЕС са разходи по мерките в размер на 108,5 млн. лв.

Информация за средствата, в частта на разходите, изцяло финансирани със средства от националния бюджет, изразходвани за мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията към 31.12. 2022 г.

МЕРКИ	Към 31.12.2022 г.	
	млн. лв.	% от БВП
<i>Всичко средства изразходвани за мерки за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията към 31.12. 2022 г. (А.+Б.+В.)</i>	1 473,9	0,89%
<i>А. Мерки за подкрепа на домакинствата</i>	375,7	0,23%
от тях:		
Осигуряване на ваксини, лекарствени продукти и бързи антигенни тестове в борбата с пандемията от COVID-19	237,5	0,14%
Еднократна сума за компенсиране на дохода от пенсии до нивото от декември 2021 г. за периода до юни 2022 г.	101,9	0,06%
Подкрепа на семейства с деца до 14 г. възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от вкъщи и нямат възможност да ползват платен отпуск	14,7	0,01%
Еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите в размер на 50 лв. за периода август-декември 2020 г., месец януари-септември 2021 г. и по 120 лв. на месец за периода октомври-декември 2021 г.	15,5	0,01%
<i>Б. Мерки за подкрепа на бизнеса</i>	351,0	0,21%
от тях:		
Разходи за подпомагане на бизнеса и програми за заетост	162,1	0,10%
Допълнителни разходи по бюджета на ДФ „Земеделие“ за подпомагане на засегнатите от негативните ефекти от пандемията земеделски стопани	143,5	0,09%
Финансова подкрепа в областта на културата и изкуствата в условията на обявена извънредна епидемична обстановка	35,8	0,02%
Субсидии за туроператори, които използват въздушни превозвачи с валиден оперативен лиценз за изпълнение на чартърни полети до Република България с цел туризъм	9,6	0,01%
<i>В. Мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от COVID-19</i>	747,2	0,45%
от тях:		
Подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19, вкл. за поставяне на ваксини срещу COVID-19	369,9	0,22%
Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19	216,2	0,13%
Изплащане на допълнителни трудови възнаграждения на изпълнителите на болнична медицинска помощ	74,8	0,05%
Осигуряване на лични предпазни средства, дезинфектанти, консумативи и др	8,7	0,01%
Общини - средства за противоепидемични мерки	74,3	0,04%

1.5 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2022 г.

Дискреционни приходни мерки, изменение спрямо предходната година, млн. лв.

Приходни мерки – годишен ефект	План	Отчет
Приходи от ДДФЛ от увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход	14,6	14,6
Приходи от ДДФЛ от промяна на максималния осигурителен доход	-7,0	-12,1
Намаление на ставката на данъка върху разходите в натура от 10% на 3%	-11,0	-11,0
Отмяна на данъка върху приходите от лихви по банкови сметки на физически лица	-2,8	-2,8
Намаление на постъпленията от ДДС и акцизи в резултат на освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечения нефтен газ (LPG)		-92,6
Намалена ставка на 9% на ДДС за централно отопление и природния газ		-61,0
Намалена ставка на 0% на ДДС за хляба и брашно		-82,7
Въвеждане на временната солидарна вноска – внасят се от генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност в ЕС, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването, за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 година		87,9
Приходи от оперирането на ТОЛ системата	290,0	151,7
Приходи от избор на осигуряване	79,9	27,8
Приходи от пенсионно-осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютнопроизводители, увеличение на максималния осигурителен доход)	267,4	267,4
Приходи от здравноосигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютнопроизводители, увеличение на максималния осигурителен доход)	102,6	102,6
Приходи от осигурителни вноски от увеличение на осигурителния стаж при пенсиониране	0,5	0,5
Отпадане на таксите за ползване на детски градини и на детски ясли	-35,6	-28,5
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ		3 150,3

Въпреки, че не са планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., тъй като във внесените от правителството законопроект за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2022 г. не бе разписан конкретен механизъм за финансово обезпечаване и финансиране на разходите за изплащане на компенсации за високите цени на електрическата енергия за небитовите крайни клиенти в таблицата по-горе е посочен ефектът в приходите от прилагането на разпоредбата на §24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. и приходите на фонд СЕС за компенсиране високите цени на енергията съгласно решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране. Въвеждането на нов механизъм за финансово обезпечаване на програмите за изплащане на компенсации чрез бюджета на ФСЕС бе реализирано с предложени от народни представители конкретни текстове по време на обсъждането и гласуването на проекта на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. по реда на чл. 79 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание. Конкретните текстове предвиждат ФСЕС да компенсира

небитовите крайни клиенти на ел. енергия в размер на 100 на сто от разликата между реалната средномесечна борсова цена на сегмента „ден напред“ на „БНЕБ“ – ЕАД, за съответния месец и базовата цена в размер 250 лв./MWh за периода от 1 юли до 31 декември 2022 г. (§23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г.). Средствата за компенсиране се получават от целеви вноски на публичните предприятия по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Закона за публичните предприятия от сектор енергетика със 100 на сто държавно участие в капитала. Вноските се правят във ФСЕС, като размерът и срокът за внасянето им се определят от Министерския съвет (§24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г.). Общата сума в абсолютен размер на вноските по § 24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. е 3 181,0 млн. лв., като тази сума има най-голям бюджетен ефект сред дискреционните политики в частта на приходите и разходите.

Съществен бюджетен ефект имат и мерките, свързани с промяната на политиката по доходите, водещи до допълнителни приходи от осигурителни вноски (вкл. от увеличение на минималната работна заплата на 710 лв., съответно нарастване на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители, както и увеличение на максималния осигурителен доход на 3 400 лв. от април 2022 г.). Мерките, оказващи влияние върху приходите от пенсионноосигурителни вноски за 2022 г., са с предвиден бюджетен ефект 267,4 млн. лева. Отчетеният ефект върху приходите от тези мерки е на нивото на планираните – 267,4 млн. лева.

Ефектът в приходите от здравноосигурителни вноски през 2022 г. беше предвидени в размер на 102,6 млн. лв. Отчетеният приходен ефект от здравноосигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на само осигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители, увеличение на максималния осигурителен доход) е на нивото на посочения в АСБП за периода 2022-2024 г. - 102,6 млн. лева.

През 2022 г. предвиденият ефект от приходните мерки, свързани с оперирането на ТОЛ системата е в размер на 290 млн. лева. Отчетеният ефект през 2022 г. в приходната част от ТОЛ такса за ползване на пътната инфраструктура от пътни превозни средства (събира се на основание чл.10, ал.1, т.2 от Закона за пътищата) е 151,7 млн. лева.

Предвидените приходи от избор на осигуряване в първия стълб на пенсионната система през 2022 г. са в размер на 79,9 млн. лв., а отчетените за годината са 27,8 млн. лева.

През 2022 г. отчетеният ефект в приходната част от увеличение на изискването за осигурителен стаж при пенсиониране са в размер на 0,5 млн. лв. и е на нивото на планирания.

Отпадането на таксите за ползване на детските градини и на детските ясли е с отчетен негативен ефект в приходите от посочените такси през 2022 г. в размер на 28,5 млн. лева.

Ситуацията, свързана със скока на цените както на нефта, природния газ, електрическата енергия и горивата, така и на цените на основни хранителни продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб, постави сериозни предизвикателства пред бизнеса и гражданите.

С направената актуализация на ЗДБРБ 2022 г. беше приет пакет от антикризисни мерки, в т. ч. в областта на данъчната политика. Тези антикризисни мерки включваха въвеждането от месец юли 2022 г. на намалена ставка на ДДС от 9 % за централно отопление и за природен газ, нулева ставка за доставките на хляб и на брашно, както и освобождаване от облагане с акциз на природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), използвани като моторно гориво, и на електрическата енергия. В резултат на това броят на планираните за 2022 г. и посочените в АСБП за периода 2022-2024 г. дискреционни политики в приходите беше увеличен, като общият размер на нововъведените през годината мерки е оценен на 236,3 млн. лв. по-малко приходи за 2022 година. В края на годината беше въведена

временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета на ЕС от 6 октомври 2022 година относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, която води до допълнителни приходи от 87,9 млн. лв. за 2022 година.

По отношение на отчетените ефекти на посочените в АСБП за периода 2022-2024 г. дискреционни мерки, няма промени в техните оценки, с изключение на мярката, свързана с повишаване на максималния осигурителен доход. Актуализираната оценка е повишена и увеличава загубата за бюджета с 5,1 млн. лева

Дискреционни разходни мерки, изменение спрямо предходната година, млн. лв.

Разходни мерки – годишен ефект	План	Отчет
Увеличение на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от 300 на 370 лв.	775,0	756,6
Увеличение на тежестта за година осигурителен стаж за пенсия	760,0	683,0
Разходи за опериране на ТОЛ системата	290,0	151,6
Увеличаване на заплатите на педагогическия персонал	239,5	239,5
Ефект от ръста на МРЗ на 710 лв. при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по ЗЛП и възнагражденията на приемните семейства по ЗЗД	144,5	223,5
Увеличаване на МРЗ	136,0	133,3
Увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет	120,3	127,1
Ефект от отпадане на таксите за детски градини и ясли и поемане на издръжката на детските градини и детските ясли като държавна отговорност	98,1	98,1
Увеличение на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете през втората година от майчинството	119,2	119,2
Ефект от промяната на средномесечния доход на член от семейството и размерите на месечните помощи за отглеждане на дете	90,0	90,0
Увеличение на социалните помощи по ЗСП и ЗХУ поради изменение на линията на бедност	57,3	57,3
Преизчисляване на пенсии с намален индивидуален коефициент	49,5	49,5
Увеличение на разходите за възнаграждения и осигурителни вноски поради покачването на максималния осигурителен доход от 3 000 на 3 400 лв.	39,7	32,6
Изчисляване по нов начин на индивидуалния коефициент за пенсиите за трудова дейност	35,0	35,0
Увеличение на размера на социалната пенсия за старост от 148,71 на 170 лв.	31,6	31,6
Изменение на максималния размер на получаваните една или повече пенсии от 1 440 на 1 500 лв.	30,5	30,5
Разширяване на достъпа и обхващането в задължителното предучилищно образование	18,0	0,7
Увеличение на размера на социалната пенсия за инвалидност	24,4	32,0
Увеличение на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица	23,3	23,3

Увеличение на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица	15,5	15,5
Целева помощ за безвъзмездна преводаческа услуга за глухи и сляпо-глухи	3,0	0
Подкрепа на филмовата индустрия	-8,0	-8,0
Увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия	-30,0	-30,0
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ*	-1 310,0	3 150,3
Допълнителни мерки през 2022 г., свързани с промяна на параметрите на пенсионната система (въведени с актуализацията на ЗДБРБ за 2022 г.)		1 415,7

*Сумата представлява ефект в разходите в резултат на изплатените средства за компенсиране високите цени на енергията от ФСЕС в изпълнение на §23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. и програмите за компенсиране, действали до средата на 2022 г. Разпоредбата на §23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. бе окончателно одобрена след като бе предложена от народни представители по реда на чл. 79 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание. В посочената сума не са включени платените компенсации от сметките за чужди средства, които са отчетени като разход по държавния бюджет през 2021 г. и преведени по сметка за чужди средства на МЕ. Общият размер на изплатените през 2022 г. средства за компенсиране високите цени на енергията в абсолютен размер са 4 460,3 млн. лв.

Отчетеният ефект върху разходите през 2022 г. от увеличение на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст (по чл. 68, ал. 1 от КСО) от 300,00 на 370,00 лв., считано от 25 декември 2021 г., съгл. чл.10, т.2 от ЗБДОО за 2021 г. е 756,6 млн. лева.

Отчетеният ефект върху разходите през 2022 г. от увеличение на тежестта за година осигурителен стаж по чл. 70, ал. 1 от КСО от 1,2 на сто до 1,35 на сто, съгласно § 13 от ЗР на ЗИД на ЗБДОО за 2021 г. (изм. ДВ, бр. 77 от 2021 г.) е в размер на 683,0 млн. лева.

Отчетеният ефект върху разходите за 2022 г. от въвеждането на ТОЛ такса, съгласно чл. 10, ал. 1, т. 2 от Закона за пътищата за издръжка и придобиване на дълготрайни материални активи е в размер на 151,7 млн. лева.

Увеличението на заплатите на педагогическия персонал през 2022 г. беше предвидено да доведе до допълнителни разходи за бюджета от 239,5 млн. лв. Ефектът върху разходите за 2022 г. е в размер на 239,5 млн. лева. Средствата са разпределени и предоставени по бюджетите на съответните ПРБ въз основа на натуралните и стойностните показатели за финансиране на делегираните от държавата дейности по функция „Образование“.

За 2022 г. ефектът от ръста на МРЗ на 710 лв. от 01.04.2022 г при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по ЗЛП и възнагражденията на приемните семейства по ЗЗД е 223,5 млн. лева.

Нарастването на минималната работна заплата от 650 на 710 лева месечно от 1 април 2022 г. се очакваше да повиши разходите със 136,0 млн. лв. за 2022 г. Отчетеният бюджетен ефект е 133,3 млн. лева.

Отчетеният кумулативен ефект върху размера на трансферите за здравно осигуряване от увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет с 5 на сто и от вдигането на размера на мин. осигурителен доход до увеличения размер на МРЗ е в размер на 120,3 млн. лв. Във връзка с предоставяне на временна закрила на разселени лица от Украйна беше разширен обхвата на лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет (ПМС №69 от 05.05.2022 г.), съответно бяха увеличени трансферите за здравно осигуряване за периода от една година, считано от 24.02.2022 г. През 2022 г. отчетеният ефект върху трансферите за здравно осигуряване е 6,8 млн. лв., който е добавен към ефекта от другата мярка.

Отпадането на таксите за детски градини и ясли и поемането на издръжката на детските градини и ясли като държавна отговорност беше предвидено да доведе до допълнителни разходи от 98,1 млн. лв. през 2022 г. Средствата, предвидени по тази мярка, са предоставени по бюджетите на общините, като са разпределени чрез норматив за

издръжка на дете в общинска детска ясла, респ. детска градина или училище, включващ и компенсиране отпадането на съответните такси по Закона за местните данъци и такси и общия брой на децата в съответните институции.

Отчетеният ефект от увеличаване на размера на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете от 380 лв. до 650 лв., считано от 1 октомври 2021 г., съгласно ЗИД на ЗБДОО за 2021 г. е 97,0 млн. лв., като към него е добавен ефектът от увеличението на размера на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете от 650 лв. до 710 лв., считано от 1 април 2022 г. е в размер на 22,2 млн. лева.

Отчетеният кумулативен ефект от промяната на средномесечния доход на член от семейството по чл. 4 и чл. 4а от Закона за семейни помощи за деца и промяната в размерите на месечните помощи за отглеждане на дете по чл. 7, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца е 90,0 млн. лева.

Отчетеният ефект от увеличението на линията на бедност при определяне на финансовата подкрепа по ЗХУ през 2022 г. е 50,7 млн. лева. Ефектът през 2022 г. от поетапно нарастване на индивидуалните коефициенти на месечните помощи по ЗСП в размер не по-малко от 30 на сто от линията на бедност е 6,6 млн. лева.

Лица, на които е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст до 31.12.2020 г. вкл., с намален индивидуален коефициент, в срок до 30.06.2021 г. можеха да поискат преизчисляването ѝ в пълен размер, ако прехвърлят средствата от индивидуалната си партия в УПФ във фонд "Пенсии", съответно фонд "Пенсии за лица по чл.69" на ДОО, като ефектът от това през 2022 г. е 1,5 млн. лева. Преизчисляването на пенсиите с намален индивидуален коефициент съгласно § 7д от ПЗР на КСО, в сила от 1 септември 2021 г., създаден с § 8, т. 17, буква б) от ПЗР на ЗБДОО за 2021 г. е с разходен ефект от 48,0 млн. лева.

Ефектът от увеличението на максималния осигурителен доход от 3 000 на 3 400 лв. от 01.04.2022 г. е в размер на 32,6 млн. лева.

Разходният ефект от изчисляване по нов начин на индивидуалния коефициент за пенсиите за трудова дейност, отпуснати след 31 август 2021 г., на основание изменения в ал. 10 на чл. 70 от КСО и нова ал. 19 на чл. 70 от КСО (измененията и допълненията в КСО са въведени с § 8, т. 6, букви а) и б) от ПЗР на ЗБДОО за 2021 г.) е в размер на 35,0 млн. лева.

Отчетеният ефект от увеличение на размера социалната пенсия за старост от 148,71 лв. на 170 лв., считано от 25 декември 2021 г. през изминалата година е в размер на 31,6 млн. лева.

Увеличение на максималния размер на получаваните една или повече пенсии от 1 440,00 на 1 500,00 лв., считано от 25 декември 2021 г., съгл. § 7 от ЗР на ЗБДОО за 2021 г. през 2022 г. е с ефект от 30,5 млн. лева.

Разширяването на достъпа и обхващането в задължителното предучилищно образование на децата, навършили 4-годишна възраст през 2022 г. е с ефект от 0,7 млн. лева.

Увеличението на размера на социалната пенсия за инвалидност за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто (от 110 % от социалната пенсия за старост на 125 %) и за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто (от 120% от социалната пенсия за старост на 135 %), считано от 16.09.2021 г., съгл. §11, т.1 от ЗР на ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г., с който се изменя чл. 90а, ал.2 от КСО е с отчетен ефект 23,2 млн. лева. Ефект от 8,8 млн. лв. от увеличението на размера на социалната пенсия за инвалидност има и за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане считано от 01.04.2022 г., съгл. § 9, т. 3 от ПЗР на ЗБДОО за 2022 г., с който се изменя чл. 90а, ал. 2 от КСО и се въвежда нова диференциация на групите лица за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане както следва: при намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от

100 на сто с определена чужда помощ – размерът на пенсията се определя на 160 на сто (от 135 на сто) от социалната пенсия за старост; при намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 91 на сто до 100 на сто размерът на пенсията е 140 на сто (от 135 на сто) от социалната пенсия за старост; и при намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 на сто до 90 на сто размерът на пенсията е 130 на сто (от 125 на сто) от социалната пенсия за старост.

Ефектът от увеличението на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица от 12 на 18 лв., считано от 1 април 2022 г. е в размер на 23,3 млн. лева.

Увеличението на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица от 74.29 на 85.71 лв., считано от 1 април 2022 г. е с бюджетен ефект през годината от 15,5 млн. лева.

Мярката „Целева помощ за безвъзмездна преводаческа услуга за глухи и сляпо-глухи“ не е прилагана през годината и съответно ефектът от нея е нулев.

Отчетеният ефект от разширяване на политика за създаване и разпространение на български филми и кино продукции с българско участие и нови схеми за държавна помощ за възстановяване на разходи за производство на филми и за производство на телевизионни сериали, във връзка с промени в чл. 17 и чл. 26 от Закона за филмовата индустрия е (-8,0) млн. лева.

Налице са и обстоятелства, водещи до намаление на разходите за пенсии през 2022 г. Отчетеният разходен ефект от увеличението на изискуемите възраст и стаж за придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст - по чл. 68, 68а, 69, 69а, 69б от КСО е на нивото на планирания ефект – намаление от 30,0 млн. лева.

За изпълнение на програмите за компенсиране високите цени на енергията, в т.ч. програмите за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия, за компенсиране на разходите за операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи и програми, засягащи допълнителни групи потребители, бяха предвидени допълнителни разходи по бюджета за 2021 г. в размер на 1 310 млн. лева. Продължаването на тенденцията с високите цени на ел. енергията и през 2022 г. доведе до необходимостта от запазване и разширяването на съществуващите програми за компенсация на небитовите крайни клиенти, както и до одобрението на програми, засягащи допълнителни групи потребители. Финансирането на програмите до средата на годината бе осигурено от сметката за чужди средства на Министерството на енергетиката и приходите на фонд СЕС за компенсиране високите цени на енергията съгласно решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране. Със Закона за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2022 г. (ДВ, бр. 52 от 05.07.2022 г.) беше регламентиран нов механизъм за финансиране на компенсации на високите цени на енергията, в т.ч. за небитовите крайни клиенти на електрическа енергия чрез бюджета на ФСЕС, като източник на средствата бяха целеви вноски от държавните предприятия със 100 % държавно участие в капитала (§23 и §24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г.). По предварителен отчет изразходваните средства при прилагането на програмите за компенсиране на високите цени на енергията през 2022 г. са в размер на 4 460,3 млн. лв. Сумата е изплатена от ФСЕС и включва изразходваните средства в изпълнение на §23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г., както и средствата по програмите за компенсиране, действали до средата на 2022 г. В посочената сума не са включени платените средства от сметката за чужди средства на МЕ, които са отчетени като разход по държавния бюджет през 2021 година.

Със ЗИД на ЗБДОО за 2022 г. се предложи цялостен пакет от мерки, насочени към подобряване адекватността на пенсиите, изплащани от ДОО и от Учителския пенсионен фонд. Като **първа стъпка** за реализиране на заложените цели се прие от началото на месец юли 2022 г., всички пенсионери с лична пенсия за трудова дейност да получават доход от пенсия, не по-малък от дохода от пенсии, добавки и допълнителни суми, изплащан от

държавното обществено осигуряване към 30 юни 2022 г., като заедно с това се приложи и по-висок от първоначално заложения коефициент за осъвременяване на пенсиите – 10 %, а максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличи от 1500 лв. на 2000 лв. Общият ефект от това увеличение е 1 133,7 млн. лева. **Втората стъпка**, заложена в ЗИД на ЗБДОО за 2022 г. за подобряване на адекватността на пенсиите е прилагането от началото на месец октомври 2022 г. на допълнителен механизъм за преизчисление на пенсиите, вкл. увеличение на максималния размер на получаваните една или повече пенсии на 3 400 лв. Допълнителният ефект от това увеличение е 282 млн. лева.

1.6 Промени в данъчното облагане през 2022 г.

Приетите изменения в данъчното законодателство за 2022 г. са свързани с реализиране на мерки за оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации и подобряване на събираемостта, намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. С промените се извършва привеждане на разпоредбите на националното законодателство в съответствие с европейски директиви и с решения на Съда на Европейския съюз. Направено е прецизиране в нормативната уредба във връзка с възникнали несъответствия при единното тълкуване и практическото прилагане на данъчните закони.

Необходимостта от ограничаване на разпространението на заразата с COVID-19, наложи приемането през 2020 г. на спешни мерки в областта на данъчната политика в подкрепа на бизнеса и заетостта. Някои от тези мерки, като удълженият срок за деклариране по ЗКПО, станаха постоянни чрез промени в съответните данъчни закони. Друга част запази характера си на антикризисни мерки, независимо от позитивното развитие на икономиката, като беше отчетено наличието на ограничителни мерки и развитието на пандемията, която можеше да изправи бизнеса пред нови затруднения.

Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията

Мерки в областта на данъчната политика, предприети в отговор на COVID-19

Мерки в частта на приходите

Приетите през предходните години мерки, свързани с прилагане на намалена ставка за ДДС на определени стоки и услуги от 20 % на 9 %, и увеличения размер на данъчните облекчения за деца (чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ) продължиха да се прилагат и през 2022 година. С приетата промяна в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. (обн., ДВ, бр. 52 от 5.7.2022 г.) се предоставя възможност за авансово ползване на данъчните облекчения за деца през 2022 година. До края на годината продължиха да се прилагат и мерките, свързани с промените в ЗДДС (обн. ДВ, бр. 107 от 18.12.2020 г.) за облагане с нулева ставка на доставките на ваксини срещу COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези ваксини, както и на медицински изделия за инвитро диагностика на COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези изделия, с място на изпълнение на територията на страната. Това данъчно третиране се приложи и по отношение на вътреобщностните придобивания с място на изпълнение на територията на страната на тези стоки. Освобождаването от облагане с мита и ДДС върху вноса на стоки от медицински характер и облагането с намалената ставка на ДДС на доставките на бира и вино, като част от ресторантьорски и кетъринг услуги, се прилагаше до 30.06.2022 година.

➤ Основно, промените в областта на данъчната политика са приети със **ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. (обн., ДВ, бр. 52 от 5.7.2022 г.)** и включват следните мерки/изменения:

Промени в Закона за данък добавена стойност

- Въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9 % за доставки на централно отопление и на природен газ.

Приетата промяна за въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9 % за доставките на природен газ и за доставките на централно отопление е свързана с необходимостта от смекчаване на въздействието на високите цени на енергията върху домакинствата и предприятията, по-специално върху най-уязвимите, като същевременно се избягва прекъсването на доставките. Въвеждането на намалена ставка на ДДС способства за постигане на социални и икономически цели в условията на инфлация. Мярката е в сила за периода от 9 юли 2022 г. до 1 юли 2023 година.

- Въвеждане на нулева ставка на ДДС за доставки на хляб и на брашно

Приетата промяна за въвеждане на нулева ставка на ДДС за доставките на хляб и на брашно отново е свързана с необходимостта от смекчаване на въздействието на високите цени на хляба върху домакинствата.

Първоначално, мярката е приета за периода от 9 юли 2022 г. до 1 юли 2023 година.

С промените в § 38 на ЗИД на ЗДДС за изменение на § 15д от ПЗР на ЗДДС (ДВ, брой: 102, от дата 23.12.2022 г.) е удължен срокът на действие до 31.12.2023 година.

- Премахване прилагането на намалената ставка на ДДС за бира и вино, като част от ресторантьорски и кетъринг услуги

Прилагането на намалена ставка на ДДС в размер на 9 % за доставки на бира и вино, като част от ресторантьорски и кетъринг услуги, беше временна мярка, свързана с пандемията от COVID-19. С приетата промяна, за тези доставки се прилага отново стандартната ставка на ДДС в размер на 20 %.

Отмяната е в сила от 9 юли 2022 година.

- Подобряване на процеса по безвъзмездно предоставяне на хранителни стоки към оператори на хранителна банка в Закона за данък върху добавената стойност

Промяната цели облекчаване на потенциалните дарители на храна, като намали финансови, логистични или други свързани разходи по отношение функционирането на механизма. Очаква се промяната да осигури по-лесен достъп до храната на лицата в нужда и да стимулира разширяването на хранителното банкиране, като се търси баланса между ползите и разходите от процеса по даряване на храни. Със законодателното изменение се цели облекчаване на дарителите на храни от ДДС (повишение дела (от 0,5 % на 1,0 %) на общата стойност на извършените от лицето облагаеми доставки на хранителни стоки, който не трябва да се надхвърля), което се счита за бариера пред разгръщането на механизма на хранително банкиране, като същевременно се търси и избягване на евентуални злоупотреби със стоките, предмет на безвъзмездно предоставяне към операторите на хранителни банки. Промяната е съобразена с ангажиментите поети от ЕС и държавите членки относно целите свързани с разхищението на храни на глава от населението, прието от Общото събрание на Организацията на обединените нации като част от Програмата за устойчиво развитие до 2030 година.

Промени в Закона за акцизите и данъчните складове

- Освобождаване от акциз на електрическата енергия, втечнения нефтен газ и природния газ съгласно член 15 от Директива 2003/96/ЕО на Съвета от 27 октомври 2003 година относно реструктурирането на правната рамка на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията.

Мярката има за цел да подпомогне бизнеса и гражданите, потребители на електрическа енергия, втечнен нефтен газ и природен газ във връзка със значителното

повишаване на цените на енергийните продукти, породено от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб.

Промени в Закона за корпоративното подоходно облагане

- Разширяване обхвата на прилагане на данъчното облекчение за ваучери за храна по чл. 209, ал. 1 от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), като се дава възможност за използването им и за туристически услуги съгласно Закона за туризма (ЗТ)

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. е прието като временна мярка за 2022 г. да се предостави възможност за използване на ваучерите за храна по чл. 209, ал. 1 от Закона за корпоративното подоходно облагане за заплащане не само за храна, но и за заплащане на ползвани за битови нужди електрическа и топлинна енергия, природен газ и вода, на дейности, осъществявани от културни организации по Закона за закрила и развитие на културата и на показ на филми съгласно Закона за филмовата индустрия. С приетите промени се цели подпомагане на сектор туризъм, стимулиране на пазара на туристически услуги в страната, както и подобряване на възстановяването на работниците и служителите от работния процес. Промяната няма бюджетен ефект за 2022 г., доколкото не засяга размера на вече утвърдената с чл. 58 от ЗДБРБ 2022 г. обща годишна квота за предоставяне на ваучери за храна по чл. 209, ал. 7 от Закона за корпоративното подоходно облагане.

С допълнение в ЗКПО е въведена временна солидарна вноска.

Уредени са редът и начинът за прилагане на Глава III от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. С приетата разпоредба се регламентират правилата за временната солидарна вноска, която следва да се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Ставката на тази вноска е 33 на сто върху основата за определяне на временната солидарна вноска. Основата за вноската се определя съгласно изискванията на член 15 от Регламент (ЕС) 2022/1854 (*средната стойност на облагаемите печалби*) от данъчния период от 2018 г. до 2021 година. Временната солидарна вноска се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 г., като данъчната печалба се определя по правилата регламентирани в ЗКПО (§ 9. от ПЗР на ЗКПО в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.). Задължените лица могат да правят авансови плащания за временната солидарна вноска.

1.7 Механизъм за компенсиране на крайни потребители на горива - физически лица, които ползват за собствени нужди бензин и газьол (без добавки), втечен нефтен газ и природен газ.

През 2022 г. е приет механизъм за компенсиране на крайни потребители на горива - физически лица, които ползват за собствени нужди бензин и газьол (без добавки), втечен нефтен газ и природен газ.

Мярката има за цел да подпомогне физическите лица - крайни потребители, които ползват за собствени нужди бензин А95 и газьол, без добавки, втечен нефтен газ (LPG или пропан-бутан) и природен газ (метан). Предоставя се компенсация от 0,25 лв./литър чрез намаляване на дължимата от физическото лице сума за плащане при зареждане на определените в закона моторни превозни средства.

Съгласно утвърдения механизъм, компенсацията може да се предоставя от всички крайни разпространители на горива (бензиностанция, газстанция или метанстанция), регистрирани по ЗДДС, като при предоставянето се спазват задължителните изисквания за

издаване на разширен фискален бон с включени допълнителни реквизити и за съставяне на отделен отчет за извършените продажби и протокол, които се включват в дневника за продажбите за съответния месец на регистрираното по ЗДДС лице. Сумата на направените компенсации се възстановява от НАП на крайния разпространител на горива в 10 дневен срок от изтичане на срока за подаване на справка-декларацията по ЗДДС (т.е. до 24-ти на месеца, следващ месеца на продажбите), въз основа на подадена по електронен път декларация по образец.

Мярката е в сила от 9 юли 2022 г. и няма ефект върху данъчните приходи в бюджета за 2022 година.

1.8 Инвестиционна политика

Основната цел на реализираните публични инвестиции е насърчаване на политиките за постигане на устойчив дългосрочен растеж, подкрепени и чрез усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи като дял от БВП на България и за някои държави членки на ЕС.

Публични разходи за инвестиции в основен капитал

(% от БВП)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Европейски съюз (27 държави-членки)	2,8	2,8	2,9	3,0	3,3	3,2	3,2
Евро зона (19 държави-членки)	2,6	2,6	2,7	2,8	3,0	3,0	3,0
България	2,7	2,3	3,1	3,3	3,3	2,6	3,0
Ирландия	2,0	1,9	2,0	2,3	2,3	2,0	2,0
Испания	2,0	2,0	2,2	2,2	2,6	2,7	2,8
Италия	2,3	2,2	2,1	2,3	2,6	2,9	2,7
Полша	3,3	3,8	4,7	4,3	4,5	4,1	4,0
Румъния	3,7	2,6	2,6	3,5	4,6	4,2	4,2
Словакия	3,4	3,4	3,8	3,6	3,4	3,1	3,3

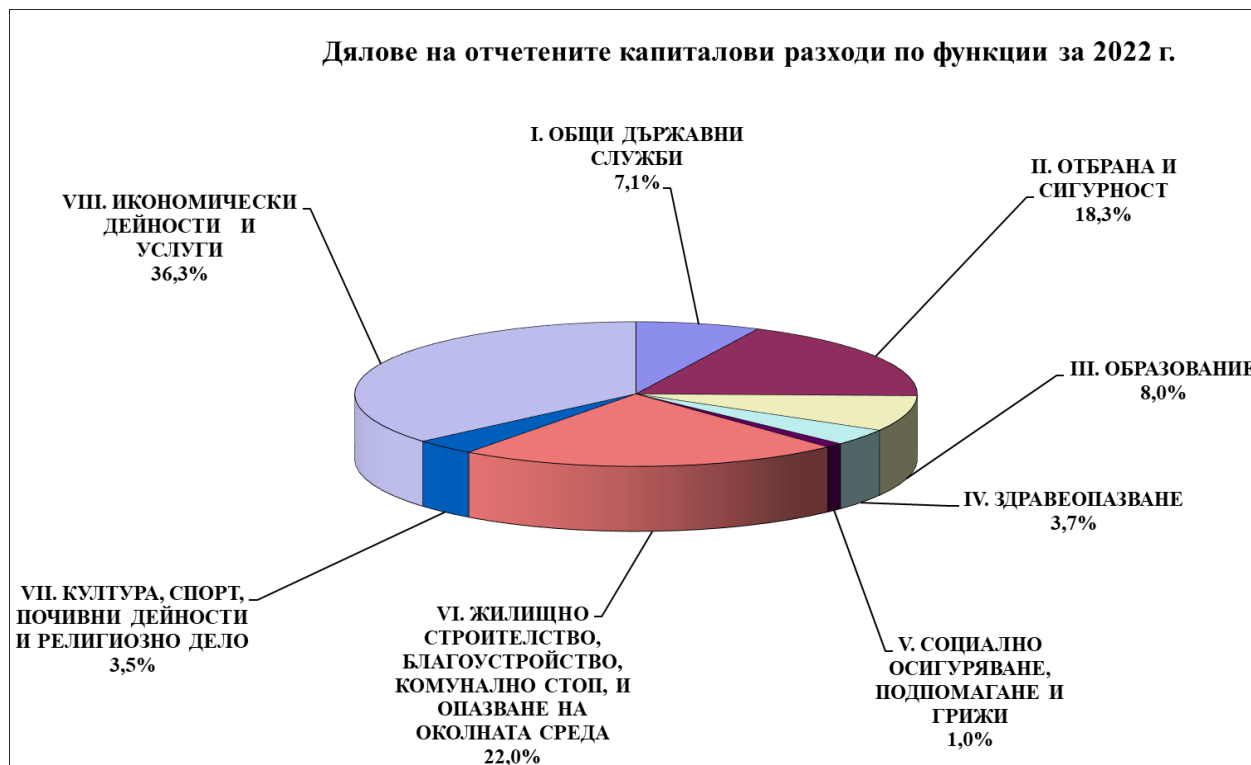
Източник: Евростат

*Данните за 2022 г. са на база DG ECFIN - European Economic Forecast - spring 2023

През 2021 г. публичните разходи за инвестиции в основен капитал са на средното ниво, отчетено за държавите от Европейския съюз. Като относителен дял от БВП се отчита нарастване от 0,4 пр. п. спрямо 2021 г. Въпреки съществения по размер ресурс, мобилизиран за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и природния газ, както и за справяне с последствията от пандемията работата по приоритетни проекти в областта на пътната инфраструктура продължи. Голяма част от тези проекти се изпълняват със средствата от европейските програми и фондове, при които в края на програмния период се отчита ускоряване на усвояването на средствата по Оперативните програми и фондовете на ЕС. Изпълнението на инвестиционните политики през 2022 г. продължи да следва приоритетите от предходните години за модернизиране на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имаха и проектите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджет политики и програми с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2022 г. по консолидираната фискална програма по функции отразява секторните приоритети при реализацията на инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2022 г. капиталови разходи.

Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял през 2022 г. заемат разходите по функция „Икономически дейности и услуги“ – 36,4 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 2 074,2 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения“. Разходите по тази група са свързани основно с финансирането на инфраструктурни обекти с национално значение.

Към 31.12.2022 г. са предоставени над 1,85 млрд. евро под формата на безвъзмездна финансова помощ по ОПТТИ, което е приблизително 104 % от бюджета на програмата. Броят на сключените ДБФП е 71, от които 42 броя са в изпълнение, 25 броя са приключени и 4 броя са прекратени към 31.12.2022 г. Стойността на сключените договори с изпълнители по проектите, допустими за финансиране от програмата, към края на 2022 г. достигна почти 1,77 млрд. евро, което е 99 % от бюджета ѝ. Стойността на сертифицираните средства към 31.12.2022 г. достигна приблизително 1,13 млрд. евро или 63 % от средствата по програмата.

Изпълнението на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г. и през 2022 г. бе силно повлияно от външната среда. Инфлацията, нарушените вериги на доставка, както и неблагоприятната международна обстановка оказаха негативен ефект върху темповете на изпълнение най-вече на големите инфраструктурни проекти. Изпълнението по приоритетни оси 1 и 2, в които е насочен най-големият финансов ресурс по програмата, е изправено пред сериозни предизвикателства. Управляващият орган съвместно с

бенефициентите и партньорите от Европейската комисия, продължиха да извършват задълбочено наблюдение на проектите с цел преодоляване на възникналите трудности в хода на реализацията им. Поради идентифицираната невъзможност за приключване на дейностите по някои от големите инфраструктурни проекти до 31.12.2023 г., са предприети координирани действия с партньорите от ЕК в посока фазиране и включване на допълнителни проекти по ОПТТИ.

Към края на 2022 г. не е допусната загуба на средства по ОПТТИ и общата цел за 2022 г. по правилото за автоматично освобождаване на средства (N+3) бе постигната на 100 процента. Предстои ключово предизвикателство пред програмата през последната година на изпълнението ѝ, когато трябва да бъдат сертифицирани близо 37 % от бюджета ѝ.

Със средства от ОПТТИ се подпомага и подготовката на конкретни инвестиционни проекти за програмен период 2021-2027 г.

На второ място по размер са инвестиционните разходи за „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“, чиито дял съставлява 22,0 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 256,0 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група А „жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство“ и са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по териториалното развитие и благоустрояване на населените места, както и за изпълнение на програмите на МРРБ за „Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места“, „Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизирание на пътната и ВиК инфраструктура“ и „Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти“. През годината за тези дейности по оперативни програми (вкл. националното съфинансиране) са изразходвани средства в размер на 211,3 млн. лв. Разходите за 2022 г., определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението, са в размер на 523,9 млн. лв. Делът на отчетените капиталови разходи в група Б „Опазване на околната среда“ от общо капиталовите разходи по тази функция е 39,9%. Разходите в група „Опазване на околната среда“ са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. В групата се отчитат и разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение. Основната част от разходите в тази група на функцията представляват средства по бюджетите на общините (106,7 млн. лв.) и средствата, изразходвани за тези дейности по оперативни програми в размер на 366,1 млн. лева.

Инвестициите за функция „Отбрана и сигурност“ заемат 18,3 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 042,2 млн. лв., от които основна част представляват разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО), във връзка с придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб; изграждане на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет, вкл. и за съпътстващи разходи по придобиването му, придобиване на зенитно-управляеми ракети "MICA", осигуряване на експлоатацията на вертолетите AS 532 AL Cougar и двигатели MAKILA 1A1, придобиване на радио комуникационно оборудване, финансово обезпечаване на дейностите по реализацията на

модела за Централизирана система за персонализация за български лични документи по бюджета на Министерството на вътрешните работи.

Размерът на инвестиционните разходи по функция „Образование” за 2022 г. е 454,8 млн. лв., което представлява 8,0 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. От тях 300,3 млн. лв. са отчетените разходи, финансирани с национални средства, в системата на предучилищното и училищното образование и 88,5 млн. лв. в системата на висшето образование. Размерът на инвестиционните разходи по функцията за 2022 г., финансирани от оперативните програми, е 64,0 млн. лева.

През 2022 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Общи държавни служби” са усвоени средства на обща стойност 407,7 млн. лв., което представлява 7,1 % от общия размер на инвестиционните разходи.

Като цяло основната част от инвестиционните разходи през 2022 година бяха насочени към осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти, включително съфинансирани по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“, проекти за модернизирание на българската армия, по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, развитие на ВиК сектора, системи за управление на отпадъците и други. Работата по тези проекти продължи, въпреки кризата, поради тяхната значимост за икономиката и за запазване на съществуващите работни места.

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма⁷ за 2022 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2022 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ⁸	Отчет	Програма ⁹	Отчет	Отчет на съпоставима база 2022 г.	Отчет на съпоставима база спрямо програма
	2021 г.	2022 г.	2022 г.		
Приходи, помощи и дарения	52 458,9	59 658,7	64 788,7	61 607,7	103,3%
- Данъчно-осигурителни приходи	40 876,3	46 122,6	46 783,0	46 783,0	101,4%
Преки данъци	8 258,4	9 051,7	9 923,8	9 923,8	109,6%
Косвени данъци	18 976,3	22 275,1	21 541,5	21 541,5	96,7%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	12 230,1	13 393,8	13 737,7	13 737,7	102,6%
Други данъци	1 411,5	1 402,0	1 580,0	1 580,0	112,7%
- Неданъчни приходи	8 118,0	7 343,3	12 000,3	8 819,3	120,1%
- Помощи и дарения	3 464,6	6 192,8	6 005,4	6 005,4	97,0%
Разходи и вноска в бюджета на ЕС	56 253,4	65 887,1	66 112,3	62 931,3	95,5%
- Нелихвени разходи	53 943,7	63 382,9	63 755,5	60 574,5	95,6%
Текущи нелихвени	50 025,5	54 915,6	58 002,2	54 820,5	99,8%
в т.ч. социални и здравно-осигурителни плащания	23 267,4	26 104,6	25 651,8	25 651,8	98,3%
Капиталови разходи	3 871,5	8 448,1	5 706,6	5 706,6	67,5%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	46,8	19,1	47,3	47,3	248,2%
- Лихви	628,6	664,3	651,8	651,8	98,1%
Външни лихви	465,9	503,9	501,2	501,2	99,5%
Вътрешни лихви	162,7	160,5	150,6	150,6	93,9%
- Вноска в бюджета на ЕС	1 681,0	1 839,9	1 705,0	1 705,0	92,7%
Дефицит/излишък	-3 794,4	-6 228,4	-1 323,6	-1 323,6	

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на 64 788,7 млн. лв. (39,2 % от БВП при 37,7 % от БВП за 2021 г.), вкл. 3 181,0 млн. лв. приходи с еднократен извънреден характер¹⁰, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. С оглед съпоставимост на данните спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2022 г., влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, следва да бъде елиминирано. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. приходите, помощите и даренията по КФП за 2022 г. са в размер на 61 607,7 млн. лв., което представлява превишение на разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. с 3,3 на сто. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 102,4 %, по бюджета на ДОО – 103,1 %, по бюджета на НЗОК – 101,3 %, по бюджетите на общините – 114,3 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие“ (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 35,8 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 103,3 %.

⁷ Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации.

⁸ Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

⁹ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2022 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;

ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи“.

¹⁰ По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложили в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв.

Общата сума на **данъчните постъпления** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 46 783,0 млн. лв. (101,4 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 72,2 %. Данъчните постъпления за 2022 г. представляват 28,3 % от БВП за годината, при 29,4 % от БВП за 2021 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 5 906,7 млн. лв. (14,5 %). В номинален размер приходите от преки данъци възлизат на 9 923,8 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 21 541,5 млн. лв., приходите от осигурителни вноски са в размер на 13 737,7 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 580,0 млн. лева.

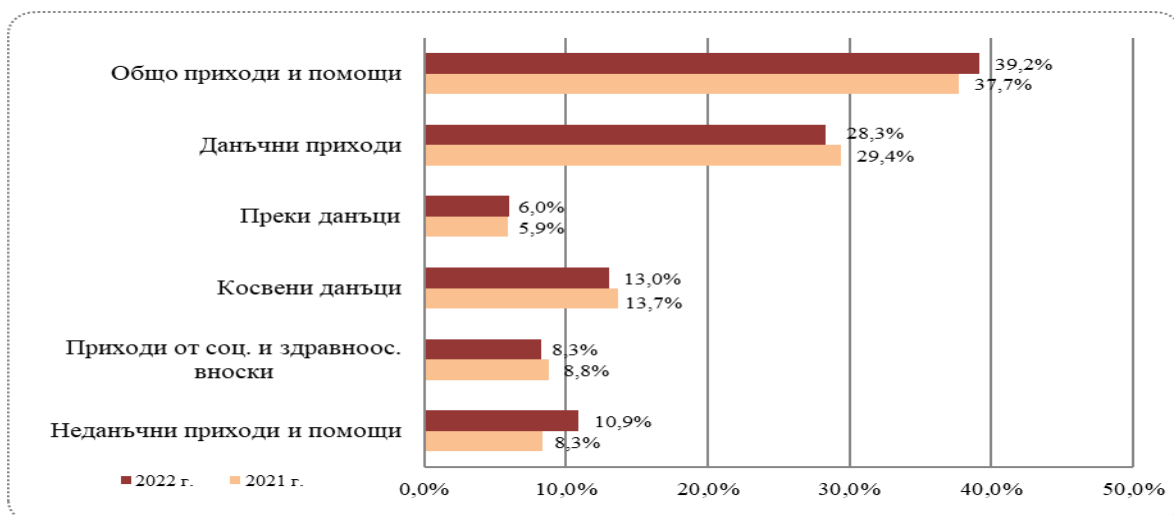
Приходите в частта на **преките данъци** възлизат 9 923,8 млн. лв., което представлява 109,6 % спрямо планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2022 г. представляват 6,0 % от БВП при 5,9 % от БВП за 2021 г. Приходите от **косвени данъци** са в размер на 21 541,5 млн. лв., което представлява 96,7 % от годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 13,0 % от БВП, при 13,7 % за 2021 г. Постъпленията от **други данъци** (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 580,0 млн. лв., което представлява 112,7 % от годишните разчети за 2022 година.

Приходите от **социалноосигурителни и здравни вноски** за 2022 г. са в размер на 13 737,7 млн. лв., 102,6 % спрямо планираните за 2022 г. и с 1 507,6 млн. лв. (12,3 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2022 г. представляват 8,3 % при 8,8 % от БВП за 2021 г. Постъпилите през 2022 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 9 934,2 млн. лв., което е 103,1 % изпълнение на заложените за 2022 г. разчети и с 1 093,4 млн. лв. (12,4 %) повече спрямо 2021 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 3 803,5 млн. лв., което е 101,2 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2022 г. средства и с 414,2 млн. лв. (12,2 %) повече спрямо 2021 г.

Неданъчните приходи са **12 000,3 млн. лв.** (вкл. 3 181,0 млн. лв. еднократни извънредни приходи), което представлява 163,4 % изпълнение на годишните разчети. На съпоставима база, при елиминиране на въздействието на еднократни извънредни приходи, неданъчните приходи по КФП за 2022 г. са в размер на 8 819,3 млн. лв., което представлява преизпълнение на годишния разчет с 20,1 на сто (1 476,0 млн. лв.). Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 18,5 %. Неданъчните постъпления за 2022 г. представляват 7,3 % от БВП за годината, при 5,8 % от БВП за 2021 г. Това е с 3 882,3 млн. лв. (47,8 %) повече спрямо предходната година.

Помощите и даренията (основно помощи от фондовете на ЕС) за 2022 г. са в размер **6 005,4 млн. лв.**, което представлява 97,0 % от разчета за годината. Постъпилите помощи и дарения за 2022 г. представляват 3,6 % от БВП за годината, при 2,5 % от БВП за 2021 г.

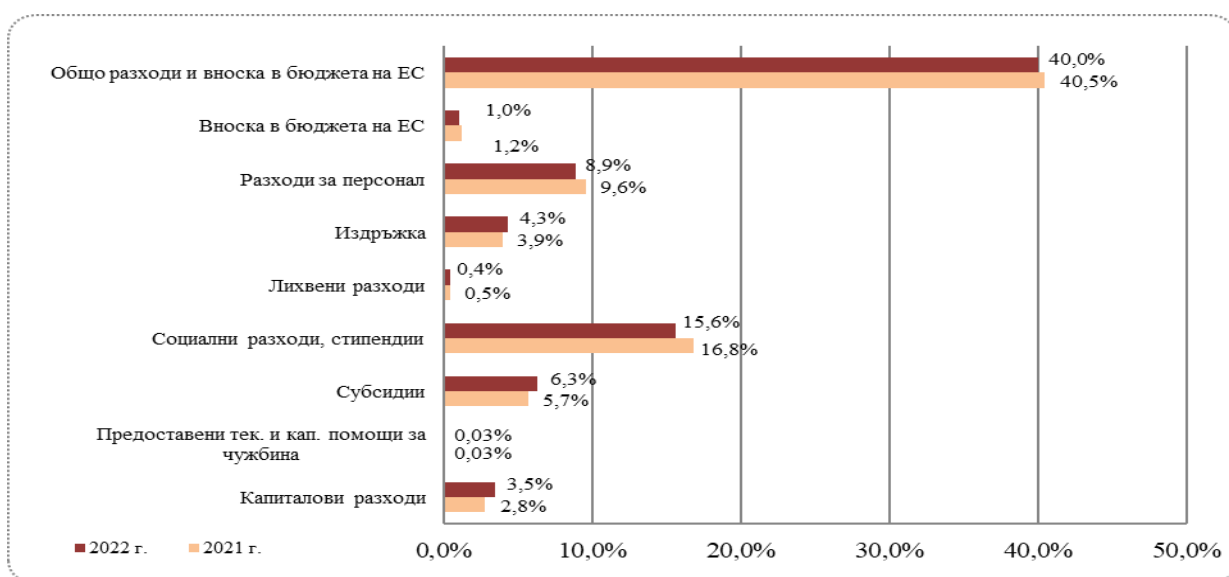
Приходи по КФП за 2021 г. и 2022 г., представени като процент от БВП

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общият размер на разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината възлиза на **66 112,3 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.** На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходите по КФП са в размер на 62 931,3 млн. лв., което представлява 95,5 % от разчета към ЗДБРБ за 2022 г. *Лихвените плащания* възлизат на 651,8 млн. лв. (98,1 % от планираните за 2022 г.), *текущите нелихвени разходи* (намалени с разходите с еднократен извънреден характер) са в размер на 54 820,5 млн. лв., *капиталовите разходи* (вкл. *нетния прираст на държавния резерв*) възлизат на 5 706,6 млн. лв. и *предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 47,3 млн. лева. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 40,0 % от БВП за 2022 г. при 40,5 % от БВП за 2021 г. На съпоставима база разходите по КФП са по-ниски от планираните, като забавяне има при усвояването на разходите по сметките за средства от ЕС - основно по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми и проекти по програмен период 2021-2027 г. По-ниско от планираното е и усвояването на капиталовите разходи по държавния бюджет.

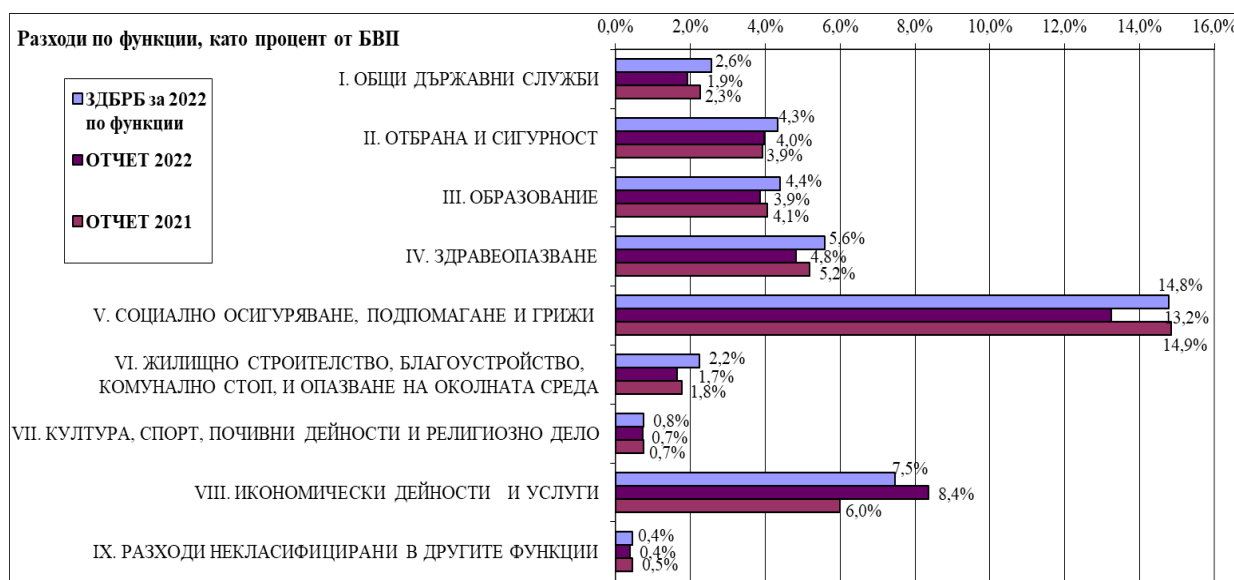
Разходи по икономически елементи за 2021 г. и 2022 г., отнесени към БВП

➤ **Разходите по КФП, разгледани по функционален признак, отразяват основните направления и приоритети в секторните политики през 2022 г.**

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ ¹¹	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет	Програма ¹²	Отчет	Отчет	Програма	Отчет
	2021 г.	2022 г.	2022 г.	2021 г.	2022 г.	2022 г.
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	3 154,0	3 861,8	3 186,2	2,3%	2,6%	1,9%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	5 457,4	6 515,2	6 547,3	3,9%	4,3%	4,0%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	5 640,5	6 606,4	6 373,4	4,1%	4,4%	3,9%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	7 219,1	8 418,2	7 971,5	5,2%	5,6%	4,8%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	20 648,9	22 243,0	21 909,3	14,9%	14,8%	13,2%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 463,8	3 378,8	2 732,1	1,8%	2,2%	1,7%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1 030,0	1 136,7	1 200,9	0,7%	0,8%	0,7%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	8 330,2	11 222,754	13 834,8	6,0%	7,5%	8,4%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	628,6	664,3	651,8	0,5%	0,4%	0,4%
ОБЩО РАЗХОДИ	54 572,3	64 047,2	64 407,3			

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП, отчетните данни за 2021 г. и 2022 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 139 012,3 млн. лв. за 2021 г. и 165 383,6 млн. лв. за 2022 г.), а за разчета към програмата за 2022 г. е използвана прогнозата за БВП, заложена в ЗДБРБ за 2022 г. (150 493,6 млн. лв.).

¹¹ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

¹² С оглед постигането на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. резервът за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д "Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии", а резервът по бюджетите на НС, на съдебната власт и на НЗОК е прекласифициран, съответно в I-ва, II-ра и IV-та функция, където са отчетени усвоените средства.

С най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2022 г. са **средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи**. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **21 909,3 млн. лв.** или **13,2 % от БВП**. С най-голям относителен дял във функцията са разходите в група „Пенсии“, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 15 704,4 млн. лв. и нарастват с 1 402,1 млн. лв. (9,8 %) спрямо предходната година. Основните причини за това увеличение са: ефектите от изплащане на увеличените пенсии от 1 юли и от 25 декември 2021 г.; увеличението на минималната пенсия от 300 на 370 лв. и на максималната пенсия от 1 440 на 1 500 лв. от 25 декември 2021 г.; новото увеличение от 1 юли 2022 г. на минималната пенсия от 370 на 467 лв., на максималната - от 1 500 на 2 000 лв. и на всички останали пенсии с 10 %, увеличението на част от пенсиите от 1 октомври 2022 г., както и допълнителните еднократни плащания в размер на 70 лв. към пенсиите на всички пенсионери през м. април и декември 2022 г. Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2022 г., са в размер на **6 547,3 млн. лв.**, което представлява **4,0 % от БВП**. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната, издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Сред основните приоритети за 2022 г. бяха и политиките в сферата на **образованието**, като общият размер на разходите за функцията е **6 373,4 млн. лв.** или **3,9 % от БВП**. През 2022 г. са разчетени средства за увеличение от 1 април 2022 г. на доходите на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование до ниво от 125 % спрямо средната работна заплата за страната, в т.ч. общини, както и средства за увеличаване възнагражденията и за компенсиране на повишените разходи за издръжка и храна на образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование и за национални програми за развитие на предучилищното и училищното образование. Политиките в предучилищното и училищното образование са насочени към ефективна социализация на деца от ранна детска възраст, осигуряването на равен достъп до качествено образование, насърчаване на иновациите, квалификация на педагогическите специалисти и др. През 2022 г. продължи прилагането на политики за повишаване качеството на обучение, за развитие на иновациите и предприемаческите умения на студентите и преподавателите, за кариерно развитие на академичния състав и превръщане на научните изследвания в интегрална част от висшето образование. Извършените разходи през 2022 г. в сферата на **здравеопазването** са в размер на **7 971,5 млн. лв.** или **4,8 % от БВП**. Разходите за функция „**Икономически дейности и услуги**“ са в размер на **13 834,8 млн. лв.** или **8,4 % от БВП**. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа и подпомагане на земеделските производители. Разходите за функция „**Общи държавни служби**“ са в размер на **3 186,2 млн. лв.** (**1,9 % от БВП**). Разходите за дейностите по **жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда** са в размер на **2 732,1 млн. лв.** (**1,7 % от БВП**). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело** са в размер на **1 200,9 млн. лв.** или **0,7 % от БВП**. Разходите, неklasифицирани в другите функции (без вноската за бюджета на ЕС), включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и са в размер на **651,8 млн. лв.**, което представляват **0,4 % от БВП**.

➤ **Бюджетното салдо** по консолидираната фискална програма за 2022 г. е **отрицателно** в размер на **1 323,6 млн. лв.** (0,8 % от прогнозния БВП), и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 5 108,4 млн. лв. и превишение на приходите над разходите

по европейските средства в размер на 3 784,8 млн. лв. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2022 г. е заложен дефицит за годината в размер на 6 228,4 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 4,9 млрд. лв. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП. Основните фактори за постигнатото подобрене са реализираните по-ниски от планираните разходи, както и добрите параметри по изпълнението на приходите.

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

Превенцията и борбата с данъчните измами и отклонението от данъчно облагане е основен правителствен приоритет за подобряване на събираемостта на приходите от данъци. Основните насоки, свързани с тази цел се отнасят до осъществяване на законодателна политика за предотвратяване на данъчните измами и прилагане на тясно оперативно сътрудничество и междуинституционален подход между заинтересованите институции.

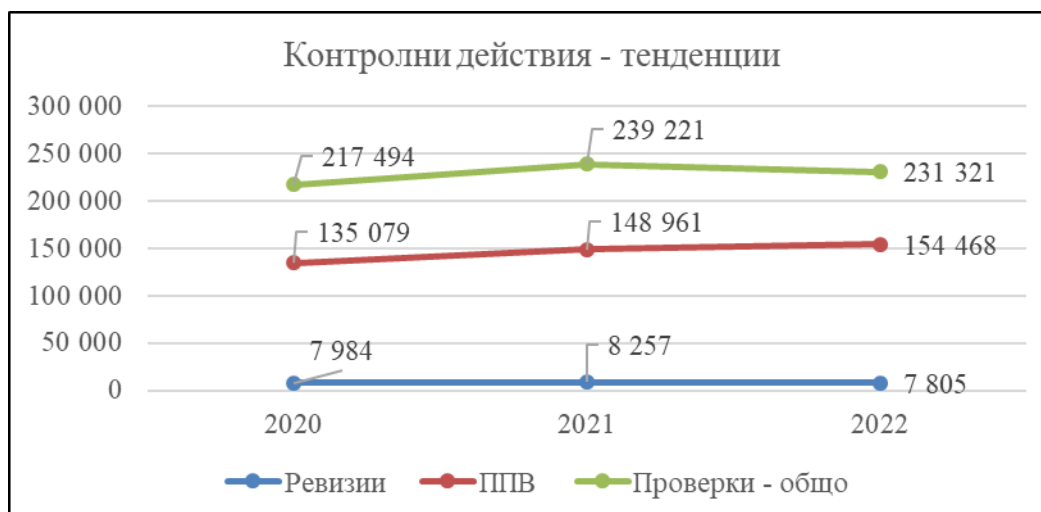
Мерки, предприети от НАП

1. Данъчно-осигурителен контрол за 2022 г.

1. Резултати по основни дейности на данъчно-осигурителния контрол

Основните производства и действия, чрез които се осъществява данъчно-осигурителният контрол са ревизии, проверки, вкл. проверки в обекти и проверки във връзка с осъществяван фискален контрол върху стоки с висок фискален риск. При извършване на проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се осъществява контрол в случаите на възстановяване на недължимо внесени суми или декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски. През 2022 г. се наблюдава незначително намаление в обема на осъществените контролни действия, като детайли относно специфични видове ревизии и проверки са разгледани в съответните части на отчета.

Контролни действия – тенденции за периода 2020-2022 г.

Източник: НАП

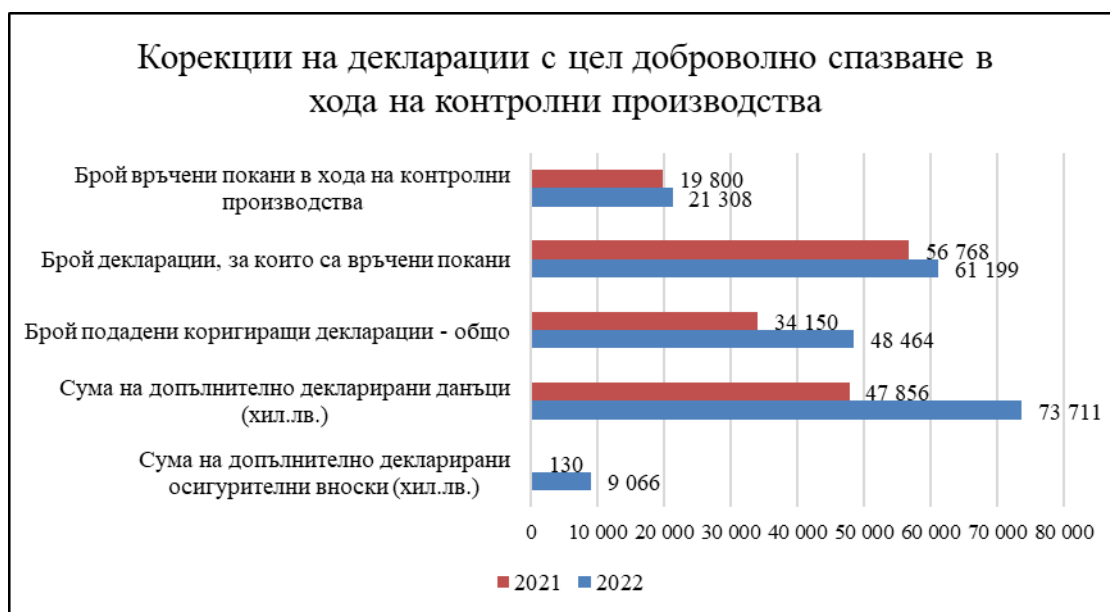
В изпълнение на стратегическите цели на НАП при извършването на контролната дейност се прилага подходът, насочен към стимулиране на доброволното спазване на задълженията. В хода на извършване на контролните производства, както и в хода на

селекция, към задължените лица се отправят покани за подаване на коригиращи декларации, с които да бъдат отстранени допуснати грешки, несъответствия или неправилно третиране при документирането или отчитането на конкретни стопански операции.

В хода на 17 565 производства са връчени 19 259 покани по чл. 103 от Данъчно-осигурителен процесуален кодекс (ДОПК) за корекции на 56 801 декларации. Връчени са и 2 049 покани за корекция на неправилно данъчно третиране на доставка по ЗДДС.

Корекции посредством подаване на декларации от лицата са направени с 48 464 коригиращи декларации, в т.ч. по ЗДДС – 41 801 бр., по ЗКПО – 2 249 бр., по ЗДДФЛ – 1 810 бр. и по КСО – 2 604 бр. Общият ефект от тях е в размер на 73,7 млн. лв. декларирани повече данъци, 9,1 млн. лв. декларирани повече осигурителни вноски.

Подобряване на доброволното спазване в хода на производства

1.1. Ревизии

Извършени ревизии за периода 2021-2022 г.

Показатели	Мерна единица	Отчет 2021 г.	Отчет 2022 г.	Изменение 2022/ 2021 г.
Издадени ревизионни актове (РА)	брой	8 257	7 805	-5%
- в т.ч. РА за осигурителни вноски	брой	1 115	1 061	-5%
- в т.ч. РА , в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид	брой	148	177	20%
Допълнително установени задължения	хил. лв.	916 068	1 097 710	20%
- в т.ч. по осигурителни вноски	хил. лв.	11 257	14 399	28%
Намалена данъчна загуба	хил. лв.	54 776	79 266	45%
Отн. дял на РА с допълнително установени задължения над 10 000 лв.	%	56%	59%	3%
Среден размер на допълнително установени задължения на един РА	хил. лв.	111	129	16%
Относителен дял на обжалваните РА	%	33%	32%	-1%

Независимо от спада в общия брой извършени ревизии, останалите показатели за изпълнението на ревизионната дейност показват подобрене. През 2022 г. се запазва практиката за извършване на ревизии за установяване на отговорност за неплатени задължения на трети лица. През отчетния период са приключили 428 ревизии с установена солидарна отговорност на трети лица в размер на 92 268 хил. лева. От приключилите през 2022 г. ревизии 342 броя ревизии са за установяване на отговорност по чл. 19 от ДОПК на органи на управление на ЮЛ и 86 броя ревизии са за установяване на отговорност по чл. 177 от ЗДДС за случаи на злоупотреби с ДДС. При първия тип ревизии в 265 производства е установена отговорност за 77 702 хил. лв., а при втория в 69 производства за 14 566 хил. лева.

През 2022 г. продължава тенденцията за намаляване дела на обжалваните ревизионни актове. Относителният дял на обжалваните ревизионни актове е 36,0 % през 2019 г., 35,0 % през 2020 г., 33,0 % през 2021 г. и 32,0 % през 2022 година. Във връзка с решения на дирекции „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ (ОДОП) за отмяна на ревизионни актове по реда на чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2022 г. са възложени общо 475 ревизионни производства. Издадените през 2022 г. ревизионни актове (РА) по чл. 155, ал. 4 от ДОПК са 536 броя с допълнително установени задължения в размер на 123 292 хил. лева.

Допълнително установените задължения по РА, издадени след решение по чл. 155, ал. 4 от ДОПК на директор на дирекция ОДОП през 2022 г. са с 35 211 хил. лева по-малко от установените задължения с РА преди отмяната им, като най-голямо е намалението на задълженията в производствата за установяване на ДДС – 20 242 хил. лева.

Отменените допълнително установени задължения по приключени в предходни периоди производства, за които са издадени РА по чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2022 г., са както следва: 3 475 хил. лв. за приключени през 2019 г.; 48 432 хил. лв. за приключени през 2020 г. и 97 838 хил. лв. за приключени през 2021 г. производства.

1.1.1. Електронни ревизии и проверки и контролни производства на лица, извършващи електронна търговия

През 2022 г. органите по приходите на агенцията са използвали специализиран софтуер за анализ на данни в хода на 387 производства. Размерът на допълнително установените задължения в приключилите ревизионни производства, в които е използван софтуерът, е над 23,0 млн. лева. Въпреки увеличението през 2022 г. на броя на приключилите ревизионни производства, в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен формат, предизвикателство е повишаване на капацитета на органите по приходите на агенцията за осъществяване на контрол в цифрова среда. В тази връзка през 2022 г. е осъществен мониторинг на е-одита в териториалните структури на агенцията и са планирани мерки за преодоляване на установените проблеми.

Отчитайки увеличаването на обемите на продажбите в интернет, през 2022 г. НАП продължава да засилва контрола върху лицата, извършващи електронна търговия, като се предприемат контролни действия спрямо лица, недекларирани доходи от тази дейност - възложени са 666 ревизионни производства и 2 696 проверки. В резултат на приключилите през годината 546 ревизии са установени допълнително данъчни и осигурителни задължения в размер на повече от 38,0 млн. лева. В хода на контролните производства са направени доброволни корекции на подадени декларации и са внесени допълнително в бюджета 1 140 хил. лева.

За поредна година в предварително попълнените годишни данъчни декларации (ГДД) по чл. 50 от ЗДДФЛ са включени суми от получен от лицата наложен платеж за изпратени пощенски пратки, за които НАП получава информация от лицензираните пощенски оператори. След приключване на кампанията за подаване на декларациите е

направен анализ, при който е установено, че 8 159 лица са декларирали в подадените декларации доход, съответстващ изцяло на размера на предварително попълнената в декларациите им сума на получения от тях наложен платеж, като общата сума на декларираната данъчна основа е в размер на 31 910 хил. лв., съответно общият размер на данъка е в размер на 3 830 хил. лева. Това дава основание да се предположи, че размерът на декларирания от лицата облагаем доход, дължащ се на предварителното попълване в данъчните декларации на сумите от получен от лицата наложен платеж, е значително по-голям, но точна оценка не може да бъде направена предвид факта, че голяма част от лицата, освен продажби в интернет, извършват продажби и във физически търговски обекти, имат доходи и от друга търговска дейност.

По отношение на лица, за които НАП разполага с информация, че са извършвали търговска дейност в интернет и съответно са реализирали приходи/доходи от нея през 2022 г., са проведени две информационни телефонни кампании. В резултат на това 2 782 лица са подали нови или коригиращи декларации, като декларираният доход е в размер над 54,0 млн. лв., а дължимият данък – 2,8 млн. лева. Юридическите лица, коригирали финансовия си резултат са 103, като са декларирали 31,0 млн. лв. приходи и данъчна печалба в размер на 3,8 млн. лева. Спрямо физическите лица, с които не е бил установен контакт, или не са се отзовали на поканата да подадат доброволно данъчни декларации са възложени контролни производства.

1.1.2. Многостранни ревизии

През 2022 година НАП инициира една многостранна ревизия с участваща държава Гърция и обхват ДДС, като освен това участва в 4 проекта за многостранни ревизии по инициатива на друга страна-членка. Във всички многостранни ревизии обект на разглеждане е ДДС.

През 2022 г. на етап окончателен доклад са приключили 2 проекта, в които участва НАП, с косвен ефект, който се изразява в deregистрация по ЗДДС на задължени лица, участващи в международни схеми за измами.

1.2. Проверки

В рамките на контролната дейност на НАП се извършват няколко основни вида проверки, специфични от гледна точка на повода, целите и резултатите от извършването им:

- Проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се извършват при наличие на декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски, както и други недължимо внесени суми;

- Насрещните проверки и проверките по делегация имат за цел да съберат годни доказателства и доказателствени средства, необходими за други проверки или ревизии;

- Проверките за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. и проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, са от значение за установяване на задълженията на лицата, както и за спазване на законодателството.

Извършени проверки по видове за периода 2021-2022 г.

Видове проверки	Мерна единица	Отчет 2021 г.	Отчет 2022 г.	Изменение 2022/ 2021 г.
Общо извършени проверки, в т.ч. :	брой	239 221	231 321	-3%
Проверки за прихващане и възстановяване (ППВ)	брой	148 961	154 468	4%
Проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. в обекти	брой	41 336	37 647	-9%
Насрещни проверки и проверки по делегация	брой	48 206	38 498	-20%

Проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица (ПСИДФЛ)	брой	718	708	-1%
Относителен дял на обжалваните АПВ	%	0,1%	0,1%	0%
Относителен дял на проверките по ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	87%	88%	1%
Относителен дял на проверките без ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	85%	83%	-2%

Източник: НАП

Броят на всички извършени през 2022 г. проверки е намалял незначително спрямо 2021 г., но структурата на извършените проверки е много променена. Значително са намалели извършваните насрещни проверки, проверките по делегация и проверките за установяване на факти и обстоятелства. Ръст с 4,0 % бележат проверките по прихващане и възстановяване, като чрез процедурата за опростено възстановяване на ДДС са възстановени 602,3 млн. лв. в над 23 400 случая на деклариран ДДС за възстановяване (за сравнение през 2021 г. са възстановени над 606,5 млн. лв. в над 28 000 случая на деклариран ДДС за възстановяване).

През 2022 г. се наблюдава леко увеличение (с 1,0 %) на относителният дял на ППВ, приключили в първоначално определения срок и леко намаление (с 2,0 %) на делът на проверките, различни от ППВ, приключили в първоначално определения срок спрямо 2021 година. Относителният дял на обжалваните актовете за прихващане или възстановяване (АПВ) е останал непроменен спрямо 2021 година.

През 2022 г. от НАП са проведени следните тематични кампании за контрол:

- Проверки на лица, при които е идентифициран риск от неспазване на данъчното законодателство и/или намаляване на дължимите данъчни задължения, във връзка с отчетени в годишните финансови отчети за 2020 г. значителни спрямо обема на извършваната дейност стойности на наличните материални запаси (МЗ). Във връзка с това до 8 349 лица са изпратени писма, с които са уведомен за контролните действия, които НАП ще извърши за установяване на действителните наличности на материални запаси, а с 1 467 лица са проведени телефонни разговори. В резултат на проведените мерки от 263 лица са извършени корекции, като е доначислен ДДС за липси и брак на обща стойност 1 300 хил. лева. През 2022 са възложени 1 828 контролни производства на лица със значителни материални запаси, като от тях са приключили 1 806 проверки. В хода на производствата 649 от лицата са извършили корекции, като са начислили допълнително ДДС в размер на 6 125 хил. лева. В резултат на извършените проверки е инициирано възлагането на 155 ревизии, от които 22 са приключили към края на 2022 г. с допълнително установени задължения на обща стойност 430,0 хил. лева.

- Във връзка с информация за отчетната 2016 година, получена от Република Гърция по линия на автоматичния обмен, през октомври 2022 г., НАП стартира кампания за извършване на контролни действия спрямо физически лица, придобили и/или продали през 2016 г. недвижими имоти, находящи се на територията на Република Гърция. Извършена е селекция на 1 896 лица, като на 767 от тях са възложени ревизии. Контролните производства продължават и през 2023 година.

- Проверки за касови наличности: През 2022 г. стартира кампания за предприемане на контролни действия спрямо лица, посочили в счетоводните си баланси за 2020 г. касови наличности над 100 000 лева. Възложени са 1 014 проверки и 5 ревизии на дружества. В резултат на възложените проверки са констатирани несъответствия в касовата наличност при 485 лица, като стойността на разминаването между документално отразените парични средства в брой към датата на проверката и посочените в счетоводния баланс е 74 213 хил. лева. От 197 дружества е декларирано разпределение на дивидент в размер на 70 109 хил. лева. До края на 2022 г. са приключили 100 проверки от възложените. За 2 лица са изготвени

доклади за инициране на селекция за възлагане на ревизии. През 2022 г. продължи извършването на проверките, възложени по кампания за касови наличности през 2021 година. От възложените през 2021 г. проверки за установяване на факти и обстоятелства на 2 114 лица, през 2022 г. са приключени 686 производства. За продължилата в рамките на периода м.06.2021 г. – м.06.2022 г. кампания за третиране на високи касови наличности, проверяваните задължени лица са подали декларации по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ и чл. 201, ал. 1 от ЗКПО за дължими данъци, като са декларирани 38 984 хил. лева дължим данък за доходи от дивиденди.

- *Проверки на физически лица, които притежават имоти в ОАЕ – Дубай:* през 2022 г. са приключили 18 проверки за установяване на факти и обстоятелства, като в хода на проверките са подадени 6 коригиращи декларации и е съставен един акт за установяване на административно нарушение. В резултат на проверките през 2022 г. са възложени 4 ревизии, като са приключили 3 от тях. Допълнително установените задължения са в размер на 131 хил. лева.

- Проверки на лица във връзка с данни, получени по линия на автоматичния обмен на информация за финансови сметки: през 2022 г. са приключили 8 проверки с декларирани от лицата доходи в хода на проверките на обща стойност 4 527 хил. лева. През отчетния период са приключили и 11 ревизии с общо допълнително установени задължения - 1 949 хил. лева.

- *Проверки на лица, осъществяващи дейност в пунктове за годишни технически прегледи на моторни превозни средства:* през 2022 г. са проведени съвместни проверки със служители на Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ и на Министерство на вътрешните работи в 76 обекта - пунктове за годишни технически прегледи, и са възложени 65 проверки за установяване на факти и обстоятелства. Към 31.12.2022 г. са приключили 49 ПУФО. В хода на проверките са подадени 31 коригиращи декларации, с които са декларирани допълнително данъци в размер на 69,0 хил. лева. Възложени са 12 ревизии, от които през отчетния период са приключили 3 ревизии с допълнително установени задължения на обща стойност 101,0 хил. лева.

- *Контролни действия във връзка с получен обмен на информация между държавите-членки на ЕС по чл. 3, т. 2 от Регламент 79/2012, подкатегория нови превозни средства:* Извършени са проверки на 19 нерегистрирани по ЗДДС лица, придобили нови превозни средства. Съставени са 5 акта за установени административни нарушения. Във връзка с проверките е извършена една ревизия, която е приключила през 2022 г. с допълнително установени задължения – 435,0 хил. лева.

- Във връзка с осъществяване на контрол по спазване на **Закона за хазарта (ЗХ)** е създадена организация за възлагане на контролни действия по чл. 89, ал. 3 от ЗХ. През 2022 г. са възложени проверки на 289 лица, получили лицензи за осъществяване на дейност по ЗХ - организатори на хазартни игри и организатори на дейности по производство, разпространение и сервиз и по внос, разпространение и сервиз на игрално оборудване. Към 31.12.2022 г. - 254 от проверките са приключени. В резултат на извършените контролни действия при 9 от проверяваните лица са установени несъответствия в размер на 49 150,0 лева. Във връзка с установените несъответствия са подадени 8 коригиращи декларации, като общият размер на направените корекции по подадените декларации е 49 120,0 лева. За установени при проверките извършени нарушения, от органите по приходите са съставени 2 акта за установяване на административно нарушение, като за едно лице е изготвен доклад за инициране на последващи действия, в резултат на което на лицето е възложена ревизия.

- Приключиха проверките във връзка с изпълнението на дейност 4 „Извършване на проверки при необходимост и по преценка на НАП върху предоставената подкрепа на малки и средни предприятия (МСП), засегнати от временните противоепидемични мерки“ по проект „Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните

противоепидемични мерки, чрез прилагане на схема за подпомагане от Национална агенция за приходите (НАП)“, изпълняван по Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16RFOP002-2.094-0006-C01/ 19.01.2021 г., сключен между НАП и Управляващия орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020. През 2022 г. са извършени 962 проверки по реда на Административно-процесуалния кодекс. Издадени са 126 акта за установяване на публично държавно вземане за възстановяване на изплатена безвъзмездна финансова помощ общо в размер на 2 656,0 хил. лева. Възстановената от проверените лица обща сума на получената помощ е 2 584,0 хил. лева.

Проверки в търговски обекти

В рамките на контролната дейност на Главна дирекция „Фискален контрол“ (ГДФК), целогодишно се извършват проверки в търговски обекти по спазването на изискванията за отчитане на продажбите, съгласно разпоредбите на Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) и Наредба № Н-18.

Резултатите от извършените контролни действия при проверки в търговски обекти са:

- 21 848 бр. проверени обекти;
- 21 329 бр. проверени лица;
- 5 443 бр. съставени АУАН;
- 1 381 бр. наложени Принудителна административна мярка запечатване на обект (ПАМЗО) (нарушения по Наредба № Н-18/ 2006 г.);
- 3 271 бр. издадени НП.

Данните за наложените ПАМЗО (установено нарушение; причини за запечатване, отпечатване на обекти и др.) са вписвани в регистри и обобщавани ежедневно. Въз основа на тях е изготвян и „Списък на подлежащите на запечатване търговски обекти и тяхното местонахождение“ (чл. 187, ал. 1 от ЗДДС), публикуван на www.nap.bg.

По време на активните туристически сезони (зимен и летен), се проведеха ежегодните кампании за осигуряване на данъчен и осигурителен контрол в търговски обекти, находящи се в курортни комплекси, градове, селища.

1.3. Осигурителен контрол

През 2022 г. продължи извършването на проверки на задължени лица с висока степен на риск от неспазване на осигурителното законодателство. От юли 2022 г. стартира кампания от проверки на осигурители, които в справки по чл. 73 от ЗДДФЛ за 2020 г. и декларации обр. № 1 от Наредба Н-13 са посочили изплащане на доходи по извънтрудови и трудови правоотношения на едни и същи физически лица, като лицата не са декларирали доходите по извънтрудови правоотношения с декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ. Освен това са възложени проверки и на осигурители, които са изплатили доходи по извънтрудови правоотношения на физически лица с общ размер на изплатените доходи над 100 000 лв. и лицата, на които са изплатени доходи не са подали годишни данъчни декларации (ГДД) по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2020 година. Възложени са 236 проверки на осигурители, като до края на годината са приключени 199 проверки. В хода на контролните производства на лицата, които не са начислили и удържали задължителни осигурителни вноски (ЗОВ) върху изплатените суми по извънтрудови правоотношения са връчени 112 покани по чл. 103 от ДОПК за подаване на коригиращи декларации по Наредба № Н-13 от 17.12.2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица. В резултат на извършените проверки и отправените покани, от страна на проверяваните лица са декларирани допълнително задължения за ЗОВ в размер на 425 580,0

лв. и задължения за данъци в размер на 73 962,0 лева. В хода на извършените проверки са съставени 4 акта за установяване на административни нарушения и за 18 е предложено извършване на ревизии.

1.4. Контролни мерки във връзка с Програма за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2020 - 2021 година

След налагането на ограничителни мерки и обявената в страната извънредна ситуация, свързана с COVID-19 беше отложено утвърждаването на Програмата за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2020 и 2021 г. и същата беше утвърдена от изпълнителния директор на НАП през август 2020 година. Включени са 29 риска, от които за 22 риска е взето решение, че ще бъдат третирани с контролни мерки. Дирекция „Управление на риска“ в НАП извърши наблюдения за отражението на COVID-19 кризата върху бизнеса, както и прогнози за развитието на отделните икономически сектори до края на 2020 г., при реализирането на три потенциални сценария за развитие на кризата. Изготвени бяха и наблюдения и прогнози по тези три сценария на промените в основните характеристики на рисковете, управлявани от НАП. В началото на декември 2020 г. Програмата за спазване на законодателството през 2020 г.-2021 г. бе актуализирана. Мерките за третиране са редуцирани, като при 8 риска планираните контролни действия (ревизии или ПУФО) са намелени с общо 365 броя. В изпълнение на актуализираните планирани мерки са извършени следните контролни действия:

Планирани и изпълнени контролни действия въз основа на анализи на риска за периода 2020-2021 г.

Контролни действия по Програма за спазване на законодателството 2020 – 2021 г.	Общо планирани	След актуализацията	Възложени производства	Приключен и през 2021 г.	Общо приключени	Изпълнение на планираните действия от гл. т. на възложени действия
Ревизии и ПУФО, в т.ч. ПУФО в обект	6 436	6 071	7 865	4 443	5 551	130 %
Проверки в обект	8 944	5 323	3 959	3 323	3 941	74 %
Писма	4 417	3 818	4 078	3 160	4 078	107 %

Източник: НАП

Контрол на търговията с горива

През 2022 г. действията бяха насочени към оптимизиране на ИС „Контрол на горивата“. Създаден е алгоритъм за реализиране на нови валидации при продажба на горива от обекти с ЕСФП (от които се зареждат автоцистерни), с цел проследяване на движението до крайния получател/ разпространител.

На 12.05.2022 г. е проведено заседание на Консултативния съвет за сътрудничество между държавните органи и лицата, осъществяващи икономически дейности с нефт и продукти от нефтен произход. На заседанието са обсъждани въпроси и възникнали проблеми при прилагането на Закона за административното регулиране на икономическите дейности, свързани с нефт и продукти от нефтен произход (ЗАРИДСНПП).

През 2022 година са извършени общо 83 проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО) в обекти, в хода на които са констатирани неотчетени продажби на горива, в т.ч.: бензини 2 863 552 литра на стойност 4 117 584 лв., газбол 9 458 205 литра на

стойност 17 989 575 лв. и пропан-бутан 285 005 литра на стойност 426 988 лева. В хода на проверките са установени горива с необоснован произход: газбол 35 644 литра.

През периода едно задължено лице е deregистрирано на основание чл. 176 и чл. 176в от ЗДДС. Съставени са общо 5 акта за установени административни нарушения, не е установено манипулиране на ЕСФП, не са налагани принудителни административни мерки запечатване на обект и са инициирани възлагането на две ревизии след извършване на ПУФО.

Възложени са ревизионни производства на общо 9 задължени лица, в хода на които са установени задължения по ЗДДС общо в размер на 44 608 лв., по ЗКПО общо в размер на 9 321,0 лева.

От началото на прилагането на чл.176в от ЗДДС до 31.12.2022 г. – 247 лица са вписани в регистъра по чл. 176в, ал. 10 от ЗДДС, които са предоставили обезпечение в общ размер 267 913 535,0 лева. През 2022 г. – 10 бр. нови лица са вписани в регистъра, които са предоставили обезпечение в размер на 399 095,0 лева.

През годината са изведени по предварително заложи критери 419 случаи за анализ на риска по чл. 176в, ал. 1, т. 1 и т. 3 от ЗДДС. В тази връзка за периода са възложени и извършени 363 бр. проверки по чл.176в от ЗДДС.

С приетите промени със ЗИД на ЗДДС, считано от 01.01.2018 г., задължените лица по чл.176в могат да подават декларация за вписване в регистъра по чл.176в, ал.15, освободени за предоставяне на обезпечение. Към 31.12.2022 г. са вписани общо 221 бр. лица.

Превенция и противодействие на данъчни и осигурителни измами

Основна цел на борбата с данъчните и/или осигурителните измами е ограничаване на щетите за бюджета, редуциране на злоупотребите с данък и намаляване на неблагоприятния ефект от тях чрез дейности в няколко основни направления:

Предприети действия по противодействие на данъчни и/или осигурителни измами за периода 2021-2022 г.

Показатели	Мерна единица	2021 г.	2022 г.
Доклади за организирани данъчни и/или осигурителни измами (ОДОИ)	брой	66	43
Участници в организирани данъчни и/или осигурителни измами общо	брой	743	676
Предполагам размер на нанесената щета на бюджета съгласно доклади за ОДОИ	хил. лв.	145 406	148 731
Проверки във връзка с доклади за ОДОИ	брой	240	286
Ревизии във връзка с доклади за ОДОИ	брой	103	73
Установени задължения за внасяне с ревизионен акт по доклади за измама (главница)	хил. лв.	16 663	52 194
Установени лихви върху задължения за внасяне с РА по ревизии, възложени по доклади за измами	хил. лв.	3 730	12 071
Задължени лица, въведени в База данни "Рискови субекти"	брой	5 252	2 407

Източник: НАП

Поддържането на актуална база данни „Рискови субекти“ (БД РС) подпомага съществено превенцията и ранното идентифициране на рискови задължени лица, а също и последващо идентифициране на случаи на данъчни измами и злоупотреби с ДДС.

И през 2022 г. продължи актуализацията на БД РС, като са въведени нови общо 2 407 лица с високорисков профил, а са изключени общо 15 лица, които трайно са променили своето икономическо поведение. От въведените лица с рисков профил -1 255 са български задължени лица, а останалите 1 152 лица са регистрирани в друга държава членка на ЕС, въведени след анализ на получените данни от мрежата за бърз обмен и ранно предупреждение за данъчни измами с ДДС при общностни сделки (EUROFISC).

Видно от данните в таблицата за предприети действия по противодействие на данъчни и/или осигурителни измами за периода 2021-2022, през отчетната година се наблюдава сериозен спад на въведените ЗЛ в БД РС, спрямо 2021 година. Това се дължи на обстоятелство от извънреден характер и е резултат от временното изключване на България, считано от м. юли 2019 г., от обмена чрез системата EUROFISC, в която държавите-членки обменят информация за рискови (или със съмнение за рискови) сделки и търговци в рамките на ЕС. В тази връзка, след възстановяване на обмена на информация през есента на 2021 г., са въведени 4 232 рискови лица, регистрирани в друга държава членка на ЕС, отнасящи се за целия период м. юли 2019 г. – 31.12.2021 г., както и 1 020 български задължени лица през 2021 година.

През 2022 г. е изготвена и предоставена обратна информация (квалификации) за български задължени лица към EUROFISC след преглед и анализ на получени данни от мрежата за бърз обмен и ранно предупреждение за данъчни измами с ДДС при общностни сделки EUROFISC и извършен анализ на лица на национално ниво. Общо за 2022 г. са квалифицирани 823 български задължени лица. Издадени са 6 броя доклади с одобрени мерки за противодействие на национално ниво спрямо 151 лица.

Във връзка с постъпила информация и с цел превенция на данъчно-осигурителни измами е извършен анализ на задължени лица. За установените случаи на отклонение от данъчно облагане през 2022 г. са изготвени доклади с предложени мерки за противодействие спрямо 1 070 броя задължени лица и техни контрагенти. Одобрени са следните мерки: 612 броя проверки, 36 броя ревизии и 422 броя други мерки.

Наблюдение и анализ на браншови отрасли с висока честота на данъчни измами.

През 2022 г. продължи извършването на тематични проверки, наблюдения на търговски обекти, както и бяха осъществени мониторинги от служители на дирекция „Оперативни дейности“, ГД „Фискален контрол“. Проверки в търговските обекти се извършват превантивно от органите по приходите на ГДФК с цел установяване на нарушения и предприемане на контролни действия спрямо проверяваните лица и насърчаване изпълнението на данъчните и осигурителни задължения. През 2022 г. са извършени контролни действия в складове на едро с разнородни стоки и са осъществени мониторинги върху производство и търговия с яйца, олио, брашно и захар.

Извършени са мониторинги върху търговската дейност на траурни агенции, китайски магазини, обменни бюра и заложни къщи, хотели, автосервиси и автоморги и други.

Извършени са и тематични проверки в търговски обекти на лица, търгуващи с риба и рибни продукти по повод Никулден 2022 г. и обекти – барове, кафенета, ресторанти, дискотеки по повод студентския празник.

Осъществени са съвместни проверки със служители от Агенция по заетостта, Агенция за социално подпомагане и МВР в места за настаняване на украински бежанци. От служителите на ГДФК са извършени проверки в обекти – хотели, къщи за гости, апартаменти, почивни станции, стаи за гости, общежития и др. Установени са 13 броя нарушения, за които са съставени АУАН.

През 2022 г. е осигурено постоянно присъствие на екипи от служители на ГДФК в определени райони с цел подпомагане на доброволното спазване на задълженията от страна на търговците и за ефективно прилагане на данъчното и осигурително законодателство – патрулна дейност. Посетени са общо 20 366 броя търговски обекти.

Анализите и измеримите показатели за извършените контролни действия показват, че най-често установяваното нарушение от органите на НАП е за разлика в касовата наличност (чл. 33, ал. 1 от Наредба № Н-18/ 2006 г.). Във връзка с налагането на ПАМЗО, се наблюдава отсъствие на случаи, при които има смяна на ЗЛ, стопанисващо обект. Прилагането на разпоредбата на чл. 187, ал. 1 от ЗДДС (в сила от 01.01.2018 г.) коригира поведението на задължените лица и елиминира посочената практика. Запазва се тенденцията от предходните години за положителен ръст на декларираните данъци и задължителни осигурителни вноски при лицата, обект на наблюдение и проверки в търговски обекти. Използваните контролни механизми, като съвместни акции, патрули, проверки с наблюдение и др., формират у задължените лица воля за спазване на приложимата нормативна база.

Взаимодействие с правоохранителните органи: Прокуратура на Република България, МВР, ДАНС, Агенция „Митници“

Съгласно Споразумение № 52 от 30.03.2022 г. за сътрудничество и взаимодействие между Софийска градска прокуратура и Национална агенция за приходите е създадено аналитично звено за борба срещу данъчните и осигурителните измами. Споразумението цели осигуряване на необходимите условия за взаимодействие при разследванията по дела за престъпления против данъчната и осигурителната система на Република България. През 2022 г. от служителите в новосформираното звено при извършени анализи са идентифицирани 63 лица, участници в измами. Изготвени са описания на механизмите на данъчните измами и схеми на данъчни измами – 3 броя.

През 2022 г. служители на НАП, командировани в ГД „Борба с организираната престъпност“ съгласно Споразумение, са извършили анализ на данъчна информация по оперативни разработки от служители на ГД БОП, в резултат на което са идентифицирани 897 задължени лица, участници в 198 схеми за измами.

Обмен на информация по линия на националния Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) в изпълнение на Националната стратегия за превенция на нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз (ЕС) за периода 2021 – 2027 г.

В качеството си на член на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС, НАП носи двустранна отговорност - за опазване на приходната част на бюджета, от който се отчисляват и попълват част от собствените ресурси на ЕС (под формата на членски внос на база ДДС и БНД), както и за принудителното събиране на неправомерно отпуснати, разходвани и дължими средства по фондове и програми на ЕС, в т.ч. с национално съфинансиране и/или свързани изцяло с традиционните собствени ресурси, съставляващи приходната част в общия бюджет на Европейския съюз. В изпълнение на чл. 8а от ПМС №18/2003 г. през 2022 г. НАП е изготвила и предоставила в дирекция „Защита на финансовите интереси на ЕС“ към МВР (АФКОС), 12 броя месечни справки за предприетите действия по обезпечаване и принудително събиране на публичните и частни държавни вземания, предадени в НАП от управляващите европейски средства държавни органи и институции като случаи на нередности и/или измами, засягащи финансовите интереси на ЕС и националния бюджет.

2. Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) през 2020 година

Дейности, извършени на фискалните контролни пунктове и на мястото на получаване/разтоварване на стоките.

През 2022 г. денонощният фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на страната се осъществи на 385 фискални контролни пункта (ФКП), разположени в близост до граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) и във вътрешността на страната - на територията на големите борси и тържища, пристанища, данъчни складове за съхранение на течни горива и на местата на получаване/разтоварване на стоките.

Стоките с висок фискален риск (СВФР) са идентифицирани от приходната администрация като рискови, тъй като са използвани често в схеми за данъчни измами. Това са предимно бързооборотни стоки като плодове, зеленчуци, месо и месни продукти, захар и продукти за производство на захар, мляко и млечни продукти, течни горива и други. През 2022 г. общият брой на наблюдаваните стоки е 563.

Извършени са общо 465 389 бр. проверки на транспортни средства, превозващи СВФР, като на 99 555 бр. от тях са поставени технически средства за контрол (ТСК). Общият брой проверки на мястото на получаване/ разтоварване на СВФР е 40 173.

Списъците на СВФР (с кодовете по комбинираната номенклатура) и ФКП, ведно с утвърдените заповеди, са публикувани на интернет страницата на НАП (www.nap.bg).

През 2022 г. общо по вид и количество са проверени 3 516 851 543 кг/л СВФР, изобразени на посочената по-долу схема:

Източник: НАП

В резултат на извършения контрол, през 2022 г. са предприети действия за налагане на обезпечителни мерки на основание чл. 121а, ал. 3 от ДОПК срещу 404 задължени лица. Общата стойност на наложените обезпечения е 3,4 млн. лева. Отчетена е стока, изоставена в полза на държавата, с общо количество 34 999 кг на обща стойност 48,1 хил. лева.

Фискален контрол върху движението на горива

След включването на определен тип горива в списъка на СВФР, се осъществява контрол на фискален контролен пункт (ФКП) на ГКПП и във вътрешността на страната. Обособени са 79 ФКП – данъчни складове и обекти с монтирани разходомери и

измервателни системи (обекти на „едро“), в които се съхраняват течни горива. Контролът се осъществява на вход/изход на данъчните складове (ДС) и на обектите за търговия на „едро“, съгласно утвърден график. Предмет на контрол е изведеното от данъчните складове и от обектите на „едро“ гориво, освободено за потребление по реда на Закон за акцизите и данъчните складове и гориво под режим отложено плащане на акциз (РОПА) - за движението между данъчни складове.

Проверено количество гориво през 2022 г.:

- ✓ на ФКП на ГКПП – 124 561 063 литра;
- ✓ на изход на данъчни складове и обекти на „едро“ (освободено за потребление, с платен акциз) – 52 071 142 литра;
- ✓ на изход/вход на данъчни складове за постъпило и напуснало от и до друг данъчен склад гориво под режим отложено плащане на акциз – 6 776 176 литра.

Поставени са 443 броя технически средства за контрол. Наложени са 50 броя обезпечения на основание чл.121а, ал. 3 от ДОПК, на обща стойност 124 101,0 лева.

Под координацията на Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари (МКЦПККДРСТ) са извършени съвместни проверки върху предварително селектирани обекти, осъществяващи търговия с горива. В хода на контролните акции са установени административни нарушения; наложени са ПАМЗО.

Индикатори за изпълнение

При анализ и съпоставка на данните за постъпленията от данъци и задължителни осигурителни вноски за 2022 г., спрямо предходната година, се отчита:

- ✓ ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили ВОП на СВФР – 539,5 млн. лв. (18,7 %);
- ✓ намаление на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили ВОД на СВФР – 310,6 млн. лв. (-30 %);
- ✓ намаление на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, извършващи превоз на СВФР – 40,8 млн. лв. (-2,9 %);
- ✓ намаление на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили доставки на СВФР на територията на страната – 126,1 млн. лв. (-6,5 %);
- ✓ декларирани от ЗЛ доставки по ВОП на стоки е с ръст в размер на 5 188,2 млн. лв. (31,6 %);
- ✓ декларирани от ЗЛ доставки по ВОД на стоки е с ръст в размер на 4 566,6 млн. лв. (43,7 %).

Анализът на данните показва, че се запазва тенденцията от предходните години за положителен ръст на декларираните данъци и задължителни осигурителни вноски и данъчна основа за ВОП, проверки в страната при лицата, обект на фискален контрол, както и при лицата, превозващи СВФР.

Мониторинги на стоки с висок фискален риск

Във връзка с фискален контрол върху движението на СВФР на територията на страната през 2022 г. са извършени контролни действия на борси и тържища за търговия на едро на стоки от група „плодове и зеленчуци“. Общо извършени проверки – 535 бр. Наложените обезпечителни мерки на основание чл. 121а, ал. 3 от ДОПК са в размер на 19 620,72 лева.

Съвместни контролни действия

Служителите от оперативния център на ГДФК осъществяват денонощно експертна дейност в Междуведомствен координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари, като координират и разпределят случаи на органите по приходите, извършващи фискален контрол, в т.ч. и при съвместен контрол с други контролни органи. През 2022 г. са извършени 1 579 броя такива проверки. Служителите оказват и методическо съдействие на проверяваните лица чрез национален телефон и имейл посредством специализирана технологична среда.

В оперативен план, служителите на ГДФК участват в съвместни контролни акции с АМ, МВР, ДКСБТ, ДАМТН, БАБХ, БИМ, ИААА, ИАГИТ, КЗП, АПИ, ГДБОП, ДАНС и др. на територията на цялата страна.

Въз основа на споразумение за сътрудничество между НАП и Национална агенция за данъчна администрация на Румъния (НАДА) в областта на фискалния контрол, се осъществи целогодишен обмен на информация и мониторинг на над 3 800 камиона на българо-румънската граница.

Резултатите от съвместните акции:

- ✓ предотвратени контрабандни схеми;
- ✓ идентифицирани превантивно стоки, опасни за здравето на хората;
- ✓ отнети и изоставени стоки в полза на държавата; разпореждане със стоките: безвъзмездно предоставяне на бюджетни организации; продажби на стоките; унищожена стока.

Контролната дейност, която се извършва от органите на ГДФК, се наложи като устойчив механизъм за превантивен и постоянен контрол с дисциплиниращ ефект. Съотношението между проверки и нарушения показва ясно по-добра данъчна дисциплина. Отчетен е ръст на оборите, намаляват нарушенията на данъчното законодателство, намаляват фирмите и случаите на налагане на обезпечителни мерки, забелязва се значителна промяна в поведението на търговците към доброволно спазване на данъчните закони. Постигнатите резултати се дължат и на успешното оперативно взаимодействие на ГДФК, както с компетентните дирекции на НАП, така и с други контролни органи.

II. Събиране на просрочени публични вземания

1. Резултати от събиране на просрочени публични вземания

1.1. Мерки, целящи стимулиране на доброволното изпълнение

Наред с текущите действия по събиране на публичните вземания през 2022 г. засилено са прилагани и следните мерки с текущ или постоянен характер, целящи подобряване събираемостта на просрочените публични вземания и намаляване на непогасения дълг:

Мерки, целящи стимулиране на доброволното изпълнение и минимизиране на административните разходи – изпращане на персонални електронни съобщения до лица с нововъзникнали задължения и/или провеждане на преговори по телефон за поемане на конкретни ангажименти от страна на длъжниците за заплащане на дължимите от тях публични задължения в най-кратки срокове

Изпращане на електронни съобщения до лица с нововъзникнали задължения

Следвайки разбирането, че колкото по-рано се третира един дълг, толкова по-ефективно се събира същия, и през 2022 г. продължи практика за ранно уведомяване на задължените лица, които са пропуснали да платят в пълен размер публичните си задължения в срок. Чрез внедрена в края на 2017 г. автоматизирана функционалност за всяко

нововъзникнало публично вземане до съответното задължено лице се изпращат до 4 уведомителни/напомнителни/предупредителни електронни съобщения.

В периода от 01.01. до 31.12.2022 г. са изпратени общо 3 064 627 бр. електронни съобщения до лица с непогасени в срок публични задължения.

Съгласно отчетните данни за 2022 г., над половината от лицата с нововъзникнали задължения (51,0 %) са погасили дълга си, във връзка с който им е изпратено поне едно уведомително съобщение, в тримесечен срок от изпращането му, а размерът на третирания с мярката дълг намалява в посочения срок с близо 73,9 %.

Изпращането на предупредителни електронни съобщения преди образуването на изпълнителни производства също оказва позитивен резултат – близо 58,0 % от лицата с изпратено предупредително електронно съобщение преди образуването на изпълнително производство са предприели действия за погасяване на дълга – пълно/частично и през следващия месец не са отговаряли на условията за автоматично образуване на изпълнително дело, в т.ч. 28,0 % са погасили изцяло дълга си към края на месеца, следващ месеца на изпращане на съобщението, а размерът на третирания дълг е намалял почти наполовина (49 %).

Телефонни кампании

С оглед осигуряване на възможност за засилено и навременно третиране на всички лица с контактна информация преди образуване на изпълнителни производства по реда на ДОПК е увеличен капацитетът на звеното, ангажирано с провеждане на телефонни кампании спрямо лица с непогасени публични задължения.

Проведени са 28 изходящи информационни телефонни кампании, насочени към 104 505 лица с просрочени публични задължения, с цел поемане на конкретни ангажименти от страна на длъжниците за заплащане на дълга в най-кратки срокове и минимизиране на действия, свързани с принудителното му събиране. Осъществен е успешен контакт с 83 643 (80,0 %) от селектираните лица. Отчетено е намаляване на задълженията при 55,0 % от лицата с осъществен контакт, в размер на 127,7 млн. лв., в т.ч. 31,0 % от лицата с осъществен контакт са погасили напълно задълженията си, в размер на 61,9 млн. лева.

Лицата, които въпреки горепосочените мерки не са погасили задълженията си и не са иницирали контакт с администрацията за уточняване начините за погасяването им, са обект на приоритетни действия за обезпечаване и събиране на дълга.

1.2. Мерки за принудително събиране на вземанията от некоректни длъжници

Постоянен мониторинг по отношение на длъжници с просрочени задължения

И през 2022 г. продължи постоянният мониторинг върху предприетите действия за обезпечаване и събиране на публични задължения на лица с най-големи по размер дългове, категоризирани като събираеми и частично събираеми.

Мярката включва провеждането на персонални срещи от страна на директорите на ТД на НАП с лицата, с цел предоставяне на обезпечения и/или извършване на цялостни или частични плащания на просрочените дългове, ефективно наблюдение на поетите от длъжниците ангажименти и навременен контрол за третирането им от страна на компетентните органи – актуална оценка на икономическия статус на задълженото лице, своевременно налагане на обезпечителни мерки, издаване на разрешения за неотложни плащания, разсрочване/отсрочване, реализиране на имуществото, извършване на ревизии и проверки при необходимост и други.

При 3 786 бр. от наблюдаваните лица е отчетено намаление на размера на дълга, в периода, в който са обект на мониторинг, с 534,1 млн. лв., като 811 от тях са погасили изцяло задълженията в общ размер на 249,1 млн. лева.

Ежемесечен мониторинг

Осъществява се текущо наблюдение по отношение формирането на публични задължения от търговци на течни горива, както и лица, притежаващи лицензи и разрешения за производство и съхранение на акцизни стоки под режим отложено плащане, за организиране на хазартни игри и дейности по смисъла на чл. 4 от Закона за хазарта, или упражняващи дейност по Закона за частната охранителна дейност и лица – лицензирани превозвачи по смисъла на Закона за автомобилните превози, извършващи обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България и Общността.

Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица в посока плащане на задълженията в срок. За лицата, които системно не изпълняват задълженията си, се уведомяват съответните лицензиращи органи, с оглед предприемане на действия по отнемане на предоставените им лицензи.

Мерки по отношение на земеделските производители

Насочване на изпълнените към вземания на длъжници - земеделски производители, от Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ). През 2022 г., на база на Инструкцията за взаимодействие и обмен на информация между НАП и ДФЗ, в НАП са постъпили 36 бр. списъци с лица – земеделски производители, одобрени за получаване на парични помощи от ДФЗ по различни схеми и програми за подпомагане за 2022 г., в т.ч. – над 25 хил. лица с просрочени публични задължения. Същите са били предмет на приоритетни действия от страна на публичните изпълнители в НАП, като при липса на доброволно плащане на дълга са запорирани банковите им сметки, по които са изплащани сумите от ДФЗ.

Насочване на изпълнението към вземания на длъжници (изпълнители по договори) от трети лица - разпоредители с бюджет

Една от основните мерки за събиране на публичните задължения от длъжници, явяващи се изпълнители по договори с лица-разпоредители с бюджетни средства, е приоритетно насочване на изпълнението към предстоящите плащания по тези договори. В тази връзка е прието Решение на Министерския съвет № 592/21.08.2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори, което регламентира ред за разпоредителите с бюджет, а именно да уведомяват приходните администрации, както за предстоящите плащания по договори или първични платежни документи, така и за сключените от тях договори. Промяната цели да повиши приходите в бюджета.

През 2022 г. по реда на РМС № 592/ 2018 г. в информационната система, обезпечаваща процеса, са регистрирани 591 984 броя (с 2,5 % повече от 2021 г.) уведомления за предстоящи плащания, като 33 043 броя от тях са насочени за предприемане на действия от публичен изпълнител в компетентната ТД на НАП. Във връзка с постъпилите уведомления са събрани суми в размер на 348,3 млн. лева.

Мярката е доказала ефективността си, като в резултат от прилагането ѝ реално постъпилите суми от въвеждането ѝ в края на 2014 г. до края на 2021 г. са в размер на 1 643,5 млн. лева.

Електронна комуникация с длъжници, публични вискатели и заинтересовани страни

Увеличаване на дела на комуникацията с длъжници, публични вискатели и заинтересовани страни по електронен път.

Внедрени са нови и са надградени съществуващи функционалности в Информационна система „Събиране“, които дават възможност за издаване и съхраняване на електронни документи, подписани с квалифициран електронен подпис, както и за автоматизираното им връчване по електронен път. В резултат на това е увеличен дела на електронната комуникация на публичните изпълнители с длъжниците, публичните вискатели, банки и

други заинтересовани страни и през 2022 г. чрез Информационна система „Връчване“ са връчени 653 924 бр. документи за целите на принудителното събиране на просрочени публични задължения – с 395 134 бр. (252,7 %) повече спрямо 2021 година.

В резултат от една страна на ръста в потреблението и инфлацията, водещи до по-голям размер на декларирания, респ. просрочения данък по ЗДДС, а от друга страна на комплексното прилагане на горепосочените мерки, както и в допълнение, текущите действия по водените срещу длъжниците изпълнителни производства, през 2022 г. беше отчетен:

- ръст на събраните суми за погасяване на неплатените в срок данъци и задължителни осигурителни вноски - 5 027,0 млн. лв. към 31.12.2022 г. при 3 889,4 млн. лв. към 31.12.2021 г., което е увеличение от 1 137,6 млн. лв. (ръст от над 29 %);

- по-висока събираемост като цяло на нововъзникналите просрочени задължения - с 5,7 % повече спрямо 2021 г., което е ръст от 8,1 % на годишна база. По-висока събираемост се отчита както по отношение на задълженията по декларации по ЗДДС (увеличение респективно с 5,5 % и 6,8 %), ЗКПО (увеличение съответно с 4,4 % или ръст от 5,8 %) и ЗДДФЛ (увеличение с 3,9 %, ръст от 4,9 %), така и по отношение на задълженията за задължителни осигурителни вноски (увеличение с 3,4 %, ръст от 4,5 %);

- ръст на общата събираемост на просрочените публични задължения с взискател НАП - 31,9 % по-висока събираемост през 2022 г. спрямо 2021 г.;

- 98,2 % от всички новодекларирани задължения са погасени до 31.12.2022 г. – това включва както доброволното изпълнение, така и събраните нови просрочия, което е с 0,4 % повече спрямо 2021 година.

2. Държавни вземания

2.1. Продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата и придобитите в производството по несъстоятелност имущества

През 2022 г. приходите от реализация на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата вещи са в размер на 4,4 млн. лева. От тях 2,4 млн. лева са от продажба на имущества, възложени на НАП по реда на Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.) и Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ). Няма имущества, придобити от държавата в производства по несъстоятелност.

Основната част от приходите е формирана от вещи, които са приети от НАП по актове на органи на съдебната власт, включително постановени по отменения Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.) и Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ). От търгове, проведени по реда на ДОПК, са реализирани приходи от 2,8 млн. лева.

Значителна част постъпления са от продажбата на отнети в полза на държавата недвижими имоти – 4,1 млн. лева. Няма промяна по отношение на затруднената реализация на недвижимите имоти, предвид лошото им състояние, наличието на тежести върху част от тях (ипотеки, възбрани), както и лошата слава на бившите им собственици.

През 2022 г. са актуализирани 3 процедури за осъществяване на дейности по приемане, управление, съхранение и продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата имущества.

2.2. Действия по събиране на публични вземания в производствата по несъстоятелност

НАП осъществява процесуално представителство на държавата в производствата по несъстоятелност, в които държавата е кредитор.

Събраните публични вземания от търговци в открити производства по несъстоятелност през 2022 г. са в размер на 27,3 млн. лева.

Събраните суми са формирани от разпределение на суми в производството по несъстоятелност, в резултат от осребряване на имущества на несъстоятелни търговци – 26,4 млн. лв. и от доброволни плащания от трети лица – 0,9 млн. лева. Събраните суми през 2022 г. са с 67,0 % повече от събраните през 2021 г., със 170,0 % повече от събраните през 2020 г. и с 586,0 % повече от планираните за събиране приходи.

През 2022 г. е осъществен контрол върху изготвени от синдиките на търговци в открито производство по несъстоятелност 1 142 акта, от които 776 списъка на приети, респ. неприети вземания и 366 сметки за разпределение. Предприети са съответните процесуални действия чрез изготвянето на 206 възражения, от които 139 с правно основание чл. 690 от Търговски закон (ТЗ) и 67 възражения с правно основание чл. 728 от ТЗ.

2.3. Действия по събиране на частни държавни вземания

През 2022 г. събраните суми за частни държавни вземания са в размер на 6,9 млн. лв., от които 0,2 млн. лв. са платени с компенсаторни инструменти.

Администрирани са вземания по чл. 3, ал. 7, т. 6 от Закон за Националната агенция за приходите (ЗНАП) срещу 484 длъжници (по програми САПАРД, ФАР, ОП „Развитие на човешките ресурси”, ОП „Административен капацитет”, ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”, ОП „Околна среда”, ОП „Регионално развитие” и др.), като преписките по 43 от тях са приключени през годината. Събирането на средствата, подлежащи на възстановяване по европейски програми, продължава да е приоритет в работата по обезпечаване и събиране на частни държавни вземания. През 2022 г. са постъпили 1,0 млн. лв. във връзка с предадени през предходни години преписки, а през 2021 г. са събрани 4 млн. лева.

През 2022 г. на НАП са предадени за събиране 10 017 изпълнителни листа, издадени в полза на Националното бюро за правна помощ (НБПП), 51 преписки за вземания по чл. 3, ал. 7, т. 5 и 6 от ЗНАП и 117 преписки по Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). В информационната система за администриране на частни държавни вземания са въведени 30 457 изпълнителни листа за длъжници на НБПП и 100,0 % от преписките за останалите видове вземания.

С оглед предприемане на действия по установяване и събиране на частни държавни вземания (ЧДВ), през 2022 г. са изготвени 16 143 молби за образуване/ присъединяване по изпълнителни дела при 14 033 за 2021 година. През 2022 г. не са издавани актове за установяване на ЧДВ.

През 2022 г. са получени 29 344 призовки и съобщения, свързани с производства относно ЧДВ, по които са предприети последващи действия. За сравнение - през 2021 г. са приети 30 395, а през 2020 г. – 28 028 призовки и съобщения.

От предадените за събиране, през 2022 г., преписки е извършвано проучване на имущественото състояние на всички лица, за които през периода са изготвени молби за образуване/ присъединяване по изпълнителни дела за вземания на НБПП, както и проучване по отношение на 97,7 % от получените през 2022 г. преписки за останалите видове администрирани вземания, за които е било необходимо.

Мерки, предприети от Агенция „Митници“

През 2022 г. митническите органи при осъществяване на контролните им функции и реализиране на административнонаказателна отговорност на лицата, нарушили Закона за митниците (ЗМ), Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), Валутния закон (ВЗ), Закона за пътищата (ЗП), Закон за движение по пътищата (ЗДвП), Закона за безмитната търговия (ЗБТ) и Закона за административното регулиране на икономическите дейности

(ЗАРИД), свързани с нефт и продукти от нефтен произход са съставили общо 9 435 броя акта за установяване на административни нарушения, които надвишават с приблизително 59,0 % тези през 2021 година. Спад с около 9,0 %, спрямо предходната година бележи броя на издадените решения за прекратяване на административнонаказателни производства, като през 2022 г. те възлизат на 782 броя.

През разглеждания период в резултат на контролни действия са съставени:

- 5 332 броя акта за установяване на митнически нарушения, като техният брой бележи ръст около 35,0 % спрямо тези съставени през 2021 година;
- 1 298 броя акта за установяване на нарушения по ЗАДС;
- 197 броя акта за установяване на нарушения по валутното законодателство, които спрямо 2021 г. бележат ръст с около 12,0 %;
- 4 броя акта за нарушение на ЗП, които спрямо 2021 г. бележат спад с повече от 50,0 %;
- 2 596 броя акта за установяване на нарушение на ЗДВП, които спрямо 2021 г. са над 27 пъти повече;
- 3 броя акта за установяване на административни нарушения по ЗБТ;
- 5 броя акта за установяване на нарушения по ЗАРИД, свързани с нефт и продукти от нефтен произход.

През отчетния период са образувани 344 броя досъдебни производства, от които 92 броя по чл. 234, 193 броя по чл. 242, 1 брой по чл. 242а, 55 броя по чл. 251 и 3 броя по чл. 255 от Наказателния кодекс (НК).

През 2022 г. българските митнически органи са установили, пренасяни през границата на страната парични средства, недекларирани по съответния ред в общо 134 случая, а откритите парични средства са с равностойност 43 141 297 лева. Данните показват, че през 2022 г. са били открити парични средства в размер почти 2 пъти по-голям от сумата на установените парични средства през 2021 година. За сравнение, в периода 01.01.2021 г. – 31.12.2021 г. са били открити 21 802 211 лв., което беше рекорд и надминаваше сумата на установените парични средства общо в предходните пет години (2016 - 2020 г.). През 2022 г. този рекорд е удвоен. 103 от случаите са констатирани през второто шестмесечие на 2022 г., като наблюдаваният ръст в установения размер на недекларирани парични средства е 120 % спрямо първата половина от годината. Пренасяните недекларирани парични средства са в различни валути. Най-голям е дялът на установените банкноти в евро и британски лири. Откривани са шведски крони, щатски долари, норвежки крони, украински гривни, български левове и турски лири.

През 2022 г. в 77 случая, митническите служители са открили недекларирани злато и златни изделия с общо тегло 137 602 грама. През 2021 г. са задържани 134 094 грама, което беше рекордно количество, надминаващо размера на установените общо в предходните 4 години изделия (2017 - 2020 г.). Откритите златни изделия през 2022 г. са с близо 3,0 % повече в сравнение с 2021 година.

При среброто и сребърните изделия, количествата задържани през 2022 г., възлизат на 92 100 грама в 10 случая, което е с 30,0 % по-малко от установеното през предходната година, когато са установени 132 815 грама.

С оглед активните действия на митническите органи, свързани с прилагане на правомощията им по реда на ЗАДС и ЗМ, както и тези за разследване на престъпления, са обезпечени като доказателства по ЗАДС, задържани по ЗМ и иззети по реда на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) следните количества акцизни стоки:

- ✓ 41 606 889 къса цигари;
- ✓ 4 244 кг тютюн за пушене (вкл. тютюн за наргиле);
- ✓ 45 739 литра етилов алкохол и високоалкохолни напитки;
- ✓ 1 222 литра бира;

- ✓ 4 963 литра вино;
- ✓ 165 444 литра и 16 564 кг енергийни продукти.

През отчетния период, в резултат на осъществения акцизен и митнически контрол са предотвратени щети за бюджета в размер на над 8,9 млн. лева (над 8,0 млн. лева акциз за цигари, над 0,6 млн. лева акциз за тютюн за пушене, над 0,2 млн. лева акциз за етилов алкохол и алкохолни напитки, над 0,1 млн. лева акциз за енергийни продукти).

Продължи изпълнението и прилагането на влезлия в сила от месец февруари 2019 г. план за изпълнение на съвместни контролни действия от структури на МВР и Агенция „Митници” при въвеждане на петролни продукти на територията на Република България от плавателни средства в пристанища на територията на Русе, Бургас и Варна. През 2022 г. митническата администрация участва в провеждането на следните международни операции:

- В рамките на СМО, Европол, Интерпол и ОЛАФ:
  - ✓ международна операция „DUBLETON“, насочени към противодействието на измами и фалшифициране на алкохолни напитки;
  - ✓ LAKE 2021-2022 – свързана с трафика на европейска змиорка;
  - ✓ EMPACT – оперативна дейност 3.3 – „Престъпления срещу околната среда – касаеща нелегалната търговия с флуоросъдържащи парникови газове“;
  - ✓ EMPACT – оперативна дейност 2.4 – „Предотвратяване, разкриване и борба с незаконния трафик на отпадъци през външните граници на ЕС“. Операции TOX и TRASH;
  - ✓ PANDORA VII – свързана с трафика на културни ценности;
  - ✓ DEMETER VIII – свързана с трансграничния трафик на отпадъци и вещества разрушаващи озоновия слой;
  - ✓ THUNDER – свързана с трафика на защитени видове от дивата флора и фауна;
  - ✓ STOP II, Фаза 3 – превенция на незаконната търговия с фалшиви и опасни за човешкото здраве лекарства, дезинфектанти и лични предпазни средства, свързани с разпространението на Covid – 19 (операцията е проведена под ръководството на Световната митническа организация);
  - ✓ BAMBOO - операция на ЕК, насочена към проверка на стоки, съдържащи меламин и формалдехид, опасни за човешкото здраве;
  - ✓ SILVER AXE VII – организирана от EUROPOL, проведена в сътрудничество с OLAF и насочена срещу разпространението на контрабандни, фалшиви и неразрешени за употреба препарати за растителна защита;
  - ✓ OPSON XI и OPSON XII – организирани от INTERPOL и насочени срещу разпространението на фалшифицирана храна и хранителни продукти, включително и напитки в ЕС;
  - ✓ LUDUS II и LUDUS III– проведени по инициатива на EUROPOL и OLAF и насочени срещу разпространението на фалшифицирани и неотговарящи на стандартите детски играчки;
  - ✓ BALKAN GATE 2, насочена срещу разпространението на фалшиви и пиратски стоки по Балканския път, организирана от СМО в сътрудничество с ЕВРОПОЛ.
- В рамките на ЕМПАКТ „Акцизи ”:
  - ✓ Операция „Chain Bridge 2022/3“, насочена към оперативно проследяване движението на рискови нефтопродукти до крайни потребители на територията на ЕС.

През 2022 г. по инициатива и под ръководството на Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари при ГДБОП/МВР (МКЦПККДРСТ) са извършени над 180 проверки

на търговски обекти за продажба на течни и твърди горива, съвместно с органите на МВР, ДАНС, НАП и ДАМТН.

Допълнително, във връзка с план за съвместен контрол, в периода януари – декември 2022 г., съвместно с органите на АПИ и ИААА и под ръководството на МКЦПККДРСТ са проведени 6 специализирани операции за контрол на пътни превозни средства, извършващи превоз на енергийни продукти по обществени пътища в нарушение на допустимите норми за маса и натоварване на оси.

Бяха организирани и съвместни контролни действия със служители от Изпълнителна Агенция по лозата и виното и Агенция „Митници“ във връзка с нелегалната продажба на наливно вино.

Извършван е периодичен обмен на информация с НАП с цел предотвратяване и разкриване на дейности, свързани с данъчни и акцизни нарушения при вътреобщностни сделки с енергийни продукти. Във връзка с извършен съвместен анализ от служители на Централно управление на НАП и Централно митническо управление на АМ на данъчнозадължени лица и транспортни средства с рисково поведение са организирани и проведени две съвместни операции по наблюдение в реално време на транспортни средства, от мястото на товарене на гориво в данъчен склад до конкретните обекти на получаване. В хода на операциите са установени нарушения на данъчното законодателство.

През 2022 г. от звената за последващ контрол е осъществена контролна дейност по прилагане на акцизното и митническото законодателство, както следва:

- Извършени 39 ревизии за установяване, изменяне и/или прихващане на задължения за акциз, както и за възстановяване и/или прихващане на недължимо платени или събрани от лицето суми по реда на ДОПК, във връзка с разпоредбите на ЗАДС. Установените с ревизионни актове задължения за заплащане на акциз са 10,1 млн. лв., лихви за просрочие 6,6 млн. лева и надвнесени суми за акциз – 1,1 млн. лева. Ефективно постъпилите суми в държавния бюджет от установени с ревизионен акт задължения за акциз и лихви за просрочие са общо в размер на 4,7 млн. лева;

- Извършени 173 проверки (на срещни, по делегация и за установяване на факти и обстоятелства);

- Извършени 103 проверки в рамките на последващия контрол, в резултат на които са установени суми за досъбиране на мито в размер на 1,9 млн. лева и ДДС в размер на 1,9 млн. лева.

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на общите приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2020 г. – 2022 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2020 г. – 2022 г.

(млн. лв.)	2020 г.		2021 г.		2022 г.			
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет на съпоставима база	%БВП
ОБЩО ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	44 317,7	36,8%	52 458,9	37,7%	64 788,7	39,2%	61 607,7	37,3%
Данъчни приходи	35 848,3	29,7%	40 876,3	29,4%	46 783,0	28,3%	46 783,0	28,3%
Преки данъци	6 913,6	5,7%	8 258,4	5,9%	9 923,8	6,0%	9 923,8	6,0%
Корпоративни данъци	2 714,9	2,3%	3 406,4	2,5%	4 592,6	2,8%	4 592,6	2,8%
- от нефин. предприятия *	2 517,1	2,1%	3 195,2	2,3%	4 373,8	2,6%	4 373,8	2,6%
- финансов сектор	197,8	0,2%	211,1	0,2%	218,8	0,1%	218,8	0,1%
ДДФЛ	4 198,7	3,5%	4 852,0	3,5%	5 331,2	3,2%	5 331,2	3,2%
Приходи на социално осигурителни фондове	11 008,4	9,1%	12 230,1	8,8%	13 737,7	8,3%	13 737,7	8,3%
Косвени данъци	16 722,4	13,9%	18 976,3	13,7%	21 541,5	13,0%	21 541,5	13,0%
ДДС	11 021,0	9,1%	12 978,5	9,3%	15 331,3	9,3%	15 331,3	9,3%
Акцизи	5 444,5	4,5%	5 659,8	4,1%	5 706,9	3,5%	5 706,9	3,5%
Мита и митнически такси	209,9	0,2%	289,7	0,2%	451,2	0,3%	451,2	0,3%
Данък върху застрахователните премии	47,0	0,0%	48,3	0,0%	52,2	0,0%	52,2	0,0%
Други данъци	1 203,9	1,0%	1 411,5	1,0%	1 580,0	1,0%	1 580,0	1,0%
Неданъчни приходи	5 773,1	4,8%	8 118,0	5,8%	12 000,3	7,3%	8 819,3	5,3%
Помощи и дарения	2 696,4	2,2%	3 464,6	2,5%	6 005,4	3,6%	6 005,4	3,6%

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите

Общият размер на приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. е **64 788,7 млн. лв.** (39,2 % от БВП при 37,7 % от БВП за 2021 г.), **вкл. 3 181,0 млн. лв. приходи с еднократен извънреден характер**¹³, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. С оглед съпоставимост на данните спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2022 г., влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, следва да бъде елиминирано. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. приходите, помощите и даренията по КФП за 2022 г. са в размер на **61 607,7 млн. лв.**, което представлява **превишение на разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. с 3,3 на сто.**

¹³ По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложили в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв.

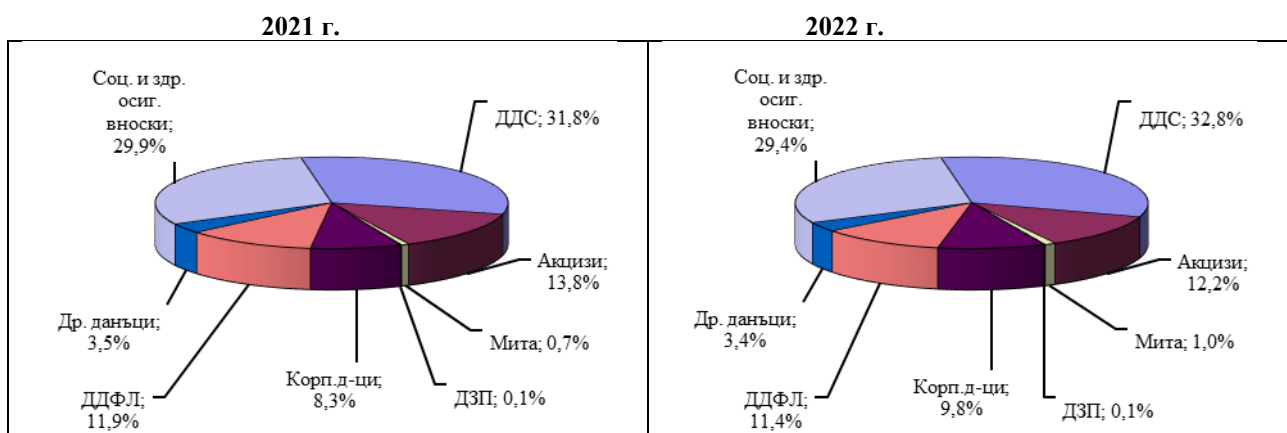
В номинален размер данъчните приходи възлизат на 46 783,0 млн. лв. (28,3 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 12 000,3 млн. лв. (7,3 % от БВП). Приходите от помощи и дарения са в размер на 6 005,4 млн. лв. (3,6 % от БВП).

Данъчни приходи

Постъпленията от **данъци** по КФП за 2022 г. са в размер на **46 783,0 млн. лв.**, което е с 1,4 на сто или 660,4 млн. лв. над заложеното в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., в т.ч. 343,8 млн. лв. превишение на разчета при постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски, 219,2 млн. лв. по-високи данъчни приходи по държавния бюджет (от които 72 млн. лв. авансова солидарна вноска¹⁴ от „Лукойл България“) и 97,4 млн. лв. над разчета основно имуществени данъци по общинските бюджети. В частта на данъчните приходи по държавния бюджет преизпълнение има при корпоративните данъци, ДДФЛ и митата, а приходите от ДДС и акцизи са по-ниски от планираните за годината. При приходите от ДДС данните показват, че съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. постъпленията за годината са с 688,7 млн. лв. по-ниски от планираните. Параметрите по изпълнението при този данък са близки до предложените разчети от Министерството на финансите в първоначалния проект на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. от юни, които в последствие при обсъждането и гласуването на законопроекта в Народното събрание бяха допълнително увеличени със 760,0 млн. лв. в окончателно гласуваните текстове. По отношение на приходите от акцизи следва да се отбележи, че през 2022 г. Народното събрание не прие предложените от Министерството на финансите промени за въвеждане на акцизен календар за тютюневите изделия през 2022 г., като същевременно не беше извършено съответното намаление на прогнозния размер на постъпленията от акцизи с ефекта от мярката в размер на 100 млн. лв., включени в ЗДБРБ за 2022 г., колкото приблизително е неизпълнението на разчета за годината. Мярката влезе в сила от 01.03.2023 година.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 9 923,8 млн. лв., което представлява 109,6 % спрямо разчета за 2022 г. Приходите от *косвени данъци* са в размер на 21 541,5 млн. лв., което представлява 96,7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2022 г. Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени и др. данъци) са в размер на 1 580,0 млн. лв. (вкл. 72,0 млн. лв. временна солидарна вноска от „Лукойл България“), което представлява 112,7 % спрямо годишния разчет. Приходите от *социални и здравноосигурителни вноски* са в размер на 13 737,7 млн. лв. или 102,6 % спрямо разчета за 2022 година.

Структура на данъчните приходи по КФП

¹⁴ Временна солидарна вноска от свръхпечалбите на предприятията извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтепреработването в размер на 33 на сто върху основата за определяне на временната солидарна вноска.

2.2.1 Корпоративни данъци

Постъпленията от корпоративни данъци в консолидираната фискална програма включват постъпленията от корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица. За 2022 г. приходите от корпоративни данъци възлизат на 4 592,6 млн. лв. или 114,2 % изпълнение на актуализирания план и представляват 2,8 % от БВП за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 9,8 %. В сравнение с 2021 г. събраните приходи нарастват с 1 186,2 млн. лв. (34,8 %).

Ръстът в изпълнението на приходите от корпоративни данъци за 2022 г. се дължи главно на по-високите с 1 160,4 млн. лв. (37,2 %) приходи от корпоративен данък от нефинансови предприятия. Фактори, оказващи влияние върху повишението на приходите са ръста на макроикономическия показател бруто опериращ излишък/ смесен доход спрямо 2021 г. (17,6 %) и на другите показатели от значение за отделните данъци, както и предприетите мерки за подобряване събираемостта на приходите от страна на приходната администрация. Върху изпълнението на приходите от тези данъци през годината влияние оказват и приетите законодателни антикризисни мерки, целящи смекчаване на икономическите последици за бизнеса от настъпилата нестабилност на цените на нефта, природния газ, електрическата енергия, горивата, хранителни продукти и други. Тези подкрепящи мерки, водят до евентуално свръхкомпенсиране на определени сектори на икономиката и съответно допринасят за подобрене на финансовите им резултати.

Достигнатият ръст на приходите от корпоративни данъци през 2022 г. надхвърля отчетения през 2021 г. и е най-висок за последните десет години както в стойностно изражение, така и в процент спрямо предходния период. Приходите от корпоративни данъци през отчетната година зависят от отчетените финансови резултати (облагаема печалба/загуба) за 2021 г. на задължените лица по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), от размера на направените вноски за данъка за минали години и по ревизионни актове, както и от внесените авансови вноски за 2022 година.

Източник: Министерство на финансите

През 2022 г. се запазват регламентираните срокове за деклариране на данъчния финансов резултат за 2021 г. и за внасяне на дължимия корпоративен данък по ГДД (до 30 юни 2022 г.), както и в сроковете за деклариране и внасяне на авансов данък.

Корпоративен данък

Касовите постъпления от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) и финансови институции, възлизат на 4 498,5 млн. лв., което представлява 115,1 % изпълнение от предвидените показатели в актуализирания ЗДБРБ за 2022 година. Предвид законоустановените срокове за деклариране на данъчния финансов резултат за 2021 г. и за внасяне на дължимия корпоративен данък за отчетната година (до 30 юни), постъпленията в края на м. юни и първите дни на м. юли 2022 г. са на обичайно високо ниво. Традиционно, и в периода от 15-ти ноември до 1-ви декември на годината постъпленията са високи, в следствие на регламентираните срокове за внасяне на последните за календарната година месечни и тримесечни авансови вноски (за месечни – до 15 то число на месеца, като за м. декември, както и за третото тримесечие, в срок до 1-ви декември). Спрямо 2021 г. постъпленията от корпоративен данък се повишават с 35,1 % (1 168,1 млн. лв.) на годишна база и се наблюдава ръст в темпа на прираст спрямо предходната година от 8,5 п.пункта.

Постъпленията от **корпоративен данък** през 2022 г. са в пряка зависимост от следните показатели (по информация на НАП към 31.12.2022 г.):

- Общият размер на разликата за внасяне по подадените ГДД за финансовата 2021 г. е 1 537,2 млн. лв. или увеличение от 464,1 млн. лв. (43,2 %) в сравнение с предходната година;

- Декларираната данъчна печалба за финансовата 2021 г. е 37 560,3 млн. лв., което е увеличение с 10 384,6 млн. лв. (38,2 %) спрямо финансовата 2020 г.;

- Декларираната данъчна загуба за финансовата 2021 г. е 5 677,7 млн. лв. и е с 829,0 млн. лв. (-12,7 %) по-малко от тази за финансовата 2020 г.;

- Общият размер на авансовите вноски към 31.12.2022 г., които правят данъчно задължените лица въз основа на прогнозната данъчна печалба за текущата година, се увеличава със 707,3 млн. лева (30,9%) в сравнение със същия период на 2021 г. и е в размер на 2 999,1 млн. лева;

- Надвнесенят корпоративен данък по ГДД е 112,7 млн. лв., което е с 3,6 млн. лв. (3,3 %) повече в сравнение с миналата година.

Към 31.12.2022 г. остатъкът за внасяне по годишни данъчни декларации е 91,0 млн. лв. и е с 14,8 млн. лв. (12,4 %) повече, в сравнение с предходната година (81,9 млн. лв. към 31.12.2021 г.). Постигнатата събираемост на декларирания корпоративен данък по годишни данъчни декларации за отчетния период е 91,0 %, при 81,9 % за 2021 година.

Източник: Министерство на финансите

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) към 31.12.2022 г. са в размер на 4 279,7 млн. лв. или 116,8 % изпълнение на актуализирания план за годината и са с 1 160,4 млн. лв. (37,2 %) повече, в сравнение със събраните през 2021 година. Приходите от нефинансовите институции формират 95,1 % от общите приходи от корпоративен данък.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са в размер на 218,8 млн. лв. или 89,8 % спрямо актуализирания план за годината. Съпоставено с 2021 г. се отчита ръст от 7,7 млн. лв. (3,6 %). Приходите от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) формират 4,9 % от общите приходи от корпоративен данък за отчетния период. При финансовите институции се наблюдава ръст от 7,3 % (12,0 млн. лв.) спрямо отчета за 2021 година. Наблюдават се пониски постъпления от корпоративен данък от застрахователните дружества, като през периода те са внесли с 9,6 % (4,3 млн. лв.) по-малко корпоративен данък спрямо 2021 година.

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

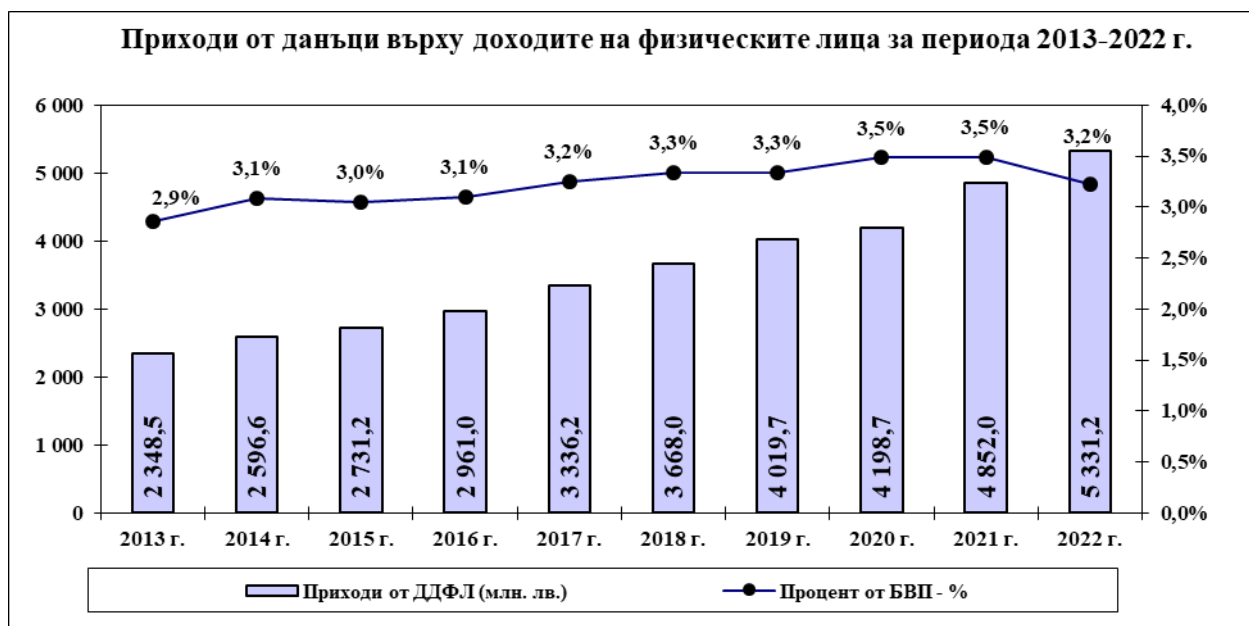
За 2022 г. постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ са в размер на 94,1 млн. лв. или 84,0 % от актуализирания разчет за годината. Съпоставено с предходната година, приходите са с 18,2 млн. лв. повече (23,9 %).

Постъпленията от данъците върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица зависят от състоянието на икономиката и осъществяващите се процеси по покупко-продажба на фирмена собственост в страната и нямат регулярен характер.

2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица

Приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2022 г. са в размер на 5 331,2 млн. лв. или 106,0 % спрямо актуализирания годишен план. Постъпленията от ДДФЛ представляват 11,4 % от общия размер на данъчните приходи по КФП и формират 3,2 % от БВП за отчетния период. Тези приходи са с 479,2 млн. лв. или 9,9 % повече спрямо отчета за предходната година.

Източник: Министерство на финансите

С най-голям относителен дял в общата сума на постъпленията от ДДФЛ са приходите от трудови и приравнени на тях правоотношения – 81,7 %, постъпленията от окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица и данъка върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица са 9,4 %, приходите от извънтрудови правоотношения – 8,6 %, приходите от окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници – 0,2 % и данък върху лихвите по банкови сметки - 0,03 %.

Върху размера на постъпленията от ДДФЛ основно влияние имат развитието на параметрите на пазара на труда и предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. Положителен ефект върху приходите от ДДФЛ имат и предприетите мерки срещу избягване на данъчно облагане, мерките за намаляване на недекларираната заетост и мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди, както и провежданите от НАП тематични кампании за контрол.

Постъпленията от *трудови правоотношения* възлизат на 4 358,2 млн. лв., което е 105,7 % изпълнение на актуализирания план за 2022 година. Спрямо предходната година приходите са с 405,5 млн. лв. повече (10,3 %).

Основните параметри на пазара на труда, които влияят върху приходите от ДДФЛ, са:

- промените в нивото на заплащане на наетите лица - през 2022 г.¹⁵ средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е 1 761 лв., като спрямо 2021 г. нараства с 12,8 %;
- промените в нивото на заетостта - коефициентът на заетост за населението на възраст 20 - 64 навършени години за 2022 г.¹⁶ е 75,7 % и е нараснал с 2,5 п. п. спрямо 2021 г.;
- промените в нивото на безработица - коефициентът на безработица за 2022 г.¹⁷ е 4,3 % и в сравнение с предходната година е намалял с 1,0 процентен пункт.

¹⁵ По предварителни годишни данни на НСИ за 2022 г.: <https://nsi.bg/bg/content/3958/национално-ниво-икономически-дейности-форма-на-собственост-пол>

¹⁶ НСИ, Наблюдение на работната сила – годишни данни.

¹⁷ НСИ, Наблюдение на работната сила – годишни данни.

Влияние върху размера на постъпленията през 2022 г. имат предприетите законодателни изменения и политики по доходите:

- увеличение на минималната работна заплата за страната с 9,2 %, от 650 лв. на 710 лева от 01.04.2022 г.;
- увеличението на максималният месечен осигурителен доход от 3 000 лв. на 3 400 лв. от 01.04.2022 г.;
- увеличението на минималните осигурителни прагове въз основа на повишението на МРЗ;
- увеличение на заплатите в някои от бюджетните системи, одобрени с актуализацията на бюджета през 2022 г.;
- увеличение на заплатите на педагогическия персонал.

Влияние върху приходите от трудови правоотношения оказва и ползването в увеличен размер на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември за доходите придобити през 2021 година. Приетото през 2022 г. допълнително увеличение на размера на данъчното облекчение за деца (от 4 500 лв. на 6 000 лв. годишно) и на данъчното облекчение на деца с увреждания (от 9 000 лв. на 12 000 лв. годишно), както и въвеждане на възможност за авансово ползване (тримесечно) за 2022 г. на двете данъчни облекчения, имат допълнително влияние в посока намаление на приходите от ДДФЛ за 2022 година.

По-високият ръст на приходите от трудови правоотношения за периода се дължи на увеличението на разходите за персонал както в общественния сектор, така и в частните предприятия в отговор на високия ръст на инфлацията. За ръста на приходите допринася и по-ниският от очакваното размер на авансово използваните данъчни облекчения за деца в увеличен размер за доходите, придобити през 2022 година.

От *извънтрудови правоотношения* (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка към 31.12.2022 г. са в размер на 459,7 млн. лв. или 120,8 % от актуализирания годишен план. Съпоставени с 2021 г., постъпленията са с 51,8 млн. лв. повече (12,7 % ръст). По данни на НАП към края на 2022 г., 32,5 % от внесените данък е от еднолични търговци, а 67,5 % е от свободни професии и други самостоятелно заети лица. Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довносяне или надвносен данък) и дължимите авансови вноски. По данни на НАП към 31.12.2022 г. плащанията по декларации са с най-голям относителен дял (62,3 %) и нарастват с 28,6 % спрямо края на 2021 година. Авансовите вноски през 2022 г. са 25,7 % от общата сума на приходите от извънтрудови правоотношения и нарастват с 55,6 % на годишна база. Значителен принос за този вид данъчни приходи имат и плащанията за минали години. Делът им в приходите от този вид данъци към края на декември 2022 г. е 29,6 %, а годишният ръст - 25,4 %. Положително влияние върху по-високото изпълнение на тази група данъчни приходи оказват постигнатите по-добри финансови резултати от ЕТ и упражняващите свободни професии през отчетния период. От друга страна, ползването на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ в увеличен размер при подаването на годишната данъчна декларация за 2021 г., допринася за намаление на ръста на данъчните приходи.

През 2022 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници*, администриран от общините, са в размер на 12,7 млн. лв., което е 76,2 % от годишния разчет.

Постъпленията от *окончателния данък върху доходите на местните физически лица от лихви по банкови сметки* за 2022 г. са в размер на 1,5 млн. лв., или 91,9 % от актуализирания годишен план за 2022 година. Съгласно приетите изменения в ЗДДФЛ облагането с данък на лихвите по банкови сметки се отменя, считано от 01.04.2022 година.

Основната причина за това е продължаващото намаляване на лихвите по влоговете в банките и клоновете на банки през последните години, в резултат на което намаляха значително и приходите от този данък. Във връзка с това, администрирането на данъка създава административна тежест за банковите институции, задължени да го удържат и внасят, както и за физическите лица, когато са задължени сами да внесат данъка, която тежест е непропорционална от ефекта от данъка за бюджета.

Постъпленията от *окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица* за 2022 г. възлизат на 499,1 млн. лв., което е 97,6 % от актуализирания годишен план за 2022 година. Съпоставено с 2021 г. приходите са с 24,6 млн. лв. повече (5,2 % ръст). Отчетеният ръст се дължи на по-високия размер на постъпленията от данък върху доходите на чуждестранни юридически лица. Влияние за по-високото изпълнение на приходите от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица има и предприетата комуникационна кампания и контролни действия от НАП през 2021 г. за проверка на касови наличности. Кампанията е насочена приоритетно към лица, за които има информация за висока касова наличност (над 100 хил. лв.), и при които има риск от наличие на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане, наличието на скрито разпределение на печалбата по смисъла на § 1, т. 5 от ДР на ЗКПО. Скритото разпределение на печалбата се третира като дивидент, за който се внася 5 % данък върху разпределените суми.

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски за 2022 г. са в размер на 13 737,7 млн. лв., което представлява 102,6 % изпълнение на разчетите и 8,3 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 1 507,6 млн. лв. (12,3 %) спрямо предходната година.

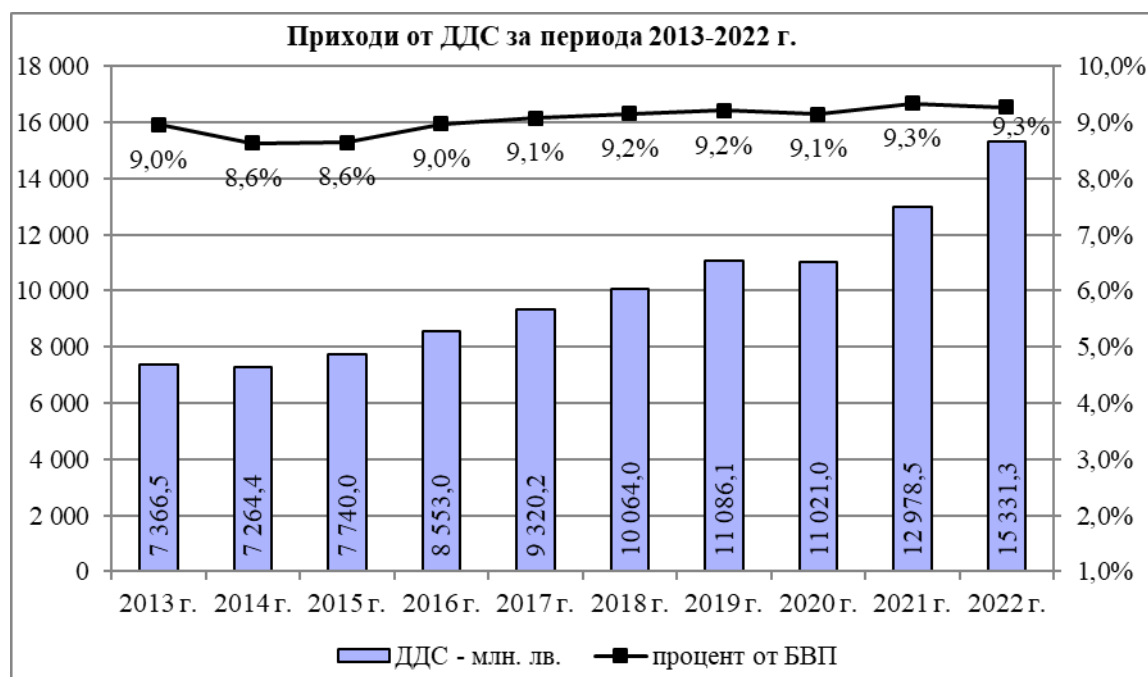
Факторите, които оказват влияние на приходите от задължителни осигурителни вноски през годината, са:

- ◆ Ръстът на средния осигурителен доход;
- ◆ Ръстът на минималната работна заплата; (минималната работна заплата, съответно минималния месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващи се лица за периода от януари до март 2022 г. се запазва на 650 лева и се увеличава на 710 лева за периода април – декември 2022 година);
- ◆ Минималният месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители за периода от 1 януари до 31 март 2022 година е 420 лева и се увеличава на 710 лева за периода 1 април до 31 декември 2022 година;
- ◆ Максималният месечен размер на осигурителния доход от януари до март 2022 г. се запазва на 3 000 лв. и се увеличава на 3 400 лева за периода от 1 април 2022 година.

Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социално-осигурителните фондове (вкл. ДОО, ФГВРС и УПФ) са в размер на 9 934,2 млн. лв., което представлява 103,1 % изпълнение на годишните разчети и с 1 093,4 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравноосигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на 3 803,5 млн. лв., което е 101,2 % спрямо заложените в разчета за годината и с 414,2 млн. лв. повече спрямо 2021 година.

2.2.4 Данък върху добавената стойност

Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по КФП – 32,8 %. За 2022 г. нетните приходи от ДДС възлизат на 15 331,3 млн. лв. или 95,7 % изпълнение на актуализирания годишен план (688,7 млн. лв. по-малко от актуализирания план) и представляват 9,3 % от БВП за годината. В сравнение с 2021 г., се отчита увеличение от 18,1 % (2 352,8 млн. лв.), което е в резултат на постепенното възстановяване на потреблението и търговските вериги, ръстът в цените на стоките и предприетите мерки от приходните агенции за подобряване на митническия и данъчен контрол.

Източник: Министерство на финансите

Постъпления от ДДС от сделки в страната и вътреобщностни придобивания (ВОП)

Приходите от ДДС от сделки в страната и ВОП (нето) за 2022 г. са в размер на 8 097,6 млн. лв. или 90,8 % изпълнение на актуализирания годишен план, като в сравнение с 2021 г. е отчетен спад от 331,4 млн. лв. (3,9 %). Основна причина за това неизпълнение е неочаквано високия ръст на възстановения данък, което води до намаление на нетните касови постъпления. Относителният дял на приходите от сделки в страната в общите приходи от ДДС е 52,8 % за отчетния период, при 64,9 % за 2021 година. Този резултат е следствие от динамиката на потреблението, изменението на вноса и износа, влиянието на приетите законодателни изменения от началото на 2022 г. и нарастване на вноса на суровия нефт от Русия.

Основните фактори, повлияли върху постъпленията от данъка за 2022 г., са следните:

- Динамика на *потреблението* - по данни на НСИ за 2022 г.¹⁸ крайното потребление нараства с 20,8 % спрямо предходната година. Само за четвъртото тримесечие на 2022 г. крайното потребление отчита ръст от 25,6 %, в сравнение със същия период на 2021 г.;

¹⁸ Статистически данни > Макроикономическа статистика > Брутен вътрешен продукт (БВП) > Брутен вътрешен продукт (БВП) - ЕСС 2010 > Годишни данни > БВП - Разходи за крайно потребление - национално ниво

- Изменението на *вноса на стоки и услуги* – по данни на НСИ¹⁹ вносът на България от ЕС за 2022 г. нараства с 29,3 % спрямо предходната година, което оказва положителен ефект върху приходите от ДДС, администрирани от НАП. Вносът на стоки в България от трети страни през 2022 г. също бележи увеличение с 58,5 % в сравнение с 2021 г.;

- Изменението на *износа на стоки и услуги* – по данни на НСИ⁸ за 2022 г. износът от България за ЕС нараства с 35,6 %, в сравнение с 2021 г., а за трети страни нараства с 38,7 %.

Основните показатели, които формират нетните приходи от *ДДС при сделки в страната и ВОП* са следните:

- *Ефективно внесените ДДС* по сметките на НАП, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесените суми, разкрити по данъчно-ревизионни актове, възлиза на 19 694,5 млн. лв. за 2022 г. и в сравнение с предходната година е с 3 575,7 млн. лв. (22,2 %) повече;

- *Общо възстановеният ДДС* (чрез прихващане и ефективно) е в размер на 11 596,9 млн. лв. за отчетния период и е с 3 907,1 млн. лв. (50,8 %) повече в сравнение с 2022 г.;

- *Съотношението на възстановения ДДС към ефективно внесен данък* е 58,9 %, при 47,7 % за 2021 г.;

- *Декларираният ДДС за внасяне (след приспадане)* към 31.12.2022 г. е 19 595,0 млн. лв., като се отчита увеличение с 3 509,1 млн. лв. (21,8 %) на годишна база;

- *Декларираният ДДС, подлежащ за възстановяване*, е 11 755,4 млн. лв. за 2022 г., което представлява увеличение с 4 018,0 млн. лв. (51,9 %), съпоставено с предходната година;

- *Невъзстановеният данъчен кредит (НДК)* към края на 2022 г. е 101,6 млн. лв. при 75,2 млн. към края на предходната година или се увеличава с 26,4 млн. лева. Основната причина за невъзстановяването са неприключилите ревизии на задължените лица.

Фирми с увеличение на нетния размер на ДДС

Към 31.12.2022 г. нетните приходи от ДДС на 340 задължени лица са с увеличение над 2,0 млн. лв. спрямо същия период на предходната година. Общият размер на нетните приходи от тези дружества е с 4 562,0 млн. лв. повече спрямо 2021 година.

Фирми с намаление на нетния размер на ДДС

Към 31.12.2022 г. нетните приходи от ДДС на 400 дружества са с намаление над 2,0 млн. лв. спрямо 2021 г., като намалението на общия размер на постъпленията от тези дружества е в размер на 4 554,0 млн. лева.

Приходи от ДДС от внос от страни извън ЕС

Нетните постъпления от ДДС от внос от трети страни за 2022 г. са в размер на 7 233,8 млн. лв., което представлява 101,9 % от актуализирания годишен план, и се увеличават с 2 684,2 млн. лв. (59,0 %), в сравнение с 2021 година. Относителният дял на тези постъпления от внос към общите приходи от ДДС за 2022 г. е 47,2 % при 35,1 % за 2021 година. Регистрираното повишение е резултат от възстановяването на бизнес активността, повишаване на събираемостта, нарастването на цените на основни суровини, повишението на количествата на стоките, внасяни от трети страни, подобрения митнически контрол и надзор, прецизирането на контрола върху елементите за облагане – тарифно класиране, държава на произход, митническа стойност, както и акцент на контрола върху приходаопределящи икономически оператори и стоките с най-голям фискален ефект.

¹⁹ Статистически данни >Бизнес статистика >Външна търговия>Статистически данни> Износ и внос (предварителни данни).

⁸ Статистически данни >Бизнес статистика >Външна търговия>Статистически данни> Износ и внос (предварителни данни).

След 01.07.2019 г. се прилага разпоредбата на чл. 167а от ЗДДС, с която е въведена възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни. Ефектът от прилагането на този режим за 2022 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 1 672,5 млн. лв., което е с 400,3 млн. лв. (31,5 %) повече от 2021 г. Стоките с най-голям дял в прилагането на този режим са следните: стоки от глава „Руди, шлаки и пепели“ – 934,5 млн. лв. и стоки от глава „Мед и изделия от мед“ – 253,0 млн. лв. и чугун, желязо и стомана – 204,4 млн. лева. Общо 70 икономически оператори са се възползвали от възможността да отложат начисляването на ДДС при внос.

Водещите групи стоки, при които се отчита ръст на начисления данък от внос за 2022 г. спрямо предходната година са, както следва:

- ✓ минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация – увеличение с 1 119,2 млн. лв. (119,6 %), предимно като следствие от повишението в цената на внесен суров петрол;
- ✓ електрически машини и апарати, електроматериали и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук - ръст с 233,8 млн. лв. (49,1 %);
- ✓ мазнини и масла от животински или растителен произход; продукти от тяхното разпадане - ръст със 190,7 млн. лв. (321,2 %);
- ✓ ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми - ръст със 127,3 млн. лв. (29,4 %).

Понижение на начислените суми от ДДС при внос за 2022 г. се наблюдава при стоки за въздухоплаване и космонавтика (5,4 млн. лв., 36,3 %), килими и други подови настилки (5,0 млн. лв., намаление от 22,1 %) и руди, шлаки и пепели (0,7 млн. лв., 36,4 %).

Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), към края на 2022 г. се наблюдава повишение при всички групи като най-високо е увеличението на горива и хранителни напитки. Запазва се тенденцията за ръст на цените на стоките, внесени от трети страни като е отчетено годишно повишение с 31,7 % спрямо 2021 година. Нарастването на индекса на физическите обеми на всички стоки достига 18,7 % на годишна база.

Изменение на декларирания ДДС при внос по групи стоки през 2022 година

млн. лв.

Групи стоки с начислен ДДС при внос (млн. лв.)	Отчет 31.12.2021	Отчет 31.12.2022	Относителен дял	Ръст 2022/2021
Промислени доставки	1,557.1	2,176.0	29.9	39.7 %
Горива и смазочни материали	913.8	2,018.2	27.7	120.9 %
Инвестиционни стоки	869.7	1,215.7	16.7	39.8 %
Транспортно оборудване	316.7	427.8	5.9	35.1 %
Потребителски стоки, храни и напитки и др.	868.7	1,444.9	19.8	66.3 %
Начислен ДДС от внос	4,526.0	7,282.6	100.0	60.9 %
Касови постъпления на ДДС от внос	4,549.5	7,233.8		59.0 %

Източник: Министерство на финансите

Промислени доставки

Начисленият ДДС при внос на промишлени доставки е в размер на 2 176,0 млн. лв. и се увеличава с 618,9 млн. лв. (39,7 %). Индексът на цените на промишлените доставки, допуснати за свободно обращение и крайна употреба се увеличава с 19,4 %, а индексът на количествата с 13,4 %. Най-значимо е увеличението в начисления ДДС при внос на торове -

ръст от 93,4 млн. лева (94,5 %). Следва вноса на чугун, желязо и стомана, за които е деклариран ДДС при внос в размер на 319,9 млн. лв. – с 62,0 млн. лв. (24,0 %) повече спрямо 2021 година. При пластмаси и пластмасови изделия се наблюдава повишение с 50,8 млн. лв. (20,7 %), а при мазнини и масла от животински или растителен произход се наблюдава ръст от 53,7 млн. лв. (226,3 %). Най-голям спад се отчита при декларираните суми за ДДС при внос на естествени или култивирани перли, скъпоценни или полускъпоценни камъни в размер на 1,5 млн. лева (спад 26,9 %) и при руди, шлаки и пепели в размер на 0,7 млн. лв. (спад 36,4 %).

Горива и смазочни материали

През 2022 г. начисленият ДДС при внос на горива и смазочни материали е в размер на 2 018,2 млн. лв. или с 1 104,4 млн. лв. (120,9 %) повече спрямо предходната година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба нарастват със 73,4 %, а количествата с 21,9 %. Начислените суми за ДДС при внос на суров петрол са в размер на 1 525,8 млн. лв., при 670,3 млн. лв. през 2021 г. (ръст от 855,5 млн. лв., 127,6 %). Касовите постъпления от внос на суров петрол са 1 507,0 млн. лв., с 832,0 млн. лева (123,3 %) повече спрямо 2021 година.

Инвестиционни стоки и транспортно оборудване

Декларираните суми от ДДС при внос на инвестиционни стоки достигат 1 215,7 млн. лв. през 2022 г., като сумата се повишава с 346,0 млн. лв. (39,8 %) на годишна база. Наблюдава се ръст на цените на внесените стоки с 18,4 % и увеличение на физическите обеми с 16,7 % спрямо 2021 година. Значително повишение в начисления ДДС при внос се наблюдава при електрически машини и апарати, 192,9 млн. лв. (58,2 %) и при ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми - със 124,1 млн. лева (30,9 %).

При внос на транспортно оборудване са начислени 427,8 млн. лв. приходи от ДДС или със 111,1 млн. лв. (35,1 %) повече спрямо 2021 година. Индексът на цените на внесеното транспортно оборудване нараства с 23,1 %, а индексът на физическите обеми с 16,6 % спрямо 2021 година.

Потребителски стоки

През 2022 г., декларираните приходи от ДДС от потребителски стоки, храни и напитки и др. са в размер на 1 444,9 млн. лв. като нарастват с 576,2 млн. лв. (66,3 %), в сравнение с предходната година. Количествата на внесените потребителски стоки нарастват с 5,2 %, а цените растат с 12,6 %. При храните и напитките има значително увеличение на количествата с 88,6 % и ръст на цените от 25,5 %.

2.2.5 Акцизи

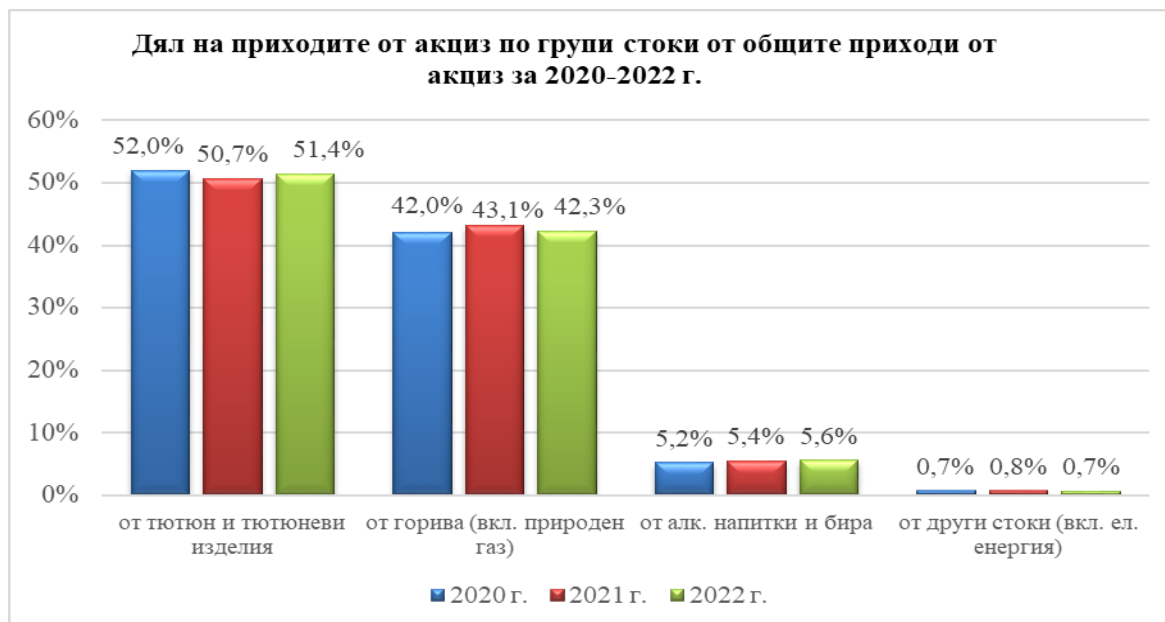
Касовото изпълнение на приходите от акцизи за 2022 г. (нето) е в размер на 5 706,9 млн. лв., което е 98,1 % изпълнение на годишния актуализиран план. Приходите от акцизи представляват 12,2 % от данъчните постъпления по КФП. Относителният дял на постъпленията от акцизи към БВП е 3,5 %, а към потреблението – 4,4 %, при съответно 4,1 % и 5,3 % за 2021 година. Съпоставено с 2021 г. постъпленията нарастват с 47,1 млн. лв. (0,8 %) на годишна база и са със 113,1 млн. лв. (1,9 %) по-ниски от планираните за годината. Основна причина за неизпълнението е отлагането на предвиденото за 2022 г. увеличение на акцизните ставки на тютюневите изделия, което влезе в сила от 01.03.2023 година.

Във връзка с прилагането на схема за държавна помощ „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“, на Министерство на земеделието, храните и горите е преведена сума в размер на 100,0 млн. лв., равна на сумата от 2021 година.

Източник: Министерство на финансите

Запазва се структурата от 2021 г. 99,9 % от касовите акцизни постъпления да са формирани от сделки в страната и 0,1 % от внос. През 2022 г. в структурата на приходите от акциз по групи стоки се отчита следната динамика:

Източник: Министерство на финансите

- нараства делът на касовите приходи от акциз за тютюн и тютюневи изделия - от 50,7 % през 2021 г. на 51,4 % през 2022 г.;
- намалява делът на приходите от акциз за горива - от 43,1 % през 2021 г. на 42,3 % в общите касови приходи от акциз през 2022 г.;
- нараства делът на приходите от акциз при алкохолни напитки и бира - от 5,4 % през 2021 г. до 5,6 % в общите касови приходи от акциз през 2022 година;
- намалява делът на приходите от акциз за групата други акцизни стоки – от 0,8 % през 2021 г. на 0,7 % през 2022 година.

Приходи от акцизи по групи стоки за периода 2021-2022 г.

млн. лв.

	2021 г. отчет	2022 г. отчет	Разлика 2022/2021	Ръст 2022/2021
Приходи от акцизи, в т.ч.:	5,659.8	5,706.9	47.1	0.83%
- от тютюневи изделия, вкл. авансови вноски	2,868.5	2,931.0	62.5	2.18%
- от горива (вкл. природен газ)	2,441.1	2,414.2	-26.9	-1.10%
- от високоалкохолни напитки и бира	307.7	320.1	12.4	4.03%
- от други стоки (вкл. ел. енергия)	42.5	41.6	-0.9	-2.22%

Източник: Министерство на финансите

Акцизи от тютюневи изделия

Приходите от тютюневи изделия (нето) са в размер на **2 931,0 млн. лв.** и се увеличават с 62,5 млн. лв. (2,2 %) спрямо 2021 година. Въведената практика от началото на 2020 г. за авансово внасяне на суми за акциз за цигари е прекратена през август 2022 г., което доведе до авансово увеличаване на касовите приходи през предходните две години (за 2021 г. авансово са платени 25,5 млн.лв. и са включени в отчета) за сметка на следващата 2022 година. Пълното усвояване на тези предварително внесени суми в размер на 77,8 млн. лв. са довели до намаление на годишните брутни постъпления от цигарите (3 008,8 млн.лв.).

Количествата на обложените с акциз цигари нарастват с 4,9 % (от 15 205.3 млн. къса за 2021 г. на 15 947.8 млн. къса за 2022 г.). Средните ставки на акциза при цигарите са съответно 178,87 лв./1000 къса за 2021 г. и 179,09 лв./1000 къса за 2022 година. Най-търсените ценови категории цигари през 2022 г. са тези с продажна цена 5,20 лв., 5,00 лв. и 5,40 лв., а след тях са 6,20 лв. и 6,00 лева. Делът на петте най-продавани ценови категории е 74,6 % от общото количество цигари, при 75,2 % за 2021 г.. Среднопретеглената продажна цена на дребно е 5,43 лв./кутия, при 5,41 лв за предходната година. Акцизът от тютюн за пушене възлиза на 78,8 млн. лв. или с 4,6 млн. лв. (6,2 %) повече от 2021 година. Количествата тютюн за пушене, обложени с акциз нарастват с 6,2 % на годишна база (от 488,4 тона през 2021 г. на 518,5 т през 2022 г.). Акцизната ставка на тютюна за пушене се запазва - 152 лв./кг. Постъпленията от акциз за нагреваеми тютюневи изделия са в размер на 70,1 млн. лв. или с 55,6 % (25,0 млн. лв.) повече изцяло за сметка на ръста в освободените за потребление количества. При обложените с акциз количества пури и пурети се отчита незначителен ръст от 1,7 % (от 14,7 млн. къса през 2021 г. до 15,0 млн. къса за 2022 г.). Приходите от това изделие са в размер на 4,0 млн. лв. и нарастват също с 1,7 % спрямо миналата година.

Акцизи от горива (вкл. природен газ)

Постъпленията от акциз от горива възлизат на **2 414,2 млн. лв.** и намаляват с 26,9 млн. лв. (спад от 1,1 %), в сравнение с 2021 година. Съществено влияние върху този резултат оказват приетите с ДВ, бр. 52/2022 г. разпоредби в §66 от ПЗР на ЗАДС, които предвиждат прилагането на акцизна ставка „0“ лева, считано от 09.07.2022 г. при облагането на природен газ и втечен нефтен газ (ВНГ), предназначени за потребление като моторно гориво, както и за енергийни продукти, използвани за производство на топлинна и електрическа енергия.

Приходите от акциз за горива са формирани основно от газбол, бензин и керосин. И при трите продукта се регистрира нарастване на приходите от акциз спрямо 2021 г. съответно за газбол - с 1,0 млн. лв., за бензин – 16,1 млн. лв. и за керосин - ръст от 19,5 млн. лева.

Приходите от акцизи за газбол формират основната част от приходите от горива (75,0 %). За отчетния период постъпленията от акциз за газбол (нето) са в размер на 1 809,6

млн. лв., като сумата се увеличава с 0,1 % спрямо 2021 година. Произведените и внесени количества газьол са 2 992,9 млн. литра и са с 3,6 млн. литри повече в сравнение с 2021 година. Брутните приходи от акциз за керосин са в размер на 173,5 млн. лв. и нарастват с 31,4 % (41,4 млн. лв.), в сравнение с 2021 г., а възстановеният акциз за керосин се повишава с 16,8 %, което представлява 21,9 млн. лв. повече от възстановените суми през 2021 г. Сумата на акциза за керосин, ефективно постъпила в държавния бюджет през 2022 г. (касово изпълнение), е 21,1 млн. лв., което е с 19,5 млн. лв. повече в сравнение с 2021 година. Постъпленията от акциз за бензин представляват 19,8 % от приходите от акцизи за горива и са в размер на 479,1 млн. лв. или с 16,1 млн. лв. (3,5 %) повече от постъпленията за 2021 година. Произведените и внесени количества бензин, за които е заплатен акциз през разглеждания период са 691,2 млн. литра, което представлява ръст от 3,0 %. Приходите от акциз за втечен нефтен газ формират 2,9 % от приходите от акцизи за горива и са в размер на 69,0 млн. лв., като се отчита спад от 57,8 млн. лв. (45,6 %) спрямо 2021 година. Освободеният за потребление втечен нефтен газ нараства с 4,5 % като количествата, за които е приложена акцизната ставка по §6б, ал. 1, т. 1, буква а) от ПЗР на ЗАДС са 173,0 млн. килограма. Приходите от акциз за природен газ към края на 2022 г. са в размер на 24,4 млн. лв., със 7,6 млн. лв. (23,7 %) по-малко от събраните през 2021 година. Количествата природен газ, освободени за потребление на територията на страната възлизат на 117,0 млн. гигаджаула, което е с 15,9 % по-малко спрямо 2021 г., а освободените за потребление количества, за които е приложена акцизната ставка по §6б, ал. 1, т. 1, буква б) и т. 2 от ПЗР на ЗАДС, са в размер на 4,8 млн. GJO.

Акцизи за алкохол и алкохолни напитки и бира

Нетните приходи от акцизи за високоалкохолни напитки и бира възлизат на **320,1 млн. лв.** и отчитат увеличение с 12,4 млн. лв. (4,0 %), в сравнение с 2021 година. Ръстът на приходите от акциз при тази група акцизни стоки се определя на първо място от нарастването на касовите постъпления от акциз за алкохолни напитки (ръст 3,7 % или 8,6 млн. лв.), които достигат 241,8 млн. лева. Количествата алкохолни напитки, за които е заплатен акциз през 2022 г. нарастват с 3,6 %. Постъпленията от акциз за бира възлизат на 76,7 млн. лв. и са с 3,4 % (2,5 млн. лв.) повече в сравнение с предходната година. Освободените за потребление количества бира нарастват с 2,7 % на годишна база и са в размер на 52,9 млн. хектолитра за градус Плато.

Електрическа енергия и други акцизни стоки

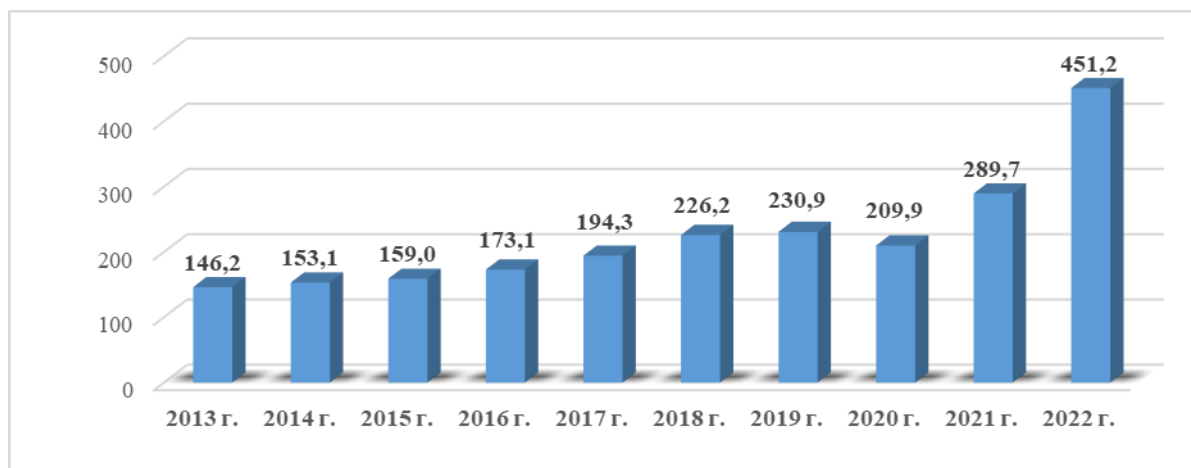
Постъпленията от акциз за електрическа енергия и други стоки са в размер на **41,6 млн. лв.**, като намаляват с 0,9 млн. лв. (2,2 % спад) спрямо 2021 година. Постъпленията от електрическа енергия са с най-голям относителен дял в приходите от тази група акцизни стоки (84,0 %) и са в размер на 35,0 млн. лева.

2.2.6 Мита

Приходите от мита са традиционен собствен ресурс на ЕС и законодателството, което се прилага за тях е изцяло на ниво ЕС. Търговската политика на ЕС е все по-либерална, вследствие на което има множество сключени споразумения или предоставени на автономно основание преференциални мита.

Събраните мита през 2022 г. са в размер на 451,2 млн. лв. или 118,7 % от актуализирания годишен план за 2022 година. Приходите от мита представляват 1,0 % от общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение с отчета за 2021 г., събраните мита са със 161,5 млн. лв. (55,7 %) повече. Най-високи са приходите от мита, отчетени през месеците април (43,2 млн. лева), юли (43,1 млн. лева) и август (45,6 млн. лева).

Приходи от мита при внос за периода 2013-2022 г. (млн. лв.)

Източник: Агенция "Митници"

Постигнатите резултати се дължат както на промяна в условията на икономическата среда, която е в процес на възстановяване, въпреки влиянието върху бизнеса на наложените ограничителни мерки, така и на предприетите мерки за подобряване на контрола.

Всички показатели, които се използват за оценка на динамиката на приходите от мита при внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“, отбелязват ръст през 2022 г. на годишна база. Спрямо 2021 г., осреднената статистическа стойност за килограм внесена стока нараства с 27,5 %, количествата на внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“ нарастват с 14,7 % и ръст от 5,9 % на осреднената ставка, приложена за облагане на внесените от трети страни стоки. Най-голям принос за нарастването на приходите от мита имат осреднената статистическа стойност за кг и внесените количества стоки, чиито дялове в отчетения ръст са съответно 57,5 % и 26,9 %. Крайният нетен ефект от действието на трите фактора се изразява в ръст от 161,5 млн. лева на приходите от мита през 2022 г. спрямо 2021 година.

Водещите групи стоки обложени със ставка, различна от „0“, при които през 2022 г. се регистрира най-сериозен ръст в приходите от мита са:

- стоки от глава 31 по КН (Торове) – 37,3 млн. лева и събрани повече 24,1 млн. лева (ръст от 183,8 %);
- стоки от глава 72 по КН (Чугун, желязо и стомана) с приходи от 45,3 млн. лева и събрани повече 17,6 млн. лева (ръст от 63,7 %);
- стоки от глава 76 по КН (Алуминий и изделия от алуминий) – с приходи от 29,1 млн. лева и събрани повече 13,7 млн. лева (ръст от 88,9 %);
- стоки от глава 87 по КН (Автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди и други сухопътни превозни средства, техните части и принадлежности) с приходи от 38,3 млн. лева и събрани повече 9,4 млн. лева (ръст от 32,4 %);
- стоки от глава 39 по КН (Пластмаси и пластмасови изделия) – 37,2 млн. лева и събрани повече 9,0 млн. лева (ръст от 32,1 %).

Посочените пет групи стоки формират 46,5 % от отчетеното нарастване на приходите от мита през 2022 г. спрямо 2021 година.

В зависимост от произхода на внасяните стоки през 2022 г., най-голям е дялът на приходите от мита при внос на стоки от Китай. Декларираната сума за 2022 г. е 221,9 млн. лева, което представлява 49,4 % от всички мита. За отчетния период приходите от мита за стоки, внесени от Китай, бележат ръст от 66,6 % спрямо 2021 година. На второ място са приходите от мита при внос на стоки с произход Русия, които са в размер на 51,9 млн. лева и отчитат ръст от 75,8 %. Тези постъпления имат относителен дял от 11,6 % от всички мита. Приходите от внос на стоки с произход Турция са в размер на 30,2 млн. лв. към края на 2022

г. и отчитат повишение с 128,6 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 6,7 % от всички мита. Следват приходите от мита при внос на стоки с произход САЩ, които възлизат на 12,4 млн. лв., като се повишават с 12,2 % и представляват 2,8 % от всички мита. Следват приходите от мита при внос на стоки с произход Индия, които възлизат на 11,2 млн. лв., като се повишават с 15,1 % и представляват 2,5 % от всички мита. Вносът от петте водещи държави формира 73,0 % от приходите от мита при внос на стоки от трети страни.

2.2.7 Данък върху застрахователните премии

Изпълнението на приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете, по които са поети от застрахователи, зависят основно от ръста или спада на записаните застрахователни премии.

Приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори към 31.12.2022 г. са в размер на **52,2 млн. лв.** или **94,7 %** от актуализирания план за 2022 година. В сравнение с 2021 г. приходите отчитат ръст от 3,9 млн. лв. (8,0 %).

Изпълнението на приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете по които са поети от застрахователи, зависят основно от ръста или спада на записаните застрахователни премии.

2.2.8 Други данъци

Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по КФП са в размер на 1 580,0 млн. лв., вкл. 72,0 млн. лв. временна солидарна вноска от „Лукойл България“, (1,0 % от БВП), което представлява 112,7 % изпълнение на ЗДБРБ за 2022 година.

Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО за 2022 г. възлизат на **153,1 млн. лв.** или **102,1 %** спрямо актуализирания годишен план. В сравнение с 2021 г. постъпленията от тази група данъци се увеличават с 38,3 млн. лв. (33,4 %) на годишна база. Повишението основно се дължи на ръст на приходите от окончателен данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения, които за отчетния период са с най-голям относителен дял (48,3 %). В края на 2022 г. постъпленията от тези данъци възлизат на 73,9 млн. лв. и нарастват с 27,0 млн. лв. (57,4 %) спрямо предходната година.

Общата сума на останалите приходи, включени в „Други данъци по ЗКПО“, за 2022 г. е в размер на 79,2 млн. лв., което представлява 104,9 % изпълнение на актуализирания годишен план. Считано от 01.01.2022 г. е въведена законодателна промяна (ЗИ на ЗКПО, обн., ДВ, бр. 17 от 1.03.2022 г.), с която се изменя ставката на данъка върху разходите в натура по чл. 204, ал. 1, т. 4 на ЗКПО от 10 % на 3 %. Въпреки това, постъпленията от данък върху социалните разходи, представяни в натура, за 2022 г. отчитат повишение с 9,1 % (3,0 млн. лв.) спрямо 2021 година. Това основно се дължи на повишения облагаем размер на декларираните разходи в натура съгласно чл. 204, ал. 1, т. 4 от ЗКПО.

Постъпленията от „Други данъци“ са в размер на **73,6 млн. лева**. В тази група данъци се включват и постъпленията от **приетата временна солидарна вноска** по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията с действие от 1 октомври 2022 година. Предвид предоставената в закона възможност, задължените лица могат да правят авансови вноски по тази вноска, във връзка с което в края на отчетната година са постъпили 72,0 млн. лв. авансово.

Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, туристически данък и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово фиксирани граници съгласно Закона за местните данъци и такси. Това дава добри възможности за гъвкаво управление на приходните политики от страна на общинската администрация.

От имуществени данъци в общинските бюджети през 2022 г. са постъпили общо 1 353,3 млн. лв., 108,1 % спрямо годишния разчет и с 56,4 млн. лв. (4.3 %) повече от тези за 2021 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – 39,5 %, следват данък върху превозните средства – 30,0 %, данък върху недвижимите имоти – 28,8 % и туристически данък – 1,7 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци.

2.2.9 Неданъчни приходи

Постъпленията от неданъчни приходи по КФП за 2022 г. възлизат на **12 000,3 млн. лв.** (вкл. 3 181,0 млн. лв. еднократни извънредни приходи). На съпоставима база, при елиминиране на въздействието на еднократни извънредни приходи, неданъчните приходи по КФП за 2022 г. са в размер на **8 819,3 млн. лв., което представлява изпълнение на годишния разчет с 20,1 на сто (1 476,0 млн. лв.)**. Неданъчните приходи се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи най-значително изпълнение на разчетите има при отчисленията от АЕЦ „Козлодуй“ за двата т. нар. „ядрени“ фонда – Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“. Отчисленията за двата фонда са

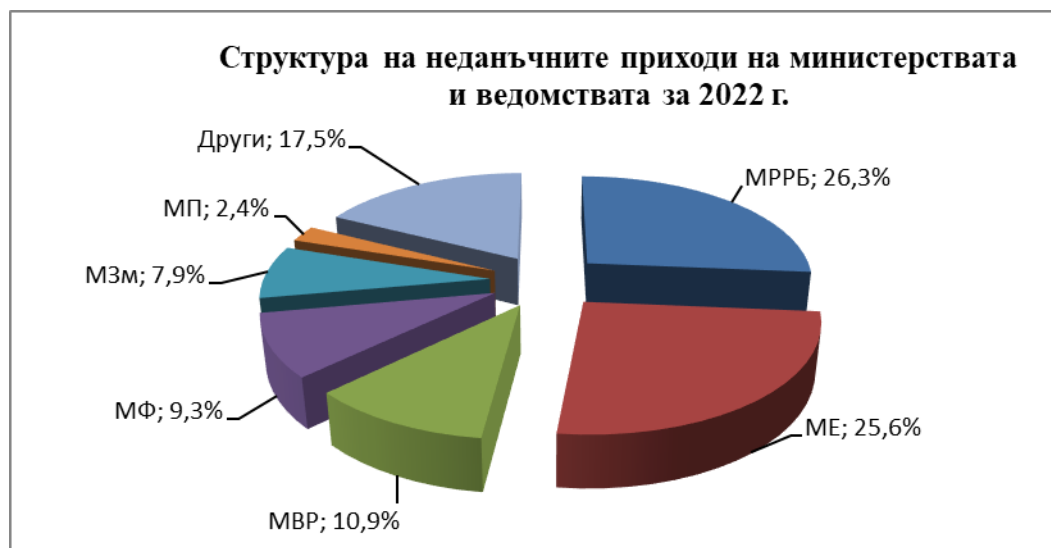
с 511,6 млн. лв. по-високи от планираните, което се дължи на високите цени на електроенергията на свободния пазар. Подобна е и ситуацията с приходите от продажба на квоти за парникови газове, които са със 163,3 млн. лв. над заложените в годишния разчет и отново са свързани с волатилните условия на свободния пазар на електричество.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2022 г. са в размер на 3 260,6 млн. лв. или 122,9 % спрямо планираните за годината.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за 2022 г. е в размер на 412,9 млн. лв. при 172,2 млн. лв. за 2021 г. Дивидентите по централния бюджет за 2022 г. са в размер на 258,5 млн. лв., при заложен в актуализираните разчети по ЗДБРБ за 2022 г. 264,5 млн. лв. и формират 62,6 % от общия размер на неданъчните приходи. Изпълнението на планираните приходи от дивидент не е в предварително заложения размер, предвид невнесен в пълен размер дивидент от „Държавна консолидационна компания“ ЕАД /от дружеството са внесени 10 млн. лв., при планирани 12,1 млн. лв./, както и невнасяне на шестмесечен дивидент от „Българска фондова борса“ АД, поради отчетен от дружеството отрицателен финансов резултат. Сред най-големите вносителите са: „Български енергиен холдинг“ ЕАД, „Дунав мост Видин-Калафат“ АД, „Държавна консолидационна компания“ ЕАД, „Информационно обслужване“ АД, „Автомагистрали“ ЕАД, „Бул Био НЦЗПБ“ ЕООД, Фонд „ФЛАГ“ ЕАД, ДП „Ръководство на въздушното движение“ и др.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата е много добро спрямо разчета, като са постъпили 2 740,9 млн. лв., което е 129,9 % спрямо планираните със ЗДБРБ за 2022 г. средства. В структурно отношение отчетените неданъчни приходи включват приходи от такси (56,5 %), приходи и доходи от собственост (11,3 %), глоби, санкции и наказателни лихви (7,3 %) и други неданъчни приходи (22,6 %).

По-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:

- **Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ)** – постъпилите неданъчните приходи по бюджета на министерството през 2022 г. са в размер на 722,2 млн. лв., като изпълнението е 84,1 % спрямо планираните за годината. Приходите от държавни такси са в размер на 688,9 млн. лв., което представлява 80,8 % от планираните 852,8 млн. лв. със Закона за държавния бюджет за 2022 г.. От администрираните държавни такси с най-голям дял са:

- ✓ приходите от винетни такси за ползване на пътната инфраструктура от пътни превозни средства (събирани на основание чл.10, ал.1, т.1 от Закона за пътищата) – 280,4 млн. лв.;
- ✓ Тол такса за ползване на пътната инфраструктура от пътни превозни средства (събирани на основание чл.10, ал.1, т.2 от Закона за пътищата) – 264,4 млн. лв., от които 227,1 млн. лв. от тол такси и 37,3 млн. лв. от маршрутни карти;
- ✓ Други такси по тарифата в размер на 114,1 млн. лв., реализирани от кантарни такси, от таксите за преминаване на Дунав мост в посока „Русе – Гюргево“; от такси за крайпътни обслужващи обекти и рекламни съоръжения; от такси за влизане в Република България или за транзитно преминаване на ППС с чуждестранна регистрация, както и от такси за движение на тежки и извънгабаритни превозни средства по републиканските пътища.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 28,6 млн. лева.

- **Министерство на енергетиката (МЕ)** - постъпилите през 2022 г. по бюджета на министерството неданъчни приходи са в размер на 701,5 млн. лв. В сравнение с предходната година неданъчните приходи са нараснали 231,2 %. Най-голямо в процентно и в стойностно измерение е изпълнението на приходите на фондовете „Радиоактивни отпадъци“ и „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“ (други неданъчни приходи), което изпълнение е в размер на 643,6 млн. лв., като изпълнението им спрямо приетите със ЗДБ 132,0 млн. лв. е 487,5 %. Приходите от концесии са изпълнени на 146,5 %, като при приети със ЗДБ 51,8 млн. лв. са отчетени 75,8 млн. лв. Постъпленията от такси са в размер на 1,7 млн. лв., като същите спрямо приетите със ЗДБРБ за 2022 г. около 2,7 млн. лв. са изпълнени на 63,0 %. Изпълнението на приходите от глоби, санкции и наказателни лихви е 488 %, като от приетите със ЗДБРБ за 2022 г. 4,3 млн. лв. са постъпили 2,1 млн. лв. Отчетени са 0,1 млн. лв. приходи и доходи от собственост, в т.ч. от лихви по ДИЗ, които спрямо достигнатите по УП 0,1 млн. лв. са изпълнение на 100,0 %. Внесените данъци към отчетния период са в размер на (-) 23,3 млн. лв., като изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2022 г. (-) 15,6 млн. лв. е 149,4 %.

- **Министерство на вътрешните работи (МВР)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на МВР са в размер на 298,2 млн. лв., което възлиза на 134,3 % от утвърдените със ЗДБРБ за 2022 г. Приходите от такси са в размер на 131,6 млн. лв. Приходите и доходите от собственост са в размер на 66,1 млн. лв. (приходи от продажби на услуги, стоки и продукция, както и приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна безопасност). Към 31.12.2022 г. събраните приходи от наложени глоби и санкции са в размер на 125,0 млн. лв. Такива са глоби и санкции по издадени от органите на МВР актове за установяване на административно нарушение, наказателни постановления, електронни фишове и обикновени фишове, на касова основа. Приходите от глоби се налагат по Закона за движението по пътищата (ЗДвП), Закона за българските лични документи, Закона за частната охранителна дейност, Закона за устройство на територията, Закона за МВР, Закона за административните нарушения и наказания, Закона за контрол над взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и други. Глобите по ЗДвП, се администратират с помощта на Автоматизирана информационна система „Управление на наложени глоби по наказателни постановления и извършване на плащания по тях през Интернет, SMS и WAP“ (АИС-АНД), но системата не дава надеждна информация за целите на счетоводното отчитане.

- **Министерство на финансите (МФ)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството през 2022 г. са в размер на 255,5 млн. лв., което представлява 137,2 % изпълнение спрямо утвърдените 189,2 млн. лв. със ЗДБРБ за 2022 г.

Най-голям дял от събраните приходи по бюджета на МФ за отчетния период заемат постъпленията от държавни такси. Отчетените постъпления от тези приходи са в размер на 252,9 млн. лв. Изпълнението на постъпленията от държавни такси е 138,3 % спрямо Закона за държавния бюджет за 2022 г.

Реализираното изпълнение на приходите от държавни такси е свързано със събираните от Националната агенция по приходите държавни такси на основание чл. 4 и чл. 5 от Тарифата за таксите, които се събират по Закона за хазарта и държавни такси за поддържане на лиценз за организиране на хазартни игри, с изключение на онлайн залагания (чл. 30, ал. 3 от ЗХ), двукомпонентни държавни такси за издаване и поддържане на лиценз за онлайн залагания (чл. 30, ал. 4 от ЗХ), приходи от държавни такси за вписването в публичния регистър на лицата, извършващи дейност като обменно бюро (съгласно чл. 6, ал. 1 от Наредба № 4/08.08.2003 г. на МФ и чл. 3, ал. 5 от ВЗ) и държавни такси за проверка и маркиране на златни и сребърни изделия съгласно т. 4, буква „и“ от Закона за държавните такси. По този параграф се отчитат средства съгласно Тарифа № 12 за таксите, които се събират в системата на Министерство на финансите по Закона за държавните такси и също така и на основание Тарифа за таксите, които се събират от Агенция „Митници“ по чл. 12 от Закона за митниците.

Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 2,5 млн. лв., което представлява 168,4 % изпълнение от средствата по закон -1,5 млн. лв. и са реализирани от администрацията на МФ, АМ, НАП и АДФИ.

- **Министерство на земеделието (МЗм)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 216,5 млн. лв. (231,4 % спрямо ЗДБРБ 2022 г.).

Най-голям дял от събраните приходи от Министерството на земеделието за 2022 г. заемат приходите и доходите от собственост са в размер на 108,4 млн. лв., като от тях най-голям дял са приходи от наем на земя, отчетени основно от областните дирекции „Земеделие“ за сключени договори за наем и аренда на земи от Държавния поземлен фонд. Делът на реализираните приходи от продажба на услуги, стоки и продукцията в размер на 19,8 млн. лв., отчетени предимно от БАБХ. Същите представляват приходи по ценоразпис, утвърден от изпълнителния директор на БАБХ, съгласно чл. 3, ал. 5 от Закона за Българската агенция по безопасност на храните, като най-голям дял от тях заемат приходите от товаро-разтоварни услуги, извършени на територията на граничен пункт „Капитан Андреево“, както и приходите от лабораторно-диагностична дейност.

Постъпленията от държавни такси – 102,0 млн. лв., които в основната си част представляват постъпления от такси, събирани по Закона за опазване на земеделските земи и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, по Закона за ветеринарномедицинската дейност, по Закона за защита на растенията, както и от такси върху ползването на дървесина. Изпълнението на постъпленията от държавни такси е 231,4 % спрямо ЗДБРБ за 2022 г.

Съществен дял от реализираните приходи за периода заемат и постъпленията от продажба на нефинансови активи в размер на 8,3 млн. лв., като в по-голямата си част представляват постъпления от продажба на земя – 7,1 млн. лв., отчетени от МЗ-ЦА и ИАГ.

- **Министерството на правосъдието (МП)** - постъпилите неданъчни приходи през 2022 г. по бюджета на министерството са в размер на 66,7 млн. лв., при годишен план 6,0 млн. лв.

С най-голям относителен дял са приходите от държавни такси, които за периода са в размер на 66,4 млн. лв., при планирани за годината 5,76 млн. лева. Основните постъпления от държавни такси са от Агенция по вписванията – 60,0 млн. лв. и Централен регистър на особените залози – 3,3 млн. лв. Част от приходите от държавни такси по бюджета на Министерството на правосъдието са и от предоставените услуги от администрацията на министерството, които за периода са в размер на 3,1 млн. лв.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на *концесионна дейност от министерствата* за 2022 г. са общо в размер на 113,5 млн. лв., при планирани 80,3 млн. лв. Приходите от държавни концесии са постъпили по бюджетите на следните министерства: Министерство на енергетиката – 75,8 млн. лв. с ДДС, при планирани 51,8 млн. лв. с ДДС; Министерство на транспорта и съобщенията – 25,3 млн. лв. с ДДС, при планирани 21,0 млн. лв. с ДДС; Министерство на туризма – 6,9 млн. лв. с ДДС, при планирани 3,3 млн. лв. с ДДС; Министерство на околната среда и водите – 3,9 млн. лв. с ДДС, при планирани 3,6 млн. лв. с ДДС и Министерски съвет – 1,7 млн. лв. без ДДС, при планирани 0,6 млн. лв. без ДДС. Преизпълнението на планираните приходи от държавни концесии е в размер на 33,2 млн. лв. и е реализирано по бюджетите на всички четири министерства и Министерския съвет. Преизпълнението на плана е с най-голям размер при МЕ – 24,0 млн. лв. и се дължи на увеличения добив на подземни богатства и по-високите им продажни цени. Следват МТ с преизпълнение от 3,6 млн. лв. и МТС с преизпълнение от 4,3 млн. лв., като преизпълнението се дължи на намаленото негативно влияние на пандемията от Ковид-19 върху отраслите туризъм и транспорт спрямо планираното такова.

Общият размер на неданъчните приходи по *местните бюджети* е 1 756,0 млн. лв., което представлява 119,4 % от предвидените за годината разчети и 114,9 % спрямо отчета им за 2021 г. От неданъчните приходи с най-голям относителен дял са общинските такси – 55,7 % или 977,1 млн. лв. Изпълнението им е 104,9% спрямо предходната година и 108,4% от разчета към КФП за 2022 г..

2.2.10 Помощи и дарения

Постъпленията от *помощи и дарения* по КФП за 2022 г. са в размер на 6 005,4 млн. лв., 97,0 % от планираните, в т.ч. 5 292,0 млн. лв. по програмите, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ (включително Инициативата за младежка заетост), КФ и ФЕПНЛ на ЕС за финансовата рамка, както ЕСФ+, МВУ, ПТСВГ, ФМ на ЕИП и НФМ, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по ПТСВГ и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната и 277,1 млн. лв., постъпили по сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по сметките на бенефициенти) за 2022 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2022 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2020 г. - 2022 г., представени и като процент от БВП, са както следва:

МЛН. ЛВ.	2020		2021		2022		2022	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ НА СЪПОСТАВИМА БАЗА ²⁰	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	47 850,4	39,7%	56 253,4	40,5%	66 112,3	40,0%	62 931,3	38,1%
Общо нелихвени разходи	45 931,1	38,1%	53 943,7	38,8%	63 755,5	38,6%	60 574,5	36,6%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	<i>40 781,6</i>	<i>33,8%</i>	<i>50 025,5</i>	<i>36,0%</i>	<i>58 001,5</i>	<i>35,1%</i>	<i>54 820,5</i>	<i>33,1%</i>
Разходи за персонал	11 371,3	9,4%	13 292,2	9,6%	14 640,6	8,9%	14 640,6	8,9%
Стипендии	100,4	0,1%	116,3	0,1%	132,4	0,1%	132,4	0,1%
Издръжка*	5 102,5	4,2%	5 463,7	3,9%	7 108,6	4,3%	7 108,6	4,3%
Субсидии	5 032,7	4,2%	7 885,9	5,7%	10 468,0	6,3%	7 287,0	4,4%
Социални и здравноосигурителни разходи в т.ч. пенсии	19 174,6	15,9%	23 267,4	16,7%	25 651,8	15,5%	25 651,8	15,5%
Капиталови разходи и прираст на държавния резерв	5 089,4	4,2%	3 871,5	2,8%	5 706,6	3,5%	5 706,6	3,5%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	60,1	0,0%	46,8	0,0%	47,3	0,0%	47,3	0,0%
Лихвени разходи	623,9	0,5%	628,6	0,5%	651,8	0,4%	651,8	0,4%
Вноски в общия бюджет на ЕС	1 295,5	1,1%	1 681,0	1,2%	1 705,0	1,0%	1 705,0	1,0%

* вкл. разходите за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП за 2022 г. са в размер на 66 112,3 млн. лв. **вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.** Общите разходи, отнесени като процент от БВП, представляват 40,0 % от БВП и отбелязват намаление с 0,5 пр. п. спрямо отчетените за 2021 г. (40,5 %). На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходите по КФП са в размер на **62 931,3 млн. лв., което представлява 95,5 % от разчета към ЗДБРБ за 2022 г.** Разходите по КФП са по-ниски от планираните, като най-съществено забавяне при усвояването има при разходите по сметките за средства от ЕС. Основна причина за това е ниското усвояване на разходите по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми от програмния период 2021-2027 г., като по-ниски от планираните са и разходите и предоставените трансфери по държавния бюджет. По-ниско от планираното

²⁰ По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложили в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. С оглед на съпоставимост на данните, се елиминира въздействието на еднократните извънредни разходи по бюджета на ФСЕС в изпълнение на §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г. за изплащане на компенсации към потребителите на електрическа енергия извън регулирания пазар.

е и усвояването на капиталовите разходи по държавния бюджет. Забавянето при изпълнението на проектите и програмите измества голяма част от планираните за 2022 г. разходи в 2023 г. и следващите години, което от една страна подобрява касовото салдо за 2022 г., но от друга води до натиск върху бюджета за 2023 година.

2.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на 58 001,5 млн. лв. или 35,1 % от БВП. вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. текущите нелихвени разходи са в размер на 54 820,5 млн. лв., което представлява 99,8 % от годишния разчет и 33,1 % от БВП.

Разходи за персонал

През 2022 г. разходите за персонал на консолидирано ниво са в размер на 14 640,6 млн. лв., което представлява 8,9 % от БВП. Разходите за персонал включват заплатите и възнагражденията на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения и осигурителните вноски. През 2022 г. номиналното годишно увеличение на общите разходи за заплати и възнаграждения на персонала възлиза на 10,1 %. Увеличението на разходите за персонал през 2022 г. е във връзка с увеличението на възнагражденията в сферата на образованието през 2022 г. и с увеличение на разходите за персонал на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от COVID 19, в т.ч. за служители на първа линия.

В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за персонал по държавния бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2022 г. са в размер на 7 108,6 млн. лв., което представлява 74,1 % спрямо годишните разчети. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка представляват 4,3 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка, разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платените от първостепенните разпоредители с бюджет данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (10,8 %). При разходите за текуща издръжка и през 2022 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (32,6 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за текущ ремонт – 27,6 % и разходите за материали, горива и енергия - 21,8 % и др.

Средствата за компенсирани на транспорта на деца и ученици, съгласно чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и на безплатните и по намалени цени превози на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт, се планират като разходи за външни услуги в частта на издръжката. По пътя на изпълнението на бюджета предоставените по бюджетите на общините средства за безплатни и по намалени цени пътувания се отчитат от тях като текущи трансфери, обезщетения и помощи.

Компенсирането на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по железопътния и

автомобилния транспорт, със средства от държавния бюджет е регламентирано с чл. 52 от Закона за железопътния транспорт, с § 4, ал. 1, т. 2 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, с чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и с разпоредбите на Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, Закона за съдебната власт, Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за специалните разузнавателни средства, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество. Предоставянето на права за пътуване с намаление спрямо редовната цена по железопътния и автомобилния транспорт на определени категории пътници - ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, многодетни майки, инвалиди, лица, получаващи пенсия, учащи се и деца, е елемент на провежданата социална политика. Средствата за компенсиране се предоставят на транспортните дружества, въз основа на издадени превозни документи и реално извършени превози, до размера на направените намаления, съгласно редовните цени в действащите тарифи на превозвачите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Утвърдените със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. (Обн., ДВ, бр. 18 от 4.03.2022 г., в сила от 1.01.2022 г., изм. и доп., бр. 52 от 5.07.2022 г., в сила от 1.07.2022 г.) и Постановление № 31 на Министерския съвет от 17 март 2022 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г. (Обн., ДВ, бр. 23 от 22.03.2022 г., в сила от 1.01.2022 г., изм. и доп., бр. 62 от 5.08.2022 г., в сила от 5.08.2022 г.) (ПМС № 31/2022 г.) средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са в общ размер на 146,5 млн. лв. За пътнически превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт, за транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, тези средства са 133,5 млн. лв., а за пътнически превози по железопътния транспорт – 13,0 млн. лв. Допълнително са предоставени средства за транспорт на деца и ученици, в размер 1,6 млн. лв., в съответствие с ПМС № 414/2022 г. С това общият размер на средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, е увеличен на 148,1 млн. лв. за 2022 г. Предоставените средства за 2022 г. са общо в размер на 143,4 млн. лв., в т.ч. за вътрешноградския транспорт, междуселищния автомобилен транспорт и железопътния транспорт, или 96,8 на сто от уточнения годишен план.

През 2022 г. са предоставени средства за пътнически превози по железопътния транспорт на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в размер на 9,7 млн. лв. Изпълнението спрямо годишния план е 74,7 на сто, което е резултат от обема на предоставените услуги, съответно размера на направените намаления спрямо редовната тарифа, подлежащи на компенсиране.

Предоставените на общините чрез Системата за електронни бюджетни разплащания средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт за 2022 г., диференцирани по групи правоимащи и размер на намалението спрямо редовната цена, в размер на 133,7 млн. лв., представляващи 99,0 на сто от годишния план, се разпределят както следва:

- 54,1 млн. лв. за транспорт на деца и ученици, като средствата са предоставени изцяло;

- 79,6 млн. лв. за безплатни и по намалени цени пътувания по общини, което е 98,3 на сто от уточнения годишен план, в това число:

- 62,6 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт. Изпълнението е 97,8 на сто спрямо годишния план;
- 17,0 млн. лв. за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, като средствата са предоставени изцяло.

През 2022 г., от централния бюджет на общините са предоставени средства за субсидии и компенсации за превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт, в общ размер на 314,1 млн. лв., като към 31.12.2022 г. неусвоени от тях в Системата за електронни бюджетни разплащания са 1,3 млн. лв. или 0,4 %. Информацията се отнася за всички предоставени на общините средства за субсидии и компенсации за обществени пътнически превози, в това число и осигурените с изменението на ЗДБРБ за 2022 г. допълнителни средства за сектор транспорт по чл. 1, ал. 5, т. 13 от ЗДБРБ за 2022 г., условията и редът за предоставянето на които са уредени в ПМС № 216/2022 г. и ПМС № 228/2022 г.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел) и на финансови институции на консолидирана база през 2022 г. е 10 468,0 млн. лв., което представлява 6,3 % от БВП, вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходите за субсидии са в размер на 7 287,0 млн. лв., което представлява 126,4 % от годишния разчет и 4,4 % от БВП.

✓ Субсидии за нефинансовите предприятия от реалния сектор, организациите с нестопанска цел и финансови институции

През 2022 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с интегриране на националната икономика към европейските структури и пазари.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор, организации с нестопанска цел и финансови институции, на консолидирано равнище е 10 065,9 млн. лв. или 183,1 % спрямо предвидените за 2022 г. разчети.

За значителния номинален ръст на субсидиите за нефинансовите предприятия допринасят основно плащанията по програмите за финансиране изпълнението на одобрените от Министерския съвет програми за компенсиране високите цени на енергията, субсидиите, изплатени от Държавен фонд „Земеделие“ и други.

Субсидиите бяха предназначени за следните отрасли и дейности:

▪ Транспорт

Железопътен транспорт

В съответствие с чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се разчитат средства за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД. Средствата за субсидии се предоставят за осигуряване на изпълнението на задължението за извършване на обществени превозни услуги на пътници по железопътен транспорт, в съответствие със сключения договор между

министъра на транспорта и съобщенията и дружеството. Субсидията е предназначена за компенсирание на дружеството във връзка с финансовите тежести, произтичащи от прилагането на тарифи и условия, наложени в интерес на потребителите.

През 2022 г. са предоставени средства за субсидии от държавния бюджет за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в размер на 196,2 млн. лв. Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерство на транспорта и съобщенията на основата на сключен дългосрочен договор за извършване на обществени превозни услуги в областта на железопътния транспорт на територията на Република България. Субсидията е предназначена за компенсирание на разликата между реализираните приходи и направените разходи за осъществяване на превозната услуга. Субсидията се предоставя по утвърден месечен график. Допълнително на „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД са предоставени и 2,6 млн. лв. за извършване на обществена превозна услуга – безплатен превоз на украински граждани под временна закрила, след първоначалната фаза на приемане и настаняване, с железопътен и автобусен транспорт на територията на Република България до определените населени места на отсядане, до 30 юни 2022 г., в изпълнение на ПМС 161/07.07.2022 г. и ПМС 365/09.11.2022 г.

Съгласно действащото законодателство, Национална компания „Железопътна инфраструктура“ е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставеното му имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба, размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на транспорта и съобщенията, и Национална компания „Железопътна инфраструктура“. В началото на 2021 г. беше сключен действащия петгодишен договор между Държавата и предприятието. В него са разписани правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от договора е годишната програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в която подробно са описани мерките, предвидени за реализация през 2022 г. От особено значение са мерките по отношение на реструктуриране на дейностите и постигане на значително по-висока производителност и ефективност от изпълнението им.

В договора, освен показателите за повишаване скоростта на движение по ж.п. мрежата в ремонтираните участъци, повишаване безопасността на превозите и повишаване качеството на ж.п. инфраструктурата, са предвидени и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ да оптимизира разходите за дейността си и да отчита напредъка чрез показателя „оперативни разходи на един зает“. Също така е предвидено да се оптимизира персонала на един километър железен път, както и да не се допуска размерът на изискуемите задължения към доставчици и персонал за текущата година да надхвърля размера от предходната година. Тези показатели и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са заложили като инструменти за постигане на финансова стабилност на инфраструктурния управител, постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-добра ефективност при изразходването на финансов ресурс от държавния бюджет.

Предоставените средства от държавния бюджет на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ за 2022 г. са в размер на 280,4 млн. лв. (в т.ч. 1,6 млн. лв.

за предотвратяване на последици от стихийни бедствия – ПМС № 154, ПМС № 188, ПМС № 387 от 2022 г.), които позволиха през 2022 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Автомобилен транспорт

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превода на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата между превозвачите на база сключени договори с общините и при съблюдаване изискванията на Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС № 163/2015 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. са предвидени средства за субсидиране на превода на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително и за Столична община – вътрешноградски транспорт, в общ размер на 160,5 млн. лв. За 2022 г. предоставените средства под формата на субсидии са в размер на 160,4 млн. лв. или 99,96 на сто от предвидените по годишния план.

С изменението на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., в чл. 1, ал. 5, т. 13.4 от същия закон са предвидени допълнителни средства в размер на 20,0 млн. лв. за превоз на пътници по междуселищни автобусни линии извън тези по § 4, ал. 1 и 2 от Заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози. Средствата са усвоени изцяло.

Характерно за услугите от обществен интерес е това, че те са услуги, при които водещ е интересът на потребителите. Поради тази причина държавата или общината възлага на пазарни оператори да ги предоставят при по-ниски цени или по-високо качество от тези, по които те биха ги предоставяли, ако изхождаха единствено от своите икономически интереси. Доколкото задължението за предоставяне на услугите, което води до икономическа неизгодност за съответния оператор, му е възложено от държавата (или общината), то именно държавата (общината) е тази, която следва да компенсира неизгодите от изпълнението на задължението.

Средствата се предоставят на транспортните дружества въз основа на фактически извършени превози, при отчитане на нетния финансов ефект на операторите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

▪ *Пощенски услуги*

В съответствие с чл. 29 от Закона за пощенските услуги се предоставят средства за субсидии на „Български пощи“ ЕАД за изпълнението на задължението за извършване на универсалната пощенска услуга. С ПМС № 113/2020 г. на „Български пощи“ ЕАД е възложено извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България.

Предоставените средства за субсидии за 2022 г. за „Български пощи“ ЕАД са в общ размер на 89,8 млн. лева. (в т.ч. 64,6 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 25,2 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания).

▪ **Земеделие**

За 2022 г. чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на ДФ „Земеделие” са изплатени субсидии и други текущи трансфери за *нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел* в размер на 1 086,6 млн. лв., в това число за *нефинансови предприятия* – 1 062,3 млн. лв.: държавна помощ - субсидия в размер на 722,0 млн. лв.; национални доплащания предходни кампании – 0,5 млн. лв.; преходна национална помощ за животни – 73,9 млн. лв.; преходна национална помощ за тютюн – 70,1 млн. лв.; средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 7,0 млн. лв.; по изпълнителни листа, съдебни решения – неразплатени европейски проекти – 0,4 млн. лв.; средства по Програмата за развитие на селските райони в размер на 31,1 млн. лв., 77,7 млн. лв. национално съфинансиране за директни плащания, прехвърлени към ЕЗФРСР; текущи субсидии за пазарни мерки – 77,0 млн. лв.; текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 2,6 млн. лв. Изплатените субсидии и други текущи трансфери през 2022 г. на *юридически лица с нестопанска цел* са в размер на 24,3 млн. лв. и са основно по линия на държавна помощ и средства по Програмата за развитие на селските райони.

▪ **Енергетика**

- Чрез бюджета на Министерство на енергетиката през 2022 г. са изплатени субсидии в размер на 499,0 млн. лв. Предоставените от бюджета на МЕ средства представляват преведените субсидии на ДП „Радиоактивни отпадъци“ (49,0 млн. лв., в т.ч. от фонд „РАО“ 24,7 млн. лв. и от фонд „ИЕЯС“ 24,3 млн. лв.) за финансиране на дейностите по управление на радиоактивни отпадъци и по извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения и 450,0 млн. лв. за компенсация на високите цени на енергийните ресурси и горивата.

- Чрез бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ са извършени разходи в размер на 6 382,1 млн. лв. за финансиране на програми за компенсации на високите цени на енергията, както и за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от ЗЕ и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от ЗЕ и производител на електрическа енергия от възобновяеми източници с обща инсталирана мощност 0.5 MW и над 0.5 MW по ЗЕ.

▪ **Програми за заетост**

Предоставените субсидии за нефинансови предприятия от бюджета на МТСП за 2022 г. са в размер на 31,0 млн. лв. за програми и мерки за заетост по сключени договори по Националния план за действие по заетостта през 2022 г.

✓ **Субсидии за системата на здравеопазването**

Субсидиите за лечебни заведения за болнична помощ през 2022 г., в размер на 402,1 млн. лв. Чрез бюджета на Министерство на здравеопазването са предоставени 222,7 млн. лв. и са за поддържане на готовност на лечебните заведения за оказване на медицинска помощ през периода на обявена извънредна епидемична обстановка, чрез осигуряване на над 50 на сто от легловия капацитет за лечение на пациенти с коронавирусна инфекция, за кислородолечение, както и за финансиране на медицински дейности, които са държавна отговорност, съгласно действащото законодателство в областта на здравеопазването – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и др., и за финансово подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за

населението. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2021 г. Чрез бюджета на НЗОК са изплатени 160,3 млн. лв. субсидии за болнична помощ.

Социални и здравноосигурителни разходи

Социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2022 г. възлизат на 25 651,8 млн. лв., което представлява 15,5 % от БВП. Социалните разходи и здравноосигурителните плащания продължиха да бъдат основен приоритет сред разходните политики. В структурно отношение те са с най-висок относителен дял (38,8 %) в общите разходи (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на извънредна ситуация, породена от пандемията от COVID-19 и избухналия военен конфликт в Украйна, както и на неблагоприятната демографска среда. Социалните и здравноосигурителните разходи нарастват с 2 384,4 млн. лв. (10,2 %) спрямо предходната година, като основен принос за това има нарастването на разходите за пенсии и разходите за здравноосигурителни плащания с 2 088,3 млн. лв. Увеличението на социалните помощи и обезщетения е с 296,1 млн. лева.

Разходите за пенсии за 2022 г. възлизат на 15 704,4 млн. лв. или 9,5 % от БВП и 100,7 % спрямо предвидените разчети за 2022 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо същия период на миналата година отчетените разходи за пенсии са с 1 402,4 млн. лв. повече. Със Закона за изменение на Закона за бюджета на ДОО за 2022 г., считано от 1 юли 2022 г. (ДВ, бр. 51 от 1 юли 2022 г.), параметрите по бюджета на ДОО бяха изменени, като разходите за пенсии по бюджета на ДОО бяха увеличени с 1 386,5 млн. лв. с оглед финансовото обезпечаване на осъществените на два етапа (от 1 юли 2022 г. и от 1 октомври 2022 г.) промени в параметрите на пенсионната политика.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2022 г. е 674,54 лв. (всички допълнителни суми, изплатени през 2022 г. в т.ч. сумите по ПМС 474/30.12.2021 г. и ПМС 479/30.12.2021 г., "великденската" и "коледната" добавки от 70 лв., както и индивидуалните компенсаторни разлики, които представляват доплащанията до размера през м. декември 2021 г. получени от пенсионерите, чиито размери от януари 2022 г. са се оказали по-ниски от декемврийския), като номиналното нарастване спрямо 2021 г. е 25,7 на сто.

На консолидирана основа през 2022 г. са извършени разходи за *социални помощи и обезщетения* в размер на 4 140,3 млн. лв., което представлява 2,5 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по държавния бюджет е 1 639,0 млн. лв. По бюджета на ДОО за социални помощи и обезщетения по КСО са отчетени 2 162,7 млн. лв. В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст; разходите за обезщетения при безработица и др.

Като текущи трансфери за домакинствата се отчитат и изплатените през 2022 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравноосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 137,9 млн. лв.

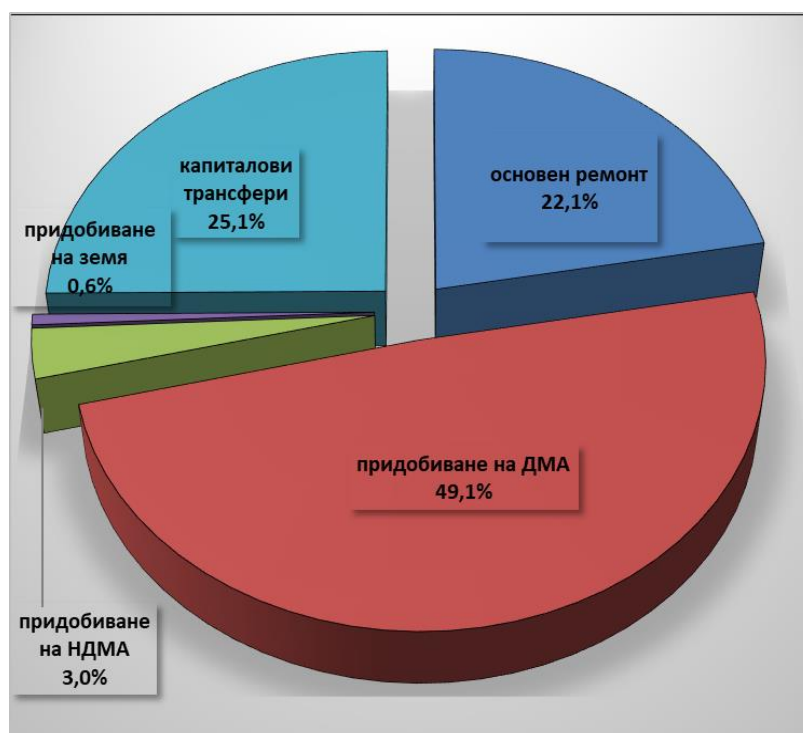
Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по общинските бюджети са в размер на 185,7 млн. лв.

Общият размер на *здравноосигурителните плащания* за 2022 г. е 5 807,2 млн. лв., което представлява 98,2 % спрямо предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2022 г. и 93,2 % от общите разходи на НЗОК за 2022 година.

2.3.2 Капиталови разходи

Структурата на капиталовите разходи за 2022 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. През 2022 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 49,1 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата на които преобладават разходите, свързани с изграждането и реконструкцията на базисната инфраструктура – пътна, железопътна, техническа, социална и закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Съществени по размер са и разходите за капиталови трансфери – 25,1 %. Разходите за основен ремонт на дълготрайни активи представляват 22,1 % от общата сума на отчетените капиталови разходи.

На следващата графика е представен икономическият характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2022 година:

Чрез бюджета на **Министерството на отбраната** са изплатени 694,9 млн. лв., като по-значимите разходи от тях са за:

- придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС (187,0 млн. лв.);
- изграждане на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет, вкл. и за съпътстващи разходи по придобиването му (185,7 млн. лв.);
- придобиване на зенитно-управляеми ракети "MICA" (52,2 млн. лв.);
- противокорабни крилати ракети за многофункционални модулни патрулни кораби на ВМС (24,9 млн. лв.);
- придобиване на самолети F-16 Block 70 - етап II (29,4 млн. лв.);
- осигуряване на експлоатацията на вертолети AS 532 AL Cougar и двигатели MAKILA 1A1 (58,7 млн. лв.);

- въвеждане на техническо опознаване „свой-чужд“ в Режим 5 на военни платформи, декларирани за НАТО с висока степен на готовност (22,0 млн. лв.);
- 324 мм самонасочващи се торпеда A244 Mod.3 (9,6 млн. лв.)
- повишаване на мобилността и защитата на личния състав от Силите за специални операции (14,7 млн. лв.);
- интегрирана логистична поддръжка на авиационна техника (6,0 млн. лв.);
- придобиване на радио комуникационно оборудване (32,0 лв.) и др.

Чрез бюджета на **Министерството на регионалното развитие и благоустройството** са изплатени 694,6 млн. лв. за дейности по основен ремонт и придобиване на дълготрайни активи. От тях за извършване на строителство, упражняване на строителен и авторски надзор за отчетния период са разплатени средства в размер на 7,5 млн. лв., за извършване на дейности по проучвателно-проектантски работи към 31.12.2022 г. изразходваните средства са в размер на 3,1 млн. лв., за изграждане на инфраструктурни обекти са изразходвани 662,0 млн. лв. и други.

Чрез бюджета на **Министерството на транспорта и съобщенията** са изплатени 244,8 млн. лв., в т.ч. 12,9 млн. лв. са средствата за изплащане на обезщетение на концесионера "Железопътна Гара - Пловдив" ООД в изпълнение на ПМС 164/2022 г. За ремонт на вертолет МИ 8Т са направени разходи в размер на 2,4 млн. лв. Отчетените средства за капиталови трансфери през 2022 г. са в общ размер на 225,2 млн. лв., в т. ч. за ДП "Национална компания "Железопътна инфраструктура" – 152 млн. лв., като средствата са били насочени за Ремонт на железния път и съоръженията за поддържане на достигнатите скорости, модернизирани на осигурителни системи и прелезни устройства, модернизация и реконструкция на тягови подстанции, строителство и ремонт на сгради и съоръжения в съответствие с европейските изисквания (проект 20). Възстановяване на проектни параметри на жп линия София-Карлово-Зимница, възстановяване на проектните параметри по железопътната линия Русе-Варна, доставка на жп механизация. Съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Модернизация на железопътната линия София-Пловдив - жп участъка Елин Пелин – Костенец, фаза 1" както и съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Рехабилитация на железопътната инфраструктура по жп линията Пловдив-Бургас, Фаза 2". Съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Реконструкция на гарови комплекси Подуяне, Искър и Казичане" и за обект "Развитие на железопътен възел София: София-Волуяк". Съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Модернизация на железопътен участък София - Елин Пелин", съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Модернизация на железопътния участък Костенец-Септември" , съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Развитие на железопътен възел Пловдив" – индексация и друг. За изпълнение на дейности по проекти на „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД – 30,7 млн. лв., в т. ч. за Планов заводски /среден и капитален/ ремонт на 227 броя пътнически вагони за 3 годишен период; Извършване на капитален ремонт и преустройство на 10 броя електрически локомотиви извън експлоатация серия 44000 и 45000; Извършване на техническа поддръжка с включени основни и възстановителни ремонти за 5 годишен период на ДМВ серия 10 и ЕМВ серия 30 и серия 31 (само частта, касаеща основни, възстановителни ремонти и др. за капитализиране); Извършване на капитален ремонт и преустройство на 10 броя електрически локомотиви извън експлоатация серия 44000 и 45000; Модернизация на 2 броя теснопътни дизелови локомотиви серия 75 и серия 77; Модернизация на 15 бр. пътнически вагони на база на вагон В84; Модернизация на 9 бр. теснопътни ПВ; Смяна на моноблокови колела на 15 бр. локомотиви Siemens Smartron; ПР на локомотив 46 229; Капитализирани разходи за ремонт на подвижен железопътен състав (вагони и локомотиви) в депа на дружеството и други. За Държавно предприятие "Пристанищна инфраструктура"

- 42,5 млн. лв., в т.ч. за Проектиране и удълбочаване на Канал 1 и Канал 2, пристанище Варна – инженеринг и други.

Чрез бюджета на **Министерство на вътрешните работи** са изплатени **152,9 млн. лв.**, като по-значимите разходи от тях са за:

- финансово обезпечаване на дейностите по реализацията на модела за Централизирана система за персонализация за български лични документи;
- възстановяване дейността на авторемонтните бази на МВР;
- закупуване на компютърни конфигурации;
- финансиране управлението на инженерно съоръжение от възпрепятстващ тип по българо-турската граница.

Чрез бюджета на **Министерството на здравеопазването** са изплатени **137,1 млн. лв.**, разпределени както следва: за капиталови трансфери за строителство, ремонти и апаратура реализирани от лечебните заведения за болнична помощ 124,1 млн. лв., в т.ч. за дооборудване на реанимационен сектор, закупуване на анализатори за екстракция и детекция за PCR, доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на медицинска апаратура и оборудване за вирусологична диагностика, за закупуване на апарати за изкуствена белодробна вентилация и др. медицинска апаратура, свързана с лечение на COVID-19 и за основни ремонти, закупуване на апаратура, компютърно оборудване и стопански инвентар от МЗ и бюджетните организации, второстепенни разпоредители към министъра на здравеопазването – 13,0 млн. лв.

Министерство на образованието и науката - 96,4 млн. лв., като с 54,4 млн. лв. са закупени училищни автобуси. Освен това, са извършени разходи за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи и нематериални дълготрайни активи на МОН и второстепенните разпоредители с бюджет към министъра на образованието и науката. Резултати от извършените разходи са подобряването на инфраструктурата на разпоредителите с бюджет към МОН и осигуряване на условия за нормално протичане на учебния процес и на материална база, съответстваща на съвременните изисквания на пазара на труда.

Финансовото подпомагане от страна на държавата под формата на капиталови трансфери за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ беше насочено към изграждане и развитие на железопътната инфраструктура, с оглед повишаване на качеството и нивото на безопасност на транспортните услуги, ускоряване реализацията на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, ремонт и рехабилитация на железопътната мрежа.

За 2022 г., от централния бюджет на предприятието са предоставени капиталови трансфери в размер на 11,1 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло.

Във връзка с възстановяването в държавния бюджет от страна на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ през 2022 г. на средства от 2021 г., в отчета за изпълнението на държавния бюджет за 2022 г. средствата за капиталови трансфери са намалени с 1,0 млн. лв. и са в размер на 10,1 млн. лв.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. са предвидени средства за капиталови трансфери на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД от централния бюджет в размер на 18,3 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло и са предназначени за извършване на планов заводски (среден и капитален) ремонт и модернизация на пътнически вагони и подемен и капитален ремонт и преустройство на електрически локомотиви.

Във връзка с възстановяването в държавния бюджет от страна на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД през 2022 г. на средства от 2021 г., в отчета за изпълнението на държавния

бюджет за 2022 г. средствата за капиталови трансфери са намалени с 2,4 млн. лв. и са в размер на 15,9 млн. лв.

Инвестиционната програма на ДП „Пристанищна инфраструктура“, която включва изграждане и капиталов ремонт на пристанищна инфраструктура на пристанищата с национално значение, се изпълнява с участие на държавния бюджет - капиталови трансфери. Планираните средства за 2022 г. от централния бюджет са в размер на 10,5 млн. лв., като са усвоени 10,4 млн. лв. за основен ремонт и рехабилитация на пристанища за обществено ползване с национално значение или 99,3 на сто от предвидените по централния бюджет.

За изпълнение на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, за 2022 г. разчетените средства по централния бюджет са в размер на 10,0 млн. лв. Чрез изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените екологични щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, се постига преди всичко екологичен ефект, като се изпълняват дейности и проекти, за които отговорност носи държавата. Усвоените средства през 2022 г. са в размер на 4,98 млн. лв. за изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети основно на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД или 49,8 на сто от годишния план.

За 2022 г. от сметката за средства от ЕС на ДФ „Земеделие“ за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 143,7 млн. лв. Степента на изпълнение към 31.12.2022 г. е 87,6 % при 74,5 % за предходната година. Отчетената сума по този подпараграф възлиза на 125,8 млн. лв. разпределени по дейности както следва:

- капиталови субсидии за рибарство – 5,5 млн. лв., изпълнение 59,9 % от планираните 9,1 млн. лв.;

- капиталови субсидии по ПРСР - 120,0 млн. лв. при планирани 134,2 млн. лв., изпълнение 89,4 %;

- капиталови субсидии за пазарни мерки – 0,4 млн. лв., 100% от заложените по план.

Годишните разчети за 2022 г. за капиталови трансфери за юридически лица с нестопанска цел възлизат на 17,0 млн. лв. Степента на изпълнение на отчетените по този подпараграф разходи към 31.12.2022 г. е 56,7 %, като през 2021г. е била 31,6 %. Общият им размер възлиза на 9,7 млн. лв., в т.ч.:

- капиталови субсидии по ПРСР – 9,7 млн. лв., изпълнение 56,7 % от планираните 17,0 млн. лв.

Размерът на капиталовите трансфери, разплатени чрез сметките на Национален фонд за 2022 г., възлиза на 643,0 млн. лв. и представлява извършени разходи главно по оперативни програми „Транспорт и транспортна инфраструктура“ и „Околна среда“, финансирани със средства от Кохезионния фонд (КФ).

Капиталовите разходи по бюджетите на общините към 31.12.2022 г. са в размер на 1 266,0 млн. лв., което представлява изпълнение от 116,1% спрямо годишния им разчет за 2022 г. и 130,8% спрямо отчетените през 2021 г. Увеличението на отчетените общо капиталови разходи за 2022 г. спрямо закона е в размер на 175,7 млн. лв., като съответно спрямо отчета за 2021 г., те бележат ръст от 298,3 млн. лв., което може да се отбележи като положителна тенденция в посока на преодоляване на негативните последици за икономиката в резултат на кризата, свързана с пандемията от COVID-19. Увеличението на капиталовите разходи е резултат от нарастването на отчетените от общините приходи спрямо 2021 г. с 289,9 млн. лв., както и на целевата субсидия за капиталови разходи със 186,2 млн. лв., което дава възможност на общините да отделят повече средства за инвестиции.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 50,3% (637,2 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 43,6% (552,2 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2021 г.

2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 47,3 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез бюджетите на министерствата и ведомствата и сметките за средства от Европейския съюз. Чрез бюджета на Министерството на образованието и науката са предоставени текущи трансфери, в размер на 15,4 млн. лв. Същите включват изплатените средства за Тараклийски държавен университет в Молдова, съгласно Споразумение между правителството на Република България и правителството на Република Молдова, ратифицирано със Закон приет от 39-то Народно събрание на 8.12.2004 г.; окончателно плащане по ПМС 90/29.05.2018 г. за българските неделни училища в чужбина за учебната 2021/2022 г.; превод първи транш по ПМС 90/29.05.2018 г. за учебната 2022/2023 г.; превод на първи транш по НП "Роден език и култура зад граница" за 2022 г.; възстановени неизразходвани средства по НП "Роден език и култура зад граница" за 2021 г.

Чрез бюджета на **Министерството на външните работи** в изпълнение на ангажиментите на Република България по линия на предоставянето на официална помощ за развитие и хуманитарна помощ през отчетния период са изплатени 7,2 млн. лв.

2.3.4 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2022 г. са в размер на 651,8 млн. лв., което представлява 98,1 % от предвидените с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.

В структурно отношение по-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията на лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 76,9 %, срещу 23,1 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи за лихви по външни заеми

Лихвените плащания по външни заеми през 2022 г. са в размер на 501,2 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 99,5 % от планираните за годината. Разходите за лихви по външни заеми по централния бюджет са 464,6 млн. лв.

През отчетния период не са използвани средства за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

- ✓ По централен бюджет в структурно отношение лихвите по облигации, емитирани на МКП, са с най-висок относителен дял от 87,0 % (или 404,1 млн. лв.), следвани от изплатените лихви по заеми към ЕИБ и ЕК – 7,8 % от общия размер на външните лихви (или 36,1 млн. лв.) и към други кредитори – 5,2 % (или 24,3 млн. лв.).
- ✓ По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са в размер на 20,4 млн. лв. От тях 18,7 млн. лв. са лихвите по заемите, управлявани от министерства и ведомства и 1,7 млн. лв. по заемите с краен бенефициент - търговско дружество;
- ✓ Лихвените плащания от общинските бюджети по външни заеми през 2022 г. са в размер на 16,2 млн. лв. и бележат намаление със 7,6 % спрямо платените лихви през предходната година.

Всички плащания са извършвани надлежно и в съответствие с предвидените в кредитните споразумения срокове и условия.

Разходи за лихви по вътрешни заеми

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми през 2022 г. е 150,6 млн. лв. или 93,9 % спрямо годишния разчет.

- ✓ **Общият размер на платените лихви от ЦБ и отстъпки по вътрешния дълг през 2022 г. възлиза на 108,6 млн. лв. или 76,1 % спрямо планирания годишен разчет.**
- ✓ **Общият размер на платените от общините лихви по вътрешни заеми и други лихви през 2022 г. е 19,2 млн. лв. Отчетените от общините през 2022 г. лихви по облигационни заеми са 1,7 млн. лв., по заеми към местни банки и др. лица от страната („ФЛАГ“ ЕАД, ФЕЕ и др.) са 12,3 млн. лв. Лихвите по задължения, поети от общините под формата на финансов лизинг и търговски кредит са 0,2 млн. лв.; по заеми, предоставени от централния бюджет и от др. бюджетни организации (лихви за забава) са 0,2 млн. лв., а отчетените др. лихвени плащания (по изпълнителни листове, за забавено изпълнение по сключени договори и др.) са в размер на 4,8 млн. лв.**

2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

През 2022 г. България регулярно и в срок превеждаше вноската си в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС, приложено с дата от 01.01.2021 г.

Вноската на България за 2022 г. в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти: традиционни собствени ресурси от събраните мита; ресурс, изчислен на база данъка върху добавената стойност; ресурс на база брутен национален доход; ресурс на база неретицирани отпадъци от опаковки от пластмаса; участие на България във финансирането на брутните намаления за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция. Прогнозният размер на вноската на България в общия бюджет на ЕС за 2022 г. в ЗДБРБ за 2022 година беше определен на 1 683,3 млн. лева. С актуализацията на държавния бюджет и приемането на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. беше променен и прогнозният размер на вноската на България в общия бюджет на ЕС, като тя възлезе на 1 839,9 млн. лева.

В края на 2022 г. във връзка с недостиг на планираните в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. заложили средства за традиционни собствени ресурси (мита), както и за ресурс на база неретицирани отпадъци от опаковки от пластмаса, беше иницирано изготвянето на актуализирана програма за преразпределение на средствата при запазване на общия съществуващ прогнозен размер на вноската на България в общия бюджет на ЕС в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. Средствата, предназначени за ресурс на база брутен национален доход, бяха намалени с 60 001 000 лева, от които 60 000 000 лева бяха трансферирани съответно към средствата, предназначени за традиционни собствени ресурси (мита) и 1 000 лева бяха трансферирани към ресурс на база неретицирани отпадъци от опаковки от пластмаса. В края на 2022 г. общо платената вноска на Република България в общия бюджет на ЕС възлиза на 1 705 022 709,42 лева.

По-долу са представени елементите, формиращи вноската на Република България в общия бюджет на ЕС по план и извършените касови плащания от централния бюджет за 2022 година.

(млн. лв.)

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. (млн. лв.)	Отчет 2022 г. (млн. лв.)	Отчет 2022 към ЗИД на ЗДБРБ 2022 г.
Вноска на база брутен национален доход	1 073,5	1 005,3	93,6%
Вноска на база данък върху добавената стойност	221,1	216,6	98,0%
Вноска на база рециклирани опаковки от пластмаса	86,0	86,0	100,0%
Вноска традиционни собствени ресурси - мита	340,0	323,6	95,2%
Вноска традиционни собствени ресурси – други корекции	42,1		
Участие във финансирането на брутно намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция	77,2	73,6	95,3%
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2022 г.	1 839,9	1 705,0	92,7 %

2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2022 г. от първостепенните разпоредители с бюджет

В резултат на предприети действия и въведените контролни процедури от страна на Министерството на финансите за своевременно уведомяване на първостепенните разпоредители с бюджет за предприемане на мерки в процеса на поемането на ангажименти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативни актове и др. и недопускане на превишение на определените им максимални размери на ангажиментите за разходи и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат поети или натрупани през 2022 г. болшинството ПРБ по ДБ са спазили утвърдените им максимални размери на тези показатели.

Максималният размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г. съгласно ЗДБРБ за 2022 г. е 12 844,1 млн. лв., в т. ч. министерства и ведомства, Сметна палата, Народно събрание и ВСС. От тях за министерствата и ведомствата максималните размери са 12 683,0 млн. лв. или 98,7 % от общо определените със закона. По уточнен план общата сума е в размер на 17 308,9 млн. лв. или с 34,8 % повече от първоначално предвиденото в ЗДБРБ за 2022 г. Максималните размери на ангажиментите за разходи за министерствата и ведомствата по уточнен план заемат 98,9 % от общо одобрените и са с 35,0 % повече от разчетените със ЗДБРБ за 2022 година.

Анализите на годишните отчети по отношение на максималните размери на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г., показват, че повечето първостепенни разпоредители с бюджет са отчетили поети ангажименти за разходи през годината в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2022 г. с изключение на Министерството на вътрешните работи (МВР), което отчита превишение на показателя „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г.“.

МВР отчита превишение на поетите ангажименти за разходи през годината в размер на 128 %. Утвърденият размер на показателя „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г.“ е надвишен със 138 072 566 лв., вследствие основно на сключен договор № 5785мп-83/22.12.2022 г. с предмет „Проектиране, изграждане и управление на Система за издаване на български лични документи поколение 2019“. Сключването на горесцитирания договор е забавено в резултат на спряза процедура по ЗОП през 2020 г., във връзка с обжалването на решението за

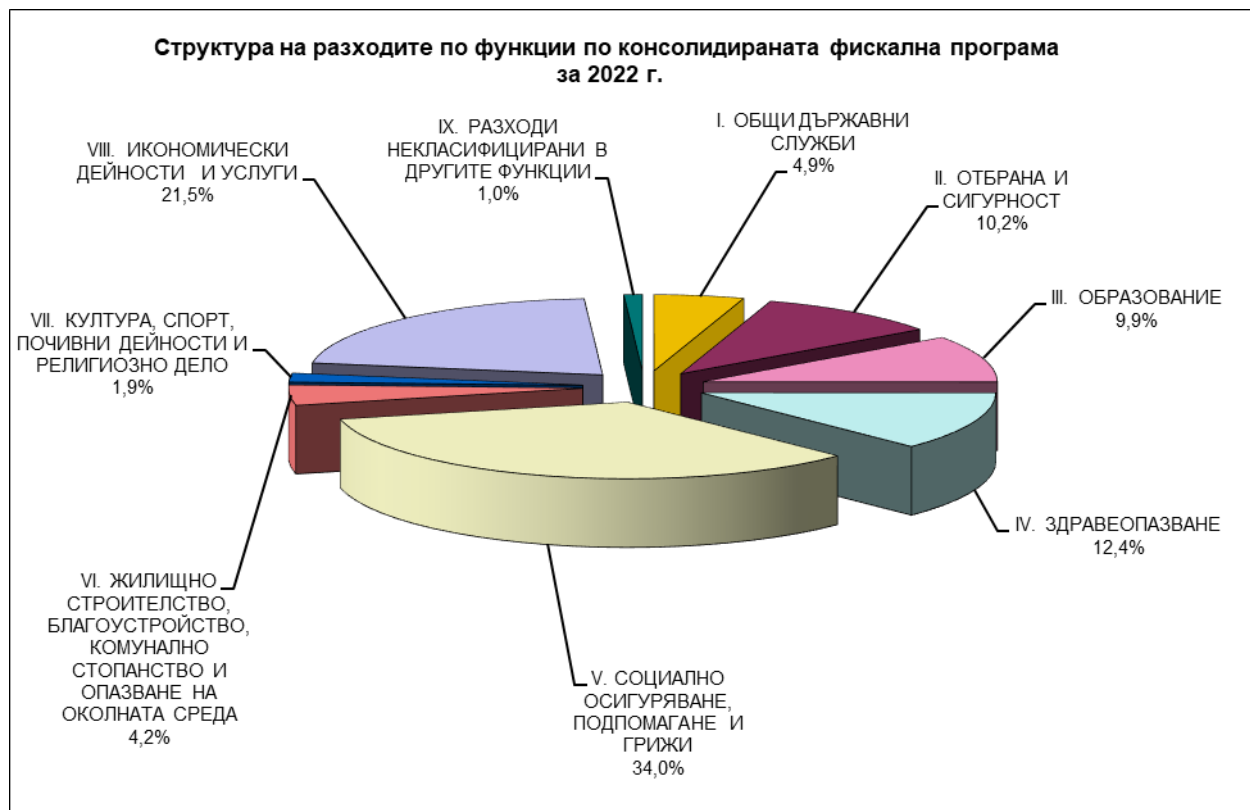
определяне на изпълнител по обявената за целта обществена поръчка пред Комисията за защита на конкуренцията и Върховния административен съд.

Съгласно ЗДБРБ през 2022 г. максималният размер на новите задължения за разходи е 10 371,7 млн. лв. С уточнения план е приет максимален размер на натрупаните нови задължения за разходи 12 258,1 млн. лв., или с 18,2 % повече от първоначално приетия със ЗДБРБ за 2022 г. През годината показателят е претърпял увеличение при 22 първостепенни разпоредителя с бюджет по държавния бюджет и ВСС, и е намален при 17 ПРБ по ДБ, НС и Сметна палата.

Анализите на годишните отчети по отношение на максималните размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2022 г., показват, че всички първостепенни разпоредители с бюджет са отчетели изпълнение на показателя в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2022 г.

2.4 Изпълнение на разходите²¹ по функции по консолидираната фискална програма за 2022г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са отговорност на министерствата и ведомствата, докато за други отговорностите са и на общините или социалноосигурителните фондове.

2.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна, както и средства в областта на науката. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 3 186,2 млн. лв. или 1,9 % от БВП.

(млн. лв.)

²¹ В разходите по функции не е включена вноската на Република България в общия бюджет на ЕС

ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	ССА	Общини	ДМП ²²	Европ. средства ²³	ДП ННЦ	ДП ДПК	др. сметки /чужди ср/ва на общини/
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	3 186,2	1 722,3	33,1	191,6	62,4	978,9	3,1	190,3	3,3	0,8	0,5
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	2 573,8	1 450,8				978,9	2,4	141,2			0,5
Текущи нелихвени разходи	2 331,4	1 311,5				948,0	1,6	69,7			0,5
Капиталови разходи	234,8	132,1				30,9	0,8	71,1			
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	7,6	7,1						0,4			
B. ОБЩИ СЛУЖБИ	227,5	213,6				0,0003	0,4	12,8		0,8	
Текущи нелихвени разходи	96,9	83,2				0,0003	0,3	12,6		0,8	
Капиталови разходи	130,6	130,4					0,03	0,2			
в т.ч. прираст на държавния резерв	110,8	110,8									
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,05						0,05				
B. НАУКА	384,8	57,9	33,1	191,6	62,4		0,2	36,3	3,3		
Текущи нелихвени разходи	341,8	55,3	23,4	177,8	60,4		0,02	21,6	3,2		
Капиталови разходи	42,3	2,7	9,4	13,8	2,0		0,2	14,1	0,1		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,7		0,2					0,5			

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи”

В тази група се включват разходите, предоставени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, Сметна палата, Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, Комисия за финансов надзор, Държавна комисия по сигурността на информацията, централната администрация на министерствата и ведомствата, както и дейностите на областните и общински администрации, държавните и изпълнителните агенции, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 2 573,8 млн. лв., което представлява 84,2 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 234,8 млн. лв. или 91,8 % спрямо разчета за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 7,6 млн. лв.

Средствата в групата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- ◆ Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ Определяне и осъществяване на вътрешната и външната политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;

²²Средствата по други международни програми и договори са получени по международни програми и договори извън средствата от Европейския съюз.

²³Средствата от Европейския съюз са предоставени от фондове и институции на Европейския съюз. Те включват разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС, вкл. националното съфинансиране.

- ◆ Гарантиране на значима, адекватна и видима роля на България в регионален и глобален план чрез участието ни в ООН и други международни организации;
- ◆ Подобряване на управлението на областите при провеждане на регионалната политика и държавно управление по места;
- ◆ Подобряване ефективността на дейностите по обслужване, контрол и събиране на публичните вземания от приходните агенции;
- ◆ Повишаване на събираемостта на приходите чрез противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане;
- ◆ Ефективно управление на средствата от Европейския съюз;
- ◆ Гарантиране на правовия ред в страната, борба с престъпността и ограничаване на корупцията;
- ◆ Запазване на икономическата и финансова стабилност и създаване на условия за икономически растеж;
- ◆ Реализиране на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;
- ◆ Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.
- ◆ Защита на класифицираната информация от нерегламентиран достъп и осигуряване на нейната еднаква защита;
- ◆ Усъвършенстване, развитие, координация и общ контрол на националната система за защита на класифицираната информация чрез прилагане на мерки по персонална, документална, физическа, индустриална сигурност, сигурност на комуникационните и информационните системи и криптографска сигурност;
- ◆ Усъвършенстване на системата за обучение по защита на класифицирана информация с цел изграждане на съзнание за сигурност у лицата, ангажирани с дейности по опазване и защита на класифицираната информация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. по група „Изпълнителни и законодателни органи” за **министерствата и ведомствата (вкл. за СП и НС)** са утвърдени средства в размер на 1 456,7 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Отчетените разходи за 2022 г. са в размер на 1 450,8 млн. лв., в т. ч.: на Сметната палата са 22,4 млн. лв. и на Народното събрание – 72,7 млн. лв.

С извършените разходи през 2022 г. са постигнати следните резултати:

- Своевременно отчитане и превеждане на приходите от данъци и осигурителни вноски към държавния бюджет, бюджетите на Националния осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса, както и на осигурителните вноски за допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- Предоставяне на услуги, техническа помощ, документи и информация на клиентите на НАП;
- Подобряване на бизнес средата, стимулиране на икономическата активност и намаляване дела на сивата икономика;
- Намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите;
- Подобряване на митническия контрол, повишаване на ефективността в борбата с митническите и валутни нарушения, засилване на дейността по противодействие на контрабандата и незаконния трафик на наркотични вещества, прекурсори и оръжия и технологии с двойна употреба;
- Ефективно прилагане на мерките по закрила на права върху интелектуалната собственост; Предприети са мерки за засилване и разширяване на въведения

- фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България;
- Ефективно събиране и превеждане на приходите от акцизи в държавния бюджет;
  - Извършване на основен ремонт на имоти в чужбина на МВнР;
  - Централната избирателна комисия – Подготвяне и произвеждане на изборите за народни представители на 2 октомври 2022 г. и за частичните избори за кметове на 09 и 23 октомври 2022 г. - 17,8 млн. лв. от които 17,5 млн. лв. за материално-техническо осигуряване на изборния процес- отпечатване на хартиени бюлетини (2,3 млн. лв.); техническо осигуряване на машинното гласуване (9,4 млн. лв.); компютърна обработка на данните от гласуването и издаването на бюлетин с резултатите (4,6 млн. лв.)
  - През отчетния период се проведеха парламентарни избори и назначаване на служебно правителство.
  - Осигуряване на необходимия финансов ресурс за работни заплати, социални осигуровки и средства за издръжка за нормалното функциониране на държавната администрация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. за група „Изпълнителни и законодателни органи“ за **общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 780,7 млн. лв. В централния бюджет бяха предвидени средствата за възнаграждения на членовете на одитните комитети, съгласно чл. 18 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор.

Отчетените разходи за годината са в размер на 978,9 млн. лв. или 125,4 % спрямо предвидените общо средства през 2022 г. за общините (по общинските бюджети и в централен бюджет). Отчетените *текущи разходи* по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи“ са в размер на 948,0 млн. лв., което е 126,7 % спрямо общия размер на разчетените средства за 2022 г. Отчетените *капиталови разходи* в тази група са в размер на 30,9 млн. лв. или 95,4 % спрямо разчета. В *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 499,1 млн. лв., което е 114,9 % спрямо размера на разчетените средства със ЗДБРБ. През 2022 г. общините са *дофинансирани държавните дейности* със собствени приходи в размер на 127,3 млн. лв. В *местните дейности* за групата са отчетени текущи разходи в размер на 321,6 млн. лв., което представлява 102,4 % спрямо планираните средства. В тази група са отчетени възнагражденията на председателите на общинските съвети и на общинските съветници и издръжката на общинската администрация.

Европейски средства – изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи“ са в размер на 141,2 млн. лв. и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата през 2022 г. за група „Изпълнителни и законодателни органи“ са в размер на 45,5 млн. лв. Едни от основните цели на тази оперативна програма са осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на интелигентна икономика /развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование/; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Това са основни дейности за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Необходимо е да

се увеличи значително финансирането на научните изследвания и развойните дейности, чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции, със специален фокус върху върховите научни изследвания. Чрез оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" се полагат специални усилия за сближаване на интересите на научните организации и бизнеса, както и активно да бъде подкрепяно и стимулирано тяхното сътрудничество. Един от основните приоритети е свързан със системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. Част от основните дейности в това функционално направление по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" са свързани с адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва: прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие; висока мобилност, включително международни обучения и междусекторна мобилност в рамките на академичната им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения, като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия.

Оперативна програма „Добро управление” – изразходваните средства за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 31,6 млн. лева. Една от основните цели на програмата е принос за изпълнението на стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване. На национално ниво оперативна програма „Добро управление” е основният инструмент на Република България за реализиране на административната и съдебната реформа и въвеждането на електронното управление. По нея се финансират и част от мерките от Националната програма за реформи за подобряване на бизнес средата и модернизация на публичната администрация с цел повишаване конкурентоспособността на българската икономика. Разработена е в партньорство с всички заинтересовани страни от администрацията, съдебната система и гражданския сектор.

Към 31.12.2022 г. договорените средства по ОП „Добро управление” са 97,9 % от бюджета на програмата, изплатените средства са 77,1 % от бюджета, а сертифицираните – 73,2 процента.

Оперативна програма „Региони в растеж” - тази програма е насочена към регионалното развитие и по-конкретно към постигане на целите на градската политика в България. Един от основните приоритети на оперативната програма е насочен към укрепване и развитие на полицентричната система в страната чрез специална насоченост към градското развитие на големите и средните градове, които влизат в нея. Чрез оперативна програма „Региони в растеж” се цели изпълнение на интегрирани проекти за постигане на взаимодействие и взаимно допълване между различните видове мерки, като основна инфраструктура за по-добра градска среда, енергийна ефективност, образователна, социална, спортна и културна инфраструктура и интегриран градски транспорт. Една от основните цели на програмата в това функционално направление е насочена към укрепване и повишаване на институционалния капацитет на Управляващия орган на оперативната програма. Търсеният резултат е осъществяване на безпрепятствено изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на програмата, осигурявайки по този начин високо ниво на усвояване на фондовете от ЕС. Най-добрите практики от периода 2007-2013 г. продължават и през следващия програмен период, като системата за обучение и квалификация на служителите на Управляващия орган, осигуряване на външно обучение за извършването на проверки на място, осигуряване на добри условия за работа и архивиране, както и на необходимото оборудване. За доброто изпълнение на оперативната програма се цели подсилена експертиза в специфични области, като обществени поръчки, държавни

помощи и финансови инструменти. Друга цел на програмата е свързана с подобряване на административния капацитет на бенефициентите (министерства, ведомства и общини на големите и средните градове), за да могат ефикасно да я прилагат. Изразходваните средства по Оперативна програма „Региони в растеж” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 21,6 млн. лева. (от които 20,8 млн. лв. са от програмен период 2014 - 2020 и 0,8 млн. лв. са от програмен период 2007 - 2013).

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - програмата финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Стратегията на програмата е изградена на идеята, че преодоляването на предизвикателствата в обществения сектор като цяло не е възможно без наличието на добре функциониращи, ефективни и ефикасни публични институции. Необходимите реформи не могат да бъдат лесно проведени, ако институционалната рамка не създава нужните условия. Ето защо продължават инвестициите в капацитета на институциите, в т.ч. в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд. Подкрепата за социалните иновации е важна част от стратегията на програмата за модернизиране на публичните политики. Те могат да бъдат приложени във всички области, попадащи в обхвата на програмата, в т.ч. за подобряване пригодността за заетост на работната сила, активното включване, улесняване достъпа до социални и здравни услуги, ранното детско развитие, удължаване на трудовия живот в добро здраве и др. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” оказва подкрепа за транснационалното сътрудничество между организации от България и други държави - членки на ЕС. Изразходваните средства по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 14,0 млн. лева (в т.ч. 2,3 млн. лв. са отчетени средства от предходните програмни периоди).

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” – стратегията на програмата е тясно свързана с целта за растеж и заетост и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020: интелигентен растеж (изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации); устойчив растеж (насырчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите); приобщаващ растеж (стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване). Дейностите по Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" са свързани със засилването на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия в ясен синхрон с европейската индустриална политика. В тази насока програмата има основна роля относно целенасоченото въздействие по отношение на иновационното представяне на България. Изразходваните средства по програмата за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 9,9 млн. лева.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 5,9 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 5,4 млн. лв.

Група Б: „Общи служби”

С разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. за група “Общи служби” на консолидирано ниво са планирани 179,8 млн. лв., а отчетените разходи за групата са 227,5 млн. лв.

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2022 г., са първостепенните разпоредители с бюджет - Министерски съвет, Министерство на финансите, Министерство на външните работи, Министерство на правосъдието, Министерство на икономиката и индустрията,

Министерство на иновациите и растежа, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на младежта и спорта, Националният статистически институт, Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ и Народното събрание.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби“ са разходите по системите **на министерствата и ведомствата** (вкл. Народното събрание) – отчетените разходи за годината са в размер на 213,6 млн. лв., което е 93,9 % от общо разходите за групата. Разходите в групата са за:

- изпълнението на Националната статистическа програма;
- осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите, за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др.;
- натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военновременните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти;
- финансиране на концесионната дейност;
- осъществяване на методическото ръководство и контрола на дейностите, свързани с гражданското състояние, гражданската регистрация и автоматизираните информационни фондове;
- осъществяване на дейностите по изпълнението на държавната политика за повишаване безопасността на движението по пътищата, в т. ч. организация на движението, развитие на транспортната инфраструктура, намаляване на пътнотранспортния травматизъм, състоянието на автомобилния парк, подготовката на водачите и др.;
- осъществяване на дейността на Централния регистър на особените залози /ЦРОЗ/ към Министерството на правосъдието. Основната мисия на ЦРОЗ е да осигурява правна сигурност на процесите, свързани с финансиране срещу обезпечение, като поддържа, води и съхранява единен публичен електронен регистър.

Разходите на Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ през 2022 г. за попълване на държавния резерв са в размер на 249,6 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 110,8 млн. лв. По бюджета на НСИ са отчетени 34,6 млн. лв. за изпълнението на Националната статистическа програма.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Общи служби“ са в размер на 12,8 млн. лв. (в т.ч. 12,6 млн. лв. текущи разходи). От тези средства 10,0 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*, 1,9 млн. лв. са по *Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“* и 0,9 млн. лв. са по *Оперативна програма „Добро управление“*.

Група В: „Наука“

Група „Наука“ включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2022 г. е 384,8 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2022 г. по група „Наука“ за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 78,2 млн. лв., като отчетените разходи за годината възлизат на 57,9 млн. лева. От отчетените разходи в групата 37,4 % са за персонал; 25,4 % са разходи за издръжка; разходи за субсидии и капиталови разходи – 36,4 %. Министерството на образованието и науката отчита 32,4 млн. лв.; Министерство на околната среда и водите -

17,7 млн. лв.; Министерство на иновациите и растежа - 5,2 млн. лв.; Министерство на земеделието - 1,4 млн. лв.

С отчетените средства са осигурени следните дейности:

- осъществяване на националната политика в областта на науката, технологичното развитие и иновациите; разработване и предлагане за утвърждаване на научни програми в съответствие с националните приоритети и приоритетите на Европейския съюз, както и програми и проекти с регионално значение (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- осъществяване политики от плана за изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г., от Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура 2017-2023 г., както и политики, заложи в Приоритет 2 „Наука и научна инфраструктура“ на Националната програма за развитие „България 2030“ (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Селскостопанската академия и Националната служба за съвети в земеделието);
- конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания (Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката);
- участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация (МОН);
- събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОН).

Основна част от извършените разходи през 2022 г. за наука са по бюджетите на ДВУ, БАН и ССА и са свързани с осигуряването на дейността на ДВУ, поделенията в системата на БАН и ССА. Отчетените разходи за група „Наука“ са в размер съответно на 33,1 млн. лв. (ДВУ), 191,6 млн. лв. (БАН) и 62,4 млн. лв. (ССА).

Европейски средства - изразходваните средства в група „Наука“ са в размер на 36,3 млн. лв. (в т.ч. 21,6 млн. лв. текущи разходи) и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата през 2022 г. за група „Наука“ са в размер на 12,1 млн. лв. (програмен период 2014 - 2020). Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Част от основните дейности в това функционално направление, по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж", са свързани с институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите.

Други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 12,3 млн. лева.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на ССА и БАН (в качеството им на бенефициенти) – 5,2 млн. лв., като 5,1 млн. лв. са на ССА.

2.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функция „Отбрана и сигурност” по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Отчетените разходи за 2022 г. за отбрана и сигурност са в размер на 6 547,3 млн. лв., което представлява 4,0 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	БНР	БНТ	Общи - ни	ДМП	Европ. ср-ва
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	6 547,3	6 231,7	0,1	0,3	0,1	0,04	0,001	154,6	40,0	120,4
A. ОТБРАНА	2 200,5	2 182,7		0,008				0,1	17,7	
Текущи нелихвени разходи	1 495,3	1 495,2		0,008				0,1	0,1	
Капиталови разходи	705,3	687,6						0,01	17,7	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
B. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	2 842,6	2 693,6						36,3	6,8	105,9
Текущи нелихвени разходи	2 609,5	2 539,9						30,2	2,8	36,6
Капиталови разходи	232,8	153,8						6,1	3,72	69,3
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,2	0,003							0,24	
B. СЪДЕБНА ВЛАСТ	1 083,1	1 075,3							1,6	6,2
Текущи нелихвени разходи	1 055,3	1 049,8							1,3	4,2
Капиталови разходи	27,6	25,4							0,2	2,0
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1								0,1	-0,004
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	265,3	251,4							13,9	0,03
Текущи нелихвени разходи	252,7	251,7							1,0	0,03
Капиталови разходи	12,6	-0,2							12,85	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	155,8	28,6	0,1	0,3	0,1	0,04	0,001	118,3		8,3
Текущи нелихвени разходи	72,7	13,9	0,1	0,02	0,1	0,04	0,001	58,2		0,3
Капиталови разходи	47,1	0,7	0,0027	0,3	0,002			38,7		7,3
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,6	0,0								0,6
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	35,3	13,9		0,002				21,4		

Група А: „Отбрана”

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „Отбрана” през 2022 г. са в размер на 2 200,5 млн. лв. От тях 2 182,7 млн. лв. са по бюджетите на **министерства и ведомства**, при разчетени със ЗДБРБ за 2022 г. разходи в размер на 1 750,4 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 2 181,7 млн. лв.

Отбранителната политика през 2022 г. продължи да се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и стратегически документи в областта на сигурността и отбраната. Продължи изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032, приета от НС на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 2021 г.), на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г., приет с ПМС № 183 от 2021 г. и на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на република България до 2024 г., одобрен с Решение № 3 на Министерския съвет от 2018 г. Осигурена беше приемственост в националните цели и

приоритети и при изпълнение на поетите ангажименти в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Като съюзник в НАТО и член на ЕС, страната ни следва и целите и приоритетите, залегнали в новата Стратегическа концепция на НАТО 2022 и Стратегическия компас на ЕС.

През годината усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху: изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили; изграждане и поддържане на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; превъоръжаване и модернизация; изграждане на предното присъствие на НАТО в региона; попълване на вакантните длъжности във въоръжените сили; окомплектоване и подготовка на доброволния резерв.

В рамките на утвърдения бюджет на Министерството на отбраната за 2022 г. Въоръжените сили изпълняваха задачи, произтичащи от конституционните им задължения по мисиите „Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“.

В рамките на мисия „Отбрана“ основните усилия бяха насочени към усвояване и поддържане на планове за бойна готовност и мобилизация, и моделите за работа на оперативните групи на всички нива, с цел устойчиво управление на подчинените формирования и структури при нарастване на готовността, своевременно привеждане в по-високи степени на бойна готовност и при провеждане на мобилизация.

В изпълнение на мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2022 г. формирования и отделни военнослужещи участваха зад граница в 10 различни мисии и операции на НАТО и ЕС. Общият брой участвали военнослужещи беше средно до 520 за една ротация, което е повишение с 200 военнослужещи в сравнение с предходната година.

В рамките на мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ през 2022 г. Въоръжените сили изпълняваха следните задачи:

- в изпълнение на националния план за действие при извънредна ситуация вследствие на увеличен миграционен натиск по границата с Република Турция поддържаха 24-часова готовност до 1 051 военнослужещи и цивилни служители, а за действие по границата с Република Гърция – до 801;
- поддържаха в готовност до 1 100 души за съвместни действия с Министерството на вътрешните работи по планове по противодействие на тероризма;
- поддържаха 96 формирования за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия и две групи за евакуация на населението при авария в АЕЦ „Козлодуй“, с общо 2690 души и 760 пътни превозни средства;
- в постоянна готовност за изпълнение на специални задачи се поддържаха самолет С-27J „Spartan“ за транспортиране и евакуация, вертолети AS-532-AL „Cougar“ и Ми-17 за пожарогасене, транспортиране, евакуация, въздушно разузнаване и наблюдение от въздуха;
- около 3 000 военнослужещи на ротационен принцип и над 400 единици транспортна и специална техника участваха активно в операции по оказване на помощ за охрана на държавната граница и логистичното осигуряване на Министерството на вътрешните работи;
- извършиха ремонт за възстановяване на целостта на 110 км. проблемни участъци от инженерното възпрепятстващо съоръжение по българо-турската граница. В ремонтно-възстановителни дейности участваха до 30 военнослужещи и до 10 пътни превозни средства от инженерните формирования на Сухопътни войски;
- над 4000 военнослужещи и около 400 пътни превозни средства участваха в ликвидирането на последствията от наводненията на територията на община Карлово;
- участваха в гасенето на над 50 горски и полски пожара;

- вертолети от Военновъздушните сили изпълниха 39 специални задачи за потушаване на пожари, при което бяха използвани 1 500 тона вода;
- за търсене, спасяване, медицинска евакуация и транспортиране на помощи са извършени 72 полета в страната и чужбина;
- на територията на страната бяха унищожени 194 невзривени бойни припаса от различен тип и калибър. Изпълнени са 75 мероприятия от 390 военнослужещи със 167 пътни превозни средства;
- Военноморските сили участваха в търсене и спасяване на хора на море с морски плавателни съдове. Извършени бяха полети с вертолет за обследване за наличие на дрейфащи мини. От началото на конфликта в Украйна са получени и проверени 33 сигнала за забелязани подозрителни обекти в морските пространства на страната, при което бяха унищожени 4 морски мини, две от които дрейфащи.

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

Отчетените разходи за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 2 842,6 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2022 г. по бюджетите **на министерствата и ведомствата** са утвърдени 2 315,7 млн. лв. По отчет разходите им са общо 2 693,6 млн. лв., в т.ч. на Министерството на вътрешните работи – 2 385,4 млн. лв., на Държавна агенция „Национална сигурност” – 145,1 млн. лв., на Националната служба за охрана – 53,2 млн. лв., на Държавна агенция „Разузнаване“ – 35,8 млн. лв., на Държавна агенция „Технически операции“ – 72,8 млн. лв. и на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства – 1,3 млн. лв.

В рамките на предоставените през годината средства е реализирано изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната, а именно – повишаване ефективността в процеса на противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията, охрана и контрол на държавната граница, осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност, намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организирани престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” за 2022 г. са в размер на 36,3 млн. лв. Извършените текущи разходи за тази група са в размер на 30,2 млн. лв., което е 78,1 % от разчетите към закона и 121,3 % спрямо отчетените за 2021 година. В *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи са 20,5 млн. лв. или 92,3 % спрямо плана и 132,0 % спрямо отчета за 2021 г. Тук се отчитат разходите за издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на детските педагогически стаи и районните полицейски инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора и на обществените възпитатели.

По отчетни данни за 2022 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 0,5 млн. лева.

В *местните дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 9,2 млн. лв. или 54,5 % от плана. Изпълнението е 103,1 % спрямо отчета за 2021 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция”.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 6,1 млн. лв., от които 4,5 млн. лв. за държавни дейности и 1,6 млн. лв. за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” са в размер на 105,9 млн. лв. (в т.ч. 69,3 млн. лв. капиталови разходи). От тези

средства 32,5 млн. лв. са по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ, 60,7 млн. лв. са по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС и 10,9 млн. лв. са по Оперативна програма „Околна среда“.

Група В: „Съдебна власт”

Средствата в тази група са предназначени за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт, както и за издръжка на Главна дирекция „Охрана”, Агенцията по вписванията, Националното бюро за правна помощ (второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на правосъдието) и разходите по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт”. Със ЗДБРБ за 2022 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 1 090,7 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи), от които 938,7 млн. лв. по бюджета на съдебната власт, 94,0 млн. лв. по бюджета на МП и 31,6 млн. лв. по бюджета на МС.

Средствата по бюджета на съдебната власт са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложи в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета са насочени за обезпечаване дейността на съдебната система, която да гарантира прилагането на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ, подобряване на управлението и организация на работата на съдебната власт, усъвършенстване на информационните технологии, развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи.

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт” за 2022 г. е 1 083,1 млн. лв., от тях 949,5 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 125,7 млн. лв. по бюджета на МП.

Група Г: „Администрация на затворите”

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. Със ЗДБРБ за 2022 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 245,4 млн. лв.

Общият размер на отчетените разходи на консолидирано ниво за група „Администрация на затворите” през 2022 г. е 265,3 млн. лв., в т.ч. за текущи разходи – 252,7 млн. лв. и за капиталови разходи – 12,6 млн. лв. По бюджета на МП в групата са отчетените разходи в размер на 251,4 млн. лева.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии”

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка, в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия, касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” и през 2022 г. най-голям дял заемат средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия. В групата през 2022 г. разчетените средства със ЗДБРБ за 2022 г. са в размер на 185,5 млн. лв. (в т.ч. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия).

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, ал. 3 и ал. 6 от Закона за публичните финанси и акт на Министерския съвет, по бюджетите на министерствата и ведомствата са осигурени допълнителни средства, като общо разходите по уточнен план за министерства и ведомства и самостоятелните бюджети са в размер на 21,6 млн. лв.

В рамките на предоставените през годината средства са реализирани и дейностите по осигуряването на готовността на централната администрация за работа във военно време. Предоставените средства по дейността са разходвани основно за поддържане в готовност за използване на системата за управление; поддържане на денонощно дежурство за оповестяване и преминаване от мирно във военно положение; поддържане на индивидуалните и колективни средства за защита; подготовка на ръководния състав за работа във военно време.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. (Обн., ДВ, бр. 18 от 4.03.2022 г., в сила от 1.01.2022 г., изм. и доп., бр. 52 от 5.07.2022 г., в сила от 1.07.2022 г.) средствата по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1. за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са в размер на 80 млн. лева.

Възстановените към 31.12.2022 г. средства от общините в изпълнени на чл. 29, ал.4 и ал.5 от ПМС №31 от 2022 г. за изпълнението на държавния бюджет на РБ за 2022 г. са в размер на 2,5 млн. лв., а от министерствата в резерва са възстановени 3,4 млн. лв.

За сметка на резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия с Постановления на Министерския съвет № 57 от 2022г.; ПМС № 154 от 05.07.2022 г.; ПМС № 188 от 22.07.2022 г. ; ПМС № 300 от 28.09.2022 г.; ПМС № 387 от 1.12.2022 г.; ПМС № 395 от 1.12.2022 г. и ПМС № 472 от 21.12.2022 г. за сметка на резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците са одобрени допълнителни целеви разходи/трансфери в размер на 81,9 млн. лв., от тях 1,9 млн. лв. за сметка на възстановени средства по реда на чл. 29 от ПМС № 31 от 2022 г. за изпълнението на държавния бюджет на РБ за 2022 г. По бюджетите на министерствата са предоставени допълнително 17,6 млн. лв., а по бюджетите на общините - 64,3 млн. лв.

Финансирането на превантивни дейности е извършвано в рамките на определения лимит в чл. 29, ал. 1 на Постановление № 31 от 17 март 2022 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г. (30 на сто от бюджета)

По-значителните събития, във връзка с които е одобрено целево финансиране, са наводненията и проливните валежи през януари 2021 г. на територията на общ. Бургас; през м. декември 2021 г. на територията на областите Благоевград, Смолян и Кърджали; през м. юни 2022 г. на територията на общ. Трявна, Девин, Вършец; през м. септември 2022 г. на територията на общини Карлово, Калояново, Марица и др. от обл. Пловдив

Одобрените суми са за разходи със следното предназначение:

За превантивни дейности – 22,1 млн. лв.

За възстановяване на разходи, извършени за овладяване на бедствени положения, кризисни ситуации и др. – 11,7 млн. лв.

За неотложни възстановителни работи, вследствие на разрушения от вредно въздействие на водите, активизиране на свлачища, ерозия, срутване на земни маси, силни ветрове и пожари – 47, 7 млн. лв.

За възстановителна помощ на граждани, пострадали от пожари в общините Панагюрище, Хисаря, Благоевград и Столична община – 0,5 млн. лв.

За преодоляване, овладяване и предотвратяване на последиците от наводнения са предоставени 70,5 млн. лв., което е 73 % от всички одобрени средства. За свлачища са отпуснати 8,1 млн. лв. (8 %), а за възстановяване на обекти в аварийно състояние 7,4 млн. лв. (8 %). За бури, градушки, щорм са одобрени 4,7 млн. лв. или 5 % от средствата.

Според вида на обектите най-голям дял заемат одобрените разходи за възстановяване на хидротехнически, хидромелиоративни съоръжения, системи за водоснабдяване и канализация и за осигуряване на безопасна проводимост на речни легла – 44,4 млн. лв. (46%). За обекти от транспортната инфраструктура са одобрени 25,5 млн. лв. или 26 %, а за геозащита – 11,6 млн. лв. или 12%.

През 2022 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 155,8 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, в размер на 1,9 млн. лв., от функция IV „Здравеопазване“), от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 35,3 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 13,9 млн. лв. са отчетени по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ са в размер на 118,3 млн. лв.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ в *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи (вкл. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия) за 2022 г. са в размер на 49,0 млн. лв. или 137,5 % спрямо плана и 129,5 % спрямо отчета за 2021 г. Тук се отчитат разходите за отбранително-мобилизационни дейности, за доброволни формирования, както и тези за превантивна дейност и за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и аварии.

По отчетни данни за 2022 г. общините са до финансирани държавните дейности със собствени приходи в размер на 2,9 млн. лева.

В частта за местните дейности за текущи разходи са отчетени средства в размер на 12,6 млн. лв. при 8,2 млн. лв., разчетени по закон. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Отчетените капиталови разходи по общинските бюджети за тази група са в размер на 53,4 млн. лв. (в т. ч. 14,7 млн. лв. са изразходвани за предотвратяване и за ликвидиране на последиците от бедствия и аварии).

Европейски средства - разходите в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ са в размер на 8,3 млн. лв., от които 4,2 млн. лв. са по Програма „Околна среда“ 2021- 2027 г. и 2,7 млн. лв. са разходи на общините по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.*

2.4.3 Образование

Първостепенните разпоредители с бюджет, на които е възложено изпълнението на политики в областта на образованието, са Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на финансите, Министерския съвет и общините.

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование“ за 2022 г. е 6 373,4 млн. лв., което представлява 3,9 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	ДВУ	Общини	ДМП	Европ. ср-ва
III. ОБРАЗОВАНИЕ	6 373,4	785,0	1 122,9	4 151,9	7,8	305,8
Текущи нелихвени разходи	5 893,9	671,5	1 034,4	3 949,0	5,6	233,4
Капиталови разходи	455,4	98,0	88,5	202,8	2,0	64,0
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	24,1	15,5			0,2	8,4

Със ЗДБРБ за 2022 г. са предвидени средства за функцията в размер на 6 606,4 млн. лв. Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 6 373,4 млн. лв. (96,5 % спрямо разчетите за 2022 г.). За функция „Образование“ през 2022 г. са отчетени 5 893,9 млн. лв. текущи разходи и 455,4 млн. лв. капиталови разходи. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 24,1 млн. лева.

През 2022 г. е запазен децентрализираният подход за финансиране на сектор „Образование“ при следване на единни принципи при разходването на средства, независимо от финансиращия орган. Със средствата, предвидени по централния бюджет и бюджета на Министерството на образованието и науката, е осигурено финансирането на основните приоритети и политики в тази област, независимо, че изплащането на средствата е извършено децентрализирано.

По **държавния бюджет** отчетените разходи във функция „Образование“ са в размер на 785,0 млн. лв. или 51,3 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2022 г. Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена и през 2022 г. като предоставени трансфери по други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП. Отчетените текущи разходи са в размер на 671,5 млн. лв., като от тях с най-голям относителен дял (77,7 %) са разходите за персонал. Отчетените капиталови разходи са в размер на 98,0 млн. лв. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 15,5 млн. лева.

През 2022 г. са разчетени допълнително е 239,5 млн. лв. за увеличение от 1 април 2022 г. на доходите на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование до ниво от 125 % спрямо средната работна заплата за страната, в т.ч. общини, както и 150,0 млн. лв. за увеличаване възнагражденията и за компенсиране на повишените разходи за издръжка и храна на образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование и за национални програми за развитие на предучилищното и училищното образование.

Отчетените разходи от ДВУ, в т. ч. Държавните висшите военни училища, за образование са в размер на 1 122,9 млн. лв.

Отчетените разходи през 2022 г. от МВР по тази функция са размер на 25,9 млн. лв., от които 18,5 млн. лв. разходи за персонал.

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 4 151,9 млн. лв. или 113,2 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Текущите разходи са в размер на 3 949,6 млн. лв., а капиталовите – 202,3 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 3 827,0 млн. лв. или със 376,4 млн. лв. повече от планираните. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда“, „Без свободен час“, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, „Отново заедно“, „Заедно в изкуствата и в спорта“ и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за работа с деца от уязвими групи, за

стипендии на деца с изявени дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за закупуване на познавателни книжки, учебници, достъп до електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. През 2022 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнително средства за увеличаване на възнагражденията и за компенсиране на повишените разходи за издръжка и храна на образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование във връзка с приетите промени със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонала в училищата, детските градини, центровете за подкрепа за личностно развитие и центрове за специална образователна подкрепа, издръжката на децата в детските градини и на учениците в общинските училища, центрове за специална образователна подкрепа и на общежитията, разходи за ресурсно подпомагане и създаване на условия за приобщаващо образование, средства за дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на децата и учениците, както и други дейности по образованието.

По данни от отчета за 2022 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 92,8 млн. лв., в т.ч. 26,0 млн. лв. за текущи разходи и 66,8 млн. лв. за капиталови разходи.

За капиталови разходи в делегираните от държавата дейности са отчетени 88,2 млн. лв. или с 19,7 млн. лв. повече спрямо предвидените по закон. През 2022 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнителни трансфери в размер на 33,1 млн. лв. за финансово осигуряване на дейности по Програмата за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020-2022 г.

В *местните дейности* по функция „Образование“ отчетените *текущи разходи* са в размер на 96,6 млн. лв., което е с 15,4 млн. лв. повече от разчетените по закон и с 66,2 млн. лв. по-малко спрямо отчетените за 2021 г. Тук се включват разходите на столовете в училищата, разходите за персонал и текуща издръжка на центрове за подкрепа за личностно развитие и други дейности по образованието, финансирани от собствените приходи на общините. Основен фактор за намалението на разходите спрямо отчетените за предходната година е въвеждането на безплатни детски градини и поемането на издръжката им като държавна отговорност, считано от 1 април 2022 г.

Отчетените *капиталови разходи* за местни дейности са 47,3 млн. лв. или с 20,2 млн. лв. по-малко от предвидените по закон.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Образование“ за 2022 г. са в размер на 305,8 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата за функция „Образование“ за годината са в размер на 133,9 млн. лв. (от тези средства 0,3 млн. лв. са отчетени по програма „Образование“ - период 2021-2027 г.). Основните цели на програмата са свързани с осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Дейностите по програмата са свързани и с продължаване на реформата във висшето образование, по-специално като се подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като се засили сътрудничеството между институциите, ангажирани в сферата на образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Усилията по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ са насочени към системна подкрепа на пазарно-ориентирани

научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. В системата на висшето образование дейностите по програмата са свързани с: нуждите от реструктуриране на системата; потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт; потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга; потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга. Тези дейности ще допринесат за развитието на човешките ресурси в областта на изследванията и иновациите, и по този начин ще подпомогнат икономиката на знанието, най-вече чрез дейностите, свързани с развитието на изследователите, качеството на висшето образование и ученето през целия живот. Основните операции с най-голям бюджет по тази програма са следните: "Изграждане и развитие на центрове за върхови постижения", "Изграждане и развитие на центрове за компетентност" и "Допълваща подкрепа за научни организации с одобрени проекти по Рамкова Програма ХОРИЗОНТ 2020, конкурс WIDESPREAD-TEAMING, Фаза 2" на обща стойност 430,3 млн. лв. Това са дългосрочни проекти, чиято цел е да доведат до промяна в материалната база (научната инфраструктура) за научни изследвания, особено във важни за икономиката области. В тази връзка трябва да се отбележи и процедурата по Специфична цел 1 "Подкрепа за училищното образование за преодоляването на последиците, предизвикани от пандемията от COVID-19" на ПО5 с период на изпълнение 35 месеца (12.02.2021 – 31.12.2023 г.), с общ размер на БФП: 109,6 млн. лв. със 100 % финансиране от ЕСФ. Проектът цели да не се допусне прекъсване на образователния процес и приобщаващото образование в условията на кризи, и да се противодейства на риска от отпадане в ситуация на обучение от разстояние. Дейностите са пряко свързани с преодоляване на последиците, предизвикани от пандемията от COVID-19.

През 2022 г. УО е одобрил и изплатил на бенефициентите средства в размер на 167,1 млн. лв. Общата стойност на платените средства от началото на програмния период е 1 108,1 млн. лв. (82 % от целия бюджет на ОП). Договорените средства са 1 206,1 млн. лева (103,7 % от бюджета на ОП), а сертифицираните следства са в размер на 914,8 млн. лева или 69 % от бюджета на ОП.

Оперативна програма „Региони в растеж” – изразходваните средства по програмата, за функция „Образование” за 2022 г., са в размер на 12,5 млн. лв. (в т. ч. 1,1 млн. лв. са средствата от програмна период 2007-2013 г.). Един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната образователна инфраструктура. Този приоритет е насочен към образователната инфраструктура от по-голямо териториално значение, която обслужва хора от различни общини предвид специфичния профил, свързан със специфични национални или регионални, социални или икономически потребности. В тази образователна инфраструктура влизат професионалните, специализираните, помощните, спортните училища, школите за култура и изкуства, както и висшите училища. Основните дейности по Оперативна програма „Региони в растеж” са свързани с подобряване на условията за модерни образователни услуги. Тези дейности включват изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища (класни стаи, библиотеки, учебни лаборатории, спортни съоръжения, училищни общежития, връзка с интернет), както и подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради. Оперативната програма е насочена към модернизирването на образователната инфраструктура от местно значение, което ще позволи предоставянето на съвременни условия и модерни методи за обучение, ще подобри качеството на образованието и ще намали процента на преждевременно напусналите и отпадащите от училище. С планираните инвестиции се цели подобряване на достъпа до качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите. По приоритетна ос 3 „Регионална образователна

инфраструктура” на Оперативна програма „Региони в растеж” са сключени 67 договора за БФП на обща стойност 215,0 млн. лв. безвъзмездна финансова помощ, което представлява 93,7 % от бюджета на тази приоритетна ос.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 128,0 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 22,4 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

2.4.4 Здравеопазване

С консолидираната фискална програма за 2022 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване” (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи) са 8 418,2 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 7 971,5 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, в размер на 1,9 млн. лв., във функция II „Отбрана и сигурност“, гр. Д „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“) или 94,7 % спрямо годишния разчет. Отчетените средства за функция „Здравеопазване” представляват 4,8 % от БВП.

(млн. лв.)						
ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	НЗОК	Общини	Европ. ср-ва	ДМП
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	7 971,5	1 511,2	6 089,4	352,4	19,8	0,5
Текущи нелихвени разходи	7 760,6	1 353,8	6 085,0	317,1	6,4	0,2
Капиталови разходи	210,8	157,4	4,5	35,4	13,3	0,3
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	0,1				0,1	

За 2022 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата разчетените средства по функция „Здравеопазване” са в размер на 962,3 млн. лв. По уточнен план средствата са в размер на 1 511,2 млн. лв., като увеличението на средствата основно е във връзка с приетите от правителството мерки за борбата, предотвратяването разпространението на COVID-19 и лечението му, както и в резултат на получените през годината трансфери по договори, сключени с НЗОК за изпълнение на медицински дейности и болнична медицинска помощ.

Разходите по държавния бюджет за функция “Здравеопазване” през 2022 г. са насочени към финансиране на следните приоритети:

- ◆ Осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19;
- ◆ Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19;
- ◆ Основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.;
- ◆ Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- ◆ Осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка;
- ◆ Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТИТС, МС, МО, МВР и ММС.

Основните разходи за функция „Здравеопазване” по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

Министерството на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2022 г. по отчет са 222,7 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2022 г. се осъществяват разходи по централни доставки за ваксини и тестове, в т.ч. за COVID-19, за лекарствен продукт за лечение на COVID-19 (Ремдесивир), за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 287,4 млн. лева.

През 2022 г. чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са финансирани общо 14 Национални програми, като отчетените разходи за тях са в размер на 8,3 млн. лева.

Просрочените задължения на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества) по данни на МЗ към 31.12.2022 г. възлизат на 94,8 млн. лв. От тях на:

- държавните и с преобладаващо държавно участие в капитала болници - 78,2 млн. лв.;
- общинските болници – 16,6 млн. лв.

Анализът на размера на задълженията към 31.12.2022 г. показва, намаляване на размера на просрочените задължения в лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие, спрямо отчетените просрочени задължения на лечебните заведения към 31.12.2021 г. с 19,5 млн. лв. или намаление от 17 %

През годината лечебните заведения за болнична помощ към МО, МВР, МТИТС и ММС са изразходвали 329,0 млн. лв. за своята дейност, включително средствата за изпълнени клинични пътеки по договори за болнична помощ с НЗОК.

Разпределението на отчетените общи разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2022 г. е следното:

◆ Министерство на здравеопазването -	1 182,2 млн.лв.
◆ Министерство на отбраната -	244,8 млн. лв.
◆ Министерство на вътрешните работи -	64,9 млн. лв.
◆ Министерство на транспорта и съобщенията -	19,1 млн. лв.
◆ Министерство на младежта и спорта -	0,2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са отчетени разходи в размер на 352,4 млн. лв. или 118,3 % спрямо предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 317,1 млн. лв., което е с 35,9 млн. лв. повече или 112,8 % спрямо разчетените със закона и 124,4 % спрямо отчетените за 2021 г.

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 35,4 млн. лева.

Разпределението на разходите във функция “Здравеопазване” по общинските бюджети е, както следва:

- ◆ **за делегирани от държавата дейности – 274,9 млн. лв.:**
  - *текущи разходи* - предвидените средства по закон за текущи разходи са в размер на 246,8 млн. лв., а действително извършените са 265,0 млн. лв. или 107,0 % от планираните. Увеличението е във връзка с извършената актуализация на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., с която се постига ръст на трудовите възнаграждения на медицинския персонал, зает в здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища, в детските ясли и яслените групи към детски градини за достигане на

минималните нива на заплащане, договорени в колективния трудов договор в отрасъл „Здравеопазване“, както и във връзка с въвеждането на норматив за издръжка на дете в детските ясли, включващ и компенсирание отпадането на съответната такса по ЗМДТ, считано от м. април 2022 г. Изпълнението е 134 % спрямо отчета за 2021 г. Тук се отчитат разходите за персонал в детските ясли и яслените групи в детските градини, детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община.

- *капиталови разходи* - отчетените средства за държавни дейности са в размер на 9,9 млн. лв.

По отчетни данни за 2022 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 12,9 млн. лв., от които за текущи разходи 3,4 млн. лв. и за капиталови – 9,5 млн. лева.

◆ **за местни дейности – 64,6 млн. лв.:**

- *текущи разходи* - отчетени са текущи разходи в размер на 48,7 млн. лв., което представлява 142,0 % спрямо закона. Тук се включват разходите за издръжка на детските ясли и детските кухни и средствата по решение на общинския съвет за осъществяване на болнична помощ за дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване или програми.

- *капиталови разходи* - отчетените разходи са в размер на 15,9 млн. лв.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 6 089,4 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 5 807,2 млн. лева.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Здравеопазване“ за 2022 г. са в размер на 19,8 млн. лв. (от програмен период 2014 - 2020 г.), основно по следните оперативни и др. програми:

По Оперативна програма „Региони в растеж“ са изразходвани средства в размер 9,0 млн. лв. По приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“ сключените договори са в общ размер на БФП 223,9 млн. лева или 100 % от бюджета на ПО. Постигнатите резултати са: закупени съвременни санитарни превозни средства - 347 линейки, което представлява 86,8 % от крайната цел. Сертифицираните разходи към 31.12.2022 г. са в размер на 41 673 475,52 евро (36,4 % от бюджета на приоритетната ос).

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - изразходваните средства са в размер 4,0 млн. лв. Тази оперативна програма е една от водещите програми за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. В кратки срокове бяха стартирани редица мерки, насочени към справяне с новите предизвикателства и приоритети. Тези мерки бяха насочени както към здравния персонал и служители в институциите, работещи на първа линия, така и към лица в риск от изпадане от пазара на труда или социално изключване. Към края на 2022 г. е програмиран 100 % от ресурса по ПО 6, договорен е 97 %, а размерът на извършените плащания надхвърли 75 %. Остатъчният ресурс по тази ос бе пренасочен към операция „Солидарност“ за подпомагане на лица, намерили закрила у нас от военните действия в Украйна. В същото време продължиха да се изпълняват и стартиралите през 2020 и 2021 г. мерки.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ - изразходваните средства са в размер 4,0 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС за 2022 г. са усвоени средства в размер на 2,5 млн. лева.

2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2022 г. са в размер на 21 909,3 млн. лв. или 13,2 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети е 98,5 %.

ОТЧЕТ 2022 г.	(млн. лв.)						
	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	Общини	ДМП	Евр. ср-ва
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	21 909,3	1 921,9	18 317,0	0,05	1 328,1	3,2	339,0
A. ПЕНСИИ	15 704,4		15 704,4				
Текущи нелихвени разходи	15 704,4		15 704,4				
Капиталови разходи			0,0				
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	4 001,1	1 699,0	2 301,6				0,5
Текущи нелихвени разходи	4 001,1	1 699,0	2 301,6				0,5
Капиталови разходи							
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	2 203,8	222,9	311,0	0,05	1 328,1	3,2	338,6
Текущи нелихвени разходи	2 145,9	221,1	307,8	0,05	1 300,1	2,3	314,7
Капиталови разходи	57,6	1,9	3,2		28,0	0,9	23,7
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,2						0,2

Група А: „Пенсии”

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО и пенсиите, изплащани от УПФ. Изпълнението на разходите в групата спрямо годишните разчети е 100,1 %.

♦ *Пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване*

За изплащане на пенсиите по бюджета на ДОО през 2022 г. са разходвани 15 634,7 млн. лв., което е с 1 385,6 млн. лв. повече от предходната година. Увеличението на разходите се дължи на това, че през втората половина на годината беше извършено увеличение на всички пенсии от 1 юли 2022 г. с 10 %, вместо първоначално предвиденото с 6,1 %, като към размера на пенсиите беше добавена и изплащаната добавка в размер на 60 лева. Допълнително от 1 октомври 2022 г. беше направено ново преизчисляване на пенсиите в зависимост от годината на отпускането им. Тези две увеличения, заедно с увеличението от 25.12.2021 г., доведоха до значително нарастване на общия размер на разходите за пенсии.

Освен горните промени, максималният размер на получаваните една или повече пенсии, без добавките към тях, се увеличи от 1 500,00 лв. на 2 000,00 лв. (с 33,0 на сто) от 01.07.2022 г., а от 1 октомври на 3 400,00 лв. (със 70,0 на сто).

С ПМС № 43 от 1 април 2022 г. е одобрен допълнителен трансфер в размер на 142,9 млн. лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума в размер на 70 лв. на всеки пенсионер през м. април 2022 г. Изразходваните средства за великденски добавки на пенсионерите са в размер на 143,5 млн. лв.

С ПМС № 367 от 16 ноември 2022 г. е одобрен допълнителен трансфер в размер на 142,4 млн. лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума в размер на 70 лв. на всеки пенсионер през м. декември 2022 г. Изразходваните средства за коледни добавки на пенсионерите са в размер на 140,3 млн. лв.

◆ *Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд*

Разходите за изплатени пенсии през 2022 г. от УПФ са в размер на 69,7 млн. лв.

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в намален размер от УПФ за м. декември е 1 554, със 78 пенсионери по-малко в сравнение със същия период на 2021 г. (4,8 % намаление);

- Средният размер на срочната пенсията за осигурителен стаж и възраст в намален размер, получавана от УПФ за 2022 г., е 766,13 лв., който е с 38,8 на сто по-висок от средния размер на срочната пенсия за 2021 г.;

- Броят на лицата, получаващи добавка от УПФ за м. декември, е 33 194, като има увеличение от 1 525 добавки (4,8 % ръст) спрямо предходната година;

- Средният размер на добавките от УПФ за 2022 е 128,21 лв., който е с 27,4 на сто по-висок от средния размер на добавките за 2021 г.;

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в пълен размер от УПФ за м. декември, е 163 за 2022, което е с 14 по-малко в сравнение с 2021 г. (7,9 % намаление);

- Средният размер на срочната пенсия за осигурителен стаж и възраст в пълен размер от УПФ за 2022 г. е 634,78 лв., който е с 36,1 на сто по-висок от средния размер на пенсията през 2021 г.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за личната помощ, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за ветераните от войните, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на отчетените разходи по тази група на консолидирано ниво възлиза на 4 001,1 млн. лв., което представлява изпълнение 92,3 % от годишните разчети.

Разходите по **държавния бюджет** са в размер на 1 699,0 млн. лв., отчетени както следва:

- По бюджета на МТСП за 2022 г. са изразходвани 1 388,0 млн. лв., които представляват:

- ◆ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 551,0 млн. лв.;

- ◆ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане – 60,9 млн. лв., в т. ч. месечни целеви помощи при обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка за семейства с деца до 14-годишна възраст – 14,7 млн. лв., както и 16,3 млн. лв. за еднократни помощи по реда на чл. 16 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане на разселени от Украйна лица с предоставена временна закрила, до петкратния размер на гарантирания минимален доход (375 лв.);

- ◆ Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. – 187,3 млн. лв.;

- ◆ С ПМС № 349 от 27.10.2022 г. и с ПМС № 383 от 30.11.2022 г. бяха одобрени допълнителни разходи по бюджета на Министерството на труда и социалната политика за 2022 г. за изплащане на нова еднократна финансова подкрепа за отопление за компенсиране на увеличените цени на енергоизточниците. Предоставената нова еднократна финансова подкрепа за отопление възлиза на 20,6 млн. лв.;
- ◆ Изплатени помощи по Закона за хората с увреждания – 498,4 млн. лв., в т.ч.: 497,7 млн. лв. разходи за месечна финансова подкрепа за хора с трайни увреждания и целеви помощи според вида на увреждането, както и 2,4 млн. лв. по Националната програма за достъпна жилищна среда и лична мобилност;
- ◆ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 6,3 млн. лв. за месечни и еднократни помощи;
- ◆ Помощи за диагностика и лечение на социално слаби лица – 4,5 млн. лв.;
- ◆ За лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните – 0,8 млн. лв.;
- ◆ Извън отчетените в тази група разходи са предоставени трансфери в размер на 439,4 млн. лв. от Агенцията за социално подпомагане на общините за предоставяне на механизма лична помощ.

➤ Отчетените разходи по бюджета на ММС са в размер на 7,3 млн. лв. - изплатени месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активна състезателна дейност и треньори, съгласно разпоредбите на Закона за физическото възпитание и спорта.

➤ Отчетените разходи по бюджета на МС в тази група са в размер на 0,2 млн. лв. - средства по бюджета на Министерския съвет за 2022 г. се предвиждат и съответно отчитат за изплащане на обезщетения по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.

За обезщетения по чл. 233 и за материално подпомагане по чл. 226з от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и чл. 29, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците са отчетени средства, както следва: по бюджета на Министерството на отбраната – 0,5 млн. лв.; по бюджета на МВР – 0,2 млн. лева.

Отчетените разходи по бюджетите на Министерството на околната среда и водите и Министерството на културата общо за 2022 г. са в размер на почти 1,0 млн. лв.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по бюджета на ДОО са в размер на 2 162,7 млн. лв.

Спрямо 2021 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали с 65,9 млн. лв., или ръст от 3,14 %.

Изплатените за годината обезщетения при безработица са в размер на 412,6 млн. лева.

Изплатените обезщетения за бременност и раждане през 2022 г. са в размер на 554,9 млн. лв.

Изплатените обезщетения за отглеждане на дете до 2-годишна възраст са в размер на 292,3 млн. лв.

Изплатените обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки са в размер на 864,1 млн. лв.

Изплатените обезщетения за осиновяване на дете до 5-годишна възраст за 2022 г. са 3,0 млн. лв

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2022 г. е 2 203,8 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС.

Размерът на отчетените разходи по **държавния бюджет** е 222,9 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 213,2 млн. лв. и по централния бюджет 9,7 млн. лв. В тази група разходи са планираните по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите, второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, ИА “Главна инспекция по труда”, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 120,3 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 48,3 млн. лв., а 72 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини.

Отчетените разходи за програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта през 2022 г. по **бюджета на ДОО** са в размер на 310,8 млн. лв.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” са предвидени средства в размер на 673,2 млн. лв. Изпълнението е 1 328,1 млн. лв. (от които 1 300,1 млн. лв. са текущите разходи), което представлява 197,3 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта.

В *държавните дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 1 114,6 млн. лв. или 208,9 % спрямо закона, като 111,7 млн. лв. от тях са във връзка с увеличение на разходите за персонал на заетите в сферата на социалните услуги във връзка с влизане в сила от 01.01.2022 г. на Наредбата за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, приета с ПМС № 343 от 2020 г., съгласно която възнагажденията им са обвързани в процентно съотношение с минималната работна заплата за страната.

Увеличението на предвидените средства спрямо закона е във връзка и с предоставените на общините трансфери от Агенцията за социално подпомагане за изплащане на възнагажденията на асистентите по Закона за личната помощ, на предоставени от централния бюджет средства за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсации на безплатни или по-намалени цени за пътувания на определени категории правоимащи лица, както и извършени социални разходи по решения на общинските съвети. Отчетени са средства и за изплащане на възнагажденията на работещите по програмите за временна заетост към Агенция по заетостта.

Отчетените текущи разходи в държавните дейности са за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги (домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца), социални услуги предоставяни в общността (дневни центрове за лица с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и други, защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе”, приюти) както и за социалната услуга „Асистентска подкрепа“.

През 2022 г. общините са дофинансирани със собствени приходи текущите разходи в размер 4,7 млн. лева.

Отчетените текущи разходи за *местни дейности* са в размер на 180,7 млн. лв. или 141,1 % спрямо разчетените по закон и 116,6 % спрямо отчетените за 2021 г. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида, както и средства по решения на общинските съвети за обезщетения, помощи с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги.

Отчетените общо за групата *капиталови разходи* са в размер на 28,0 млн. лв., от които 17,3 млн. лв. за държавни дейности, 8,5 млн. лв. за местни дейности и 2,1 млн. лв., с които държавните дейности са дофинансирани от общините.

Европейски средства – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” изразходваните средства са 338,6 млн. лв., основно по следните програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (284,9 млн. лв., от които 273,4 млн. лв. са от период 2014-2021 г., 8,8 млн. лв. са от период 2007-2013 г. и 2,7 млн. лв. са по Програма за Развитие на човешките ресурси период 2021-2027 г.). Основни цели на програмата в това функционално направление са целите в областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. Стратегията на оперативната програма е свързана с по-висока и по-качествена заетост и намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Част от основните приоритети на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” са свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, както и постигането на по-висока заетост сред по-възрастните хора. Това се налага и с оглед смекчаване и преодоляване на негативните последици от икономическата криза върху цялостното развитие на пазара на труда в България. Стратегията на оперативната програма се основава и на идеята за изпреварващо предвиждане на потребностите на бизнеса и пазара на труда и осигуряването на съответстващи на тях умения. Насърчаването на мобилността на работната сила – както географската, така и професионалната, също е част от стратегията на програмата за повишаване нивата на заетост и качеството на работните места, като мярка за повишаване гъвкавостта на българския пазар на труда. С изпълнение на мерките по програмата в това функционално направление се цели подобряване на съответствието между предлагането и търсенето на пазара на труда. Стратегията на програмата се фокусира и върху мерки, имащи за цел подобряване работата на институциите с оглед по-добро прогнозиране на потребностите и развитието на пазара на труда – в сътрудничество с всички заинтересовани страни. Друга важна цел на програмата е свързана с необходимостта от постигане на значителен, осезаем и устойчив напредък в посока намаляването на високия риск от бедност и социално изключване, на които са изложени българските граждани. Безспорният приоритет в това направление е подкрепата за политиките за активно включване, съчетаващи комплекс от интегрирани мерки за улесняване достъпа до заетост на хората, отдалечени от пазара на труда. Програмата подкрепя и политиките за децата и семейството. В тази област стратегията на програмата е изградена на допускането, че подобряването на детското благосъстояние е фундаментът на всяка дългосрочна стратегия за социално включване.

През отчетната 2022 г. оперативната програма отново оправда имиджа си на гъвкав инструмент, който е в състояние да реагира на извънредни ситуации в изключително кратки срокове. В ситуация на засилен бежански поток, още през пролетта с остатъчния ресурс по приоритетна ос 6 беше стартирана операция „Солидарност“, предлагаща комплексни услуги на лица, избягали от Украйна, в резултат на бойните действия. В операцията бяха включени над 700 лица, на които бе осигурен достъп до българския пазар на труда. В същото време

следва да се отбележи, че освен в тази специална операция, бежанци от Украйна бяха включени и в други мерки по оперативната програма, предимно по приоритетна ос 2, като в рамките на договорите по компонент 2 на операция „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи“ бяха включени още близо 50 украински граждани. По отношение на цялостното изпълнение на оперативната програма, през 2022 г. въпреки приближаващия край на програмния период, бе реализиран сериозен напредък по основните приоритетни оси, като се запази темпът на усилено изпълнение на мерките по ОП РЧР. През годината не бяха обявявани нови процедури по програмата, а усилията бяха насочени към оптимизиране на наличния ресурс и мерките в изпълнение.

Към 31.12.2022 г. размерът на програмираните средства почти достигна 2,8 млрд. лв., което е почти 103 % от актуализирания бюджет на програмата. Стойността на стартиралите процедури в края на 2022 г. също надхвърли бюджета на програмата и достигна почти 3,1 млрд. лв. (близо 115 % от ресурса на програмата). Броят на подписаните към края на 2022 г. договори беше 4 400, с което общата им стойност доближи 2,7 млрд. лв., като следва да се отбележи, че се запазва niskият дял на прекратени договори. Общият им брой възлезе на 347, предимно по грантови схеми в рамките на приоритетна ос 1. Общият размер на извършените плащания надхвърли 2,3 млрд. лв. (над 87 % от бюджета на програмата). Това от своя страна се отрази съответно и на реализираните плащания и верифицирани средства, като към края на 2022 г. средният темп на верифицираните средства надхвърли 85 % по отделните оси. Общият брой на лицата, включени в дейности по операциите по програмата към 31.12.2022 г., достигна 889 217 участника. Близо 423 хил. от тях са включени в мерки по приоритетна ос 1, други над 239 хил. по ПО 2, а за малко повече от две години над 195 хил. по новата приоритетна ос 6, над 23 хил. по ПО 3 и над 7,7 хил. в мерки по транснационално сътрудничество.

Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) е интегрирана част от ОП РЧР 2014-2020 и основен компонент от политиката за прилагане на Гаранцията за младежта. Прилагането на ИМЗ в операциите, изпълнявани от Агенция по заетостта (АЗ), е изцяло съобразено със стратегическите документи на ЕС и законодателството на Република България, каквито са Законът за насърчаване на заетостта и Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014-2020. През 2022 г., в рамките на приоритетна ос 1 на ОП РЧР, от АЗ се изпълняват активно 2 договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, които са съфинансирани от ИМЗ.

По процедурата „Младежка заетост“ са сключени 18 235 договора с 9 989 работодатели на обща стойност 144,4 млн. лв. Броят на лицата, включени в стажуване, обучение или заетост по линия на ИМЗ за целия период на изпълнение на проекта до края на 2022 г. е 26 562, като 14 111 от тях са на възраст до 24 години. Целевата стойност на този индикатор по схемата към края на 2022 г. е 30 660, което означава, че е постигнат резултат от почти 87 %. От стартирането (в началото на 2015 г.) до края на 2022 г. в схемата са включени в стажуване, обучение и заетост общо 28 006 младежи.

По процедурата „Готови за работа“ - от началото на изпълнението до края на месец декември 2022 година са идентифицирани 35 678 неактивни младежи, от които 34 527 са активирани и са се регистрирали в бюрата по труда на територията на цялата страна. Броят на лицата, включени в проекта по линия на ИМЗ от началото на проекта до края на 2022 г., е 33 773, като 20 402 от тях са на възраст до 24 години.

Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане (ОПХОМП) от „Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ (ФЕПНЛ) (23,9 млн. лв.) – Дейностите на този фонд са насочени към най-тежките и социално най-разрушителни форми на бедността и недоимъка на храна, към бездомността и материалните лишения, засягащи децата, като същевременно се оказва подкрепа за съпътстващи мерки, насочени към социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица.

Основна цел на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е намаляването на бедността с крайна цел премахване на най-тежките форми на бедност. С подкрепата на Фонда се подпомагат националните програми, които предоставят нефинансова помощ на най-нуждаещите се лица за облекчаване на хранителния недоимък и тежките материални лишения с цел подпомагане на социалното приобщаване на най-нуждаещите се лица. Фондът също така оказва подкрепа на съпътстващи мерки, които допълват материалната подкрепа и допринасят за социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица.

В резултат на допълнително обявените срокове за кандидатстване по процедура Операция „3.1 – Топъл обяд в условия на пандемията от COVID-19, през 2022 г. бяха сключени нови осем договора за директно предоставяне на БФП, чрез които към общия брой лица от целевите групи по сключените през 2021 г. договори за предоставяне на БФП се добавиха 3 190 лица. По този начин общият брой общини и райони на общини, които предоставяха топъл обяд от 01.01.2021 г. до 30.09.2022 г. бяха 223 и обхващаха общо 62 483 лица от допустимите целеви групи. Реално подкрепените лица по Операцията не се отчитат с натрупване в ГД 2022 г., но трябва да се има предвид, че в началото на отчетния период /01.01.2022г./ броят на потребителите на топъл обяд е 53 279 лица, към който прибавяйки броя на новите включени потребители през 2022 г. – 14 828, общият брой на получените подкрепа по Операция „3.1 – Топъл обяд в условия на пандемията от COVID-19“ през 2022 г. е 68 107 лица.

Допълняемост между ОПХОМП и дейностите, реализирани от Фонд „Социална закрила“ (ФСЗ).

Операция тип 3 „Осигуряване на топъл обяд“ по ОПХ ФЕПНЛ се реализира в контекста на допълване и надграждане на действащата национална програма за подпомагане на обществените трапезарии, финансирана със средства от държавния бюджет чрез фонд „Социална закрила“ към Министерството на труда и социалната политика. Допълняемостта между двата източника на финансиране се реализира като елемент от общата система за социално управление в страната и се изразява в подкрепа за разширяване на създадената от Фонда мрежа от социални трапезарии. Оперативната програма се стреми дейността да се припознае от общините като част от местните мерки за справяне с бедността и да се осигури възможност топъл обяд да се предоставя и в онези общини, в които дейността не е развивана.

През 2022 г. от Фонд „Социална закрила“ бяха финансирани 28 обществени трапезарии в страната, като за сравнение по ОПХ бяха финансирани трапезарии по 223 проекта. В хода на реализация на операция „3.1 - Топъл обяд в условия на пандемията от COVID-19“ стриктно се следи недопускане на двойно финансиране между двата източника на финансиране.

Фонд „Социална закрила“ осигурява и средства за реконструкция и модернизация на съществуваща материална база на общинските домашни социални патронажи и трапезарии, в BG 27 BG които най-често се приготвя и топъл обяд по Оперативната програма. В резултат на това много общини могат да развиват дейност и да предоставят топъл обяд на все повече бедни лица в помещения отговарящи на хигиенните норми и изисквания, съгласно националното законодателство.

За 2022 г. по ФСЗ са финансирани 35 проекта на общини, свързани с ремонт и оборудване на кухни, като 24 (68,6 %) от тях предоставят топъл обяд по Операция тип 3 по ОПХ ФЕПНЛ.

Оперативна програма „Региони в растеж (13,6 млн. лв., като изразходваните средства са основно от програмен период 2014-2020 г.) – един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната социална инфраструктура и е насочен към продължаване и доразвиване на процеса на

деинституционализация на социалните услуги за децата и възрастните хора. Дейностите са насочени към осигуряване на заетост и социално включване в частта относно премахване на институционалния модел на грижа и развитие на интегрирани междусекторни услуги за социално включване: деинституционализация на грижата за деца чрез закриване на съществуващите специализирани институции и развитие на превантивни и алтернативни форми на грижа и услуги; премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез развитие на услуги за дългосрочна грижа и междусекторни услуги; предоставяне на устойчиви, качествени и достъпни социални услуги в общността, отговарящи на индивидуалните потребности; развитие на мрежа от услуги в семейна или близка до семейната среда за деца, хора с увреждания и възрастни хора, зависими от грижите на професионалисти; развитие на иновативни междусекторни услуги за деца и семейства и други уязвими групи; развитие на интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 7 г. възраст и техните семейства. Оперативна програма „Региони в растеж“ цели и подпомагане за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България. Част от дейностите по оперативната програма в това функционално направление са свързани със стимулиране на икономическото развитие на районите чрез подобряване на достъпа до производствените зони и инфраструктурата им.

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ПУДООС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 732,1	123,6	1 933,3	13,8	642,7	18,7
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	1 306,8	45,4	1 022,2	10,9	228,3	
Текущи нелихвени разходи	550,8	33,6	498,2	3,1	15,9	
Капиталови разходи	754,7	11,8	524,0	7,5	211,3	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,3			0,2	1,1	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 425,3	78,2	911,0	3,0	414,4	18,7
Текущи нелихвени разходи	919,7	63,7	804,3	1,8	44,5	5,4
Капиталови разходи	501,4	14,6	106,7	0,8	366,1	13,3
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	4,1			0,4	3,8	

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”

Със ЗДБРБ за 2022 г. по група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” за министерствата и ведомствата са утвърдени средства в размер на 60,8 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МРРБ:

- ◆ Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места;

- ◆ Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизирани на пътната и ВиК инфраструктури;
- ◆ Подобряване на инвестиционния процес, чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти.

Към 31.12.2022 г. в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” по бюджета на **Министерство на регионалното развитие и благоустройството** са отчетени общо разходи в размер на 45,4 млн. лв. С отчетените разходи по бюджета на МРРБ през 2022 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд и проекти на техническата инфраструктура.

По **бюджетите на общините** разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 1 022,2 млн. лв. Отчетените текущи разходи за тази група са в размер на 498,2 млн. лв., което е 125,3 % спрямо разчетените със закона (397,7 млн. лв.) и 116,9 % спрямо отчетените през 2021 г. Увеличението им се дължи основно на нарастването на разходите за издръжка – с 65,2 млн. лв., както и на отчетените разходи за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски), които се увеличават спрямо отчета за 2021 г. с 6,6 млн. лв., главно в резултат от нарастването на минималната работна заплата от 01.04.2022 г.

Размерът на отчетените капиталови разходи за групата е 524,0 млн. лв., което е с 32,2 млн. лв. повече спрямо планираните и със 111,5 млн. лв. повече от отчетените през 2021 г., като най-голямо е увеличението на разходите за основен ремонт, докато разходите за придобиване на дълготрайни материални активи бележат спад спрямо разчетените по закон и ръст спрямо отчетените за 2021 г. През 2022 г. продължава очерталата се от 2021 г. положителна тенденция за нарастване на капиталовите разходи за групата, което е признак за икономическо възстановяване. В общия размер на отчетените капиталови разходи с най-голям относителен дял от 68,0 % или 356,4 млн. лв. са разходите за основен ремонт, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 30,2 % (158,4 млн. лв.). В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с изграждането, ремонта и поддържането на уличната мрежа и осветлението, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението.

Европейски средства – през 2022 г. за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 228,3 млн. лв., от които:

Оперативна програма „Околна среда” – 59,0 млн. лв. за групата. Програмата, основни бенефициенти по която са общините, финансира дейности, свързани с опазване на водните ресурси, развитие на екологичната инфраструктура, подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, подобряване управлението на отпадъците. Основен резултат е реализацията на мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, също така вследствие от инвестициите в рехабилитация на съществуващата инфраструктура се повишава ефективността на водоснабдителните мрежи и се намаляват загубите на вода.

Изпълнението на показателите за физически напредък към 31.12.2022 г. е следното: По индикатор СО18 „Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ се отчитат 232 157 лица (F) , напредъкът от предходния отчетен период

(31.12.2021 г.) е 39 773 бр. лица. Към края на м.декември 2022 г. договорените проекти са с обща целева стойност към индикатор СО18 „Водоснабдяване“:

Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ от 2 142 957 лица.

Оперативна програма „Региони в растеж” – 42,8 млн. лв. за групата (от които 0,7 млн. лв. са средства от програмен период 2007-2013 г.). Един от основните принципи на програмата е прилагането на балансиран и интегриран териториален подход. Нуждата от този подход се обуславя от регионалните различия между българските и средното за регионите на ЕС ниво, както и от напредналия процес на моноцентрично развитие на София и големите градове, което в дългосрочен план ще доведе до сериозни дисбаланси между различните части на страната, неизползване на потенциала на територията и увеличена миграция към големите градски центрове и навън към други държави членки на ЕС. Преодоляването на регионалните дисбаланси изисква мобилизиране на сериозни институционални и организационни ресурси, насочени към оптимизирането на жилищната политика, градоустройствените планове и инфраструктурата. Сред основните задачи за демографското развитие на страната, които са подкрепени от *Оперативна програма „Региони в растеж”*, са: развитие на устойчиви, динамични и сплотени градски центрове, свързани помежду си и допринасящи за благосъстоянието на заобикалящите ги по-слабо урбанизирани територии; разработване на програма за решаване на проблема с „гетоизацията“ чрез създаване на градоустройствени планове в кварталите с концентрация на бедност, рехабилитация на тези квартали, осигуряване на техническа инфраструктура и др.; устойчиво подобряване на жилищните условия за ромите чрез гарантиране на изпълнението на планове за действие и програми за подобряване на жилищните условия на ромите; подобряване на транспортната, търговската, социалната и други обслужващи инфраструктури.

Към 31.12.2022 г. по Приоритетна ос 1 на ОПРР са сключени 257 договора (вкл. сключено финансово споразумение за изпълнение на финансови инструменти с ФМФИБ) с общ размер на предоставените средства (БФП+ФИ) 766 011 666,28 евро (97,2 % от бюджета на приоритетната ос).

По приоритетната ос са приключили 161 проекта, като през 2022 г. са приключили 44 проекта.

Постигнати резултати:

- Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради - 23 195 574,80 kWh/година – 131,5 % спрямо крайната цел;
- Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование - 106 822 лица – 89,9 % от крайната цел;
- Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони 3 922 463,07 кв. м – 97,0 % от крайната цел;
- Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони - 20 271,66 кв. м – 21,4 % от крайната цел;
- Рехабилитирани жилища в градските райони – 545 бр. – 86,2 % от крайната цел;
- Население, ползващо подобри социални услуги - 58 679 лица – 423,1 % от крайната цел;

Сертифицираните разходи към 31.12.2022 г. възлизат на 520 606 557,44 евро. (66,1 % от бюджета на приоритетната ос).

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 112,7 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 13,7 млн. лв.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Със ЗДБРБ за 2022 г. за група „Опазване на околната среда” по държавния бюджет са утвърдени средства в размер на 100,9 млн. лв. и са отчетени разходи в размер на 78,2 млн. лв. (77,5 % изпълнение на закона).

По бюджета на Министерство на околната среда и водите за 2022 г. в това функционално направление са усвоени средства в размер на 61,5 млн. лв., насочени към постигане на следните цели:

- ◆ Създаване на подходяща правна и стратегическа рамка, която отговаря на съвременните предизвикателства;
- ◆ Подпомагане на изграждането на екологична инфраструктура;
- ◆ Прилагане механизмите за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда;
- ◆ Създаване на условия за съхранена природа, икономически растеж и повишен жизнен стандарт на обществото;
- ◆ Осигуряване на достъп до актуална информация за състоянието на околната среда и провежданата екологична политика.

Към 31.12.2022 г. чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството в това функционално направление са усвоени средства в размер на 5,1 млн. лв.

През отчетния период продължи изпълнението на договора за „Превантивни дейности, свързани с регистриране и мониторинг на свлачищните райони на територията на Република България и на районите с ерозионни процеси по Дунавския бряг и абразионни процеси по Черноморското крайбрежие“, по който са изпълнени дейности, предвидени съгласно Индикативната годишна програма за изпълнение за 2022 г.

През отчетния период окончателно са изпълнени дейностите по сключени споразумения за финансово подпомагане на общини за изпълнение на геозащитни мерки и дейности на следните обекти, като същите са приключили в срокове по съответните споразумения и са извършени окончателни плащания по тях.

- „Укрепване свлачищен участък с. Желен, местност „Езерище“ с № SFO 43.29163-01 - участък 3 и участък 4“ – споразумението е приключено с издадено разрешение за ползване;

- Обект „Укрепване свлачище на път SFO 3611 /II-16 Своге - Томпсън/ - Лесковдол при км 4+150, в землището на село Лесковдол, с № SFO 43.43390-05“ - споразумението е приключено с издадено разрешение за ползване;

- „Укрепване на свлачище на път SFO 2604 /II-16 Своге - София/ - Батулия - Бакьово - Ябланица при км 2+950, в землището на с. Батулия, с № SFO 43.02899-02“ - споразумението е приключено с издадено разрешение за ползване;

- „Укрепване на свлачище с рег. № VRC10.12259.01 над ул. „Черни дрин“, гр. Враца (под водоем Среченска бара) – споразумението е приключено с издадено разрешение за ползване.

- Обект „Укрепителни дейности на възникнали свлачищни участъци в района на „Туристическа и колоездачна пътека в гр. Неделино – местност „Леден врис“ - споразумението е приключено, обектът не е въведен в експлоатация.

- Обект „Укрепване на свлачище в района на училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Сотирия, община Сливен“ - споразумението е приключено с издадено разрешение за ползване;

- Обект „Укрепване на свлачища в кв. 17, кв. 18, с. Габровица, община Белово - споразумението е приключено с издадено разрешение за ползване.

В процес на строителство са следните обекти, сключени през предходни години:

- Обект „Гр. Бяла – укрепване свлачище и брегоукрепване – първи етап“ - сключено е допълнително споразумение за удължаване на срока му до 01.12.2024 г. и са изменени клаузи на споразумението, свързани с втория транш на финансови средства;
- Обект „Укрепване и възстановяване на път VTR2206 от км 5+000 до км 5+500 и определяне територия за геозащитни дейности в свлачищен район VTR 32.70295.01, землище на гр. Сухиндол“, община Сухиндол - сключено е допълнително споразумение, с което са изменени клаузи, свързани с окончателното разплащане по споразумението;
- Обект „Укрепване на свлачищен участък на път SFO 1471 /III -308/ Калугерово Видраре – Джурово - I -3/ от км 8+210 до км 8+360, с. Манаселска река, община Правец“ – извършено е междинно плащане и е удължен срока му на изпълнение до 31.07.2023 г.;
- Обект „Укрепване на свлачища в кв. 25, кв. 26, кв. 27 и кв. 28, с. Габровица, община Белово - първи етап“ – извършено е междинно плащане;
- Обект „Брегоукрепване в северната част на гр. Китен – първи етап“ – извършено е междинно плащане;

Сключиха се допълнително 5 споразумения за финансово подпомагане на общини за изпълнение на геозащитни мерки и дейности на следните обекти:

- Укрепителни мероприятия на дървета с прилежащи полегати и стръмни склонове в обхвата на имоти № 803, 804, 805, 806, 807 в кв. 62 по плана на с. Пиргово, ул. „Пиргос“, община Иваново;
- Укрепване на свлачище VRC27.44759.03 в ПИ 44759.501.484 по КККР на с. Лютидол, община Мездра;
- Укрепване на новоформирано свлачище № TGV22.32620.01 и отводняване на част от общински път TGV2054 /III- 4802, н.к. Горско село-Илийно/ - Птичево при км 7+280, землището на с. Илийно, Община Омуртаг;
- Укрепване свлачище на път SFO 3611 /II-16 Своге - Томпсън/ - Лесковдол при км 0+500“, с. Редина, с № SFO 43.62414-01 (стар № SFO 43.43390-03), община Своге;
- Укрепване свлачище на улица „Иван Вазов“ в село Гара Лакатник, с № SFO 43.14475-03, община Своге.

Към 31.12.2022 г. по бюджета на Министерство на икономиката и индустрията в това функционално направление са усвоени средства в размер на 6,7 млн. лв. за техническа ликвидация и консервация на обекти от миннодобивния отрасъл и за саниране на околната среда.

През 2022 г. са предоставени трансфери за общини от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за финансиране на дейности по изграждането на малки водоснабдителни обекти с цел осигуряване на оптимално количество и качество на населението, както и за канализационни мрежи и довеждащи колектори. Със средства по бюджета на ПУДООС са финансирани проекти в областта на управление на отпадъците за изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците, както и за закриване и рекултивация на общинските депа за битови отпадъци.

Основните разходи по КФП в група „Опазване на околната среда“ са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 911,0 млн. лв. Текущите разходи са в размер на 804,3 млн. лв., което е с 93,3 млн. лв. повече или 113,1 % спрямо планираните със закона за 2022 г. Увеличението на текущите разходи по отчет спрямо разчетените по закон се дължи основно на ръста на отчетените разходи за издръжка и персонал. Съпоставени спрямо отчета за 2021 г., текущите разходи за тази група бележат ръст от 76,3 млн. лв. или 110,5 %, формиран основно от увеличението на разходите за персонал с 18,8 млн. лв. и на разходите за издръжка с 56,0 млн. лв. Следва да се отчете, че влияние върху нарастването на средствата за заплати оказва повишението на минималната работна

заплата от 650 лв. през 2021 г. на 710 лв. от 01.04.2022 г. В структурата на текущите разходи се запазва високият относителен дял от 76,2 % на разходите за издръжка, който е свързан с финансирането на дейностите по поддържането на чистотата, озеленяването и благоустрояването, управление на дейностите по отпадъците и други, извършвани от фирми или от общински предприятия. Размерът на отчетените капиталови разходи е 106,7 млн. лв., което е изпълнение от 86,7 % спрямо планираните със закона и е със 7,6 млн. лв. повече от отчетените през 2021 г., което се дължи основно на увеличението на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи с 3,7 млн. лв., на разходите за придобиване на земя с 2,8 млн. лв. и на ръста от 1,5 млн. лв. на отчетените разходи за основен ремонт на дълготрайни материални активи. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда“ изразходваните средства са 414,4 млн. лв., основно по *Оперативна програма „Околна среда“* (398,2 млн. лв.), като основна част от тях са от програмен период 2014-2020 г. Оперативната програма продължава надграждането на резултатите от програмен период 2007 – 2013 г. Основна част от мерките, които се финансират, са насочени към зоните от Натура 2000. Предвиден е финансов ресурс по отношение на предизвикателствата, свързани с подкрепа за устойчивото управление и възстановяването на мрежата Натура 2000, възстановяване и опазване на влажните зони и реките, изготвяне на планове за управление, изграждане на капацитет за органите, отговорни за Натура 2000, както и за повишаване на осведомеността сред различните заинтересовани страни и преустановяване на загубата на биологично разнообразие. Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ ще допринесе за осигуряване на условия за защита на най-ценните и застрашени видове и местообитания от мрежата Натура 2000 на територията на страната чрез изпълнение на дейности, заложи в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000. Едни от основните дейности по програмата са свързани със секторите „Води“ и „Отпадъци“. Важни приоритети в сектор „Води“ са изграждане на ВиК инфраструктура и доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за мониторинг на водите. В сектор „Отпадъци“ приоритетите са насочени към мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с Националния план за управление на отпадъците. Част от финансовия ресурс по програмата е насочен към интервенции по превенция и управление на риска от наводнения и свлачища. В тази област се инвестират средства за: създаване на Национална система за управление на водите в реално време; мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения (в т.ч. екосистемно базирани решения); мерки за превенция и управление на риска от свлачища. Друг основен приоритет по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ е подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ). В това направление се инвестират средства за: преглед и анализ на общинските програми за КАВ; подпомагане на компетентните органи при изготвянето/преработването, изпълнението и контрола на общинските програми и развитие и оптимизиране на системите за мониторинг на КАВ; мерки за намаляване на количествата фини прахови частици и азотни оксиди от основните източници на замърсяване.

По приоритетна ос „Води“ преобладаващата част от финансираните проекти са насочени към постигане на целите, определени в Директива 91/271/ЕИО относно пречистването на отпадъчните води от населени места и Директива 98/83/ЕО за качеството на водите, предназначени за консумация от човека. Основен резултат е реализацията на мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, също така в следствие от инвестициите за рехабилитация на съществуващата инфраструктура се повишава ефективността на водоснабдителните мрежи и се намаляват загубите на вода. Изпълнението

на показателите за физически напредък към 31.12.2022 г. е следното: По индикатор СО18 „Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ се отчитат 232 157 лица, напредъкът от предходния отчетен период (31.12.2021 г.) е 39 773 бр. лица. Към края на м. декември 2022 г. договорените проекти са с обща целева стойност към индикатор СО18 „Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ от 2 142 957 лица.

По приоритетна ос 2 „Отпадъци“ изпълнението на показателите за физически напредък към 31.12.2022 г. е следното: По показател СО17 „Твърди отпадъци: Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци“ към 31.12.2022 г. се отчитат 88 336 тона/година (т/г.), от края на предходния период на докладване е постигнат напредък от 20 028 т/г., избраните операции за индикатор СО17 възлизат на 226 694,94 т/г. Стойността на избраните операции за постигането на показател 2.2. „Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия)“ е 180 000 т/г. и отразява потенциалния прогнозен принос от проект „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. Предвид актуалния статус на проекта, УО вече стартира процедура по уведомяване на бенефициента за прекратяване на АДФП и възстановяване на аванса, след което ще бъдат предприети действия за изменение на програмата с цел отпадане на заложения индикатор.

По приоритетната ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“ са обявени общо 7 бр. процедури на стойност 109 843 800 евро (120 % от бюджета). Сключените договори/издадени заповеди са 17 бр. с обща стойност на БФП 65 986 358 евро или 72 % от бюджета. В процес на изпълнение са 5 бр. проекти, а приключилите са 12 бр. Към края на м. декември 2022 г. изпълнението на показателите за физически напредък е следното: за СО20 „Предотвратяване и управление на риска: Брой жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения“ се докладват 150 237 лица, в рамките на отчетния период е постигнат напредък от 5 174 лица с реализацията на проект „Центрове за повишаване готовността на населението за реакция при наводнения“ на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ГД ПБЗН) в Министерството на вътрешните работи. Основният принос за постигане на целта се очаква от проект „Интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер“ с бенефициент ГД ПБЗН в МВР. За изпълнението на целта по показател 4.1. „Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения“, са подписани 4 бр. АДФП, в резултат на което, районите с потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция са намалели с 99 бр.

По приоритетната ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“ са обявени общо 5 бр. процедури на стойност 324 112 484 евро (104 % спрямо бюджета). Сключените договори/издадени заповеди са 42 бр. с обща стойност на БФП 320 091 458 евро или 103 % от бюджета. Към края на отчетния период 19 бр. проекти са в процес на изпълнение, а приключилите са 23 бр. Приоритетна ос 5 е насочена към нуждите по отношение качеството на атмосферния въздух, съгласно предизвикателствата, свързани с неговото подобряване чрез прилагане на адекватни дългосрочни програми и краткосрочни планове за действие в зависимост от източниците на замърсяване (градски транспорт, движение по пътищата, битово отопление). Финансираните проекти са насочени към намаляване на количеството на фините прахови частици (ФПЧ10) и увеличаване на населението, обхванато от мерките за намаляване на количествата на ФПЧ10 и азотни оксиди на територията на общини с нарушено качество на въздуха чрез подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво.

Проектите адресират наказателната процедура срещу страната във връзка с превишенията на нивата на фини прахови частици. Подмяната на остарели средства за масов транспорт е с пряк принос за подобряване качеството на въздуха, като с приблизително 500 млн. лв. се доставят нови 385 бр. екологосъобразни превозни средства: 296 електрически автобуса, 60 тролея и 29 трамвая.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 5,8 млн. лева.

2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело

Основната част от разходите по функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” са в група В „Култура” и група Б „Физическа култура и спорт”. В това функционално направление разходите са извършени от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, БТА, БАН и общините.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	БНР	БНТ	БТА	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	др. сметки /чужди ср/ва на общини/
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1 200,9	419,7	0,04	6,3	57,2	93,8	10,2	542,4	3,2	68,0	0,05
А. ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ	34,6	29,0		0,5	0,1	0,7		3,1		1,2	
Текущи нелихвени разходи	31,6	27,5		0,5	0,1	0,7		2,6		0,2	
Капиталови разходи	2,7	1,5		0,1				0,5		0,7	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,3									0,3	
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	214,1	65,6	0,04					144,6		3,9	
Текущи нелихвени разходи	163,4	68,4						94,8		0,3	
Капиталови разходи	50,7	-2,8	0,04					49,9		3,6	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина											
В. КУЛТУРА	897,7	271,1		5,8	57,0	93,1	10,2	394,4	3,2	62,9	0,05
Текущи нелихвени разходи	760,6	258,5		5,5	53,4	71,0	10,0	353,1	2,2	6,9	0,05
Капиталови разходи	134,8	12,5		0,2	3,7	22,1	0,2	41,3	1,0	53,8	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	2,3								0,02	2,2	
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	54,5	54,2						0,3			
Текущи нелихвени разходи	40,1	39,8						0,3			
Капиталови разходи	14,4	14,4						0,02			

Група А: „Почивни дейности”

Основната цел на публичните разходи и през 2022 г. за група „Почивни дейности” е подобряване условията за отдых на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2022 г. разходи по **държавния бюджет** за тази група са в размер на 13,5 млн. лв. По отчет разходите за почивни дейности по държавния бюджет са в размер на 29,0 млн. лв., в т.ч. 27,5 млн. лв.

текущи разходи. Разходите са за осигуряване на материално техническата база на почивните станции към НС, МС, МФ, МО, МОСВ, Министерство на земеделието, МРРБ, БАН, БНТ, БНР и дейността на учебните и почивни бази на Прокуратурата, Върховния административен съд и Върховния касационен съд.

По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 3,1 млн. лв., основно текущи разходи.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Отчетените разходи за група „Физическа култура и спорт” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** за 2022 г. са в размер на 65,6 млн. лв. Отчетените разходи са по бюджета на Министерството на младежта и спорта и представляват 91,3 % от разходите по уточнен план (71,8 млн. лв.). По-ниската сума разходи по касов отчет 65,6 млн. лв. спрямо реално отчетените за периода разходи – 71,7 млн. лв., е в резултат от възстановени през 2022 г. средства в размер на 6,1 млн. лв. по сключени договори през предходните години, в т.ч.: 1,9 млн. лв. по договори за финансиране на спортни дейности и 4,2 млн. лв. по договори за изграждане на физкултурни салони в училища в страната (ПМС № 32 от 2020 г.). В процентно изражение реално отчетените разходи представляват 99,8 % от разходите по уточнен план и са с 12,9 млн. лв. повече спрямо отчетените разходи за 2021 г. или ръст от 21,9 %.

Средствата по бюджета на ММС са усвоени за постигане на основните цели и приоритети по провежданите политики в областта на физическата култура и спорта:

- развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време – насърчаване на учащите към физическа активност и системно практикуване на физически упражнения и спорт; създаване на условия и възможности за двигателна активност и практикуването на спорта от всички;
- развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения като средства за повишаване престижа на нацията;
- реконструкция и модернизация на спортни обекти и съоръжения и привеждането им в съответствие с международните стандарти.

За периода по бюджета на ММС са отчетени **текущи разходи** в размер на 70,3 млн. лв. От отчетените текущи разходи с най-голям относителен дял са разходите за финансиране на спортни дейности 94,3% /66,3 млн. лв./ – предоставени субсидии на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане реализирането на дейности и проекти на спортни организации във връзка с развитието на физическото възпитание и спорта в страната. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

➤ **За развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време** са изразходени 5,0 млн. лв.:

- финансиране на програми за развитие на спорта в свободното време – програми „Научи се да караш ски“, „Научи се да плуваш“, „Децата и спортния клуб“, „Тенисът – спорт за всички“, „Децата и бадминтона“, „Програма за развитие на детската лека атлетика в България“ – 1,4 млн. лв.;
- финансиране на проекти на спортни организации по програма „Спорт за децата в свободното време“ – 0,6 млн. лв.;
- подпомагане реализирането на проекти по програма „Спорт за деца в риск“, проекти на спортни организации за развитие на ученическия и студентския спорт по програма „Развитие на спорта за учащите“ и за организиране и провеждане на ученически игри за специалните училища – 0,4 млн. лв.;

- финансиране на проекти по „Програма за развитие на спорта за хора с увреждания“ – 1,7 млн. лв.;

- осигуряване на възможности за физическа активност, спортно-състезателна дейност и спортни резултати по „Програма за развитие на спорта за всички“ – финансово подпомагане на дейността на 6 многоспортови федерации – 0,9 млн. лв.

/Възстановени средства от спортни организации – 0,8 млн. лв./

➤ **За развитие на спорта за високи постижения** са изразходени 61,3 млн. лв.:

- предоставено финансиране на спортни организации по договори за развитието на елитния спорт и за реализирането на други дейности в областта на спорта за високи постижения – 22,5 млн. лв.;

- финансиране на дейности по програма „Олимпийска подготовка, развитие на елитния спорт и развитие на олимпийския резерв“ – 12,7 млн. лв. ;

- финансово подпомагане на дейността на спортните клубове за развитие на спорта – 13,1 млн. лв.;

- подпомагане организирането и провеждането на световни и европейски първенства на територията на Република България, включени в международния спортен календар – 10,0 млн. лв.;

- участие на българските делегации на Олимпийските и паралимпийски игри в Пекин и участие в Европейски младежки олимпийски фестивали по олимпийски спортове и национални олимпийски фестивали – 1,3 млн. лв.;

- осигурено финансиране за кадрово осигуряване на спортните клубове и за социално подпомагане и лечение на спортисти – 1,7 млн. лв.

/Възстановени средства от спортни организации – 0,6 млн. лв./

Разликата до общата сума на текущите разходи – 4,0 млн. лв., е усвоена за: награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични игри и първенства за хора с увреждания за постигнатите от тях спортни резултати и класирания, награди на треньори – 3,8 млн. лв.; разходи за персонал, издръжка и др. текущи разходи – 0,2 млн. лв.

За 2022 г. по бюджета на ММС в група „Физическа култура и спорт“ са отчетени **капиталови разходи** в размер на 1,3 млн. лв., в т.ч.: 0,2 млн. лв. за придобиване на дълготрайни материални активи и 1,1 млн. лв. предоставени трансфери на организации с нестопанска цел за основен ремонт и обновяване на спортни обекти.

/Възстановени средства в размер на 4,2 млн. лв. за минал период от време – по сключени договори през 2020 г. за изграждане и оборудване на физкултурни салони в училища в страната (ПМС № 32 от 2020 г.)/.

С реализираните дейности са постигнати основните цели по провежданите от ММС политики в областта на спорта за високи постижения, издигане на спортния престиж на нацията, за развитието на спорта за учащи и спорта в свободното време, и за провеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти.

По бюджетите на общините за група „Физическа култура и спорт“ са усвоени средства в размер на 144,6 млн. лв., при планирани 77,6 млн. лв. В групата – за *делегираните от държавата дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 3,4 млн. лв., които представляват предоставени целеви средства от централния бюджет на общините за подпомагане на физкултурата и спорта в общинските детски градини и училища, в изпълнение на ПМС № 223 от 2022 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери за 2022 г. за изплащане на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическа активност, физическо възпитание, спорт и спортно-туристическа дейност. По отчетни данни за 2022 г. общините са дофинансирани държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,4 млн. лева.

В *местните дейности* в групата са отчетени текущи разходи в размер на 90,9 млн. лв. или с 47,9 млн. лв. повече спрямо закона, което се дължи предимно на отчета на предоставените субсидии от общините на спортни клубове и организации. Спрямо отчетените за 2021 г., текущите разходи се увеличават с 14,5 млн. лв. Тук се включват разходите за издръжка на детски и специализирани спортни школи, спортни бази за спорт за всички.

Отчетените общо капиталови разходи по групата са в размер на 49,9 млн. лв., които са основно за местни дейности.

Европейски средства – в групата са изразходвани 3,9 млн. лв., от които 2,8 млн. лв. са средствата, отпуснати от ДФЗ-РА за общините (в качеството им на бенефициенти) и 1,1 млн. лв. са разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.

Група В: „Култура”

Разходите за 2022 г. за група „Култура” по КФП са 897,7 млн. лв., отчетени основно по следните бюджетни системи: държавен бюджет, бюджетите на общините и бюджетите на БНТ и БНР. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство, опазване на културно-историческото наследство, популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2022 г. разходи за група “Култура” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са в размер на 284,1 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 55,0 млн. лв. Средствата са предназначени за финансиране на част от дейностите за култура на Министерство на културата, на Държавна агенция „Архиви” към Министерски съвет, на Министерство на външните работи, Министерство на отбраната и Министерство на образованието и науката. Отчетените разходи са 271,1 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 12,5 млн. лева.

Чрез бюджета на **Министерството на културата** се финансират основните системи в областта на културата, като отчетените разходи са в размер на 254,6 млн. лв. и включват управление, контрол и регулиране на дейностите по културата, които обхващат дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство и Изпълнителна агенция ”Национален филмов център”, дейности в областта на развитие на културата - „Национален фонд Култура”, дейности в областта на международно културно сътрудничество, осъществявани от българските културни институти в чужбина, дейности в областта на театрално изкуство, осъществявани от драматичните и куклени театри, дейности в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществявани от оперно-филхармонични дружества, опери и оркестри и ансамбли, дейности в областта на музейното дело, осъществявани от музеи и галерии, дейности в областта на българския книжен сектор, дейности в областта на популяризиране на българската култура и участия в международни фестивали и конкурси.

Отчетените разходи за култура в размер на 9,0 млн. лв. от **Държавна агенция „Архиви”**, второстепенен разпоредител с бюджет към Министерския съвет, са за дейностите по съхраняване и обработка на архивни документи.

За популяризиране на българската култура, осъществявана от културния институт към **Министерство на външните работи**, са отчетени разходи в размер на 0,4 млн. лева.

За съхраняване историята на образованието по бюджета на **Министерство на образованието и науката** са направени разходи в размер на 0,3 млн. лева.

Отчетените разходи по група „Култура“ по бюджета на *Министерството на отбраната* са в размер на 6,8 млн. лв. Средствата са използвани за Националния военно исторически музей, Ансамбъла на българската армия и Военния телевизионен канал.

Разходите по бюджета на **Българската академия на науките** по функция „Култура“ в размер на 5,8 млн. лв. са извършени за Института по експериментална морфология, патология и антропология с Националния природонаучен музей и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей.

Отчетените разходи на **Българската национална телевизия** в размер на 93,1 млн. лв. са за подготовка, създаване и разпространение на национални, сателитната и регионални програми.

Отчетените разходи на **Българското национално радио** в размер на 57,0 млн. лв. са използвани за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми, международна програма „Радио България“ и интернет радио.

Отчетените разходи на **Българската телеграфна агенция** в размер на 10,2 млн. лв. са предназначени за финансиране на дейностите, които агенцията осъществява като национален независим информационен институт на Република България.

В група „Култура“ по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 394,4 млн. лв., от които текущи 353,1 млн. лв. и капиталови 41,3 млн. лв.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* за 2022 г. са в размер на 180,7 млн. лв., което е със 17,1 млн. лв. повече от закона, от които 9,3 млн. лв. са във връзка с предоставените допълнителни средства за финансова подкрепа на музеите и художествените галерии с регионален характер чрез увеличаване с до 50 на сто на стойностните показатели на стандартите за тяхното финансиране, включително за възнагражденията на персонала, и 1,4 млн. лв. за финансова подкрепа на библиотеките с регионален характер чрез увеличаване на стойностния показател на стандарта за тяхното финансиране, включително за възнагражденията на персонала. В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата. С най-голям относителен дял са отчетените субсидии за читалищата в размер на 96,1 млн. лв. или 53,2 % спрямо отчетените текущи разходи.

По отчетни данни за 2022 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 23,1 млн. лева.

В *местните дейности* от група „Култура“ са отчетени текущи разходи в размер на 154,1 млн. лв., което е с 34,1 млн. лв. повече спрямо разчетените по закон, от които 5,5 млн. лв. са във връзка с предоставените допълнителни средства от централния бюджет за финансова подкрепа на 50 общински музеи финансирани от бюджетите на общините. В отчета за местни дейности се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Култура“ са 62,9 млн. лв. От тези разходи 46,3 млн. лв. (основно от програмен период 2014-2020 г.) са по *Оперативна програма „Региони в растеж“* и 12,0 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

Група Г: „Религиозно дело“

Съгласно чл. 28, ал. 2 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия се одобрява ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България в зависимост от броя на самоопределилите се лица към съответното вероизповедание към общия брой преброени лица при последното преброяване на населението по данни на Националния

статистически институт. Със ЗДБРБ за 2022 г. за група „Религиозно дело“ по КФП са предвидени 54,7 млн. лв., а са усвоени 54,5 млн. лв., изразходвани за текущи и капиталови разходи, от които 0,3 млн. лв. са разходите по общинските бюджети.

2.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява ангажименти по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	БАН	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ФСЕС	ДПУСЯ
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	13 834,8	5 126,8	1,7	855,4	2,0	1 457,8	6 383,8	7,4
A. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	6 897,3	512,3		0,7	0,4	0,1	6 383,8	
Текущи нелихвени разходи	6 884,9	500,6		0,01	0,4	0,1	6 383,8	
Капиталови разходи	12,4	11,7		0,7			0,09	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	1 657,8	1 211,4		29,7		416,7		
Текущи нелихвени разходи	1 481,1	1 198,3		29,2		253,6		
Капиталови разходи	176,6	13,1		0,5		163,0		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1					0,1		
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	4 542,7	3 209,7		656,5		676,4		
Текущи нелихвени разходи	2 745,3	2 249,3		483,7		12,3		
Капиталови разходи	1 796,9	960,5		172,8		663,7		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,5					0,5		
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	5,1	2,3				2,8		
Текущи нелихвени разходи	5,1	2,3				2,8		
Капиталови разходи								
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Д. ТУРИЗЪМ	280,1	118,7		9,5		151,9		
Текущи нелихвени разходи	276,3	118,7		8,8		148,9		
Капиталови разходи	3,6	0,0		0,7		2,8		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,2					0,2		

Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	451,8	72,3	1,7	158,9	1,6	209,9		7,4
Текущи нелихвени разходи	362,4	70,2	1,7	146,6	0,8	137,6		5,5
Капиталови разходи	84,6	1,3	0,003	12,3	0,8	68,3		1,84
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	4,8	0,7				4,1		

Група А: „Минно дело, горива и енергия”

Със ЗДБРБ за 2022 г. в група „Минно дело, горива и енергия” по **държавния бюджет** са предвидени 62,9 млн. лв. (разходите по уточнен план са в размер на 512,5 млн. лв.). Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството, която е постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие. От достигнатите по УП разходи 450,0 млн. лв. са за компенсация на високите цени на енергийните ресурси и горивата, които в края на годината са прехвърлени по сметка за чужди средства на Министерство на енергетиката.

За 2022 г. отчетените разходи по държавния бюджет в групата са в размер на 512,3 млн. лв. и са изразходвани по бюджета на Министерството на енергетиката. Усвоените през годината средства са за реализиране на политиката в областта на енергетиката и са насочени към постигане на следните резултати:

- гарантиране на енергийната сигурност на страната, чрез проучване на нови райони за снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване, в т.ч. изграждане на междусистемни газови връзки на България със съседните страни и др.;
- пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар;
- установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите и възобновяеми източници /ВИ/;
- минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции;
- ограничаване на външната зависимост от енергиен внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергия от ВИ;
- насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика, в т.ч. продължаване живота на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и др.;
- компенсация на високите цени на енергийните ресурси и горивата.

Отчетените разходи на **Фонд „Сигурност на електроенергийната система“** са в размер на 6 383,8 млн. лв., като изпълнението им спрямо разчетените 2 644,5 млн. лв. е 241,4 %, а спрямо достигнатите по УП 9 956,9 млн. лв. – 64,1 %. С основната част от тях са платени средства за компенсиране високите цени на енергията по одобрени от Министерския съвет програми за покриване на разходите, извършени от обществения

доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

Група Б: „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”

Със ЗДБРБ за 2022 г. за група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” по **държавния бюджет** са предвидени средства в размер на 1 293,6 млн. лв. От тези средства 728,9 млн. лв. са утвърдени по бюджетите на министерствата и ведомствата, като през годината са усвоени 1 211,4 млн. лв. Одобрените средства са изразходвани чрез бюджетите на Министерство на земеделието и ДФ „Земеделие“. През 2022 г. по бюджета на Министерство на земеделието за тази група са отчетени 253,4 млн. лв. за изпълнение на следните приоритетни политики:

- ◆ борбата със заразни и паразитни болести;
- ◆ събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противоградови ракети за борба с градушките;
- ◆ охрана и възпроизводство на горите;
- ◆ издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча;
- ◆ опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- ◆ развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража;
- ◆ опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;
- ◆ изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- ◆ сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал;
- ◆ опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти;
- ◆ за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

Средствата изразходвани през 2022 г. за реализиране на **национални политики в сектора чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие”** са в размер на 958,0 млн. лв. и са за развитие на селските райони, за селскостопански пазарни механизми, за директни плащания и мерки за специфично подпомагане, за държавни помощи, национални доплащания и САПАРД, за рибарство и аквакултури. Най-голяма част от средствата са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (731,0 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за животни (73,9 млн. лв.) и преходна национална помощ за тютюн (70,1 млн. лв.). Одобрените схеми за преходна национална помощ са предварително съгласувани с Европейската комисия (ЕК). Целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им. Схемите се определят от Министерството на земеделието съобразно водената политика, след одобрена нотификация от ЕК. Подпомагането по схемите за преходна национална помощ се извършва според разпоредбите на Наредба 3 от 2015 г. за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания, като право на подпомагане по схемата за тютюн имат земеделски

стопани, които са отглеждали тютюн, през която и да е година от референтния период 2007 - 2009 г., изкупен и премиран по реда на Закона за тютюна и тютюневите изделия.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” са 416,7 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи (396,0 млн. лв.) са извършени чрез *Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие”* за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 19,7 млн. лева.

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 29,7 млн. лв. Тези разходи са основно текущи – 29,2 млн. лв. и са за *местни дейности*, от които – разходи за издръжка – 53,4 % (15,6 млн. лв.) и разходи за персонал са 45,9 % (13,4 млн. лв.). Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,5 млн. лв. и съставляват 68,9 % от разчетените по закон 0,8 млн. лв. и 77,7 % от отчетените за 2021 г. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти, горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Група В: „Транспорт и съобщения”

Със ЗДБРБ за 2022 г. за група „Транспорт и съобщения” по **държавния бюджет** са предвидени 3 627,8 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики:

- ◆ Развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност;
- ◆ Организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност;
- ◆ Развитие на съобщенията и информационните технологии.

Към 31.12.2022 г. отчетените разходи по бюджетите на министерствата и ведомствата в група „Транспорт и съобщения” са в размер на 3 127,1 млн. лв.

През 2022 г. по бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията (МТС) в група „Транспорт и съобщения” са усвоени средства в размер на 746,5 млн. лв. Стратегическите цели на транспортната политика през 2022 г. са повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна) и ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор. Усилията на МТС бяха насочени към постигането на следните приоритети:

- ◆ ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ◆ подобряване на управлението на транспортната система;
- ◆ развитие на интермодален транспорт;
- ◆ подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар;
- ◆ намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- ◆ подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство;
- ◆ осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната;

- ◆ ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората;
- ◆ повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система;
- ◆ осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;
- ◆ развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;
- ◆ преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони, чрез подобряване на възможностите за публична интервенция и усъвършенстване на правилата за държавни помощи;
- ◆ създаване на условия за предоставяне на съвременни, ефективни и качествени пощенски услуги, включително развитие на услугите по доставка на стоки, закупени онлайн, като пощенски пратки.

В изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2022 г. на „Български пощи“ ЕАД чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията са изплатени 19,0 млн. лв., както и за компенсиране на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 16,5 млн. лева.

През 2022 г. чрез бюджета на МТС са предоставени субсидии за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за изпълнението на обществена превозна услуга – превоз на пътници на територията на Република България с железопътен транспорт в размер на 196,2 млн. лв. През 2022 г. екипът на МТС подготви и обоснова необходимостта от извършване на обществена превозна услуга – безплатен превоз на украински граждани под временна закрила след първоначалната фаза на приемане и настаняване, с железопътен и автобусен транспорт на територията на Република България до определените населени места на отсядане, до 30 юни 2022 г. С ПМС № 161/ 2022 г. и ПМС 365/ 2022 г. са одобрени допълнителни разходи в размер на 2,6 млн. лв. по бюджета на МТС за 2022 г.

Чрез бюджета на **Комисията за регулиране на съобщенията** през 2022 г. са усвоени средства в размер на 18 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

През 2022 г. чрез бюджета на **Държавна комисия по сигурността на информацията** в това функционално направление за финансово обезпечаване дейността на Специалната куриерска служба са изразходвани средства в размер на 7 млн. лв.

Чрез бюджета на **Министерството на електронното управление** през 2022 г. са усвоени средства в размер на 53 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове.

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 656,5 млн. лв., от които 483,7 млн. лв. текущи и 172,8 млн. лв. капиталови разходи. Съпоставени с отчета за 2021 г. общо текущите разходи са със 125,1 млн. лв. повече. Това увеличение се дължи основно на отчетените за 2022 г. със 106,4 млн. лв. повече разходи за субсидии за нефинансови предприятия в делегираните от държавата дейности, субсидии – съответно за вътрешноградски и междуградски превози, които се предоставят

на общините от централния бюджет, вкл. и средствата, предвидени в област „Транспорт“ със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 167,8 млн. лв., от които 2,8 млн. лв. – за издръжка на фериботен комплекс – Белослав и 160,4 млн. лв. – предоставени субсидии от централния бюджет на общините за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони.

В *местните дейности* от групата са отчетени текущи разходи в размер на 315,6 млн. лв., които са с 30,3 млн. лв. повече спрямо планираните по закон – основните ръстове са в издръжката и субсидиите за нефинансови предприятия.

Отчетените капиталови разходи общо са в размер на 172,8 млн. лв. В сравнение с планираните по закон те са с 26,2 млн. лв. повече, което се дължи на увеличението на разходите за основен ремонт с 49,3 млн. лв., докато разходите за придобиване на дълготрайни материални активи са с 11,8 млн. лв. по-малко от планираните, както и капиталовите трансфери, които са с 11,3 млн. лв. по-малко от заложените по закон. Спрямо отчета за 2021 г., отчетените общо капиталови разходи са с 82,0 млн. лв. повече, като най-голямо е увеличението на разходите за основен ремонт – с 57,6 млн. лв. В тази група се отчитат разходите за поддържане, основен ремонт и изграждане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура, както и придобиването от общините на транспортни средства за осъществяване на междуградски и вътрешноградски превози.

Европейски средства – в група „Транспорт и съобщения“ изразходваните средства са в размер на 676,4 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 663,7 млн. лв.), основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (239,8 млн. лв., програмен период 2014-2020 г.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти. Инвестициите в това функционално направление са концентрирани основно върху завършване на приоритетните железопътни и пътни направления и насърчаване на мултимодалния транспорт – изграждане на интермодални терминали и подобряване на връзките на пристанищата и летищата с пътната и железопътната мрежа. С постепенното завършване на модернизацията на направленията на Транс-европейската транспортна мрежа ще се постигне по-добра интеграция на националната мрежа в тази на ЕС, както и подобряване на връзките със съседните страни. Основните инвестиции са насочени по направления с напреднала степен на изпълнение, в основни линии, финансирани по оперативна програма „Транспорт“ (2007-2013), целящи в максимална степен приключване на модернизацията им или тяхното доизграждане. В рамките на оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 продължава финансирането на инвестиции във внедряване на интелигентни системи за управление на трафика, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта. Продължава и изпълнението на проекти за развитие на транспортната система, които допринасят за ефективната свързаност на транспортната мрежа и премахването на участъци с недостатъчен капацитет в нея, намаляване на задръстванията, на нивата на шум и замърсяване, подобряване на безопасността и насърчаване употребата на екологосъобразни видове транспорт. През програмния период 2014 – 2020 г. по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 се реализират няколко големи инфраструктурни проекта, като по-значимите от тях са следните: „Автомагистрала „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел Железница“, „Изграждане на АМ „Калотина-София“, лот 1 „Западна дъга на Софийски околовръстен път /СОП/“, фаза 2“, „Проект за разширение на метрото в София: Линия 3, Етап 1 - участък бул. „Владимир Вазов ЦГЧ – ул. Житница“ и „Проект за разширение на метрото в гр. София, Линия 3, Етап II - участък „ул. Житница– жк Овча купел – Околовръстен

път”, „Рехабилитация на железопътната линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“, „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“ Фаза 1, „Автомобилна магистрала Струма - Лот 3.2“ и Модернизация на железопътна линия София – Драгоман – сръбска граница, жп участък Волуяк – Драгоман .

Напредъкът по големите проекти за 2022 г., финансирани по програмата, може да се обобщи както следва:

Железопътен транспорт

През 2022 г. формулярът за кандидатстване по допълнително включения в програмата проект за „Модернизация на жп участък Волуяк - Драгоман“ бе одобрен от ЕК. Стартира извършването на подготвителни дейности за същинското строителство, като проектът ще бъде реализиран на две фази – първата в рамките на ОПТТИ, втората в рамките на ПТС 2021-2027. Продължава изпълнението с умерени темпове на строителните дейности и по останалите два големи жп проекти – „Пловдив – Бургас, Фаза 2“ и „Модернизация на участъка Елин Пелин - Костенец“, Фаза 1.

Пътен транспорт

Строителството по проекта за АМ „Струма“, Лот 3.1, 3.3 и тунел „Железница“ е във финален етап на изпълнение. Тунелът е най-дългият и най-модерният пътен тунел, изграждан досега в страната. Двете му тръби са с дължина около 2 км всяка. В съоръжението има четири напречни пешеходни връзки и други две за автомобили между тръбите, в случай на авария за преминаване и евакуация на хора. Изградени са 26 SOS комбинирани ниши и е внедрена интелигентна система за управление на трафика „Скада“, която е в готовност да реагира на всякакви сценарии. Построени са и площадка за хеликоптери, два моста над Суха река, както и подпорна стена при директното трасе. През периода бяха предприети действия за преодоляване BG 5 BG на техническите затруднения, свързани с появилите се свлачища в рамките на проекта. АМ „Струма“ е важна трансевропейска магистрала. След цялостното ѝ завършване времето за пътуване от София до Солун ще се намали значително. Изграждането ѝ по трасето София-Кулата ще осигури надеждно и бързо преминаване на трафика по направлението Централна Европа-Гърция и връзката с пристанищата на Средиземно море.

Метро

„Метрополитен“ ЕАД завърши успешно проекта за „Проектиране, доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на автоматични перонни преградни врати“, като бяха оборудвани 12 метростанции по Линии 1 и 2. Статистиката за инцидентите в метрото преди и след изпълнението на проекта по ОПТТИ показва, че: през 2019 г. на 35 станции е имало 24 инцидента; през 2021 г. след като са монтирани вече преградни врати на 7 МС инцидентите са намалели до 11 случая, а през 2022 г. с оборудването 12 МС е постигнато съществено намаление на инцидентите и са регистрирани само 4 бр. В допълнение към подобрената безопасност, следва да се посочи и положителното влияние на столичното метро в екологичен аспект: намаление на вредните емисии с 90 000 тона годишно и с 25 на сто на трафика в районите, през които преминава метрото. След пускането в експлоатация на Линия 3 на метрото и с отшумяването на последствията от пандемията от Covid 19, която доведе до сериозен спад на пътниците, през 2022 г. се наблюдава увеличаване на броя на ползвателите на метрото, като са отчетени почти 84 млн. броя пътувания за годината.

Оперативна програма „Региони в растеж“ (43,2 млн. лв., основно от програмен период 2014-2020 г.) - Един от основните приоритети на тази оперативна програма е свързан с регионалната пътна инфраструктура. Дейностите са свързани с инвестиции в мрежата от първокласни, второкласни и третокласни пътища, за да се подобри свързаността и

достъпността на второстепенните и третостепенните възли в трансевропейските мрежи за товари и пътници. Инвестициите ще допринесат за изпълнението на Стратегията за развитие на пътната инфраструктура в Република България 2014-2020 г. Едни от основните цели за развитие на пътната инфраструктура са: свързаност (принципът на свързаността означава най-вече приоритетен подход към рехабилитацията и подобряването на пътищата); достъпност (отнася се до ролята на пътищата за подобряване на достъпа до крайградските и периферните райони). Друг основен приоритет на програмата в това функционално направление е свързан с ограничаване на отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда и човешкото здраве. Важна цел на оперативна програма „Региони в растеж”, за развитие на транспортната система на Република България, е постигането на високо равнище на безопасност и сигурност на транспорта. Този приоритет е в съответствие с насоките на транспортната политика на ЕС за осигуряване на безопасността на видовете транспорт и опазването на живота и здравето на ползвателите на транспорта.

По приоритетна ос 7 „Регионална пътна инфраструктура“ към 31.12.2022 г. актуалният брой на сключените договори БФП по процедурата е 35, на обща стойност на БФП 211 625 802,27 евро. По приоритетната ос са приключили 27 проекта, като през 2022 г. са приключили 3 проекта. Постигнати са следните резултати: • Обща дължина на реконструирани или модернизирани пътища - 471,09 километри – 73,4 % от крайната цел; Сертифицираните разходи към 31.12.2022 г. са в размер на 185 707 468,80 евро (85,96 % от бюджета на приоритетната ос).

Оперативна програма „Околна среда” – изразходваните средства по тази програма са в размер на 121,8 млн. лева.

Разходи по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ – изразходваните средства през 2022 г. в група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 47,9 млн. лв. Транспортната свързаност е една от приоритетните теми в Плана за възстановяване и устойчивост. Интервенциите в транспортна свързаност са планирани така, че да допринасят за декарбонизацията на сектора, а реформаторските и инвестиционни намерения имат за цел и подобряването на бизнес средата. Изработена е Национална рамка за политика за развитие на пазара на алтернативни горива в транспортния сектор и за разгръщането на съответната инфраструктура – предложени са прогнозни цели, възможности и потенциални мерки по отношение на зарядната инфраструктура за превозните средства с електрическо и водородно задвижване. Усилията са насочени към намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта чрез насърчаване на използването на алтернативни горива, като са предвидени мерки за постигане на тази цел. В Националната програма за развитие България 2030 – в Приоритет „Транспортна свързаност“ е включена област на въздействие „Въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората“, към която ще бъдат набелязани мерки за насърчаване употребата на горива и енергия от алтернативни и възобновяеми енергийни източници. Усилията ще бъдат насочени към разгръщане на електрическата мобилност, развитие и стимулиране използването на обществения електрически транспорт, както и на зарядната инфраструктура в градските райони. Други приоритети в това функционално направление са свързани с: извършване на реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав; подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност; "Зелена мобилност" - пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи; Реформа за устойчива градска мобилност и други.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС – 206,3 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 12,4 млн. лв., които са основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

Група Г: „Промисленост и строителство”

С разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. по група „Промисленост и строителство” са утвърдени средства в размер на 2,4 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика. Министерството на иновациите и растежа работи за изграждане на конкурентноспособна икономика, която ще осигури растеж и развитие на регионите в България, насърчаване и ускоряване на иновациите и инвестициите в цялата страна и във всички сектори на икономиката. Важни аспекти на политиките на министерството са стимулиране на инвестиционната активност и ускорен ръст на износа, насърчаване на инвестициите в технологични и иновативни производства, позициониране на българските компании на международните пазари, подкрепа за иновативни стартиращи компании и трансфер на технологии.

По бюджетите на **министерствата и ведомствата** в групата са отчетени разходи в размер на 2,3 млн. лева.

Ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на промишлеността и строителството през 2022 г. и отговорно за постигнатите резултати е Министерството на иновациите и растежа.

Група Д: „Туризм”

По група „Туризм” с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. на консолидирано ниво са предвидени 57,8 млн. лв. Тези средства са за реализиране на част от политиката на правителството, насочена към постигане на устойчивост в развитието на туризма и ефективност на външноикономическото сътрудничество.

Със ЗДБРБ за 2022 г. по група „Туризм” за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 23,5 млн. лв. и са извършени разходи в размер на 118,7 млн. лв., насочени към постигане на следните резултати:

- ◆ преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 и войната в Украйна върху туристическия сектор;
- ◆ финансиране изпълнението на маркетинговата стратегия за реклама на българския туризъм на международния туристически пазар ;
- ◆ популяризирането и въвеждането на нови туристически продукти;
- ◆ подготовката и разпространението на рекламни материали и мултимедийни продукти и както и провеждане на PR мероприятия;
- ◆ реклама в чуждестранни и български медии, в т.ч. чрез организиране на журналистически турове в страната и др.;
- ◆ провеждането на ефективна реклама в страната и чужбина на туристическите райони, съобразно тяхната специфика;
- ◆ организиране на международни туристически борси, панаири и изложения;
- ◆ концесионна дейност - отдаване на морските плажове на концесия и под наем и последващ контрол по изпълнението по договорите.

Основната цел на публичните разходи и през 2022 г. за група „Туризм” е преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 и войната в Украйна върху туристическия сектор и повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм.

Отговорното министерство, което е ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на туризма през 2022 г. е Министерството на туризма.

За група „Туризм” по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 9,5 млн. лв., представляващи основно текущи разходи. Изпълнението на общо разходите по отчет спрямо закона възлиза на 102,5 %. Съпоставени спрямо отчета за 2021 г. отчетените общо разходи бележат увеличение от 14,7 %, като най-висок ръст отбелязват капиталовите разходи – 57,1 %. Ръст спрямо предходната година има и при разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности – 29,6 %, разходите за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски), при които се отчита увеличение от 15,0 %, разходите за издръжка – 14,7 %. Капиталовите разходи по отчет са с изпълнение от 154,7 % лв. спрямо закона, като увеличението се дължи основно на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи. По-високият ръст на капиталовите разходи спрямо предходната година (57,1 %), както и на разходите за други възнаграждения и плащания – 50,4 % в сравнение с ръста на останалите разходи е показателен за оживлението, което настъпва и се наблюдава в сферата на туризма. В тази група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, за развитието и популяризирането на туризма, изграждане на инфраструктура към туристически обекти, туристически бази и др.

Европейски средства – в група „Туризм” изразходваните средства са в размер на 151,9 млн. лв. (програмен период 2014-2020 г.), от които по **ОП „Иновации и конкурентоспособност“** - 71,3 млн. лв., **ОП „Добро управление“** - 43,9 млн. лв. и **ОП „Околна среда“** - 33,2 млн. лв.

Група Е: „Други дейности по икономиката”

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния контрол, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. разходи в група „Други дейности по икономиката” по **държавния бюджет** са в размер на 303,4 млн. лв., от които за министерства и ведомства (вкл. НС) са утвърдени 83,8 млн. лв. Тези средства са за реализиране на една от политиките на правителството, свързана с устойчивото развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

За отчетния период разходите за групата по държавния бюджет са в размер на 72,3 млн. лв., от които по централния бюджет 19,0 млн. лв. и по бюджетите на министерствата и ведомствата (вкл. НС) – 53,3 млн. лева.

В разходите по централния бюджет са включени и разходите за изплащане на вноската на Република България в Европейския фонд за развитие (ЕФР) в размер на 12 млн. лв.

През 2022 г. с изразходваните средства по бюджетите на министерства и ведомства в групата са финансирани следните дейности:

- ◆ издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;
- ◆ по Споразумение между правителството на Република България и Международна банка за възстановяване и развитие от 12.04.2019 г. за предоставяне на подкрепа за офис на Световната банка в Република България;
- ◆ издръжка на вестник „Българска армия” към МО; педагогически издания към МОН и др.;

- ◆ подобряване на бизнес климата чрез ефективен контрол на регулативните режими (осъществяване на дейности в областта на метрологията и техническия надзор, в областта на акредитирането на лаборатории и органи, в областта на обществените поръчки и др.); стимулиране на износа, повишаване на икономическата активност и съответно заетостта в страната; финансирани са дейности, свързани с подобряване на бизнес средата, условията за инвестиции, иновации, високите технологии и предприемаческата активност;
- ◆ осигуряване защита на индустриалната собственост;
- ◆ организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите, предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация, както и уреждане на начина за определяне и публично оповестяване на държавната политика в областта на публичните предприятия, въвеждането на стандарти за добро корпоративно управление на публичните предприятия и задълженията за оповестяване и прозрачност на дейността на публичните предприятия и органите им за управление, предвидени в Закона за публичните предприятия.

Отговорните институции (в т.ч. министерства и ведомства), които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на други дейности по икономиката през 2022 г. са Народно събрание, МС, МФ, МО, МОН, МИИ, бюджетни организации, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на икономиката и индустрията (Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Български институт по метрология, Агенцията за публичните предприятия и контрол, Патентно ведомство, Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“), Българска академия на науките, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ и други.

Разходите за група „Други дейности по икономиката“, отчетени **по общинските бюджети**, са в размер на 158,9 млн. лв. (основно в местните дейности). Отчетените разходи са 121,0 % спрямо закона за 2022 г. и 115,7 % спрямо отчетените за 2021 г. В *делегираните от държавата дейности* в тази група, в текущи разходи, са отчетени средства в размер на 1,2 млн. лв., във връзка с предоставените по бюджетите на общините допълнителни трансфери за 2022 г. за покриване на част от транспортните разходи за доставка на хляб и основни хранителни продукти в планински и малки селища с население до 500 жители (без курортите) по реда на чл. 15 от ПМС № 31 от 2022 г., и за субсидиране издръжката на Ферибот „Белослав“. Текущите разходи по отчет за *местните дейности* са в размер на 145,4 млн. лв., което е с 21,6 млн. лв. повече от разчетените със закона, а спрямо отчета за 2021 г. увеличението им е със 17,3 млн. лв. и се дължи предимно на увеличението на разходите за персонал и издръжка – общо с около 14,0 млн. лева

Размерът на отчетените капиталови разходи е 12,3 млн. лв., което е с 4,8 млн. лв. повече от планираните по закон и с 4,0 млн. лв. повече от отчетените през 2021 година.

В тази група се отчитат разходите за изграждане и поддържане на общински пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

В тази функция за ДП „УСЯ“ предвидените разходи за 2022 г. са в размер на 79,5 млн. лв. Извършените разходи през годината от предприятието са в размер на 7,4 млн. лв в изпълнение на основната дейност по комплексното управление и стопанисване на приетите язовири.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 209,9 млн. лв., основно по следните оперативни програми:

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – 192,4 млн. лв. (основно от програмен период 2014-2020 г.). Главна цел на програмата е развитие на

динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За реализирането на основната цел програмите финансират дейности, свързани с насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на предприятията, подобряване на бизнес средата и други.

Чрез възможностите, които предоставя Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г. за финансиране с финансови инструменти в областта на предприемачеството, се стимулира създаването на нови предприятия, успешното реализиране на нови бизнес идеи, успешното и ускоряващо развитие на съществуващи предприемачески фирми, водещи до икономическа стабилизация и растеж, респективно до създаването на нови работни места, като се компенсира частично идентифицирания в предварителната оценка на прилагането на финансовите инструменти недостиг от финансиране за малки и средни предприятия. Оперативната програма концентрира ресурси за подкрепа за намаляване на енергийната интензивност на предприятията (извън търговия и услуги) - повишаване на енергийната ефективност, както в производството, така и в сградния фонд, като специално внимание е насочено към преработващата промишленост, където ефектът от инвестициите се очаква да бъде най-осезаем. Очакваният принос на тези подкрепени действия се изразява в повишаването на иновационната дейност на предприятията вследствие на създадените възможности за взаимосътрудничество, обмен и споделяне на идеи и ресурси. Целева група са български предприятия в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации, български новосъздадени предприятия на базата на интелектуална собственост, трансферирана от български или европейски висши училища/изследователски организации, обединения от предприятия, чиято цел е създаване на нови продукти и услуги. Подкрепата за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели, е свързана с инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване и внедряване на иновации в тези предприятия. Очакваният принос се изразява основно в нарастване на дела на предприятията, които самостоятелно разработват, внедряват и разпространяват иновации, в резултат на което ще се повиши иновационният им капацитет и конкурентоспособност.

Към 31.12.2022 г. по ОПИК са обявени 152 процедури (20-чрез конкурентен подбор, 99-по подхода ВОРМ, 22-чрез директно предоставяне, 10-по бюджетни линии и 1-за покриване на основните нужди на бежанците от Украйна).

Договорените средства са 3 339 млн.лв. по 35 321 договора и две финансови споразумения с ФМФИБ (ПО 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7). 2 453 договора са в процес на изпълнение, 32 617 са изпълнени с окончателни плащания. От общия брой сключени договори тези за преодоляване на последствията от COVID-19 кризата са по процедури: №BG16RFOP002-2.073 – 23 621; BG16RFOP002-2.077 – 1 554; BG16RFOP002-2.091 - 580 и BG16RFOP002-2.092 – 720; BG16RFOP002-2.089 – 4356 – общо 30 831 броя. Изплатените средства към 31.12.2022 г. са 2 812,84 млн. лв. (86,54% от общия бюджет на ОП), от тях 370 млн. лв. за ФИ, сертифицираните средства са 2 602,72 млн. лв. (80,08 % от общия бюджет на ОП), от тях 370 млн. лв. за ФИ. В отговор на новите предизвикателства и през 2022 г. УО на ОПИК продължи да прилага мерки за подкрепа на българския бизнес за преодоляване на последствията от COVID-19, като едновременно с това пренасочи реализираните спестявания по ОПИК за изпълнението на мярка за подпомагане на настаняването на бежанци от Украйна. В тази връзка към ОПИК е добавена нова ПО 7 „Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE)“ (със средства от REACT-EU), с което общият бюджет на програмата е 3 250,3 млн. лв. Общият размер на средствата по ОПИК, насочени към мерки за справяне с кризите, е над 1 020 млн. лева.

Към 31.12.2022 г. проектът „Техническа помощ за завършване на подготвителните дейности, необходими за стартиране на строителството на междусистемна газова

връзка България – Сърбия“ е прекратен по искане на бенефициента. Проектът „Изграждане на междусистемна газова връзка Гърция – България“ е в процес на верификация - към края на отчетния период на доклада е постъпил окончателен ПОД. Проектът „Завършване на подготвителни дейности, необходими за начало на строителството на Междусистемната газова връзка България – Сърбия“ е в процес на изпълнение.

Оперативна програма „Добро управление“ – изразходваните средства през 2022 г. за група „Други дейности по икономиката“ са в размер на 5,2 млн. лв. В това функционално направление програмата е насочена към дейности за опростяване на регулациите и намаляване на административната тежест.

Оперативна програма „Региони в растеж“ – изразходваните средства през 2022 г. за група „Други дейности по икономиката“ са в размер на 2,0 млн. лв.

2.4.9 Разходи, неklasифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2022 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	ССА	БНР	Общини	Европ. ср/ва
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	651,8	611,6	4,7	0,1	0,001	0,02	0,002	35,4	0,007
Лихвени разходи	651,8	611,6	4,7	0,1	0,001	0,02	0,002	35,4	0,007

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг и други разходи за лихви. Предвидените разходи за лихви през 2022 г. на консолидирано ниво са в размер на 664,3 млн. лв. Отчетените лихвени плащания за годината са в размер на 651,8 млн. лв. или 98,1 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2022 г.

2.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2022 г. възлиза на 2 529,7 млн. лв. при предвидено в ЗДБРБ за 2022 г. нетно външно финансиране в размер на 4 378,0 млн. лева.

Операции с ДЦК, емитирани на международните капиталови пазари (МКП)

Постъпленията от емисии на облигации, деноминирани в евро, на МКП през годината възлизат на 4 336,2 млн. лв. На 23.09.2022 г. са емитирани еврооблигации в общ размер на 2 250,0 млн. евро номинална стойност, разпределени в два транша: първият транш е със сročност 7 г., обем от 1 500 млн. евро и лихвен купон от 4,125 %, а вторият транш е със сročност 12 г., обем от 750 млн. евро и лихвен купон в размер на 4,625 %.

В полза на държателите на седемгодишни еврооблигации на Република България, които са част от емитираните през март 2015 г. на МКП три транша облигации по средносрочната програма за емитиране на дълг на външните пазари, на 28 март 2022 г. са изплатени 2 416,6 млн. лева.

Усвоявания по външни заеми и държавни инвестиционни заеми (ДИЗ)

Размерът на усвояванията по външни заеми и ДИЗ по КФП за 2022 г. е 934,9 млн. лева.

Усвоените средства по държавни заеми са в размер на 460,0 млн. евро (899,7 млн. лв.) по Споразумение за заем между Европейския съюз и Република България за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE) вследствие на COVID-19, постъпили по централен бюджет през месец декември.

По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства и ДИЗ с краен бенефициент – търговско дружество за отчетния период няма усвоени средства.

По бюджетите на общините усвоените външни заеми са в размер на 35,2 млн. лв. и са отчетени от Столична община по договор с чуждестранен кредитор (за финансиране на проект Изграждане и реконструкция на основни пътни артерии в град София).

Погашения по външни заеми

През 2022 г. размерът на погашенията по външни заеми е 316,2 млн. лв. Извършените погашения са, както следва:

По външни държавни заеми по централния бюджет, в съответствие с договорените погасителни планове, изплатените погашения за 2022 г. са в размер на 142,8 млн. лв. От тях най-голям е дялът на погашенията към МБВР – 68,9 млн. лв., следват плащанията по заеми към ЕИБ – 64,2 млн. лв. и към БРСЕ – 9,8 млн. лв.

По ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата, през 2022 г. съгласно договорените амортизационни схеми, изплатените погашения възлизат на 113,5 млн. лева

По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени погашения в размер на 14,3 млн. лева.

През 2022 г. не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

По бюджетите на общините изплатените главници по външни заеми са в размер на 45,5 млн. лв., като те са извършени от пет общини по сключени от тях през предходни години договори за заеми – Столична община – 36,4 млн. лв., Варна – 3,7 млн. лв., Пловдив – 3,1 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община, по заеми за финансиране на изграждането и удължаването

на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

Вземания от чужбина (+)

От месец октомври 2020 г. Споразумението между правителството на Република България и правителството на Ислямска република Афганистан от 17.09.2014 г. не се изпълнява от страна на Афганистан, като неизплатените дължими вноски по договорения погасителен план за 2022 г. възлизат на 1 млн. щ.д., а общо за периода октомври 2020 г. - декември 2022 г. са в размер на 2,5 млн. щ.д.

Понастоящем Европейският съюз, в т.ч. и България не признават установения през август 2021 г. режим на талибаните и правителството в Афганистан, поради което не е възможно да бъдат възобновени преговорите за възстановяване на плащанията от афганистанска страна.

Наличности (нето) в левова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в левова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите в размер на 8,5 млн. лева.

2.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е отрицателен и възлиза на 1 214,1 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране (в т.ч. нетния размер на финансовите операции по прилагане на Обща селскостопанска политика (ОСП) и Обща рибарска политика (ОРП), възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Нетният размер на показателя за годината е 54,7 млн. лв. и отразява основно получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети от банки и други лица в страната, както и извършените погашения към тези кредитори.

Получените по бюджетите на общините през 2022 г. *заеми от банки в страната* са в размер на 114,5 млн. лв., а погашенията към същите са за 103,9 млн. лв. или нетната сума е в размер на 10,6 млн. лв. Средствата от заемите са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по програми на ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите на общините.

От *други лица в страната* общините са получили заеми в размер на 141,9 млн. лв., а направените погашения от бюджета са 99,4 млн. лв. Най-голяма част в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2022 г. от този фонд са 118,7 млн. лв., а погасените заеми към него – 95,5 млн. лв. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от ФЛАГ са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност, както и регионалните фондове за градско развитие.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е в размер на 2 196,6 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- по централния бюджет към 31 декември 2022 г. е реализирано положително нетно вътрешно финансиране на бюджета с ДЦК в размер на 2 206,4 млн. лв. Общият размер на постъпления от емисии на ДЦК е 2 510,2 млн. лв. или са емитирани ДЦК на обща номинална стойност 2 633,3 млн. лв., както следва:

✓ 3,5-годишни ДЦК (емисията е пусната в обращение през ноември 2021 г., деноминирана е в лева, с падеж 17.05.2025 г.) с общ пласиран обем от 1 300,0 млн. лв. като през март и април по 500 млн. лв. и през май 300 млн. лв.;

✓ 7,5-годишни облигации (пуснати в обращение през ноември 2021 г., деноминирани са в лева, с падеж 24.05.2029 г.) в размер на 500,0 млн. лв. през месец март;

✓ 10,5-годишни облигации (пуснати в обращение през януари 2016 г., деноминирани са в лева, с падеж 27.07.2026 г.) с общ пласиран обем от 502,8 млн. лв. като през септември възлизат на 200,0 млн. лв. и през октомври 302,8 млн. лв. и

✓ 5,5-годишни облигации (пуснати в обращение през септември 2022 г., деноминирани са в лева, с падеж 28.03.2028 г.) общо в размер на 330,50 млн. лв. , в т.ч. 149,95 млн. лв. през септември и 180,55 млн. лв. през октомври.

Извършени са погашения по ДЦК в размер на 303,9 млн. лв., като през юли Министерството на финансите погаси емисия 10,5-годишни ДЦК от 2012 г. в обем от 305 млн. лв. номинална стойност.

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2022 г., е отрицателна в размер на 9,8 млн. лева. За отчетния период е емитиран нов общински дълг от община Кюстендил в размер на 8,5 млн. лв. за заплащане на установени публични вземания по изпълнително дело. Погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са в размер на 18,3 млн. лв. и са отчетени от 10 общини.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Нетният размер на средствата по консолидираната фискална програма за 2022 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е 6,7 млн. лв. През 2022 г. получените погашения от Учителския пенсионен фонд от ДЦК са в размер на 25,2 млн. лв., а на фонд „ГВРС“ възлизат на 7,4 млн. лв. През годината фонд „ГВРС“ е изразходил 26,0 млн. лв. за закупуване на ДЦК.

За 2022 г. по общинските бюджети не са отчетени операции по покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа.

Възмездно финансиране (нето)

Отчетеното нетно възмездното финансиране, вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето), за 2022 г. е в размер на 387,2 млн. лв. и отразява предоставените и възстановени кредити и временна финансова помощ, възстановени средства и погашения по активирани гаранции, както и предоставените и възстановени заеми към крайни бенефициенти по държавни инвестиционни заеми.

Отрицателното нетно салдо на предоставените кредити за 2022 г. е в размер на 845,1 млн. лв., от които 851,0 млн. лв. са предоставени през годината кредити, а 6,0 млн. лв. – погашения по отпуснати заеми. През м. август 2022 г. в изпълнение на РМС №594/2022 г. чрез бюджета на Министерството на енергетиката бе предоставен заем на „Булгаргаз“ ЕАД

за закупуване на природен газ и осигуряване на оборотни средства в размер на 800,0 млн. лева.

Към 31.12.2022 г. по линия на предоставените лихвени заеми по краткосрочните и инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от Държавен фонд „Земеделие“ пряко или чрез рефинансиране от търговски банки, с които фондът има сключени договори, са изплатени 1,0 млн. лв. Кредитите се отпускат чрез прилагането на кредитните схеми на ДФ „Земеделие“ и схемите за държавните помощи на Фонда за създаване и придобиване на дълготрайни материални активи в земеделието и селските райони посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс и предоставяне на капиталови субсидии и субсидии за лихви. Средствата са за реализация на проекти в следните направления - „Растениевъдство“, „Животновъдство“ и „Техническо обезпечаване“ с цел стимулиране на инвестиционния процес в областта на селското стопанство, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция. Съгласно указанията за прилагане на кредитните схеми, краткосрочните кредити са със срок на погасяване до 12 месеца, а инвестиционните от 12 до 114 месеца в зависимост от вида на инвестицията. Възстановените главници по предоставени заеми от ДФ „Земеделие“ за годината са 3,7 млн. лева.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2022 г. е положително в размер на 14,3 млн. лв. и представлява възстановени суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти.

Нетният размер на предоставената временна финансова помощ за годината е 1 218,9 млн. лв., като предоставените средства са в размер на 87,2 млн. лв. От тях по-голяма част представлява предоставени средства размер на 66,4 млн. лв. чрез сметката за европейски средства на НФ под формата на временна финансова помощ за „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД за финансиране на задълженията на фонда по оперативните и гаранционни споразумения с финансови посредници/банки партньори във връзка с изпълнението на финансовите инструменти по ОПИК. Възстановената временна финансова помощ през 2022 г. е в размер на 1 306,2 млн. лв., от които 1 176,7 млн. лв. са постъпили по бюджета на Министерството на енергетиката, възстановени от „Национална електрическа компания“-ЕАД.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година е отрицателен в размер на 213,6 млн. лева.

През 2022 г. за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата са предоставени средства в следните основни направления:

- *Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд*

Във връзка с уреждане на задължения по годишната преоценка на дяловото участие в национална валута на Република България в Международния валутен фонд бе извършено плащане в размер на 0,4 млн. лв.

- *Дялови участия в организации от групата на Световната банка*

През 2022 г. бе направен разход за уреждане на задължения по съществуващото дялово участие на Република България в Международната банка за възстановяване и развитие в размер на 1,4 млн. лв. за инкасиране на издадена легова полица с цел покриване на административни разходи на Банката в национална валута.

В изпълнение на ангажиментите по Споразумение за безвъзмездна финансова помощ между правителството на Република България и Международната асоциация за

развитие (МАР) относно деветнадесетото захранване на ресурсите на МАР, сключено чрез размяна на писма от 1 и 2 ноември 2021 г., бяха осъществени плащания на две вноски с общ размер от 5,3 млн. лева.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия (нето) по бюджетите на министерствата и ведомствата през 2022 г. са в размер на 195,5 млн. лв., от които 50,0 млн. лв. за увеличаване дела на държавата като едноличен собственик на капитала на „Фонд ФЛАГ“ ЕАД, 46,0 млн. лв. за увеличаване на капитала на „Български пощи“ ЕАД, 20,0 млн. лв. за увеличаване капитала на „Здравна инвестиционна компания за детска болница“ ЕАД, 28,5 млн. лв. за придобиване на акции при увеличаване капитала на МБАЛ „Свети Пантелеймон“, гр. Ямбол и 15,0 млн. лв. за УМБАЛ „Лозенец“. За увеличаване акционерното участие на държавата в капитала на „Бул био-НЦЗПБ“ ЕООД бе внесена парична вноска от страна на държавата в размер 7,6 млн. лв., на „Национална спортна база“ ЕАД – 6,0 млн. лв., на „Академика 2011“ ЕАД – 6,0 млн. лв., на „София Тех Парк“ АД, гр. София - 3,8 млн. лв. и други.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по общинските бюджети (нето) през 2022 г. са в размер на (- 11,0) млн. лева.

Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС

Нетните операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС към 31.12.2022 г. са в отрицателен размер на 117,6 млн. лв., в т.ч. плащания за сметка на ЕС в размер на 1 874,0 млн. лв. и възстановени средства от ЕС в размер на 1 756,4 млн. лева.

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2022 г. изплатените средства за отчетния период възлизат на 1 556,7 млн. лв. или 96,8 % изпълнение спрямо планираните разчети. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2022 г. е 1 518,2 млн. лева.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към преките плащания, са в размер на 267,0 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 182,7 млн. лева.

Предвидените средства за пазарна подкрепа включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци. В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 39,7 млн. лв., при възстановени от ЕС – 36,4 млн. лева.

През 2022 г. са усвоени 10,7 млн. лв. за реструктуриране, при възстановени от ЕС 19,1 млн. лева.

2.5.3 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2022 г. на консолидирана база възлиза на 8,0 млн. лв., като 0,1 млн. лв. са средства, постъпили по държавния бюджет, а останалите средства са от приватизация на общински предприятия. През 2022 г. в централния бюджет са постъпили 0,1 млн. лв., които представляват изплатени суми по изпълнителни дела във връзка с продажба на 68% от капитала на „Мусала“ ЕАД, гр. Самоков, с купувач „Мусала 2000“ АД, възстановени средства от КТБ за продажбата на

100% от капитала на „Техноекспортстрой“ ЕАД, с купувач „АТ Инженеринг 2000“ ООД, както и остатък по доверителна сметка за обект „Топлофикация Русе“ ЕАД.

2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2022 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система в Българска народна банка е в размер на **3 695,9 млн. лв.**, от който 3 691,3 млн. лв. са депозирани в отделна сметка. Общата наличност от 3 695,9 млн. лв. включва:

- наличност на 01.01.2022 г. – **3 551,3 млн. лв.**, от които: депозирани в отделна сметка - 3 551,0 млн. лв. и по текуща банкова сметка – 0,3 млн. лв.

- трансфери от/за централния бюджет, в нетен размер на **133,7 млн. лв.**, от тях:

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 11 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – 103,7 млн. лв., включващи:

- 0,6 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2021 г. (чл. 11, ал.1, т. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

- 98,0 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2021 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

- 5,1 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – увеличение от 137,4 млн. лв.

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 15 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – намаление от 107,4 млн. лв.

- приходи от лихви – **10,9 млн. лв.**

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2022 г. – 31.12.2022 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
1	2
I. ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	10 938,1
II. РАЗХОДИ	0,0
III. БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИ) - (+/-)	133 622,9
1. Бюджетно взаимоотношение с централния бюджет (+/-)	133 622,9
1.1. По чл.11, ал.1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	103 721,5
- парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2021 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от закона)	609,5
- приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2021 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от закона)	98 047,8
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от закона)	5 064,2
1.2. По чл. 129, ал. 12 от КСО и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	137 359,7
1.3. По чл. 129, ал. 15 от КСО и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна систем	-107 458,3
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (I+II+III)	144 561,0
V. ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО - НЕТО	-144 561,0
в т. ч.	
1. Депозити и средства по сметки - нето (+/-)	-144 561,0
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	3 551 308,3
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-3 695 869,3

**III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА
СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и
АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ**

1. Държавен бюджет

✓ **Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за 2022 г.**

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2022 г., съпоставено с предходната година и програмата, е както следва:

Изпълнение на държавния бюджет за 2021 г. и 2022 г. и изпълнение на параметрите по ЗДБРБ за 2022 г.

(млн. лв.)

ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2021 г.	ЗДБРБ 2022 г. ²⁴	ОТЧЕТ 2022 г.	Отчет 2022 към ЗДБРБ	Отчет 2022 към 2021
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= К.4:К.3	К. 6= К.4:К.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	30 921,1	34 112,5	34 945,4	102,4%	113,0%
Данъчни приходи	27 336,5	31 460,1	31 679,3	100,7%	115,9%
Неданъчни приходи	3 130,8	2 652,4	3 260,6	122,9%	104,1%
Помощи и дарения	453,7	0,0	5,5		
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	35 191,5	41 736,2	40 641,1	97,4%	115,5%
Разходи	15 003,2	21 171,4	18 452,0	87,2%	123,0%
Текущи нелихвени разходи	13 601,9	17 298,5	15 386,7	88,9%	113,1%
Капиталови разходи	800,7	3 224,1	2 430,3	75,4%	303,5%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	21,6	19,1	23,4	122,7%	108,2%
Лихвени разходи	579,0	629,8	611,6	97,1%	105,6%
Трансфери	18 507,3	18 724,9	20 484,1	109,4%	110,7%
Вноска в бюджета на ЕС	1 681,0	1 839,9	1 705,0	92,7%	101,4%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-4 270,4	-7 623,6	-5 695,7		

Разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. предвиждат **приходите, помощите и даренията** по държавния бюджет да са в размер на 34 112,5 млн. лв., като отчетените касови постъпления за 2022 г. са 34 945,4 млн. лв. или изпълнението на приходната част на държавния бюджет е 102,4 % спрямо разчета.

Постъпленията от **данъци** по държавния бюджет за 2022 г. са в размер на 31 679,3 млн. лв., което представлява изпълнение от 100,7 % на планираните нива за 2022 г. В сравнение с 2021 г. постъпленията в групата нарастват чувствително – с 4 342,7 млн. лв. или 15,9 %. Постъпленията от **косвени данъци** за 2022 г. възлизат на 21 541,5 млн. лв. или 96,7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2022 г. Съпоставени с 2021 г., косвените данъци нарастват с 13,5 % (2 565,2 млн. лв.). Приходите от **преки данъци** за 2022 г. са в размер на 9 911,1 млн. лв. или 109,7 % спрямо разчета за годината, като съпоставени с предходната

²⁴ С оглед съпоставимост на показателите по държавния бюджет в програмата за 2022 г.:

- i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
- ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

година се увеличават с 1 665,3 млн. лв. (20,2 %). При всички категории данъци се наблюдава ръст спрямо предходната година, което е резултат от икономическото възстановяване и ръста на икономиката. Най-значителен е прираста при ДДС – 2 352,8 млн. лв. или 18,1 %, следван от нарастването при корпоративните данъци и ДДФЛ. Същевременно при съпоставка с плана за годината се наблюдава преизпълнение при корпоративните данъци, ДДФЛ и митата, а приходите от ДДС и акцизи са по-ниски от планираните. При приходите от ДДС данните показват, че съпоставени с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., постъпленията за годината са с 688,7 млн. лв. по-ниски от планираните. Параметрите по изпълнението при този данък са близки до предложените разчети от МФ в първоначалния проект на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. от юни, които в следствие при обсъждането и гласуването на законопроекта в Народното събрание бяха допълнително увеличени със 760,0 млн. лв. в окончателно гласуваните текстове. По отношение на приходите от акцизи следва да се отбележи, че през 2022 г. Народното събрание не прие предложените от МФ промени за въвеждане на акцизен календар за тютюневите изделия през 2022 г. като същевременно не беше извършено съответното намаление на прогнозния размер на постъпленията от акцизи с ефекта от мярката в размер на 100 млн. лв., включени в ЗДБРБ за 2022 г., колкото приблизително е неизпълнението на разчета за годината. Мярката влезе в сила от 01.03.2023 година. Постъпленията от **други данъци** по държавния бюджет за 2022 г. са в размер на 226,7 млн. лв. (вкл. 72,0 млн. лв. авансова вноска от „Лукойл България“) или 151,1 % спрямо планираните със ЗДБРБ за 2022 година. При елиминиране на авансовата вноска (която не е разчетена в бюджета за 2022 г.) приходите в групата са в размер на 154,7 млн. лв., което представлява 103,1 % спрямо планираните в ЗДБРБ за 2022 г.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2022 г. са в размер на 3 260,6 млн. лева. Постъпленията представляват 122,9 % спрямо планираните за годината, като по-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата. Според характера на приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни и съдебни такси – 1 637,3 млн. лв. Следващи по размер с 608,2 млн. лв. са другите неданъчни приходи (вкл. внесените данъци върху продажбите), където се включват отчисленията от АЕЦ „Козлодуй“ за двата фонда – Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“, които значително надвишават разчета за годината и са с 511,6 млн. лв. по-високи от планираните. Това се дължи основно на високите цени на електроенергията на свободния пазар. Трети по размер с 570,4 млн. лв. са приходите и доходи от собственост, където с най-голям обем са приходите от дивиденди. Следващи по обем са постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви - 296,5 млн. лв., приходите от концесии – 113,5 млн. лв. и постъпленията от продажба на нефинансови активи – 34,7 млн. лв.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет през 2022 г. са в размер на 5,5 млн. лв.

Разходите по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2022 г. са в размер на 40 641,1 млн. лв., което представлява 97,4 % изпълнение на актуализираните разчети в ЗДБРБ за 2022 г. При съпоставяне на разходите по държавния бюджет през 2022 г. с предходната година се наблюдава ръст от 5 449,6 млн. лева (15,5 %).

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската в ЕС), извършени през 2022 г., са в размер 17 840,4 млн. лв., което представлява 86,8 % от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. средства. Съпоставени с данните за 2021 г., нелихвените разходи са с 23,7 % (3 416,1 млн. лв.) по-високи. Текущите нелихвени разходи представляват 88,9 % от планираните с актуализирания разчет за годината и са в размер на 15 386,7 млн. лева. Разходите за персонал (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на

7 385,4 млн. лв. Разходите за издръжка (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 3 793,6 млн. лв. Социалните разходи (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 1 659,4 млн. лв. и са основно разходи по бюджета на МТСП за помощи по Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за семейните помощи за деца и др. Разходите за субсидии са в размер на 2 548,3 млн. лв. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 2 430,3 млн. лева. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 23,4 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. 19,1 млн. лева.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2022 г. са в общ размер на 611,6 млн. лв. или 97,1 % от предвидените за годината. По-голямата част от тези разходи са лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 485,0 млн. лв. или 99,6 % от годишния разчет. Лихвите по външни заеми по централния бюджет са в размер на 464,6 млн. лв. като в структурно отношение лихвите по облигации, емитирани на МКП, са с най-висок относителен дял от 87,0 % (или 404,1 млн. лв.), следвани от изплатените лихви по заеми към ЕИБ и ЕК – 7,8 % от общия размер на външните лихви (или 36,1 млн. лв.) и към други кредитори – 5,2 % (или 24,3 млн. лв.). Разходите за лихви по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства са в размер на 20,4 млн. лв. (от тях 1,7 млн. лв. са по заемите с краен бенефициент търговско дружество). През отчетния период не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции. Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет за 2022 г. са в размер на 126,7 млн. лв. или 88,7 % от годишния разчет (вкл. 18,0 млн. лв. разходи на министерствата и ведомствата за лихви по вътрешни заеми) и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар. Платените лихви и отстъпки по вътрешния дълг са в размер на 108,6 млн. лв.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС, изплатена за 2022 г. от централния бюджет, възлиза на 1 705,0 млн. лв., което е в съответствие с действащото през годината законодателство²⁵ в областта на собствените ресурси на ЕС.

Предоставените **трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми** от държавния бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 20 484,1 млн. лв. или 109,4 % спрямо планираните в ЗДБРБ за 2022 г., както следва:

- **нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени и възстановени от общините**, са в размер на 7 777,3 млн. лв., в т.ч. *бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет* за 2022 г. възлизат на 6 661,0 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 5 313,2 млн. лв., общо трансфери за местни дейности 427,2 млн. лв., целеви субсидии за капиталови разходи в размер на 373,6 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери от ЦБ – 568,1 млн. лв., възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на 16,4 млн. лв. и временни

²⁵ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година. Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) № 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година и Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 година относно изчисляването на собствения ресурс на база неретциклираните отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база брутен национален доход.

безлихвени заеми (нето) (-4,7) млн. лв. Нетните трансфери от/за други бюджети са в размер на 1 116,3 млн. лв.

- на *здравните и социалноосигурителните фондове* – 10 492,0 млн. лв., което представлява 96,3 % спрямо годишния разчет;

- на *други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА)* – 1 214,5 млн. лева;

- на *държавни предприятия и други лица, включени в КФП* – нето 41,0 млн. лв.

- на *сметките за средства от ЕС и ДМП* – 960,5 млн. лв., в т. ч. общият нетен размер на трансферите от ЦБ е 547,1 млн. лв. - за Национален фонд са предоставени 355,6 млн. лв. и за Държавен фонд „Земеделие” – Разплащателна агенция – 211,5 млн. лева.

От останалите бюджети в рамките на държавния бюджет за сметките за средства от ЕС и ДМП предоставените трансфери (нето) са 413,4 млн. лв.

Бюджетното салдо по държавния бюджет за 2022 г. е отрицателно в размер на 5 695,7 млн. лева.

1.1 Бюджет на Народното събрание

Към 31.12.2022 г. по бюджета на Народното събрание са отчетени 1,76 млн. лв. приходи, при предвидени със ЗДБРБ за 2022 г. – 1,5 млн. лв., което представлява изпълнение от 117,0 %. С най-голям относителен дял (74,3 %) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, които са в размер на 1,3 млн. лв.

Отчетените разходи към 31.12.2022 г. по бюджета на Народното събрание са в размер на 78,7 млн. лв., което представлява 84,6 % от утвърдените със ЗДБРБ за 2022 г. средства за разходи – 93,0 млн. лв. Разходите за персонал са 48,4 млн. лв., което е 88,9 % от годишния разчет. Разходите за издръжка по отчетни данни са в размер на 19,8 млн. лв. и представляват 77,9 % от утвърдените средства по закон (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи). Капиталовите разходи, извършени през 2022 г., са в размер на 10,5 млн. лв.

1.2 Бюджет на съдебната власт

Със ЗДБРБ за 2022 г. са предвидени общо приходи по бюджета на съдебната власт в размер на 95,0 млн. лв., от тях 80,0 млн. лв. са приходи от съдебни такси. За 2022 г. са отчетени приходи в размер на 104,5 млн. лв. (110,0 % спрямо планираните), от които 87,9 млн. лв. - приходи от съдебни такси. За сравнение, през 2021 г. са отчетени общо неданъчни приходи в размер на 99,8 млн. лв., от които 83,2 млн. лв. - приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт за 2022 г. са в размер на 957,6 млн. лв. или 102,0 % спрямо планираните за годината 938,7 млн. лв. За сравнение, през 2021 г. са отчетени разходи в размер 850,9 млн. лв., които представляват 96,7 % от определените с годишния закон 880,3 млн. лв. За 2022 г. с най-голям относителен дял в разходите са тези за персонал – 89,6 % (858,1 млн. лв.). Отчетените средства за издръжка са 79,4 млн. лв. при разчетени 84,2 млн. лв., а капиталовите разходи са 20,1 млн. лв. при планирани 26,4 млн. лева.

2. Бюджети на общините

През 2022 г. постъпилите по бюджетите на общините **приходи, помощи и дарения** са в размер на 3 146,9 млн. лв., което е с 392,5 млн. лв. повече спрямо разчетените по КФП за 2022 г. постъпления в размер на 2 754,4 млн. лв., или 114,2 процента. В сравнение с 2021 г. събраните през 2022 г. приходи по бюджетите на общините са с 289,9 млн. лв. повече, или 110,1 процента. Данъчните приходи по общинските бюджети възлизат на 1 366,1 млн. лв. и формират 43,4 % от общия размер на приходите и помощите по бюджетите на общините. В сравнение с 2021 г. тези постъпления са нараснали с 56,4 млн. лв. или с 4,3 процента. Спрямо

годишния разчет за 2022 г. изпълнението на данъчните приходи по общинските бюджети е 107,7 процента. Данъчните приходи на общините включват постъпления от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници (12,7 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (389,2 млн. лв.), данък върху превозните средства (405,4 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (535,0 млн. лв.), туристически данък (23,5 млн. лв.), данък върху наследствата (0,2 млн. лв.) и други данъци (0,03 млн. лв.). Изпълнението на имуществените данъци бележи ръст през 2022 г. спрямо предходната година, като най-голямо увеличение се наблюдава по отношение на данъка при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – с 38,6 млн. лв. повече спрямо 2021 г. Изпълнението на данъчните приходи като цяло надвишава и разчетите по КФП за 2022 г., като най-голямо превишение се отчита отново при данъка при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – с 96,3 млн. лв. или 22,0 процента.

Преобладаваща част (55,8 %) от приходите, помощите и даренията на общините заемат неданъчните постъпления, които за 2022 г. са 1 756,0 млн. лв. и представляват 119,4 на сто спрямо годишните разчети и 114,9 % спрямо отчетените за 2021 г. От тях с най-голям относителен дял (55,6 %) са постъпленията от общински такси, които са в размер на 977,2 млн. лева. Изпълнението им е 104,8 % спрямо предходната година и 108,3 % спрямо разчетените за 2022 г. Измежду общинските такси традиционно с най-голям дял е таксата за битови отпадъци, като през 2022 г. тя формира 77,0 % от всички общински такси. Изпълнението на такса битови отпадъци е в размер на 752,1 млн. лв., което представлява 104,0 % спрямо годишния разчет за 2022 г. и 105,4 % спрямо предходната 2021 година.

По отношение на изпълнението спрямо годишния разчет всички общински такси бележат превишение, като то е най-голямо при таксата за технически услуги (134,4 %), таксата за ползване на гробни места (134,0 %), други общински такси (126,9 %), таксата за административни услуги (117,1 %) и таксата за ползване на домашен социален патронаж и други общински социални услуги (117,0 %).

Във връзка с изпълнението спрямо предходната 2021 г. следва да се отчете нормативната промяна в Закона за местните данъци и такси, свързана с отпадането от 1 април 2022 г. на таксите за ползване на детски градини и детски ясли, за които в постъпленията през 2022 г. се наблюдава очаквания спад. Всички останали общински такси бележат ръст спрямо предходната година, като най-голямо увеличение в абсолютен размер се наблюдава по отношение на таксата за битови отпадъци – с 38,5 млн. лв. повече или 105,4 % спрямо предходната година, таксата за технически услуги – с 15,2 млн. лв. или 124,1 % спрямо предходната година, таксата за ползване на домашен социален патронаж – с 6,4 млн. лв. повече или 126,0 % спрямо предходната година и таксата за ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, улични платна – с 6,0 млн. повече или 119,7% спрямо предходната 2021 година.

Приходите и доходите от общинска собственост през 2022 г. са в размер на 371,0 млн. лв., 117,4 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. и формират 21,1 % от неданъчните приходи, постъпили по общинските бюджети за годината. Съпоставени с 2021 г., те бележат увеличение с 57,7 млн. лв. или 18,4 процента.

Приходите от продажба на нефинансови активи превишават разчета по КФП за 2022 г. – изпълнението е 175,0 %, като нарастват значително спрямо предходната 2021 г. – с 63,4 процента.

Ръст спрямо предходната година от 47,5 % се наблюдава и по отношение на други неданъчни приходи, което е свързано със специфичния начин на отчитане на средствата за предоставена лична помощ и прекласифицирането на получения трансфер от АСП като приход.

Приходите от концесии възлизат на 66,6 млн. лв. Спрямо предходната година те нарастват с 29,3 %, а спрямо годишния разчет – с 44,6 %. Постъпленията от глоби, санкции

и наказателни лихви възлизат на 86,1 млн. лв., което е 104,1 % спрямо разчета за 2022 г., като бележат увеличение и спрямо предходната 2021 г. - с 1,1 %.

През 2022 г. по общинските бюджети са постъпили 24,9 млн. лв. приходи от помощи и дарения, което представлява 159,1% спрямо разчетените за годината 15,7 млн. лв. и 132,5 % спрямо отчетените през 2021 г.

Извършените **разходи** по общинските бюджети през 2022 г. са в размер на 10 332,3 млн. лв., което представлява 124,3 % спрямо разчетените за годината 8 314,4 млн. лева. В сравнение с 2021 г. разходите се увеличават с 1 570,4 млн. лв. (17,9 %).

Нелихвените разходи са в размер на 10 296,9 млн. лв., което представлява 124,4 % спрямо годишния разчет. Текущите нелихвени разходи са в размер на 9 030,8 млн. лв. (125,6 % спрямо разчета за годината) и бележат увеличение спрямо отчетените за предходната година с 1 273,0 млн. лв. (16,4 %), което се дължи основно на нарастването на разходите за персонал и разходите за издръжка. В структурата на отчетените за 2022 г. текущи нелихвени разходи с най-голям относителен дял са разходите за персонал – 62,7 % (5 662,5 млн. лв.), следвани от тези за издръжка (текуща издръжка, разходи за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) – 29,8 % (2 687,2 млн. лв.), разходите за субсидии – 5,2 % (473,5 млн. лв.) и текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата (вкл. стипендии) – 2,3 % (207,7 млн. лв.). В структурата на текущите нелихвени разходи с най-висок процент на изпълнение спрямо разчетите за 2022 г. са разходите за субсидии - 214,3 %. Високият процент на преизпълнение по този параграф се дължи на предоставените допълнителни средства на общините от централния бюджет за вътрешноградски и междуселищни превози, които се планират в централния бюджет, както и определяните по решение на общинския съвет средства за предоставяне на субсидии за извършването на тези превози.

В разходите за текуща издръжка с най-висок относителен дял са отчетените средства за външни услуги – 45,1 % (1 195,0 млн. лв.), следват средствата за материали, вода, горива и енергия – 781,1 млн. лв. (29,5 %), за текущ ремонт – 364,1 млн. лв. (13,7 %), храна – 189,6 млн. лв. (7,2 %) и други разходи с по-малък относителен дял.

Отчетените за 2022 г. капиталови разходи от общините са в размер на 1 266,0 млн. лв., което представлява изпълнение от 116,1 % спрямо годишния разчет за 2022 г. и 130,8 % спрямо отчетените през 2021 г. Увеличението на отчетените общо капиталови разходи за 2022 г. спрямо закона е в размер на 175,7 млн. лв., като съответно спрямо отчета за 2021 г., те бележат ръст от 298,3 млн. лв., което може да се отбележи като положителна тенденция в посока на преодоляване на негативните последици за икономиката в резултат на кризата, свързана с пандемията от COVID-19. Увеличението на капиталовите разходи е резултат от нарастването на отчетените от общините приходи спрямо 2021 г. с 289,9 млн. лв., както и на целевата субсидия за капиталови разходи със 186,2 млн. лв., което дава възможност на общините да отделят повече средства за инвестиции.

Разходите за лихви възлизат на 35,4 млн. лв. и са 102,3 % от разчетите за 2022 г. Отчетените повече лихви, над разчетените, са извършени от общините други разходи за лихви (за забавено изпълнение по сключени договори). В сравнение с миналата година лихвените плащания са намалели с 0,9 млн. лв. Отчетените разходи за лихви по заеми от чужбина към 31.12.2022 г. са в размер на 16,2 млн. лв., по облигационни заеми са 1,7 млн. лв., по заеми към местни банки и др. лица от страната („ФЛАГ“ ЕАД, ФЕЕ и др.) са 12,3 млн. лв. Лихвите по задължения, поети от общините под формата на финансов лизинг и търговски кредит са 0,2 млн. лв.; по заеми, предоставени от централния бюджет и от др. бюджетни организации (лихви за забава) са 0,2 млн. лв., а отчетените други лихвени плащания (по изпълнителни листове, за забавено изпълнение по сключени договори и др.) са в размер на 4,8 млн. лв.

Нетните трансфери/субсидии, получени от общините през 2022 г., са в размер на

7 691,2 млн. лева.

Бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2022 г. възлизат на 6 665,7 млн. лв., в т. ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 5 313,2 млн. лв.
- общо трансфери за местни дейности – 427,2 млн. лв.
- целева субсидия за капиталови разходи – 373,6 млн. лв.
- други целеви трансфери от ЦБ – 568,1 млн. лв.
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – (-16,4) млн. лв.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2022 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 5 612,8 млн. лв., отчетът показва увеличение от 1 052,9 млн. лв. или с 18,8%, което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности с 423,9 млн. лв., увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи със 77,3 млн. лв. (компенсирано: намаление от трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи по §§31-13 в трансфери за други целеви разходи по §§31-18 във връзка с чл. 55 от ЗДБРБ за 2022 г. – минус 22,7 млн. лв., и увеличение по ПМС № 229/29.07.2022 г. - 100 млн. лв.), предоставените трансфери за други целеви разходи по §§31-18 и §§31-28 – 587,6 млн. лв. и възстановените в ЦБ трансфери в размер на 16,4 млн. лева. Увеличенията се дължат основно на направените промени на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2022 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 51 от ЗДБРБ за 2022 г.

Общият размер на допълнителните средства през 2022 г. е 1 071,1 млн. лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – увеличение с 423,9 млн. лв. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на Закона за публичните финанси и на ПМС № 31 от 2022 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г., както и в изпълнение на ПМС № 81 от 2022 г. за финансова подкрепа на музеите и художествените галерии, ПМС № 229 от 2022 г. за трудови възнаграждения на служителите в общинската администрация, на медицинския персонал, за финансова подкрепа на библиотеките, ПМС № 232 от 2022 г. за трудови възнаграждения на педагогическия и непедагогическия персонал, на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, Закона за защита при бедствия, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна на натуралните показатели за финансиране на делегираните от държавата дейности във функциите „Образование“ и „Здравеопазване“, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за познавателни книжки, учебници и учебни комплекти на децата в общинските детски градини и учениците от 1^{-ви} до 7^{-и} клас в общинските училища, за възстановяване на транспортните разходи или на разходите на наем на педагогическите специалисти, за работа с деца и ученици от уязвими групи, за постигнати резултати от труда на директорите на общински институции от системата на предучилищното и училищното образование, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изявени дарби, за физическо възпитание и спорт и др.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи – увеличение в размер на 77,3 млн. лв., компенсирано между:

- намаление във връзка с чл. 55 от ЗДБРБ за 2022 г. за трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи, определена с чл. 51 от ЗДБРБ за 2022 г., в трансфери за други целеви разходи за извършване на неотложни текущи ремонти в общините - 22,7 млн. лв.;
- увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи във връзка с ПМС № 229 от

2022 г. – 100 млн. лв.

3. Като получени от общините трансфери за други целеви разходи от ЦБ – 569,9 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на Закона за публичните финанси и на ПМС № 31 от 2022 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г., в изпълнение на постановления на Министерския съвет за предоставяне на допълнителни средства по бюджета на Столична община за метрополитена (ПМС № 228 и ПМС № 437 от 2022 г.), в изпълнение на решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, както и във връзка с чл. 55 от ЗДБРБ за 2022 г. относно трансформацията на целевата субсидия за капиталови разходи в трансфери за други целеви разходи. Предоставени са 33,1 млн. лв. по Програмата за изграждане, пристрояване, надстройкаване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища, както и средства за подготовката и произвеждането на избори за народни представители, за компенсация на намалението в приходите от данък върху таксиметровия превоз и др. Като получени от общините трансфери за други целеви разходи от ЦБ са предоставени на общините средства и за вътрешноградски и междуселищни превози, компенсация на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, компенсация на безплатните и по намалени цени пътувания и други.

– *отчетените от общините трансфери между бюджети нето за 2022 г. са в размер на 1 117,1 млн. лв., от които получени от министерства и между общини 1 113,4 млн. лв. и 59,8 млн. лв. от МТСП по програми за временна заетост, и 56,1 млн. лв. предоставени от общините;*

– *отчетените от общините трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз - нето за 2022 г. са в размер на -137,6 млн. лв., от които 81,3 млн. лв. получени и 218,9 млн. лв. предоставени от общините;*

– *отчетените от общините трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в КФП за 2022 г. са в размер на 46,0 млн. лв., от които 46,1 млн. лв. получени от общините и 0,1 млн. лв. предоставени от общините.*

В края на 2022 г. общините отчитат отрицателен нетен размер от (-13,9) млн. лв. на **временните безлихвени заеми**, който е формиран от:

– (- 4,7) млн. лв. нетен размер на временните безлихвени заеми от/за ЦБ, представляващ движението през 2022 г. на заемите по чл.103, ал. 1 и ал. 4 от ЗПФ (заеми за касови разриви и рефинансирането им), както и по чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ (за финансово оздравяване). Одобрените на общините заеми през годината са общо в размер на 29,4 млн. лв., в т.ч. на 13 общини са за рефинансиране на безлихвени заеми, предоставени през предходни години (15,9 млн. лв.) и на 7 общини заеми за касов разрыв (временен недостиг на средства) по бюджетите (13,5 млн. лв.). Извършените плащания от общините по главници през 2022 г. са в размер на 34,1 млн. лв., в т.ч. изплатени от общините суми в размер на 13,6 млн. лв. и 20,5 млн. лв. погасени главници чрез прихващане, съгласно чл. 106 от ЗПФ, от подлежащи на предоставяне на общините трансфери. Остатъчният размер на заемите в края на годината по чл. 103, ал. 1 и 4 от ЗПФ, както и на заемите за финансово оздравяване, е 48,6 млн. лв., като от тях 10 млн. лв. са просрочени (5,5 млн. лв. заеми за финансово оздравяване и 4,5 млн. лв. за касов разрыв). През годината са предоставяни на общините и безлихвени заеми от ЦБ за финансиране на разходи по одобрени проекти по програми на ЕС, по реда на ПМС № 215/2018 г. и ПМС № 221/2020 г., общо за 102 млн. лв., като същите, в рамките на бюджетната година, са погасени.

– (-5,2) млн. лв. нетен размер на временните безлихвени заеми между бюджети и сметки за средствата от ЕС. Тук са отчитани операциите по заемобразното прехвърляне от общините на средства между бюджетните им сметки и сметките им за европейски средства с цел авансово финансиране на проекти по програми на ЕС (заеми в рамките на

съответната община между нейните сметки);

– (-4,0) млн. лв. нетен размер на временните безлихвени заеми от/за държавни предприятия и други сметки, включени в консолидираната фискална програма (в т.ч. по заемите към ПУДООС нетният размер е (-3,9) млн. лв., а по заемите от/за сметки за чужди средства е (-0,1) млн. лева.

Външното финансиране по бюджетите на общините включва усвоявания и погашения по договори за общински заеми с чуждестранни кредитори, като нетният му размер е (-10,3) млн. лв. През 2022 г. получените средства по външни заеми са 35,2 млн. лв. и са отчетени от Столична община по договор с чуждестранен кредитор (за финансиране на проект Изграждане и реконструкция на основни пътни артерии в град София). Изплатените главници по външните заеми за 2022 г. по общинските бюджети са в размер на 45,5 млн. лв. (от Столична община - 36,4 млн. лв., от община Варна – 3,7 млн. лв., от Пловдив – 3,1 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв. и от община Ловеч 0,3 млн. лв.). Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община, по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

В края на 2022 г. **вътрешното финансиране** по бюджетите на общините е в размер на (-489,6) млн. лв. и включва нетния размер на операциите по заеми от банки и други лица в страната; операции с общински ценни книжа; събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети, сметки и фондове; нетно изменение на депозитите и средства по сметки; предоставени кредити и временна финансова помощ; придобиване на дялове, акции и съучастия и друго финансиране.

Получените по бюджетите на общините през 2022 г. заеми от банки в страната са в размер на 114,5 млн. лв., а погашенията към същите са за 103,9 млн. лв. или нетната сума е положителна и е в размер на 10,6 млн. лв.

От други лица в страната общините са получили заеми в размер на 141,9 млн. лв., а направените погашения са 99,5 млн. лв. или нетният размер за 2022 г. е положителен и е в размер на 42,4 млн. лв. Най-голям дял в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2022 г. от този фонд са 118,7 млн. лв., а погасените главници към него – 95,5 млн. лева. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от „ФЛАГ“ ЕАД са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност, както и регионалните фондове за градско развитие.

Погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са в размер на 18,3 млн. лв. и са отчетени от 10 общини. За отчетния период е емитиран нов общински дълг от община Кюстендил в размер на 8,5 млн. лв. за заплащане на установени публични вземания по изпълнително дело.

Нетният размер на предоставената/възстановена временна финансова помощ от/на общините през 2022 г. е (-10,3) млн. лв. Тук се отчетени предимно операциите по предоставянето и възстановяването на средства под формата на временни безлихвени заеми на небюджетни организации.

Отчетеният от общините нетен размер на предоставените/възстановените кредити за 2022 г. е (-12,8) млн. лева.

През 2022 г. общините са изразходвали 11,9 млн. лв. за придобиване на дялове, акции и съучастия, а отчетените постъпления от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0,9 млн. лева.

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е положителен и е в размер на 69,4 млн. лева.

Отчетените средства под формата на друго финансиране /нето/ по общинските бюджети към 31.12.2022 г. е (-5,5) млн. лв., като тук основно са отчетени преведането /резервиране/ на суми по реда на чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците по сметката за чужди средства на съответната РИОСВ, както и възстановените на общините през 2022 г. такива средства. Другото финансиране включва и нетния размер за 2022 г. на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, които са в размер на 0,8 млн. лв. (поетите задължения са 4,5 млн. лв., а погашенията са 3,7 млн. лв.).

Постъпленията от **приватизация** на дялове, акции и участия в общинските бюджети през 2022 г. са 8,0 млн. лв.

Бюджетните наличности (банкова и касова) в края на 2022 г. са в размер на 2 161,9 млн. лв. (с 208,6 млн. лв. повече спрямо 2021 г.), като 289,8 млн. лв. са от сметки, консолидирани в системата на „Единната сметка“. По-голямата част от тях (1 487,9 млн. лв. или 68,8%) са отчетени като остатък в местните дейности, а 674,1 млн. лв. (31,2 %) в държавните дейности. Част от отчетената наличност по общинските бюджети към 31.12.2022 г. е по сročни депозити и е в размер на 56,7 млн. лв.

Най-голямата част от отчетената към 31.12.2022 г. наличност в **местните дейности** (437,5 млн. лв. или 29,4 %) е резултат на постъпили през текущата година, но неизразходвани общински приходи, като наличността на средствата от таксата за битови отпадъци е около 66,9 млн. лв. Другата по-голяма част от наличността са средствата от преходен остатък т.е. получени от общините *преди* 2022 г. и останали неизразходвани средства (378,5 млн. лв. или 25,4 %).

По отчетни данни към 31.12.2022 г. **просрочените задължения** по бюджетите на общините са в размер на 91,0 млн. лв. и са формирани от 122 общини (46,0 % от общия брой). Спрямо края на 2021 г. се отчита намаление с 27,7 млн. лева.

В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са 1,5 млн. лв. и са отчетени от 22 общини, като спрямо края на 2021 г. са намалели с 0,8 млн. лева.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2022 г. са в размер на 89,5 млн. лв. и са отчетени от 115 общини. В сравнение с края на 2021 г. просрочените задължения в тези дейности намаляват с 26,8 млн. лева.

През 2022 г. общините отчетат и 3,9 млн. лв. просрочени задължения в сметките за средства от Европейския съюз и други сметки и дейности.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниският размер на изпълняваните собствени приходи, както и ниският приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи по изпълнение на дейности по различни оперативни програми и проекти, които не са признати, както и наложени финансови корекции; извършени неотложни разходи по поддържане и ремонт на остаряла материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура.

Просрочените вземания на общините към 31.12.2022 г. са в размер на общо 350,2 млн. лв. и са отчетени от 252 общини. В сравнение с края на 2021 г. просрочените вземания са нараснали с 12,0 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания – 233,0 млн. лв. или 66,5 на сто от общия размер на просрочените вземания. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпратени са предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключени са допълнителни споразумения за разсрочени плащания и други.

3. Бюджети на социалноосигурителните фондове

3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване

Общата сума на **приходите** по бюджета на ДОО за 2022 г. възлиза на 9 977,0 млн. лв., което представлява 103,1 % спрямо заложените в актуализирания Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. (ЗБДОО) 9 678,1 млн. лева. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски (98,6 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 9 841,3 млн. лв. Изпълнението на приходите от осигурителни вноски спрямо заложените в ЗБДОО за 2022 г. е 103,2 %. Съпоставени с 2021 г., приходите по бюджета на ДОО нарастват с 801,5 млн. лв. (8,7 %), в т.ч. нарастване на приходите от осигурителни вноски с 1 085,3 млн. лв. или 12,4 %.

Факторите, които оказват влияние върху състоянието на приходите през 2022 г., са следните:

- ◆ увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 650 лв. на 710 лв. от 1 април 2022 г.;
- ◆ запазване на равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии на нивото от 2021 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2022 г. (710 лв.), които бяха приравнени на нея от 1 април 2022 г.;
- ◆ увеличение на възнагражденията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал;
- ◆ увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения, включително и на средствата за осигурителни вноски, в бюджетния сектор;
- ◆ увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.
- ◆ увеличението на възнагражденията в частния сектор;

Отчетените неданъчни приходи за 2022 г. по бюджета на ДОО възлизат на 135,7 млн. лв., като преобладават приходите, постъпили по чл. 4б, чл. 4в, чл. 69б от КСО (прехвърлени/възстановени акумулирани средства от осигурителни вноски от избор за промяна на осигуряване от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО и от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на ДОО). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 29,2 млн. лева.

Размерът на извършените **разходи** за 2022 г. по бюджета на ДОО е 18 108,4 млн. лв., което представлява 99,3 % от предвидените в ЗБДОО за 2022 г. средства. Спрямо предходната година общо разходите по бюджета на ДОО са със 793,8 млн. лв. (4,6 %) повече. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии (86,3 %), обезщетенията и помощи, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване (11,9 %), както разходите по мярката „60/40“ (0,9 %), които възлизат на общо 17 955,4 млн. лв. или 99,2 % от общия размер на разходите за годината.

Отчетените разходи за пенсии по бюджета на ДОО за 2022 г. са в размер на 15 634,7 млн. лв., което е с 1 385,6 млн. лв. повече спрямо 2021 г. През 2022 г. бяха реализирани следните основни мерки в сферата на пенсионната политика:

– от началото на 2022 г. започна изплащането на увеличените от 25 декември 2021 г. пенсии;

- през първите шест месеца на годината всички пенсионери получаваха и добавка към пенсиите си в размер на 60 лв. месечно за сметка на средствата, отпуснатите и заделени в сметка за чужди средства през декември 2021 г.

- освен това пенсионерите със завършен ваксинационен курс за COVID-19 до 31 декември 2021 г. или със започнат такъв, или с поставена бустерна доза в периода от 1 януари до 30 юни 2022 г. включително получиха еднократна сума от 75 лв. за сметка отново на заделени средства в сметка за чужди средства;

- от 1 юли 2022 г. пенсиите бяха увеличени с 10 % и към основния размер на пенсията беше включена получаваната до този момент добавка от 60 лв.

- от 1 октомври 2022 г. бяха увеличени част от пенсиите, като увеличението зависеше от годината на отпускане им;

- през м. април и декември всички пенсионери получиха „великденски“ и „коледни“ добавки в размер на 70 лв., за което с ПМС № 43/2022 г. и ПМС № 367/2022 г. по бюджета на ДОО бяха предоставени трансфери от централния бюджет на стойност съответно 142,9 и 142,4 млн. лв.

Със ЗИД на ЗДОО за 2022 г., считано от 1 юли 2022 г. (ДВ, бр. 51 от 2022 г.), параметрите по бюджета на ДОО бяха изменени, като разходите за пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване бяха увеличени с 1 386,5 млн. лв. с оглед финансовото обезпечаване на осъществените на два етапа (от 1 юли 2022 г. и от 1 октомври 2022 г.) промени в параметрите на пенсионната политика. Допълнително с § 31 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. (ДВ, бр. 52 от 2022 г.) се регламентира възможността МС да одобри допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. в размер на до 5 500,0 хил. лв. по реда на чл. 109, ал. 3 от ЗПФ за увеличаване на разходите за персонал на НОИ. Съгласно ПМС № 397 от 2022 г. е одобрен допълнителен трансфер в размер на 102,0 млн. лв. за еднократна сума за компенсация на дохода от пенсии до нивото от месец декември 2021 г. за шест месеца.

Отчетените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 2 162,7 млн. лева. Спрямо предходната година изплатените обезщетения по КСО са с 65,9 млн. лв. (3,1 %) повече. Най-съществено нарастване сенаблюдава при паричните обезщетения за гледане на малко дете – поради увеличения размер на обезщетението през втората година на майчинството от 650 на 710 лв. от 1 април 2022 г., при паричните обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, основно поради продължилата значителна заболяемост от COVID-19 особено в началото на годината, както и при обезщетенията за бременност и раждане. Чувствително намаление се наблюдава при изплатените обезщетения за безработица поради регистрираните исторически ниски нива на безработица и намаляване на броя на регистрираните лица с право на обезщетение.

Извършените **разходи и трансфери** по бюджета на ДОО за запазване на заетостта на работниците и служителите от предприятия с намален оборот в резултата от пандемията от COVID-19 – т.нар. мярка „60/40“ и нейните модификации, са в размер на 162,1 млн. лв.

3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд

Отчетените **приходи** по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2022 г. са в размер на 98,1 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 93,0 % от предвидените 105,5 млн. лв. Същевременно спрямо 2021 г. приходите нарастват с 6,3 млн. лв. (6,8 %). Постъпленията от осигурителни вноски през годината са в размер на 92,9 млн. лв. или 109,5 % спрямо отчетените през 2021 г. Отчетените неданъчни приходи за 2022 г. са в размер на 5,2 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 100 %, като отчетените приходи почти изцяло са от лихви по ДЦК от портфейла на УПФ.

Общите **разходи** по бюджета на УПФ за 2022 г. са в размер на 69,7 млн. лв. или 83,2 % от планираните. Отчетените разходи почти изцяло представляват изплатени пенсии и добавки от УПФ.

През 2022 г. по бюджета на УПФ са получени погашения по падежирали ДЦК в размер на 25,2 млн. лв., като не са придобивани ДЦК от нови емисии.

3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2022 г. са в размер на 2,3 млн. лв., което е 91,2 % спрямо предвидените в бюджета на фонда за 2022 г. Постъпилите приходи почти изцяло (99,9 %) представляват получени лихви от ДЦК от портфейла на ФГВРС. Приходите от вноски са 0,002 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди.

Общите **разходи** по бюджета на ФГВРС за 2022 г. са в размер на 1,2 млн. лв. при предвидени 4,8 млн. лева. От изразходваната сума за гарантирани вземания на работниците и служителите са платени 1,0 млн. лв.

През 2022 г. по сметките на ФГВРС са получени погашения по ДЦК в размер на 7,4 млн. лв., а закупените ДЦК от нови емисии са в размер на 26,0 млн. лв.

3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните **приходи** по бюджета на НЗОК за 2022 г. възлиза на 3 831,1 млн. лв., което представлява 101,3 % спрямо предвидените със актуализирания Закон за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2022 г. – 3 759,2 млн. лева. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 3 803,5 млн. лв., 101,2 % изпълнение на утвърдените със ЗБНЗОК за 2022 г. средства в размер на 3 759,2 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за 2022 г. са 27,6 млн. лв., 119,1 % спрямо заложените в ЗБНЗОК за 2022 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

В изпълнение на ПМС № 76/2022 г. и ПМС № 128/2022 г. са увеличени получените трансфери от МЗ с 206,9 млн. лв. за осигуряване на средства за заплащане на изпълнителите на медицинска помощ за работа при неблагоприятни условия за срока на обявената извънредна епидемична обстановка съгласно чл. 15а, ал. 1 от Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, включително и за заплащане на изпълнителите на медицинска помощ за поставяне на ваксини срещу COVID-19 на здравно неосигурени лица. За дейности във връзка с лечението на лица до 18-годишна възраст и след навършване на тази възраст по чл. 82, ал. 1а, 3 и 6 от Закона за здравето, с ПМС №295/2022 г. са одобрени допълнителни трансфери по бюджета на Националната здравноосигурителна каса от МЗ в размер на 40,2 млн. лв. В изпълнение на ПМС № 412/ 2022 г. са увеличени получените трансфери от централния бюджет по бюджета на НЗОК с 6,8 млн. лв. за заплащане на здравноосигурителните вноски на лицата с предоставена временна закрила и на лицата по чл. 39, ал. 6, т. 2 и чл. 40а, ал. 3а от Закона за здравното осигуряване, дължими през периода от влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за здравното осигуряване (ДВ, бр. 32 от 2022 г.) до края на 2022 г. Със същото постановление са увеличени и трансферите от МЗ с 0,4 млн. лв. за заплащане на медицинската помощ на лицата с предоставена временна закрила и на лицата по чл. 39, ал. 6, т. 2 и чл. 40а, ал. 3а от Закона за здравното осигуряване, оказана до влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за здравното осигуряване (ДВ, бр. 32 от 2022 г.). Въз основа на приетите постановления са увеличени получените трансфери на НЗОК общо с 254,3 млн. лв., в т.ч. от МЗ с 247,5 млн. лв. и от централния бюджет с 6,8 млн. лв., като общият размер на предоставените през годината трансфери от централния бюджет е 2 234,2 млн. лв.

Отчетените **разходи** за 2022 г. са в размер на 6 232,0 млн. лв. и представляват 101,9 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2022 г. 6 116,3 млн. лв. Преизпълнението спрямо плана е извършено въз основа приети решения на Надзорния съвет на НЗОК, на основание §1, ал.1 от ПЗР на Закона за бюджета на НЗОК за 2022 г., съгласно който преизпълнението на приходите от здравноосигурителни вноски и неданъчни приходи може да се ползва като източник за допълнителни здравноосигурителни плащания над утвърдените разходи и предоставени трансфери по бюджета на НЗОК. С постановленията на Министерския съвет

(посочени по-горе), с които се увеличават получените от НЗОК трансфери, се увеличават и извършваните разходите и предоставените трансферите от институцията, като предвиденото увеличение е с 254,3 млн. лв.

Най-голям относителен дял в структурата на разходите - 93,2 %, заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 5 807,2 млн. лв. и представлява 98,3 % от предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2022 г. Разпределението по отделни видове здравноосигурителни плащания е, както следва:

- ✓ *първична извънболнична медицинска помощ* – 368,7 млн. лева;
- ✓ *специализирана извънболнична медицинска помощ* – 405,5 млн. лева;
- ✓ *дентална помощ* – 256,1 млн. лева;
- ✓ *медико-диагностична дейност* – 196,6 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната* – 895,6 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ* – 612,6 млн. лева;
- ✓ *медицински изделия, прилагани в болничната помощ* – 111,8 млн. лева;
- ✓ *болнична медицинска помощ* – 2 810,6 млн. лева;
- ✓ *други здравноосигурителни плащания* – 149,7 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 141,9 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към бюджетни организации, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 5 949,1 млн. лв.

За 2022 г. са отчетени плащания в размер на 137,9 млн. лв. от предоставения трансфер от МЗ за дейности за здравноосигурени лица, лекарствени продукти, за потребителска такса и за поставяне на ваксини срещу COVID-19.

За осигуряване на средства за заплащане на персонала на изпълнителите на медицинска помощ, пряко ангажиран с дейности по време на извънредната епидемична обстановка поради разпространение на COVID-19, през 2022 г. са изразходвани 197,9 млн. лв., в т.ч. 160,3 млн. лв. за изпълнителите на болнична медицинска помощ и 37,6 млн. лв. за изпълнителите на първична и специализирана извънболнична медицинска помощ и медико-диагностичните лаборатории.

Отчетените административни разходи на НЗОК за 2022 г., които включват разходите за персонал, за текуща издръжка и платени лихви, са в размер на 84,5 млн. лева. Относителният дял на усвоените средства за административни разходи е 1,4 на сто от отчетените общи разходи за годината. Разходите за придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт са в размер на 4,5 млн. лева.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 от Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2022 г. възлизат на 406,0 млн. лв., което е повече с 19,4 млн. лв. (5,0 %) спрямо отчетените през 2021 г. Спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. изпълнението е 118,1 %. Основна част от тях – 402,6 млн. лв. са неданъчните приходи, а 3,5 млн. лв. са получени помощи и дарения.

Неданъчните приходи нарастват спрямо 2021 г. с 19,3 млн. лв. или 5,0 %. Преобладаващата част от тях (375,1 млн. лв.) представляват нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукцията и се формират от семестриални такси за обучение на студентите,

докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно-изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези постъпления представляват 92,4 % от реализираните общо приходи за годината.

Приходите от наеми на имущество и земя, реализирани от ДВУ, възлизат на 33,3 млн. лв. и представляват 8,2 % от реализираните общи приходи за 2022 година. Получените помощи и дарения от ДВУ през 2022 г. са в размер на 3,5 млн. лв., в т.ч. 2,1 млн. лв. от страната и 1,4 млн. лв. от чужбина.

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2022 г. възлизат на 1 156,5 млн. лв., което представлява 113,0 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Сравнени с 2021 г., разходите на ДВУ бележат увеличение със 118,5 млн. лв. (11,4 %). От общата сума на разходите 798,7 млн. лв. (69,1 %) са разходите за персонал, като спрямо 2021 г. нарастват с 8,2 %. Втори по големина дял заемат разходите за издръжка – 183,0 млн. лв. (15,8 %), следвани от капиталовите разходи 98,3 млн. лв. (8,2 % от всички разходи) и разходите за стипендии – 73,2 млн. лв. (6,3 %).

Към 31.12.2022 г. **просрочените задължения** на *държавните висши училища, финансирани от Министерството на образованието и науката*, са в размер общо 7,2 млн. лв., като най-голям дял на задълженията има СУ „Св. Климент Охридски“. Сумата нараства с 0,3 млн. лв. в сравнение с края на 2021 г.

Отчетените **задължения към доставчици** към 31 декември 2022 г. са в размер на 9,5 млн. лв. при предвидени със ЗДБРБ за 2022 г. – 16,7 млн. лв.

Към 31.12.2022 г. отчетените **просрочени вземания** са в размер 3,6 млн. лв., основно просрочени вземания от клиенти и наеми. Просрочените вземания от клиенти са 1,9 млн. лв. и са начислени суми за неизплатени задължения по издадени фактури за обучения, ношувки и вземания от чуждестранни и български студенти. Просрочените вземания от наеми, лихви и консумативи са 1,4 млн. лв. и представляват начислени суми за неизплатени задължения за наеми и консумативи от наематели. Дължимите лихви се изчисляват към датата на плащането. Неизправните наематели са уведомени с писма за дължимите от тях суми и са заведени съдебни искиове с част от фирмите за принудително събиране на наемите и консумативите и прекратяване на договорите. Другите просрочени вземания са 0,3 млн. лв. и са начислени суми за неизвършени ремонти по договори, които се изискват по съдебен ред.

Към 31.12.2022 г. *държавните висши военни училища (ДВВУ), финансирани от Министерството на отбраната* нямат отчетени **просрочени задължения**.

Отчетените в края на 2022 г. **задължения към доставчици** са в размер на 2,3 млн. лв. и са над определените със ЗДБРБ за 2022 г. допустими максимални размери на тези задължения (228,0 хил. лв.). Основно това се дължи на одобрения с ПМС № 328/13.10.2022 г. допълнителен трансфер в размер 4 775,6 хил. лв. за Висше военноморско училище „Никола Йонков Вапцаров“ – гр. Варна (ВВМУ), чрез бюджета на Министерството на отбраната за 2022 г. за финансиране на първата полярна мисия „Антарктика 2022-2023“ на научноизследователския кораб „Св. св. Кирил и Методий“.

Към 31.12.2022 г. отчетените **просрочени вземания** на *ДВВУ* са в размер 0,2 млн. лв., основно дългосрочни вземания, за които са предприети съответните законови мерки за събирането им, като са заведени съдебни дела и са издадени изпълнителни листове за събирането им, а за текущите вземания са изпратени уведомления до контрагентите.

4.2 Българска академия на науките

Отчетените **приходи и помощи** в системата на БАН към 31.12.2022 г. са в размер на 27,0 млн. лв. или 86,5 % от заложените 31,2 млн. лв. към ЗДБРБ за 2022 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (71,9 %), и постъпват по линия на международни програми, проекти и по договори за научни разработки. Основна

част от реализираните собствени приходи на поделенията в системата на БАН са в резултат от участието в международни проекти за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общоакадемични нужди.

Извършените **разходи** по бюджета на БАН за 2022 г. са в размер на 199,6 млн. лв. и представляват 123,6 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Най-голям дял заемат разходите за персонал (75,1 %), следвани от средствата за издръжка – 16,7 % и за капиталови разходи – 7,0 на сто.

За 2022 г. БАН няма **просрочени задължения**.

Съгласно чл. 56, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., допустимият максимален размер на **задълженията към доставчици** за БАН е определен в размер на 2,8 млн. лв., а отчетените към края на годината възлизат на 1,0 млн. лв.

Просрочените вземания на БАН към 31.12.2022 г. са в размер общо на 1,0 млн. лв., които представляват неизплатени наеми, консумативи и предоставени услуги. За по-голямата част от несъбраните вземания са заведени съдебни дела.

4.3 Селскостопанска академия

Приходите и помощите на ССА за 2022 г. възлизат на 21,4 млн. лв., което е 133,7 % от разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (94,4 %). Спрямо предходната година приходите на ССА са нараснали с 4,1 млн. лв. (23,6 %). По бюджета на ССА са получени текущи помощи и дарения в размер на 0,2 млн. лв.

Разходите по бюджетите на ССА за 2022 г. възлизат на 62,5 млн. лв.

За 2022 г. са отчетени 60,4 млн. лв. текущи разходи. Разходите за персонал са в размер на 39,6 млн. лв. и представляват 63,4 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на ССА са в размер на 20,8 млн. лв., 33,3 % от текущите разходи.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 2,0 млн. лева.

Просрочените задължения на ССА към 31.12.2022 г. са в размер на 0,3 млн. лв.

Натрупаните задължения се дължат на увеличените цени на горива, торове, препарати, електроенергия и други.

Произведените семена за посев от институтите на ССА трудно намират реализация, тъй като на пазара се предлагат вносни хибриди на ниска цена. Налага се произведените семена да се преокачествят и да се продадат на по-ниски цени като стокова продукция.

Фирми разпространяват сортове, създадени от институтите на ССА, без да изплащат полагащото се роялти на академията, а ССА няма законови лостове да повлияе на този процес.

Просрочените вземания на ССА към 31.12.2022 г. са в размер на 1,4 млн. лв. и са от клиенти.

С цел събиране на вземанията са изпратени уведомителни писма до клиентите. Заведени са съдебни и изпълнителни дела. По много от делата има влезли в сила решения и изпълнителни листове. Въпреки това сумите не са събрани до сега, тъй като клиентите не са открити на посочените от тях адреси. Особено внимание се обръща на събирането на големите вземания и на тези, при които има опасност за изтичане на давностните срокове.

4.4 Българско национално радио

По бюджета на Българското национално радио (БНР) за 2022 г. са отчетени **приходи** общо в размер на 1,4 млн. лв., което представлява 77,9 % от заложените приходи в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. – 1,8 млн. лв. Спрямо 2021 г. неданъчните приходи са с 0,3 млн. лв.

по-малко или намаление с 16,4 %. По-ниският процент изпълнение на приходите спрямо планираните за 2022 г. се дължи на отчетени по-ниски постъпления от рекламна дейност. Отчетените приходи са постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, съвместни продукции, приходи от концертна дейност и лицензионна дейност), наеми на имущество, глоби, санкции и наказателни лихви, помощи и дарения от страната и чужбина и др.

Отчетените по бюджета на БНР **разходи** са в размер на 57,2 млн. лв., което представлява 98,5 % от предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ). Българското национално радио съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от ЗРТ.

За периода са отчетени 53,6 млн. лв. *текущи нелихвени разходи* за осъществяването на основната дейност на БНР. Разходите за персонал са в размер на 34,8 млн. лв. и представляват 65,0 % от текущите разходи. Отчетените разходи за издръжка (вкл. платения членски внос и данъци, такси и адм. санкции) на БНР са в размер на 18,8 млн. лв., 35,0 % от текущите разходи. Голяма част от разходите за издръжка са за: такси за разпространение на програмите на БНР – 7,5 млн. лв.; възнаграждения за авторски и сродни права на сдружения за колективно управление на права – 3,1 млн. лв. и др. Отчетените *капиталови разходи* са в размер на 3,7 млн. лв. и представляват 81,4 % от годишния разчет. По-ниският процент изпълнение на капиталовите разходи се дължи на прекратени с решение процедури, както и на неприключени процедури за възлагане на обществени поръчки в рамките на отчетния период. Одобреният в края на месец декември 2022 г. допълнителен трансфер за бюджета на БНР в размер на 1,7 млн. лв. за придобиване на дълготрайни активи и осигуряване на високо ниво на защита на информационната и комуникационната инфраструктура (ПМС № 467 от 2022 г.) ще бъде усвоен по предназначение след провеждането на обществена поръчка за избор на изпълнител, което изисква технологично време за провеждане на пазарни консултации, изготвяне на задание и технически спецификации, както и последващото провеждане на открита процедура.

В разпределението на разходите по бюджета на БНР е включен преходния остатък за 2021 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 2,5 млн. лв. Общият обем на излъчената от БНР програма е 98 362 часа в т.ч. 516 часа включвания в националния ефир и представлява 100,2 % изпълнение на планирания годишен обем радиoproграма /часове/ за 2022 г. (98 185 часа).

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет** за 2022 г. са 58,2 млн. лв., 55,7 млн. лв. съгласно чл. 49, т. 1 от ЗДБРБ за 2022 г. и 2,4 млн. лв. одобрени допълнителни трансфери съгласно ПМС № 241 от 2022 г. и ПМС № 467 от 2022 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 58,2 млн. лв. или 100,0% от размера на бюджетните взаимоотношения на БНР с централния бюджет по уточнен план.

Към 31.12.2022 г. **просрочените задължения** на БНР са в размер на 2,5 млн. лв. и основно представляват просрочени задължения за данъци, такси и административни санкции - 2,5 млн. лв. към Столична община за такса смет за минали периоди, в т.ч. 1,0 млн. лв. за лихви.

При утвърден допустим максимален размер на задължения 2,0 млн. лв. съгласно чл. 56, ал. 1 от ЗДБРБ за 2022 г., задълженията на БНР към доставчици са в размер на 1,2 млн. лв. и представляват задължения за: такси за разпространение на програмите – 0,7 млн. лв.; разходи за издръжка – 0,5 млн. лв. (вода, горива и енергия, разходи за телекомуникационни услуги и абонаментна поддръжка на софтуер и техника, за охрана, почистване и други услуги, материали, текущ ремонт, командировки, задължения за придобиване на нефинансови активи и др.).

Просрочени вземания – 0,6 млн. лв. просрочени вземания от клиенти (вземания за излъчена, но неплатена реклама, неплатен наем и консумативи от наематели, вземания за технически услуги, несъбрани суми по спонсорски договор, от глоби, санкции, наказателни лихви и обезщетения) и други вземания (предоставени аванси към доставчици на услуги - предоставени аванси за строителство и услуги).

4.5 Българска национална телевизия

По бюджета на БНТ за 2022 г. са отчетени **приходи** в размер на 10,7 млн. лв., което представлява 106,5 % от разчетените към ЗДБРБ за 2022 г. приходи от 10,0 млн. лв. Спрямо 2021 г. отчетените *неданъчните приходи* са с 0,5 млн. лв. по-малко или отчетеният спад от 4,4 %. Отчетените приходи са постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, технически услуги, спонсорство, продажба на програми, приходи от почивно дело, приходи от участия в предизборни форми, приходи от преразпределени продуцентски права, приходи от изработка на филми, предавания и др.), наеми на имущество, глоби, санкции и наказателни лихви, помощи и дарения от страната и чужбина и др.

Българската национална телевизия съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията.

Отчетените по бюджета на БНТ за 2022 г. **разходи** са в размер на 93,8 млн. лв., което представлява 102,4 % от предвидените в разчета към ЗДБРБ за 2022 г.

За 2022 г. са отчетени 71,7 млн. лв. *текущи разходи* и 22,1 млн. лв. *капиталови разходи*.

За отчетния период разходите за персонал са в размер на 39,8 млн. лв. и представляват 42,4 % от текущите разходи. Отчетените разходи за издръжка (вкл. платените за членски внос, данъци, такси и адм. санкции) на БНТ са в размер на 31,9 млн. лв. Голяма част от разходите за издръжка са за: възнаграждения за авторски и сродни права на сдружения за колективно управление на права – 7,8 млн. лв.; такси за цифрово наземно разпространение на телевизионни програми 7,0 млн. лв.; външни продукции – 3,1 млн. лв.; материали, услуги и наеми за предавания – 1,7 млн. лв.; международни трасета и унилатерали – 1,1 млн. лв.; информационни услуги – 0,7 млн. лв. Отчетените капиталови разходи в размер на 22,1 млн. лв. са изразходвани за: придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт – 11,9 млн. лв., в т.ч. 6,1 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията, съгласно чл. 49, т. 2 от ЗДБРБ за 2022 г. и 2,0 млн. лв. съгласно ПМС № 436 от 2022 г.; филмопроизводство – 6,0 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на български програми, чужди програми и на европейски и световни първенства – 4,2 млн. лв.

В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен преходния остатък за 2021 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 1,1 млн. лв.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Обемът на излъчената от БНТ програма е 35 040 часа и представлява 100,0% изпълнение на планирания годишен обем телевизионна програма/часове за 2022 г.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения** на БНТ с централния бюджет са 83,6 млн. лв., в т.ч.: 80,6 млн. лв. съгласно чл. 49, т. 2 от ЗДБРБ за 2022 г. и 3,0 млн. лв. одобрени допълнителни трансфери съгласно ПМС № 31 от 2022 г., ПМС № 241 от 2022 г. и ПМС № 436 от 2022 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 83,6 млн. лв. или 100,0% от размера на бюджетните взаимоотношения на БНТ с централния бюджет по уточнен план.

Просрочени задължения на БНТ към доставчици са в размер на 7,3 млн. лв. и представляват: задължения към доставчици в страната – 7,2 млн. лв., в т.ч.: 7,1 млн. лв. за разпространение на телевизионни програми, отстъпени права и разходи за предавания; 990

лв. за доставка на телевизионно оборудване, материали, техника и консумативи; 86 970 лв. за спортни права за излъчване на български първенства, социологически изследвания и други събития. Основната част от неразплатената сума са задължения за разпространение на програмите на БНТ – 7,0 млн. лв., в т.ч.: 4,9 млн. лв. по договор с „БТК“ ЕАД и 2,1 млн. лв. по договор с Виваком България ЕАД; задължения по договори за външни продукции – 0,1 млн. лв.

При утвърден допустим максимален размер на задължения 10,0 млн. лв. съгласно чл. 56, ал. 1 от ЗДБРБ за 2022 г., задълженията на БНТ към доставчици са в размер на 8,7 млн. лв. и представляват задължения за: такси за цифрово наземно разпространение на телевизионни програми – 7,8 млн. лв.; текуща издръжка – 0,7 млн. лв.; възнаграждения за авторски и сродни права на сдруженията за колективно управление на права – 0,1 млн. лв. и външни продукции – 0,1 млн. лв.

Просрочените вземания на БНТ са в размер на 1,0 млн. лв., в т.ч.: 0,9 млн. лв. просрочени вземания от клиенти и 0,1 млн. лв. просрочени вземания от концесии и наеми, и представляват:

- ◆ вземания по съдебни спорове – 0,4 млн. лв. За сумите са заведени дела. Тези вземания са с по-дълъг период на събираемост, поради удължената съдебна процедура;

- ◆ вземания от др. клиенти – 0,1 млн. лв. Сумите представляват неразменени данъчни фактури по бартерни договори и др. По-голяма част от вземанията са несъбираеми, поради факта, че клиентите отказват да издадат фактури;

- ◆ вземания от рекламни агенции и др. клиенти – 0,5 млн. лв. Просрочените вземания са за месеците октомври и ноември 2022 г.;

- ◆ вземания за извършени технически услуги на чужди телевизии и други фирми – 34 683 лв. Предприети са мерки относно събираемостта на вземанията, както и за недопускане предоставянето на повторни услуги на телевизиите, с които БНТ има неуредени взаимоотношения;

- ◆ вземания на регионалните телевизионни центрове – 44 218 лв. (за излъчена, но неплатена реклама и спонсорство, неплатени наеми и консумативни разходи).

4.6 Българска телеграфна агенция

Общият размер на **приходите** за 2022 г. на Българската телеграфна агенция е 0,8 млн. лв., което е повече от 2,6 пъти повече от предвидените за годината 0,3 млн. лв. Основните приходи са получени от продажби на информационни продукти и услуги.

Отчетените общи **разходи** за 2022 г. по бюджета на БТА са в размер на 10,2 млн. лв. което е 97,5 % от годишния разчет за 2022 г. Изразходваните средства са свързани с основната дейност на агенцията, както и подsigуряване на допълнителни технически средства в помещенията, устройства за усилване на връзката и сигнала, с които да започне организирането на мероприятия онлайн, както и да бъде подsigурено качествено им пряко излъчване. С най-голям относителен дял от общите разходи - 81,5 %, са разходите за персонал – 8,3 млн. лева. Разходите за издръжка (вкл. разходите за глоби, санкции и наказателни лихви) за 2022 г. са в размер на 1,6 млн. лв. Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,3 млн. лв.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БТА** със ЗДБРБ за 2022 г. са в размер на 10,1 млн. лв. След изменението на Закона за БТА на агенцията са одобрени допълнителни трансфери за изпълнение на планираните дейности, свързани с подобряване изпълнението на функциите предвидени в закона. Отчетените трансфери са в размер на 13,3 млн. лв. или 100 % от размера на бюджетните взаимоотношения на БТА с централния бюджет по уточнен план.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. е утвърден максимален размер на задълженията към доставчици от 0,020 млн. лв., като към 31.12.2022 г. БТА е отчела 0,011 млн. лв. задължения към доставчици.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд

Дирекция „Национален фонд“ (НФ) е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007–2013 г. съгласно Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ), финансирани от Инструмента за предприемчивостна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 г. Също така, съгласно Решение на Министерския съвет № 792/19.12.2013 г. НФ е определен за Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата по програмите, финансирани със средствата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ), Кохезионния фонд (КФ), Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ), както и по ПТСВГ, финансирани от (ИПП II) с Решение на Министерския съвет № 156 от 21.03.2014 г.

Изпълнява функциите на Счетоводен орган, отговорен за изпращане на: заявления за плащане и изготвянето на годишните счетоводни отчети през програмен период 2021 - 2027 г. по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд+, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз и извършване на плащания към УО по програмите, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ+, КФ, ФСП и по ПТСВГ на Европейския съюз.

Изпълнява функциите на координиращо звено на национално равнище, отговорно за подготовката на подзаконовата нормативна уредба и системата за управление и контрол, извършване на наблюдение, контрол и плащания във връзка с изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост, подготовка и изпращане на пакета документи с искане за плащане към Европейската комисия, планирането, бюджетирането и финансово-счетоводната отчетност на средствата по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) и извършване на плащания (отпускане на лимити) към СНД/КП.

Изпълнява функциите на орган, отговорен за получаване на финансирането по Резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брекзит.

Дирекция „Национален фонд“ изпълнява функциите на централен съкровищен орган по програма ФАР и Преходния финансов инструмент (ПФИ), Разплащателен орган по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА и на Компетентен орган по програма САПАРД.

Дирекцията е определена за централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2014–2021 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2014–2021 г.

В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта от ЕС и Офиса на ЕИП и НФМ и съответното национално съфинансиране се осигуряват чрез сметката за средства от Европейския съюз на Националния фонд.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции/Управляващите органи/Програмните оператори. За целите на касовата отчетност всички активи, пасиви, съответно приходи и разходи на Изпълнителните агенции/Управляващите органи /Програмни оператори се консолидират в

сметката за средствата от Европейския съюз на Националния фонд, независимо че са организационно и юридически част от структурата на други министерства и ведомства.

По сметките на НФ към 31.12.2022 г. са постъпили приходи (нето) в размер на 5 291,5 млн. лева по програмите, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ (включително Инициативата за младежка заетост), КФ и ФЕПНЛ на ЕС за финансовата рамка, както ЕСФ+, МВУ, ПТСВГ, ФМ на ЕИП и НФМ, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по ПТСВГ и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната.

Равномерността на постъпване на средствата от ЕС и другите донори зависи основно от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Управляващите органи/Програмните оператори, срока за сключване на договори с изпълнители по проектите, както и спецификата на самите проекти. Следва да се има предвид, че при възстановяване на разходите по оперативните програми в периода 2014-2020 Европейската комисия (ЕК) задържа текущо 10 % от стойността на заявените разходи през счетоводна година, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК при годишното уравняване на сметките.

Извършените разходи (нето) за периода с натрупване чрез сметките на НФ възлизат на 662,4 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 72,13 % от общата стойност са капиталови трансфери, 26,73 % са субсидии, 1,14 % предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,001 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 1 063,5 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г., ПТСВГ за периода 2014 – 2020 г., ФМ на ЕИП 2014–2021 г. и НФМ 2014–2021 г., както и възстановени трансфери от бенефициенти-бюджетни организации за неусвоени суми по приключили проекти, за недопустими разходи или други надплащания. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти – бюджетни организации, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТСВГ.

Във връзка с изпълнение на програмите и проектите по програмен период 2014 – 2020 г., 2021 – 2027 г., ФМ на ЕИП и НФМ и НПВУ по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 335,6 млн. лева.

Общата сума от други приходи (корективи за касови постъпления, отчетени за дължими суми от бенефициенти), отчетени по сметката за средства от ЕС на НФ, са в размер на 2,2 млн. лева.

Структурни и Кохезионен фондове (СКФ) 2007 – 2013 г.

През отчетния период са отчетени (нето) възстановени суми от бенефициенти на стойност на 59,1 млн. лв., а възстановеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. е в размер на 1,7 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

Общо получените средства (нето) от ЕК за периода са в размер на 2 221,0 млн. лв. (в тях влизат и получените приходи по REACT-EU в размер на 543,5 млн. лева) и са разпределени както следва:

- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 723,5 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 246,0 млн. лева);
- ОП „Добро управление” – 108,8 млн. лева;

- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 207,5 млн. лева;
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 369,3 млн. лева.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 349,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 190,7 млн. лева);
- Инициативата за младежка заетост – 8,5 млн. лева.;
- ОП „Региони в растеж“ – 230,7 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 44,0 млн. лева);
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 38,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 36,1 млн. лева) и
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 185,5 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 26,7 млн. лева).

Спрямо заложените приходи по оперативните програми в годишните разчети на сметката за средствата от Европейския съюз на Националния фонд изпълнението е 118 процента.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи към края на годината са на стойност 1 947,8 млн. лв. (в тях влизат и извършените разходи по REACT-EU в размер на 180,0 млн. лева), като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 225,2 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 100,3 млн. лева);
- Инициативата за младежка заетост – възстановени (нето) средства в размер на 14,0 млн. лева;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 41,7 млн. лева (вкл. REACT-EU в размер на 38,1 млн. лева);
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 573,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 36,2 млн. лева);
- ОП „Добро управление” – 110,5 млн. лева;
- ОП „Региони в растеж“ – 130,6 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 4,5 млн. лева);
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 218,9 млн. лева;
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 167,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 0,9 млн. лева) и
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 494,7 млн. лева.

Предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/2011 г. към бюджетни организации за периода е на стойност 97,7 млн. лева, а възстановените средства – 244,4 млн. лева.

В сумата на предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/2011 г. е включена и предоставена възмездна финансова помощ (нето) в размер на 7,0 млн. лева, а именно на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” (6,3 млн. лева), ОП "Иновации и конкурентоспособност" (0,3 млн. лева) и ОП „Региони в растеж” (0,5 млн. лева).

Изплатените средства от оперативните програми за мерките за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19 през отчетния период са в размер на 648,9 млн. лева.

Спрямо заложените разходи и трансфери в годишните разчети на сметката за средствата от ЕС на НФ за 2022 г. изпълнението е в размер над 86 процента.

Към 31.12.2022 г. по 8-те Оперативни програми, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ и КФ на ЕС, както и по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане,

съфинансирана от ФЕПНЛ, европейската част на публичните разходи, декларирани пред ЕК със заявления за плащане, възлиза на 64,5 % от бюджета (общо).

Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие (включително Фонда за справедлив преход) и Кохезионния фонд за програмен период 2021-2027 г.

Получените средства (предварително годишно финансиране за 2021 и 2022 г., както и предварително финансиране за 2022 г. във връзка с FAST CARE) от ЕК за периода са в размер на 278,9 млн. лв. и са разпределени както следва:

- Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027 г. – 48,4 млн. лева;
- Програма „Храни и основно материално подпомагане” 2021-2027 г. – 5,6 млн. лева;
- Програма „Образование” 2021-2027 г. – 23,1 млн. лева;
- Програма „Околна среда“ 2021 2027 г. – 44,9 млн. лева;
- Програма „Техническа помощ“ 2021 2027 г. – 2,9 млн. лева;
- Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021 2027 г. – 36,0 млн. лева;
- Програма „Развитие на регионите“ 2021 2027 г. – 44,6 млн. лева;
- Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021 2027 г. – 26,0 млн. лева;
- Програма „Транспортна свързаност“ 2021 2027 г. – 47,4 млн. лева.

Направените разходи (нето) за периода са в размер на 21,9 млн. лв. и са разпределени както следва:

- Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027 г. – 15,9 млн. лева;
- Програма „Храни и основно материално подпомагане” 2021-2027 г. – 6,0 млн. лева.

През отчетния период няма извършени разходи, поради закъснялото приемане от ЕК на програмите, които ще се изпълняват през програмен период 2021-2027 – първите три програми (Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027, програма „Образование“ и Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г.) бяха одобрени в края на месец август, а останалите програми бяха одобрени в последното тримесечие на 2022 г.

Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)

Стойността на получения първи транш, съобразен с профила на плащанията към одобрения НПВУ във връзка с постигането на заложените в Решението за изпълнение на Плана етапи и цели е в размер на 2 677,4 млн. лева.

През отчетния период чрез НПВУ бяха извършени разходи и трансфери (нето) в размер на 82,3 млн. лева.

Неизпълнението на разходите по НПВУ е във връзка със закъснялото приемане и съответно стартиране на неговото изпълнение, липсата на готовност за изпълнение на част от инвестициите от крайните получатели и недостатъчния административен капацитет, особено при отговорни ведомства, които не са изпълнявали функции на органи по усвояването на средства от ЕС, също така и закъснялото стартиране на процедурите за избор на изпълнител по Закона за обществените поръчки.

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През отчетния период са възстановени суми от бенефициенти на стойност 0,3 млн. лева.

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 0,004 млн. лева.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2007 – 2013 г., 2014 – 2020 г. и 2021 – 2027 г.

Получените средства към 31.12.2022 г. са на стойност 49,8 млн. лв., представляващи възстановени разходи от ЕК и постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както и разпределени към администратори в чужбина за сметка на средствата, получени от страната-партньор.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 19,3 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежки финансов механизъм за периода 2009-2014 г. и 2014-2021 г.

Получените средства към 31.12.2022 г. са на стойност 45,7 млн. лева.

Сумата на разходите и трансферите (нето) за периода са на обща стойност 63,8 млн. лева.

Резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брексит

Получените средства към 31.12.2022 г. са на стойност 16,5 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“

➤ Приходи

За 2022 г. планираните приходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ са в размер на 266,5 млн. лева. Към 31.12.2022 г. постъпленията са в размер на 264,1 млн. лв., което представлява 99,1 % от годишния план, при 98,8 % изпълнение на годишния план за предходната година. Приходната част е формирана от помощи и дарения от чужбина, приходи от наказателни лихви и коректив на касови постъпления, разпределени както следва:

- Текущи помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“ за 2022 г. е 37,9 млн. лв. при планирани за годината средства в размер на 29,3 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР), без директни плащания, за 2022 г. възлизат на 25,7 млн. лв., което е изпълнение от 144,4 % на планираните за годината 17,8 млн. лева. За сравнение, изпълнението на планираните текущи приходи по ПРСР през 2021 г. е 100 процента.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) през 2022 г. са 5,9 млн. лв., което е 100 % изпълнение на планираните за годината средства. За сравнение, за предходната година възстановените суми по това направление са изпълнени на 100 % спрямо годишния план.

През 2022 г. са получени 6,3 млн. лв. текущи приходи, възстановени средства от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), което представлява изпълнение от 114,5 % на планираните за годината средства. За предходната година изпълнението е 100 процента.

- Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ през 2022 г. е 232,9 млн. лв. при планирани за годината 237,2 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР по линия на ПРСР без директни плащания през 2022 г. са 218,4 млн. лв., което е 96,5 % изпълнение на годишния план (226,3 млн. лв.). За сравнение, през 2021 г. са получени 371,0 млн. лева.

През 2022 г. е получен аванс от Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА) за новата Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. (ПМДРА) в размер на 1,7 млн. лв., които са отчетени в частта на капиталовите приходи.

През 2022 г. са получени капиталови приходи в размер на 12,7 млн. лв. от фонд ЕФМДР. Степента на изпълнение спрямо годишния разчет от 10,9 млн. лв. е 116,5 %.

- Приходи от наказателни лихви

През 2022 г. са отчетени приходи от наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 1,0 млн. лева.

- Коректив на касови постъпления

Към 31.12.2022 г. отчетеният коректив на касови постъпления е минус 7,7 млн. лв. Той е формиран от размера на принудително събрани суми от НАП в полза на ДФЗ-РА, за които не е извършен превод на средства.

➤ Разходи

Общият размер на планираните за 2022 г. разходи по утвърдените годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ е 572,7 млн. лева.

Уточненият план на субсидиите за текуща дейност и капиталовите трансфери за 2022 г. е 386,2 млн. лева. Изпълнението към 31.12.2022 г. възлиза на 87,8 % от годишния план и е в размер на 338,9 млн. лева.

Разпределението на разходите е както следва:

- Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия

За 2022 г. са планирани средства в размер на 207,4 млн. лв. за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия. Отчетените към 31.12.2022 г. средства представляват 90,8 % от планираните за годината и са в размер на 188,45 млн. лева. За предходната година, изпълнението е 141,5 млн. лв. (83,6 %).

Изпълнението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 77,7 млн. лв., изпълнение 91,5 % на планираните за годината 84,9 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 2,6 млн. лв., изпълнение 57,8 % на планираните за годината 4,5 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 31,1 млн. лв., изпълнение от 68,5 % на планираните за годината 45,4 млн. лева;

- текущи субсидии за пазарни мерки – 77,0 млн. лв., изпълнение от 106,1 % на планираните за 2022 г. 72,6 млн. лева. Превишението се дължи на изплатената извънредна помощ във връзка с преодоляване на последиците от войната в Украйна.

- Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел

За 2022 г. за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел са планирани 18,1 млн. лева. За 2022 г. са отчетени разходи в размер на 15,0 млн. лв. (82,9 % от годишния план). За 2021 година са отчетени 12,1 млн. лв., 63,0 % от годишния план.

Разпределението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 0,1 млн. лева;
- текущи субсидии по ПМДР – 3,4 млн. лв., 69,4 % от планираните 4,9 млн. лева;
- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 12,1 млн. лв., изпълнение 92,4 % на планираните 13,1 млн. лева;
- текущи субсидии за пазарни мерки – възстановени средства в размер на 0,6 млн. лева.

- Капиталови трансфери за нефинансови предприятия

За 2022 г. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 143,7 млн. лева. Към 31.12.2022 г. са отчетени 125,9 млн. лв., което е 87,6 % изпълнение на годишния план. Изпълнението за предходната година е 141,8 млн. лв., 74,5 % от годишния план.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 5,5 млн. лв., което е 60,4 % изпълнение на годишния план (9,1 млн. лева);
- капиталови трансфери по ПРСР – 120,0 млн. лв., 89,4 % изпълнение на годишния план (134,2 млн. лв.);
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 0,4 млн. лв., изпълнение от 100,0 % на годишния разчет.

- Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел

За 2022 г. са планирани капиталови трансфери за организации с нестопанска цел в размер на 17,0 млн. лева. Към 31.12.2022 г. са отчетени капиталови трансфери по ПРСР в размер на 9,65 млн. лв., 56,5 % изпълнение на годишния план. За 2021 г. изпълнението е 31,2 процента.

Планираните разходи в размер на 186,5 млн. лв., в т.ч.: за заплати и възнаграждения на персонала 8,9 млн. лв., задължителни осигурителни вноски от работодатели 2,5 млн. лв., издръжка 6,1 млн. лв. и придобиване на ДМА 168,9 млн. лв., подлежат на отчитане в § 63-00 „Трансфери между сметки за средствата от ЕС“.

➤ Трансфери

В частта на трансферите, в касовия отчет на ДФЗ-РА към 31.12.2022 г. са отразени следните касови потоци:

- Трансфери между ЦБ и сметки за средства от Европейския съюз

Планираната сума на трансфера от ЦБ е в размер 215,5 млн. лева. Отчетената стойност е 211,5 млн. лв., съответстваща на получения в края на 2022 г. трансфер от ЦБ за компенсирание на средствата, изплатени от РА за сметка на национално съфинансиране към фондовете ЕФГЗ, ЕЗФРСР, ЕФМДР и ЕФР.

- Трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз

Получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини са формирани при възстановяване на суми по вземания по ПРСР, ПМДР и директни плащания. Към 31.12.2022 г. техният размер е 2,6 млн. лева.

Предоставените за 2022 г. трансфери във връзка с чл.14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,7 млн. лева.

- Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз:

Предоставените трансфери са формирани от изплатените субсидии на публични бенефициенти и възстановените от тях суми. За 2022 г. са отчетени 174,3 млн. лв., в т.ч.:

- по Програмата за развитие на селските райони – 162,2 млн. лв.;

- национално съфинансиране към директни плащания – 0,2 млн. лв.;
- по Програмата за морско дело и рибарство – 11,8 млн. лв.;
- пазарни мерки – 0,1 млн. лева.

През 2021 г. са предоставени трансфери в размер на 290,1 млн. лв.

➤ **Финансиране**

- *Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци*

Към края на 2022 г. сумата по разчети за поети данъци, формирани от удържан и внесен окончателен данък на физически лица, съгл. чл. 65, ал. 14 от ЗДДФЛ възлиза нето на минус 0,1 млн. лева.

- *Друго финансиране*

Към 31.12.2022 г. извършените плащания, възстановените суми, разчетът с централния бюджет и операциите с чужди средства, включени в отчетността в „Друго финансиране“ са в размер на 35,9 млн. лв., при планирани 90,7 млн. лева.

Към 31.12.2022 г. са отчетени плащания в общ размер на 1 874,0 млн. лв., 96,4 % от годишните разчети (1 944,7 млн. лв.) при 1 818,7 млн. лв. за 2021 г.

Отчетени са плащания по следните направления:

- 1 556,7 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ, представляващи 98,5 % от планираните 1 580,2 млн. лева;
- 267,0 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, което е 89,4 % от планираните 298,6 млн. лева;
- 39,7 млн. лв. за пазарни мерки, което е 89,6 % изпълнение на годишния разчет от 44,3 млн. лева;
- 10,6 млн. лв. суми за реструктуриране, 49,1 % от планираните 21,6 млн. лева.

Възстановените суми от Европейския съюз към 31.12.2022 г. възлизат общо на 1 756,4 млн. лв., което е изпълнение от 100,0 % от планираните за годината средства. За сравнение, към 31.12.2021 г. изпълнението също е било 100,0 процента.

Възстановени са суми по следните направления:

- 1 518,2 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ – 100,0 % на планираните средства;
- 182,7 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания – 100,0 % на заложените средства;
- 36,4 млн. лв. за пазарни мерки от ЕФГЗ, 98,1 % изпълнение на планираните за годината 37,1 млн. лева;
- 19,1 млн. лв. суми за реструктуриране от ЕФГЗ при планирани 18,4 млн. лв., изпълнение 103,8 %.

Предоставените суми (нето) по разчети с ЦБ за финансиране на плащания при недостиг на средства по сметки възлизат на 153,5 млн. лева. при планирани 279,0 млн. лева.

5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините

По сметките за средства от ЕС на общините към 31.12.2022 г. са отчетени приходи и помощи в размер на 35,0 млн. лева.

Отчетените разходи са в размер на 999,4 млн. лв., в т.ч. 708,1 млн. лв. капиталови разходи (70,8 % от общо разходите) и 291,4 млн. лв. (29,2 % от общо разходите) текущи разходи. По-големият размер на отчетените капиталови разходи показва, че общините използват възможностите на европейските програми за финансиране на инвестиционни разходи по проекти, за които бюджетните им приходи са недостатъчни.

По отрасли към 31.12.2022 г. най-много са отчетените разходи във функция VI „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ – 430,3 млн. лв. (43,1 %) от общия размер на разходите. След тях са отчетените разходи от общините във функция VIII „Икономически дейности и услуги“ – 186,3 млн. лв. или 18,6 % и във функция V „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ – 165,4 млн. лв. (16,5 %).

В отчетените разходи най-голям е дялът на тези, отчетени в сметките за средства по програми, администрирани от Националния фонд – 71,9 %, следват разходите, администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ – 18,6 %, отчетените разходи в други европейски средства – 6,9 % и в други международни програми – 2,6 процента.

През 2022 г. по сметките за средства от ЕС общините са отчели временни безлихвени заеми (нето) в размер на 9,2 млн. лева.

Размерът на трансферите по сметките за средства от ЕС към края на месец декември 2022 г. е 872,2 млн. лева.

Бюджетното салдо по сметки от финансово-правна форма СЕС на общините към 31.12.2022 г. е отрицателно - в размер на 83,0 млн. лева.

Наличностите по сметки в края на 2022 г. са 154,5 млн. лева.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Постъпилите през 2022 г. неданъчни *приходи* по бюджета на ПУДООС са в размер на 21,0 млн. лв. Разчетените приходи в Консолидираната фискална програма за 2022 г. (КФП) по бюджета на ПУДООС възлизат на 11,5 млн. лв., а по уточнен план /УП/ възлизат на 19,7 млн. лв.

ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 4,1 млн. лв. при разчет 3,7 млн. лв. или изпълнението възлиза на 111,7 %. От приходите по държавните такси с най-голям процент са приходите администрирани по бюджета на ПУДООС по ЗУО за МПС-та в размер на 3 млн. лв.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 2 млн. лв. като по разчет са 1,3 млн. лв.

През 2022 г. по бюджета на ПУДООС са отчетени приходи от продажба на квоти на парникови газове от авиационна дейност в общ размер на 13,2 млн. лв., в т.ч. 7,4 млн. лв. приходи от квоти съгласно РМС № 814 от 2022 г. за одобряване на проект на Споразумение за прехвърляне на годишно разпределено количество емисии между Република България и Федерална република Германия, както и приходи от продажба на квоти в размер на 0,2 млн. лв. съгласно РМС № 175 от 2017 г. за одобряване на Споразумение за прехвърляне на годишно разпределено количество емисии (Annual emissions allocations – AEAs) между Република България и Република Малта.

Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда е отчетело *разходи* през 2022 г. в размер на 18,7 млн. лв., като с най-голям дял представляват капиталовите трансфери за Националния доверителен екофонд, на който в изпълнение на Закона за ограничаване изменението на климата са предоставени приходите от продажба на квоти в размер на 13,2 млн. лв., следват разходите за персонал – 2,8 млн. лв. и 1,9 млн. лв. за текуща издръжка.

Към края на 2021 г. нетният размер на *трансферите*, отчетени от ПУДООС е отрицателен (-14,5) млн. лв. Нетният размер на *временните безлихвени заеми* за 2021 г. е 3,9 млн. лв.

Към 31.12.2022 г. Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда има просрочени вземания в размер на 20,7 млн. лв. от заеми и няма просрочени задължения.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“

Постъпилите през 2022 г. приходи във фонд „Сигурност на електроенергийната система“ /фонда/ са в размер на 6 333,4 млн. лв. Изпълнението им спрямо годишните разчетени приходи в Консолидираната фискална програма (КФП) от 2 644,5 млн. лв. е 239,5 %, а спрямо достигнатите по уточнен план /УП/ 9 905,7 млн. лв. - 63,9 %.

Постъпленията от отделните приходи, са както следва:

- 3 181,0 млн. лв. от вноски от приходи на държавни (общински) предприятия и институции (целеви вноски от публичните предприятия по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Закона за публичните предприятия от сектор енергетика със 100 на 100 държавно участие в капитала съгласно § 24 от ПЗР на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.), като изпълнението им спрямо достигнатите по УП 6 498,3 млн. лв. е 49,0 %;

- 0,1 млн. лв. приходи от глоби, санкции и наказателни лихви, като изпълнението им спрямо годишните разчети от 1,0 млн. лв. е 11,8 %;

- 1 017,8 млн. лв. други неданъчни приходи, в т.ч. от 5 %-ни вноски и от цена „Задължение към обществото“, като изпълнението им спрямо годините разчетени приходи от 664,2 млн. лв. е 153,2 %, а спрямо достигнатите по УП 928,9 млн. лв. – 109,6 %;

- 2 134,5 млн. лв. приходи, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата, като изпълнението им спрямо разчетените 1 979,3 млн. лв. е 107,8 %, а спрямо достигнатите по УП 2 477,5 млн. лв. – 86,2 %.

Отчетените към 31.12.2022 г. **разходи** на фонда са в размер на 6 383,8 млн. лв., като изпълнението им спрямо разчетените по КФП 2 644,5 млн. лв. е 241,4 %, а спрямо достигнатите по УП 9 956,9 млн. лв. – 64,1 %.

В сравнение с предходната година разходите на фонда са по-големи с 3 815,3 млн. лв., което основно се дължи на увеличение на приходите на фонда, в т. ч. от целеви вноски от публичните предприятия по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Закона за публичните предприятия от сектор „Енергетика“ със 100 на сто държавно участие в капитала, които се използват за покриване на разходи по чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката (§ 24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г.) и от продажба на квоти за емисии на парникови газове по Закона за ограничаване изменението на климата вследствие значителното покачване на цената евро/квота.

Увеличението на приходите на фонда води до увеличение на извършваните от фонда разходи. Основно увеличението на разходите се дължи на разходите за финансиране изпълнението на одобрените от Министерския съвет програми за компенсиране високите цени на енергията (чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката), за покриване на извършените разходи от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и чл. 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране /КЕВР/, вкл. за минали регулаторни периоди, на разходите за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност. Тези разходи са и с най-голям относителен дял от общо отчетените разходи (99,97 %).

Изпълнението на тези разходи, които са в размер на 6 382,1 млн. лв., е 241,7 % спрямо разчетените по КФП 2 640,2 млн. лв., а спрямо достигнатите по УП 9 949,1 млн. лв. – 64,2 %.

Отчетените разходи за издръжка на фонда (в т. ч. персонал, издръжка и капиталови разходи) са в размер на 1,7 млн. лв. и са изпълнени на 40,3 % спрямо разчетените по КФП 4,3 млн. лв., а спрямо достигнатите по УП 7,8 млн. лв. – 22,0 %.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“

Отчетени *приходи* за 2022 г. от Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“) са в размер на 2,3 млн. лв. и представляват основно приходи от продажба на услуги, стоки и продукция. Изпълнението на приходите е 90,7 % от годишния им разчет за 2022 г. Спрямо предходната година отчетените приходи на ДП „НПЦ“ са нараснали с 6,6%.

Отчетените *разходи* на ДП „НПЦ“ за 2022 г. са в размер на 3,3 млн. лв., при годишен разчет от 2,5 млн. лв. или изпълнението е 132,5 % спрямо годишния разчет. От тях 1,7 млн. лв. са разходи за персонал (117,2 % спрямо годишните разчети) и 1,6 млн. лв. са отчетените разходи за издръжка и други текущи разходи.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“

Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“) няма планирани собствени *приходи* по бюджета си за 2022 г. Отчетените приходи по бюджета на ДП „УСЯ“ са 0,06 млн. лв. приходи и доходи от собственост, както и внесен ДДС.

Към 31.12.2022 г. ДП „УСЯ“ е отчетело разходи в размер на 7,4 млн. лв., при разчетени за 2022 г. – 79,5 млн. лв., или изпълнението спрямо разчетените по закон е 9,3 %.

Отчетените разходи са основно за: персонал – 4,2 млн. лв.; издръжка, платени данъци, такси и административни санкции – 1,3 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 1,8 млн. лв.

Най-голяма е икономията в разходите за издръжка и капиталови разходи, където от утвърдените със ЗДБРБ 2022 г. средства в размер на 75,1 млн. лв., към 31.12.2022 г. са отчетени общо 3,1 млн. лв., или 72 млн. лв. неусвоени за 2022 г.

Към 31.12.2022 г. ДП „УСЯ“ няма просрочени задължения, а просрочените вземания са в размер на 0,002 млн. лв. и са основно от неплатени в срок фактури, издадени съгласно договори за наеми на язовири.

6.5 Държавно предприятие „Държавна петролна компания“

Държавно предприятие „Държавна петролна компания“ (ДП „ДПК“) няма планирани собствени *приходи* по бюджета си за 2022 г.

Към 31.12.2022 г. ДП „ДПК“ е отчетело разходи в размер на 0,77 млн. лв., при разчетени със ЗДБРБ за 2022 г. – 0,8 млн. лв., или изпълнението спрямо разчетените по закон е 94,9 %. Отчетените разходи са за персонал – 0,69 млн. лв. и за издръжка – 0,085 млн. лв.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2022 г. е отрицателно в размер на 1 323,6 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2022 г. представлява 0,8 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2022 г. е заложен дефицит за годината в размер на 6 228,4 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 4,9 млрд. лева. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП. Основните фактори за постигнатото подобрене са реализираните по-ниски от планираните разходи, както и добрите параметри по изпълнението на приходите.

Фискалните развития през 2022 г. бяха доминирани в голяма степен от множество фактори, които не бе възможно да бъдат оценени в пълнота на етапа на планиране. От една страна, постепенното затихване на пандемията от COVID-19 позволи основната част от мерките за борба с пандемията да преустанови своето действие още до средата на годината, което до голяма степен съответстваше на допусканията, залегнали при изготвянето на първоначалния проект на ЗДБРБ за 2022 г. от февруари. От друга страна, избухването на военния конфликт в Украйна породило поредица от шокове върху пазарите на енергоносители, горива и суровини, които заедно с нарушените вериги за доставка съществено промениха икономическите перспективи и създадоха безпрецедентни рискове за редица сектори на икономиката. Европейският съюз и в частност България се сблъскаха със значителен скок на цените както на нефта, природния газ и електрическата енергия, така и на цените на основните хранителни продукти, породени от нарасналото търсене в регионален и световен мащаб. Това доведе до допълнително ускоряване на инфлацията при голяма част от стоките, като застраши хората с ниски доходи и увеличи значително групата на лицата с доходи под линията на бедност. Тези неблагоприятни развития наложиха в средата на годината правителството на премиера Петков да изготви и внесе в Народното събрание законопроект за актуализация на бюджета, в който бе заложен спешен пакет от антикризисни мерки, насочени към преодоляване на негативните последици от нарастващите цени на горивата и енергоносителите, съответно нарастващия инфлационен натиск върху най-засегнатите групи от обществото и бизнеса. Целта бе да се подкрепят българските граждани и бизнеса в условията на безпрецедентната криза, породена от войната в Украйна и да се смекчат шоковете, породени от високите цени на енергоносителите и суровините за уязвимите групи от обществото и за икономиката на България.

Законопроектът бе окончателно одобрен от Народното събрание в края на месец юни и обнародван в началото на месец юли (ДВ, бр. № 52 от 2022 г.). Актуализираната фискална цел за годината на касова основа остана непроменена спрямо заложената в началото на годината – дефицитът по КФП да не надвиши 4,1 на сто от прогнозния БВП. Приемането на актуализацията на бюджета за 2022 г. предшества с около един месец разпускането на 47-то Народно събрание и насрочването на предсрочни избори през октомври 2022 г. Поради сложната политическа обстановка до края на годината ново редовно правителство не бе сформирано и управлението на страната бе в правомощията на назначени от Президента служебни правителства.

Приходната страна на бюджета бе повлияна, от една страна, от по-високия от планирания реален растеж на БВП и от друга - от безпрецедентната за последните години инфлация. Значителният ръст на цените на енергоносителите и храните доведе до верижно

поскъпване на международните пазари на много стоки, в които те формират значителна част от себестойността на продукцията, което респективно ускори значително инфлацията. Заедно с това вътрешното търсене се запази силно, което бе движено както от ускорения ръст на компенсацията на заетите в публичния и частния сектор, така и от по-високото публично потребление. Поради тези фактори, въпреки избухването на военните действия в Украйна, приходите не бяха засегнати, а продължиха да нарастват с добри темпове. Това, заедно с подобряващите се индикатори на пазара на труда и запазващото се вътрешно търсене свидетелства, че бизнесът успя в голяма степен да се адаптира към променената среда. Нещо повече, през месеците май, юли и август по данни на Евростат индустриалното производство в България отчете най-голям растеж на годишна база (съответно 20,5 на сто за май, 18,0 на сто за юли и 16,5 на сто за август) сред всички държави-членки на ЕС. Това показва, че бизнесът запази и подобри конкурентното си предимство, включително и поради щедрата програма за изплащане на компенсации на потребителите на електрическа енергия извън регулирания пазар.

Въпреки че през 2022 г. разходите нараснаха номинално с безпрецедентен за последните години темп, те останаха по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Най-съществено това се прояви при разходите по сметките за средства от ЕС. Основен принос за това имаше ниското усвояване на разходите по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми от програмния период 2021-2027 г., както и по-ниските от планираните разходи и предоставени трансфери по държавния бюджет. Разходите и предоставените трансфери по сметките за средства от ЕС са с около 2,7 млрд. лв. по-ниски от планираните с разчетите за годината. През месец декември постъпи първият транш по ПВУ за България в размер на около 2,7 млрд. лв., но данните сочат, че ефективно усвоените разходи по ПВУ са едва 0,1 млрд. лева. Забавянето при усвояването на планираните разходи и доброто изпълнение на приходите са основните фактори за подобряване на бюджетното салдо спрямо планираното с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.

Представени накратко, някои от основните бюджетни показатели и макроикономически индикатори за 2022 г. са, както следва:

- ◆ През 2022 г. брутният вътрешен продукт на България отбеляза реален растеж от 3,4 %. От страна на търсенето, основен принос за растежа има крайното потребление. В номинално изражение БВП възлезе на 165 384 млн. лв., което представлява номинален растеж от 19,0 процента.

- ◆ През 2022 г. се наблюдаваше бързо възстановяване на заетостта - средногодишният брой на заетите в българската икономика надмина прага от 3,5 млн. души и се повиши с 1,3 % спрямо предходната година. Този ръст се дължеше на ръста на заетите в сферата на услугите и в строителството.

- ◆ Дефицитът по текущата сметка се сви с 1,2 пр. п. до 0,7 % от БВП.

- ◆ Параметрите по изпълнението на консолидираната фискална програма и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2022 г. отговарят на изискванията на фискалните правила съгласно разпоредбите на Закона за публичните финанси.

- ◆ Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2022 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 2,8 % от БВП. По отношение на дълга България се подобри с една позиция и вече е втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2022 г. – 22,9 % от БВП.

- ◆ Салдото по КФП за 2022 г. е отрицателно в размер на 1 323,6 млн. лв., което представлява 0,8 % от БВП. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП.

◆ Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на 64,8 млрд. лв., вкл. 3,2 млрд. лв. приходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Параметрите по изпълнението на приходите за 2022 г. на съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., при елиминиране въздействието на постъпления с еднократен характер, са близки до планираните за годината, като данъчните и осигурителните приходи надвишават плана за годината с 1,5 на сто.

◆ Общите разходи по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за 2022 г. са в размер на 66,1 млрд. лв., вкл. 3,2 млрд. лв. разходи с еднократен извънреден характер. На съпоставима база след като се елиминира въздействието на еднократните извънредни разходи по бюджета на ФСЕС, разходите по КФП за 2022 г. са в размер на 62,9 млрд. лв., което представлява 95,5 % от разчета към ЗДБРБ за 2022 г.

◆ Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2022 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2022 г. е 36,1 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 38,5 млрд. лв., съгласно чл. 67 от ЗДБРБ за 2022 г.

◆ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2022 г. е 7 590,0 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2022 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 5 884,9 млн. лева.

◆ Фискалният резерв към 31.12.2022 г. е в размер на 13,4 млрд. лв., в т.ч. 12,1 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 66 на ЗДБРБ за 2022 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2022 г.
2. Отчет на консолидираната фискална програма за 2022 г.
3. Преглед на изпълнението на утвърдените разходи по области на политики и бюджетни програми в ЗДБРБ за 2022 г. на МС и на министерствата и ведомствата, прилагащи програмен формат на бюджет, с акцент върху постигнатите резултати.